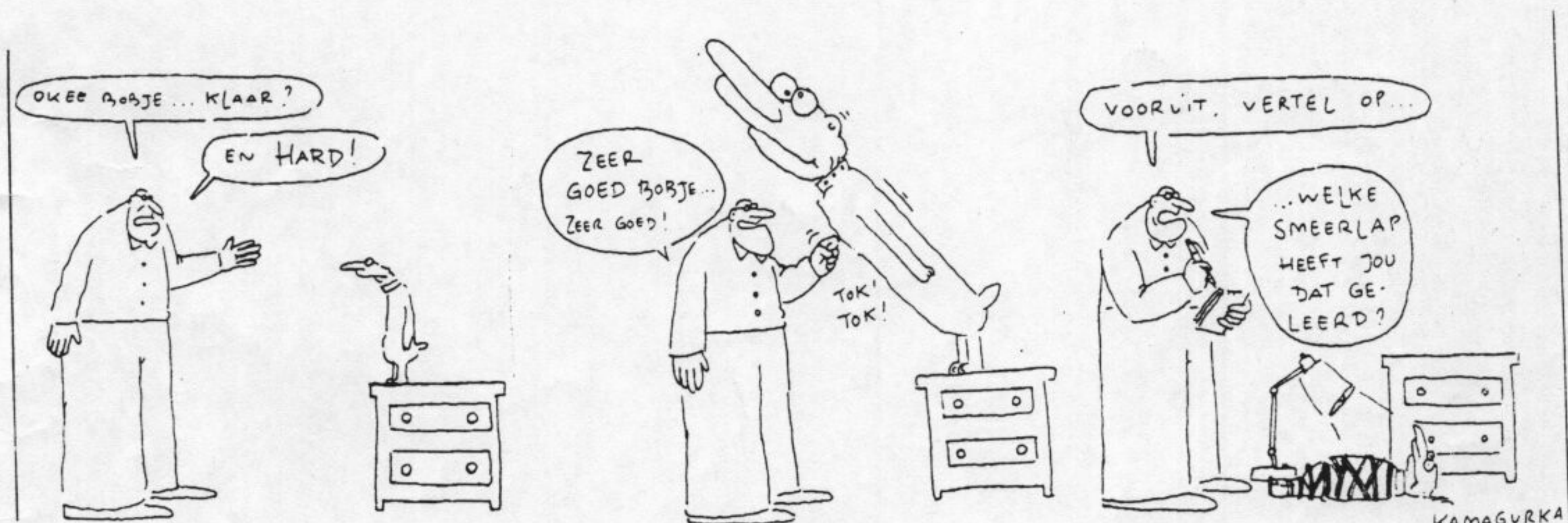

persfocus

ACHTSTE JAARGANG NUMMER 5 - MEI 1992

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

In dit nummer:

Voor een verloren soldaat

Jeugdig seksleven

Gelijk behandelde homo's

Schreckliche Wirklichkeit ?

Geslachtofferde jongens

Children of God

In de ban van verdwijningen

Ontucht van de maand

"How brute was nailed"

Roofmoord op 'homofiel'

Censuur op reclame

O.I.

Vachss and other perverts

Dirty Harry en het sekstoerisme

Verdachte ont kent

Onterecht

Bescherm de kinderen !

Achtergrond

pag. 2

pag. 5

pag. 7

pag. 8

pag. 12

pag. 13

pag. 15

pag. 16

pag. 18

pag. 19

pag. 20

pag. 24

pag. 25

pag. 28

pag. 31

pag. 34

pag. 36

pag. 37

PERSFOCUS, ACHTSTE JAARGANG, NUMMER 5, MEI 1992

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
NRC Handelsblad	NRC
Algemeen Dagblad	AD
Parool	Par
Telegraaf	Tel
Trouw	Tr
Utrechts Nieuwsblad	UN
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Nieuwsblad	NB
Gooi en Eemlander	G+E
Zwolsche Courant	ZC
Primeur	
HP/De Tijd	
Opzij	
Gay Krant	GK
Diverse kranten uit Sri Lanka	
Diverse kranten uit Groot Brittannië	
Diverse kranten uit Duitsland	

In verband met vakantie zal het juni-nummer van Persfocus tegelijk uitkomen met het juli-nummer. U kunt de zending eind augustus tegemoet zien.

DE REDACTIE

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.

Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 43.548
1009 NA Amsterdam

Jeroen Krabbé en de verloren soldaat

AMSTERDAM - Lang voordat van een film sprake was werd Jeroen Krabbé gegrepen door de bekende roman 'Voor Een Verloren Soldaat' van Rudi van Dantzig. Hij was blij dat hij voor de rol van de volwassen Jeroen werd benaderd. In verband met zijn volle agenda heeft hij zich in allerlei bochten moeten wringen, maar uiteindelijk kon hij tijd vrijmaken. Een kwartiertje slechts, het vliegtuig naar het buitenland staat bij wijze van spreken op hem te wachten.

"Ik zat midden in de opnamen van Dynasty in Los Angeles toen ik werd gebeld door Mathijs van Heijningen. Hij vroeg of ik belangstelling had voor een rol in 'Voor Een Verloren Soldaat'. In verband met tijdgebrek hield ik het aanbod in beroad. Hij bleef bellen en aangezien het één van mijn lievelingsboeken is kon ik op het laatst geen nee meer zeggen."

Gelukkig voor Krabbé duurden de opnamen voor hem niet langer dan drie dagen. Daardoor kan hij nu met enige afstand naar de film kijken.

"Het is een lieve film geworden met indrukwekkende prestaties van Maarten Smit als Jeroen en Andrew Kelley als soldaat Walt." Vooral Maarten wordt door Krabbé geprezen. Zijn eigen rol heeft hem niet zoveel moeite gekost. "Hij speelde zichzelf. Contact met Rudi (Van Dantzig F.C.) heb ik niet gehad, dat wilde ik niet. Levende mensen kan ik toch niet naspelen. Wel heb ik video's gezien van Rudi aan het werk. De manier waarop hij naar zijn dansers kijkt, dat neem je natuurlijk gelijk over als acteur."

HOMOSEKSUALITEIT

Jeroen Krabbé werd in 1944 geboren als zoon van een joodse moeder en een "ansche" vader. In de oorlog is de familie van zijn moeder door de Duitsers vermoord. Zelf heeft hij de oorlog overleefd omdat de familieleden bij de Duitsers via de vader liepen. Zijn rol in 'Soldaat Van Oranje' bracht deze geschiedenis aan de oppervlakte en laier besloot hij om deze reden het 'Dagboek Van Anne Frank' tot toneelstuk te bewerken. Zijn rol in 'Voor Een Verloren Soldaat' riep weinig herinneringen op. "Hoewel het verhaal in de hongervinter speelt is het

geen oorlogsfilm geworden. De oorlog is het decor voor de persoonlijke ervaringen van de hoofdrolspeler. Hij maakt een ontwakende van zijn gevoel mee, min of meer toevallig op het moment dat de wereld in brand staat. Helden- daden van het Nederlandse verzet en het onmetelijk lijden van het joodse volk worden niet getoond."

Zijn geschiedenis heeft geen invloed gehad bij de keuze van deze rol. Krabbé was onder de indruk van het boek en wilde graag de rol van de volwassen Jeroen spelen. "Ik accepteer een rol als die mij bevalt. Andere criteria hanteer ik niet. Dat kan inderdaad betekenen dat ik homoseksuele rollen neem, zoals in 'De Vierde Man'."

Voor mij zijn emoties van belang en die zijn niet aan een seksuele voorkeur gebonden. Homoseksualiteit is in die zin niet belangrijk. Gezien de volheid van zijn agenda heeft deze stellingname weinig invloed op de hoeveelheid werk die hem wordt aangeboden. Ook in de Verenigde Staten blijft hij een veel gevraagd acteur.

Van de protesien tegen 'Basic Instinct' snapt hij niet zoveel. "Ik ken Paul (Verhoeven, de regisseur F.C.) goed genoeg om te weten dat hij nooit een anti-homoseksuele film zou maken. Zo dom is hij niet. Paul staat altijd garant voor een spectaculair plot. Ik denk niet dat Paul ooit ongelukkig zal zijn met de commotie. Het betekent veel gratis publiciteit voor de film."

Dan is het tijd voor Krabbé, hij heeft haast. Zijn haren zijn al geleekt voor zijn volgende rol in 'Oeroeg' naar een boek van Hella Haasse. In deze film zal hij een blonde pachter met snor spelen. De komende maand brengt hij door in Indonesië waar de draaidagen al zijn begonnen.

ROELAND KERBOSCH VERFILMDE ROMAN VAN VAN DANTZIG

Een knuffelig dutje

Voor een verloren soldaat.

Regie: Roeland Kerbosch. Met: Maarten Smit, Andrew Kelley, Freark Smink, Jeroen Krabbé. Amsterdam, Tuschinski 2 + Movies 1; Den Haag, Metropole 2; Rotterdam, Cinerama 3.

In de Nederlandse literatuur en filmkunst wemelt het van de verhalen over de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast vonden heel veel Nederlandse schrijvers, maar ook filmers, de eigen jeugd zo bijzonder en veelzeggend dat ze er werk aan wijdde. Maar dat er in de laatste oorlogswinter zo'n vijftigduizend opgroeiende kinderen uit het hongerende westen zijn ondergebracht bij gastgezinnen op het platteland in Oost en Noord Nederland lieten literatuur en filmkunst voor wat het was. Groeide geen van die kinderen uit tot schrijver of filmer? Hadden ze geen moeders of vaders die literair of anderszins de behoefte hadden om verslag te doen van die scheiding en wat het teweeg bracht bij hun kind? Het is of die episode van de Tweede Wereldoorlog niet mee telt, of er een taboe rust op die herinnering. Misschien ook werd er door die kinderen en in die provincies te weinig spectaculair geleden onder de oorlog.

In 1986 debuteerde de choreograaf Rudi van Dantzig als auteur met de eerste, en tot nu toe laatste, roman over dit onderwerp: *Voor een verloren soldaat*. Van Dantzigs boek is autobiogra-

fisch, een gedramatiseerd verslag van hoe een Amsterdams kind in Friesland terecht komt bij een welmenend, volslagen onuitbundig vissersgezin. Hij beschrijft hoe het kind daar geen last meer heeft van honger, maar emotioneel des te meer te kort komt. Dat tekort probeert deze Jeroen aan te zuiveren — eerst door een ongerichte passie op te vatten voor het vriendje Jan, dat hem heeft ingewijd in 'vieze spelletjes'. Dan beleeft hij, samen met Nederland, een Bevrijding door zich uit te leveren aan de lichamelijke avances van een Canadese soldaat. De soldaat maakt hem bang en doet hem pijn, maar dat is geen reden om hem niet meer op te zoeken. De jongen raakt min of meer verslaafd aan de man en zijn aandacht. Niet langer hoort hij nergens bij, niet langer is hij alleen. Hij is ervan overtuigd dat ze altijd samen zullen blijven. Ten onrechte. Van de ene op de andere dag verdwijnt de soldaat uit het Friese dorp en uit het leven van de ontroostbare, nu nog veel eenzamere Amsterdams jongen, hem achterlatend met een modderpoel aan indrukken en gevoelens.

En nu is er dan eindelijk een speelfilm gewijd aan de bijzondere oorlogservaring die zoveel kinderen doorstonden. De filmmaker Roeland Kerbosch zat als jongetje oók in Friesland, laat hij in de persmap bij zijn film weten. Niet dat Kerbosch een eigen verhaal schreef. Hij trof 'zoveel overeenkomsten in stemming en in om-

standigheden' aan in Van Dantzigs roman, dat hij blijkbaar dacht hun beider ervaring te kunnen bundelen. Of wie weet, vond hij het wel zo gemakkelijk dat er al een scenario lag, van Don Bloch. Wellicht speelde ook mee dat zijn film zou kunnen profiteren van de naamsbekendheid van Van Dantzigs roman, want die was een bestseller geworden.

Hoe het zij, Kerbosch liet zich weinig gelegen liggen aan het boek. Sterker nog, gaandeweg vraag je je af wat Kerbosch in vredesnaam voor eigens in de roman heeft herkend. Naar zijn eigen ervaringen in Friesland kun je alleen maar raden, in deze film zijn ze niet te traceren.

Zwaar geparfumeerd met veel te vaak en veel te nadrukkelijk aanwezig, quasi-smaakvolle muziek die op zijn best de filmscores van Rogier van Otterloo (voor *Soldaat van Oranje*) imiteert, ontroft zich iets wat nooit meer wordt dan een zouteloze echo van de geschiedenis van Jeroen en zijn soldaat die de zijne niet bleek te zijn. Elke diepgang is verdwenen, van ontwikkeling is nauwelijks sprake: de ene platte scène volgt de andere op, meer niet. Alle bitterheid is weggezuiverd, van elke gebeurtenis en elk karakter werd ook het kleinste splinterje gladgeschaafd: van Jeroens verdriet om zijn ouders die hem 'zomaar', hebben laten gaan en zijn kleine broertje bij zich hielden; van de aanpassingsproblemen van het stadse kind in het grote, een vreemde

Tedere liefde tussen een Amsterdammertje en een soldaat

FRANCOIS 28

De zaallichten werken echt als een koude douche. Het liefst bleef ik nog uren zitten mijmeren over *Voor een verloren soldaat*, een prachtfilm naar het boek van de balletdanser Rudi van Dantzig.

Het verhaal speelt zich af in de Tweede Wereldoorlog, in de hongervinter. De Amsterdams Jeroen (gespeeld door Maarten Smit) is dan twaalf jaar. Hij wordt door zijn moeder naar het noorden van het land gestuurd. Daar vindt hij onderdak bij een hartelijke, zwaar christelijke vissersfamilie. Maar pas na de bevrijding vindt Jeroen zijn draai. Hij sluit vriendschap met Walt, een 22-jarige homoseksuele Canadees. De idylle duurt een paar dagen.

Voor een verloren soldaat is ontroerend. Het is een prachtige liefdesgeschiedenis. Ik was vooral

getroffen door de tederheid waarmee de ontluikende seksualiteit van Jeroen en de kwetsbaarheid van alle personen in beeld is gebracht.

Jeroen Krabbé speelt een klein rolletje als de oudere Jeroen, die terugkijkt op zijn oorlogsherinnering. De jonge Jeroen wordt gespeeld door Maarten Smit.

taal sprekende gezin en op de straf geleide, christelijke dorpschool; van de moeizame verstandhouding tussen Jeroen en zijn nieuwe 'Hait' (overigens zo goed mogelijk gespeeld door Freark Smink, wiens acteertalent te groot blijkt voor dit onevenwichtige personage); van ... het is te veel om op te noemen.

Van Dantzigs roman ademt aanhoudende misère en bittere melancholie, maar blijkbaar had Kerbosch geen boodschap aan die pijn. De jonge acteur Maarten Smit geeft Jeroen wel een adequate stuurse blik, maar Kerbosch koos tegen de klippen op voor een milde, idealiserende blik. Die blik wordt nog eens extra aangezet met de, vaak op het onnozele af, glorifiërende reclamebeelden die cameraman Nils Post dacht te moeten draaien van het Noordnederlandse vlakke land, het zee-landschap en de fiere luchten.

Hetzelfde kan worden gezegd van de triviaal-schilderachtige enscenering van de Friese huiselijkheid, aan tafel, in de tobbe, in de bedstee. Het is beter te zwijgen over de cliché's waarmee de kerkgang werd gestoffeerd.

Kwaadaardig wordt Kerbosch in zijn hang naar het gladstrijken van boze rimpels waar de film niet onder de roman uit kon: op het gebied van Jeroens ontwakende sensualiteit en homoseksualiteit. Zo is het smoezelige vriendje Jan met zijn vuile praatjes en exhibitionistische gedrag in de film een wat voorlijk kereltje, niet veel meer. En de Canadese soldaat (de frisegeboende Canadese acteur Andrew Kelley) werd een schat. Hij loopt omzichtig achter Jeroen aan, versiert hem teder, alsof hij een blozend schoolmeisje het hof maakt. Hun lichamelijke relatie, in de roman zo schokkend dat de jongen het gevoel heeft te zijn 'doordrenkt van vuil en vingers',

werd gereduceerd tot wat gezamenlijke uitstapjes, een enkele stevige omhelzing en een gezamenlijke douchepartij, gevolgd door een knuffelig dutje in hetzelfde bed. Al die voorzichtigheid is onverdragelijk schijnheilig. Net of we niet mogen weten om wat voor verhouding het hier gaat. Met die vervalsing, door die angel uit het verhaal te trekken, slaat Kerbosch de bodem uit zijn film. Immers, in zijn versie van *Voor een verloren soldaat*, werd Jeroens Friese oorlogsvontuur vervat in de artistieke onmacht van de hedendaagse choreograaf die uit het jongetje groeide. Net als Freark Smink is Jeroen Krabbé te goed voor de rudimentaire rol die hij, als de choreograaf, inhoud moet geven. Het is aardig om te zien hoe hij inspiratie zocht en vond bij de motoriek van Rudi van Dantzig zelf. Maar het slaat nergens op om te beginnen met het ondermaatse, speciaal door Krzysztof Pastor voor deze film gecreëerde, dansje dat voor een uitgewogen choreografie moet doorgaan.

De choreograaf Jeroen zien we in de weer met een ballet over zijn Friese herinneringen en hij slaagt er maar niet in de dansers uit te leggen wat hij bedoelt. Maar als er in Friesland niets schokkends gebeurde, wat is er dan met die man aan de hand? Dat hij verdrietig is geweest, begrijpen we, en ook dat hij zich in zijn jongensachtig dweepzieke vriendschap verraden heeft gevoeld. Maar waarom wordt hij nu nog steeds zo gekweld door herinneringen aan een Canadese soldaat die, in de film niet eens onaangekondigd, lachend uit zijn leven verdween?

JOYCE ROODNAT

Voor Een Verloren Soldaat:

Een film als een paardebloempluis

Voor Een Verloren Soldaat. Het klinkt als een elegie voor naamloze gesneuvelden uit een barre oorlog, maar het blijkt de titel van een zomerse bevrijdingsidylle over een dertienjarig jongetje dat via een Canadees de herenliefde ontdekt. Het was een goed verkopend, autobiografisch getint boek van Rudi van Dantzig die eerder een naam als choreograaf dan als literator heeft op te houden. En het is nu ook een door Roeland Kerbosch geregisseerde en door Matthijs van Heijningen geproduceerde speelfilm.

Tijdens de ouverture maken we kennis met Jeroen Krabbé als choreograaf Jeroen Boman die er niet in slaagt aan zijn dansers over te brengen wat hij precies wil uitdrukken met het door hem ontworpen ballet. Het heeft te maken met gezichtsbedrog van het geheugen; met herinneringen aan de bevrijdingsfeesten van 1980 die het zicht belemmeren op de echte bevrijdingsfeesten van 1945. Of zo iets. Ook Jeroens dansers kunnen niet vatten, wat in hemelsnaam de choreograaf in zijn kop heeft gehaald. Het lijkt erop dat die eerst zelf nog op een rijtje moet zien te krijgen wat er eigenlijk te dansen valt. De gelegenheid tot deze bezinning doet zich voor wanneer Jeroen Boman een overlijdensbericht ontvangt alsmede de uitnodiging om in Friesland een oude visser te helpen begraven.

Voor Een Verloren Soldaat is in een half jaar tijd de derde Nederlandse speelfilm die gebaseerd is op een Nederlandse roman handelend over een Nederlandse kunstenaar die vanwege een sterfgeval een bedevaart maakt naar zijn eigen jeugdjaaren. In De Provincie ging het om een schrijver, in De Zondagsjongen om een filmer, in Voor Een Verloren Soldaat betreft het een choreograaf. Het is een stereotiep patroon dat, in zo hoge frequentie gebruikt, toch wel iets moet zeggen over Nederlands kunstenaarschap. Liefde voor verplichte figuren of gewoon gebrek aan fantasie?

Tijdens de sprong naar het verleden verliezen we Jeroen Krabbé en krijgt Jeroen Boman de frisse, blonde gedaante van Maarten Smit. Een Amsterdamse jongen die tijdens de hongerwinter, samen met nog een stuk of twintig ondervoede kinderen, per vrachtwagen naar Friesland wordt gestuurd om aan te sterken. Jeroentje komt terecht bij het vissersgezin van Elsie de Wijn en Freark Smink. Brave,

STUDIO

godvrezende mensen die al zo veel monden hebben te voeden dat ook dat Amsterdamertje er nog best bij kan.

Erg gelukkig is dat joch aanvankelijk niet, want hij voelt zich in de steek gelaten door zijn ouders, hij heeft last van heimwee en hij weet niet goed weg met de hoekige hartelijkheid van de slecht verstaanbare Friezen. Met een iets oudere lotgenoot tuurt hij veelvuldig over het IJsselmeer, in de richting waar ergens Amsterdam moet liggen.

De oorlog schijnt mild te zijn geweest in Gaasterland. Geen Duitse razzia's op zoek naar echte onderduikers, geen overvallen van de Ondergrondse op distributiekantoren. In die gezegende uithoek is er niks op de bon. Twee van die spreekwoordelijk geworden, door Duitsers gestolen fietsen beperken alle oorlogshandeling. Op zekere dag zijn de bezetters weg en, zonder dat er slag geleverd behoefde te worden, komen op een mooie lentedag een half dozijn geallieerde jeeps en vrachtwagens 'bevrijdinkje' spelen in 'Lilliputland', zoals ze het noemen.

Voor Jeroentje wordt het tevens een ander soort bevrijding, want hij had al gemerkt wel in seks geïnteresseerd te zijn maar niet in die neukverhalen van zijn Amsterdamse gabber. Wel weer in het blote jongenslijf van die oudste zoon uit het vissersgezin met wie hij de bedstee deelt. Maar daar is nooit iets van gekomen. Dat wordt echter anders met de tijdelijk in het dorp gedetacheerde Canadese soldaat Walt.

Walt en Jeroen raken onafscheidelijk. Als de andere Canadezen met Friese meisjes aan het ravotten zijn, gaat Walt met

het jongetje onder de douche, of het bed in, of het wad op voor een goed gesprek. Een kennelijke initiatie in homoseksualiteit. De latere choreograaf wordt er doigelukkig van en zegt de rest van zijn leven met Walt te willen delen. Maar op een prachtige morgen blijken de Canadezen weer te zijn vertrokken en andermaal voelt Jeroen zich verraden en in de steek gelaten. Daar is hij, als zijn moeder hem komt ophalen, nog steeds zo ongelukkig over dat hij het niet eens kan opbrengen om de Friese vissers ordentelijk te bedanken voor de genoten gastvrijheid.

Vijfenvestig jaar later vormt de hele episode een nog steeds moeilijk bespreekbaar onderwerp voor de danskunstenaar. Pas later is hij ook gaan beseffen hoeveel genegenheid die vissersfamilie hem destijds geschonken had. De begrafenis stelt hem in staat daarvoor de eer te betonen

die hij in 1945 niet kon opbrengen omdat hij emotioneel te zwaar gekneusd was door het verlies van zijn jeugdliefde. En van zijn jeugd eigenlijk. Terug in Amsterdam komt dan ook met het ballet (we komen terug bij Krabbé) alles weer in orde.

Het boek van Rudi van Dantzig heb ik nooit gelezen en in het zien van de film vind ik weinig aansporing dat verzuim goed te maken. Het is een ontzettend beminnelijke en warme film, met ook alleen maar lieve landschappen en ontwapenend aardige en eenvoudige mensen allemaal. Grappigste rol speelt Gees Linnebank als een schutterige onderwijzer-met-zakdoek in een school-met-de-bijbel. Aardig zijn twee scènes die preludeerden op Jeroens latere balletcarrière. Walt leert zijn kleine vriend in de ontspanningszaal 'jive' en 'jitterbug'. En tijdens een wandeling door zompige weiden ont-

werpt Jeroen een manier van zich verplaatsen die zijn bijzondere gevoel voor ritme en bewegen-in-patronen verraadt.

Het probleem is alleen dat je weig wordt van de mateloze opeenhoping van louter mooie en aardige mensen en dingen. Het doet er niet zo toe of er Van Dantzig of Kerbosch of desnoods Van Heijningen op aangesproken moet worden (of ene Don Bloch die tekende voor de scenario-bewerking) maar dit relaas zou aan reliëf gewonnen hebben met wat vaker ook donkere tonen in het register. Wat meer contrasten via een tweede verhaallijn desnoods, iets van conflictstof in het drama, wat degelijker spitwerk in de psychologie van een paar personages. Zo pijnloos als hier voor ogen wordt getoverd kan die verhouding van de soldaat met het kleine jongetje in werkelijkheid nooit verlopen zijn. Een zeker soort dubbelzinnigheid of spanning zou met name soldaat Walt (Andrew Kelly) goed hebben kunnen gebruiken. Want zo onbevangen en doorgemoeid als ik hem hier met Jeroentje een seksuele verhouding zie onderhouden, geloof ik hem niet. En nog minder geloof ik de andere soldaten die het allemaal aanzien zonder enige vorm van commentaar, zonder een enkele sneer.

Het is niet waarschijnlijk dat de soldaten die destijds uit de Canadese klei werden getrokken om Europa te bevrijden, tevens een voorhoede hebben gevormd van de seksuele revolutie. Ik denk dat nu, twintig jaar na de seksuele revolutie, in weinig legers ter wereld een soldaat zich een relatie kan permitteren met een dertienjarig jongetje, zonder dat de maten daarop pijnlijk getroffen zullen reageren. Want zo iets is nog steeds voor, denk ik.

HOLLANDSE HUISVLIJT NEKT TEER

VERHAAL

Film: Voor een verloren soldaat. Regie: Roeland Kerbosch. Hoofdrollen: Maarten Smit en Jeroen Krabbé, in Tuschinski 2 Amsterdam, Movies 1 Amsterdam, Cinema 3 Rotterdam en Metropole 2 Den Haag.

door MONIQUE VAN DE SANDE A.D. 21

ROELAND Kerbosch maakte in de jaren zestig en zeventig in totaal vier speelfilms, waarvan de titels slechts weinigen bekend zullen voorkomen. Alleen De Antikrist uit 1973 is misschien in het geheugen blijven hangen, al was het maar omdat deze film, naar een verhaal van Heere Heeresma, in een tweeluik werd uitgebracht met De Blinde Fotograaf van wijlen Adriaan Dittvoorst.

Eén facet van De Antikrist mag niet ongenoemd blijven: de producent, Matthijs van Heijningen. Met hem exploiteert Kerbosch — die intussen ook

als documentarist, schrijver en producent actief was — sinds enige tijd de Amsterdamse bioscoop The Movies. Deze zakelijke verbintenis zet zich nu voort op artistiek gebied: met de verfilming van Rudi van Dantzigs Voor een verloren soldaat pakt de heren de oude rolverdeling op.

Vissersgezin

In zijn goed ontvangen debuutroman beschrijft Van Dantzig zijn belevenissen aan het eind van de Tweede Wereldoorlog. Als jongen van twaalf werd hij in de herfst van '44, vlak voor de Hongerwinter, uit Amsterdam overgebracht naar een vissersgezin in Friesland. Behalve het godvruchtige plattelandsleven leert hij er de man kennen die zijn leven verandert: de jonge Canadese soldaat Walt, zijn eerste liefde. En net als in de tv-serie De zomer van '45 volgt ook hier een onver-

mijdelijke schelding.

Zo'n precair onderwerp vraagt om een zorgvuldige behandeling, en die krijgt het zeker: Kerbosch is zelfs op het schroomvallige af. Wat hem eerder te verwijten valt, is dat hij de materie niet heeft kunnen omvormen tot een boeiende film.

Het gaat al mis bij de beginscènes, die het oorlogsverhaal een bar gezocht kader verschaffen. Van Dantzigs volwassen alter ego Jeroen Boman wordt gespeeld door Jeroen Krabbé, die noch in postuur, noch in motoriek of uitstraling aan een danser/choreograaf doet denken. Hij blijft steken in de schepping van een nieuw ballet over de bevrijding, in haar specifieke en meer algemene betekenis. En ja hoor: de opnieuw beleefde jeugdherinneringen (de film die wij zien dus) doorbreken de impasse.

De schildering van het boerenbestaan in Friesland,

met pomp, tobbe en een kloeke bijbel op tafel, heeft beslist meer charme. Ook biedt het een geschikt decor voor Jeroens eerste contacten met seksualiteit. Dan komt, nogal abrupt

overigens, het moment waarop je onvermijdelijk zit te wachten: de intocht

van de Canadezen, van Walt. De romance tussen hem en de jonge Jeroen had de hoofdmoot van de film moeten zijn, maar is voornamelijk een anti-climax.

Het liefdespaar mag wat ongewoon van samenstelling zijn, voor wie dat accepteert heeft de film na de

beslissende wending al gauw de uitwerking van goedkope wijn: hoofdpijn en slaperigheid. Het laatste omdat van zo iets als tempo in het geheel geen sprake meer is, het eerste omdat de waarschijnlijkheid het laat afweten. Hoe onschuldig men ook was in die dagen, het blijft onvoorstelbaar dat Walt zijn vriendje keer op keer meevoert naar zijn kamer en geen angst lijkt te hebben voor ontdekking van deze — in de film overigens bijzonder kuise — liefdesrelatie.

Het is weer het oude liedje. De technische afwerking van de film is voortreffelijk, aan de acteurs ligt het al evenmin, maar het scenario heeft weer alle kenmerken van Hollandse huisvlijt. Zonde van zo'n mooi boek, zonde van zo'n teer gegeven.

Van onze verslaggever

Maarten Smit probeert zo normaal mogelijk te blijven, maar moeite kost dat natuurlijk wel: de 15-jarige Groninger havo-scholier volgde nog geen half jaar lessen bij de plaatselijke Vooropleiding Theater of hij stond al op de set voor een bioscoopfilm. In een hoofdrol wel te verstaan.

Vanaf volgende week is te zien hoe Smit het er afgebracht heeft, wanneer 'Voor een verloren soldaat' in première gaat. Roeland Kerbosch regisseerde deze productie, die gebaseerd is op de gelijknamige roman van de choreograaf Rudi van Dantzig. In de roman beschrijft Van Dantzig zijn eerste homoseksuele ervaringen met een Canadese soldaat kort na de bevrijding. Op verzoek van de regisseur en de ouders van Maarten Smit vindt het gesprek met de kersverse filmacteur plaats in aanwezigheid van Josja Hamann, de oprichter en leider van de Groninger Vooropleiding Theater. Hamann was ook aanwezig bij de opnamen, als 'dialogue coach'.

Natuurlijk vond Smit het 'ontgankelijk gaaf' toen hij hoorde dat hij de hoofdrol gekregen had, een eer die hij naar later bleek mede te danken had aan Rudi van Dantzig zelf. De choreograaf had videobanden met kandidaten voor de hoofdrol bekeken en aan de regisseur gevraagd speciaal op Maarten Smit te letten. Met het bekende resultaat. Maar de ware aard van de verrassing drong aanvankelijk nauwelijks tot Smit door. De jeugdige acteur:

„Pas toen ik de film voor net eerst zag, besepte ik een beetje wat er gebeurd was, dat het een echte hoofdrol was.”

Niet te grof

Smit en zijn ouders zeiden overigens niet direct ja toen de hoofdrol werd aangeboden. De tamelijk expliciete seksualiteit in de autobiografische roman van Van Dantzig schrok hen af. Smit: „Ik had gehoord wat voor boek het was en dacht: dat zal wat wezen! Ik schrok er wel een beetje van. En als ik let-

terlijk had moeten spelen wat er in het boek beschreven staat, dan weet ik niet of ik het wel gedaan had. En ik denk ook niet dat mijn ouders dat goed gevonden hadden. Maar Roeland Kerbosch heeft ons toen gerust gesteld, dat het meeste gesuggereerd zou worden en dat het niet te grof zou worden.”

Toen het jawoord eenmaal gegeven was, ging Maarten Smit met Josja Hamann aan de slag om de rol onder de knie te krijgen. Smit: „Ik moest uitpluizen wie dat jongetje was, ik moest zijn gevoelens door krijgen.” Josja Hamann vult aan: „We zijn alle scènes gaan doorspelen. We hebben ons bij elke scène afgevraagd: Wat is hier aan de hand, wat denkt hij werkelijk, ook al zegt hij misschien wat anders?”

We hebben geprobeerd duidelijkheid te scheppen.”

Gewenningsperiode

Na de repetities moest Maarten Smit gelijk in het diepe, op de set was geen tijd meer voor een uitgebreide gewenningsperiode. „Een beetje eng” was het wel de eerste dag, zo vertelt Smit, omdat hij opeens heel duidelijk besepte wat er van hem afhing. „maar het was gelukkig ook de leukste dag, omdat alles

nieuw was.”

De opnamen van 'Voor een verloren soldaat' vonden vorig jaar plaats, tijdens de zomervakantie, en inmiddels wordt het leven van Maarten Smit allang weer bepaald door de dagelijkse gang naar school. En door de lessen op de

Vooropleiding Theater natuurlijk, waar Maartens hoofdrol met enthousiasme is begroet. Behalve Smit speelden er overigens nog twee leerlingen van de Vooropleiding in de film mee, een teken dat de kwaliteit van de opleiding in media-land begint door te dringen.

Binnenkort is nog een andere leerling in een VPRO-tv-serie te zien. De eerste kennismaking met zichzelf op het witte doek bezorgde Maarten Smit gemengde gevoelens: „Op sommige momenten vond ik het om onder de stoel te kruipen. Ogen dicht, het gaat wel over, dacht ik dan. Maar ik vind het over het algemeen wel een goede rol, al had het natuurlijk beter gekund.”

Sloom en simpel televisiedramaatje

Voor een verloren soldaat van Roeland Kerbosch. Met Maarten Smit, Andrew Kelley, Jeroen Krabbé. In zes theaters, waaronder Tuschinski 2 en Movies 1 Amsterdam, Cinerama 3 Rotterdam en Metropole 2 Den Haag.

Van Nederlandse films wordt vaak gezegd dat ze niet de indruk wekken dat ze gemaakt zijn omdat ze, om welke reden ook, zo nodig gemaakt moesten worden. Zinloos, nutteloos en geen bijdrage leverend aan wat dan ook.

In een florerende filmindustrie valt dat minder op. Er worden aan talloze films gemaakt, met artistieke en commerciële uitschieters en daarnaast een gros producties die de gang erin houden, een groep betrokkenen werk verschaffen, een routine bevorderen die nodig is om tot de hoogstandjes te komen waarom het uiteindelijk gaat. Maar in Nederland bestaat geen doorlopende filmindustrie en krijgt elke film de beladenheid van een nu of nooit. De vraag of, als er nu toch eens een film wordt gemaakt, die ene uitzondering wel zo nodig was, krijgt daardoor een zwaardere lading.

Voor een verloren soldaat, naar het autobiografische boek van Rudi van Dantzig, is zo'n film die geen enkele aanleiding geeft om te bedenken waarom hij *per se* gemaakt moest worden. Dat boek was er en Roeland Kerbosch wilde wel weer eens een film maken, geproduceerd door Matthijs van Heijningen, met wie Kerbosch tegenwoordig de directie vormt van theater The Movies. Het mooi opgeschreven gegeven van Rudi van Dantzig betreft diens ervaringen als jongen tijdens de hongerwinter in Friesland en zijn korte vriendschap na de bevrijding met een Canadese soldaat, die zijn verdere leven sterk beïnvloedde.

Don Bloch bewerkte het boek tot een scenario, dat Kerbosch zodanig aanpaste dat *Voor een verloren soldaat* nu een film is naar de roman van Rudi van Dantzig, volgens een draaiboek van Roeland Kerbosch, gebaseerd op een scenario van Don Bloch. Nauwelijks reden meer om boek en film te vergelijken, want alleen het gegeven is gebleven: jongen brengt hongerwinter door bij pleeggezin in Friesland, ontmoet bij de bevrijding een Canadese soldaat en beleeft met hem een korte, hevige vriendschap waarbij ook seksuele gevoelens een rol spelen.

Dit gegeven is verpakt in een terugblikkend verhaal: een choreograaf probeert zijn dansers duidelijk te maken hoe zij de begrippen vrijheid en bevrijding moeten uitdrukken. Hij gaat naar de begrafenis van een Friese man en herinnert zich die persoonlijke oorlogsgeschiedenis. Dan kan hij zijn dansers wel duidelijk maken hoe vrijheid en bevrijding vorm moeten worden geven.

De film is al net zo simpel als dit gegeven. Alles verloopt zoals men zich (even de ogen dicht, wat zou er kunnen gebeuren?) erg gemakkelijk kan indenken. Niets is gedaan om er meer van te maken dan een bescheiden, ouderwets, som wel erg sloom televisiedramaatje dat een paar aardige kleine, intieme scènes bevat en verder helemaal niets. Zo doorsnee en simpel, dat hij ook dertig jaar geleden gemaakt had kunnen zijn. Of net zo goed nooit. Zinloos dus. (PvB)

Friesland zal brengen. Daar wordt hij tot het eind van de oorlog ondergebracht bij een eenvoudige en diep religieuze vissersfamilie met drie kinderen. Die familie doet alles om het het Amsterdammertje naar de zin te maken. Vooral zijn pleegvader Hait (Freark Smink), het prototype van de nuchtere en gelovige Fries, benadert Jeroen met een wijze, veel door de vingers ziende, liefde. Desondanks volhardt Jeroen in een zelf gekozen isolement. Liever dan de hem geboden warmte te accepteren, blijft hij een buitenstaander. Ook in de vaak wat seksuele getinte

spelletjes met de drie kinderen van Hait en met zijn branie-achtige Amsterdamse makkertje Jan, gedraagt Jeroen zich als een outsider. Hij speelt wel mee, maar meer als toeschouwer dan als deelnemer. Wanneer de Canadezen het dorp bevrijden, valt Jeroens gedrag op zijn plaats. Hij raakt in de ban van de bevrijder Walt (Andrew Kelly), die op zijn beurt interesse opvat voor Jeroen.

Met zinnen als „Ik zag meteen dat je anders was” en „You're special, really fucking special” sluiten ze vriendschap. Met Walt beleeft Jeroen een paar idyllische dagen,

waarin hij op heel natuurlijke wijze door zijn Canadese held ook ingewijd wordt in de lichamelijke liefde. Aan die idylle komt een abrupt eind. Op een morgen is Walt, zonder dat hij afscheid van Jeroen kon nemen, vertrokken.

Over het in 1944/45 spelende deel van 'Voor een verloren soldaat' valt eigenlijk niets goeds en niets slechts te zeggen. De Friese lotgevallen van het Amsterdammertje Jeroen/ Van Dantzig zijn keurig volgens het boekje en zonder enige visionaire of visuele lef op film gezet. 'Voor een verloren soldaat' is een bedaaide 'middle of the road'.

film, zoals die in ieder land met een beetje filmindustrie bij bosjes gemaakt worden. Voor wie dit doorsnee-niveau voor lief neemt, biedt de film zelfs het nodige kijkplezier. Het Friese landschap wordt fraai benut, het natuurtalente Maarten Smit speelt de afzijdige betrokkene Jeroen uitstekend en Freark Smink is indrukwekkend als de stevig in de aarde, het geloof en het leven wortelende Hait.

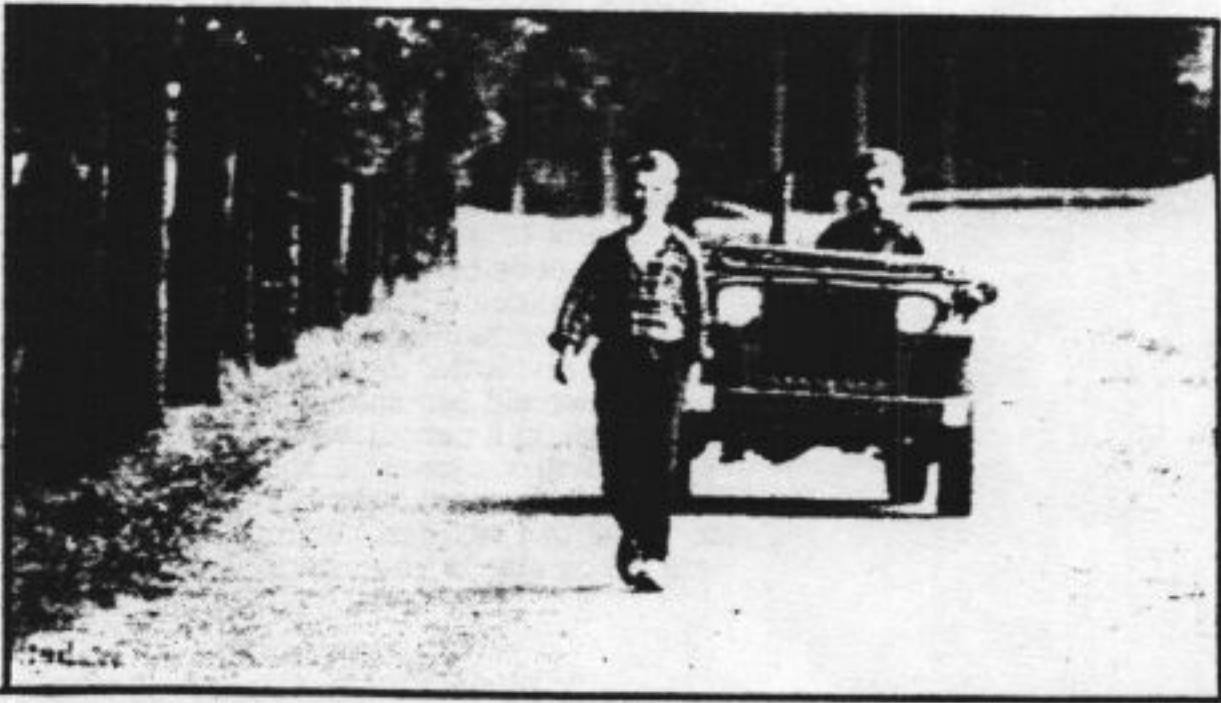
Subtiel

Ook de vriendschap- en liefdes scènes tussen Walt en Jeroen maken indruk. Ze zijn voor een Nederlandse film ongekend subtiel en kuis en daardoor heel overtuigend en ontroerend.

Zwakke stee van 'Voor een verloren soldaat' blijft echter het niet uitgewerkte thema van 'de herinnering aan een herinnering', dat van deze oorlogsfilm meer dan de zoveelste variatie op een bekend thema had kunnen maken. De openings- en slotbeelden, waarin het de oude Jeroen (een slap rolletje van Jeroen Krabbé) wel lukt zijn bedoelingen aan de dansers duidelijk te maken, hangen er maar wat bij. De pogingen deze in het heden spelende scènes met het in 1944/45 spelende deel te verbinden, zijn ronduit stunteel. Verder dan wat duister gegoochel met een foto uit 1945 en de zonnebril en een sieraad van Walt, komen Kerbosch en zijn co-scenarist Don Bloch niet. Ook dat illustreert hun onvermogen om van 'Voor een verloren soldaat' een moderne, nu zinnige, oorlogsfilm te maken.

HANS KROON

In 7 bioscopen

Maarten Smit en Andrew Kelley in Voor een verloren soldaat.

Kronk 21/5/92

Tedere vriendschap met bevrijder schools in beeld gebracht

De bekende choreograaf Jeroen Boman studeert een ballet in. Het lukt hem niet zijn dansers duidelijk te maken wat vrijheid - het thema van zijn nieuwe ballet - voor hem betekent. Op een tv in de studio kijkt de bezwete en hijgende troupe even naar een reportage van - nu oude - Canadezen die de bevrijding van Amsterdam nog eens dunnetjes overdoen. „Het lijkt in niets op wat ik me herinner”, zegt Jeroen. „Dit is een herinnering aan een herinnering.”

Jeroens herinnering aan wat hem het laatste oorlogsjaar overkwam, speelt ook op door de plotselinge dood van Hait, de Friese pleegvader die zich in de hongerwinter over hem ontfermde. Op de begrafenis van Hait 'ziet' Jeroen zichzelf als kereltje van twaalf uit een klein Fries dorpskerkje stappen. Wat gebeurde er decennia geleden met dat ventje? Kan Jeroen nog doordringen tot de essentie van zijn eigen 'herinnering aan een herinnering'? 'Voor een verloren soldaat', Roeland Kerbosch' verfilming van Rudi

van Dantzigs gelijknamige roman, begint veelbelovend. Zo'n vijftig jaar na de bevrijding heeft het immers nauwelijks meer zin de oorlog te vatten in het duizend en zoveelste feitelijke relaas. Nu, in 1992, is het veel zinvoller die periode te benaderen als een door de geschiedenis bedekt fenomeen; als 'een herinnering aan een herinnering'. De zinnige film die Kerbosch in zijn ouverture aankondigt, komt echter niet van de grond. Meteen daarna ontrolt zich een strikt chronologische weergave van wat de twaalfjarige Jeroen/Van Dantzig - en met hem vele honderden Amsterdamse kinderen - in de hongerwinter overkwam. Die al in vele toonaarden beschreven gebeurtenissen krijgen gelukkig nog wel een bijzondere lading door wat Jeroen in de bevrijdingsdagen meemaakte.

Na de in het heden spelende openingsbeelden, verplaatst de handeling zich naar 1944. Jeroen (Maarten Smit) stap in somber Amsterdam met een rieten koffertje bij zijn moeder achter op de fiets. Ze rijden naar een vrachtauto die Jeroen (en meer Amsterdamse kinderen) naar

At 13, this girl can have legal sex with this boy

TODAY Thursday May 21 1992

EXCLUSIVE

SONJA Buchmann is 4ft 10ins tall, keeps a dolls house and a cuddly pink teddy bear in her bedroom, enjoys roller skating... and giggles at the merest mention of sex.

Sven Decurtis is 6ft 2ins, looks like a pop star, and talks like an executive. He lost his virginity long ago.

In terms of maturity, the two are light years apart: she a pixie-faced 13-year-old still far from womanhood, he aged 16, but already a man.

Sonja and Sven don't know one another - they live in different parts of Switzerland. Yet were they to meet tomorrow, and begin a sexual relationship, there would be nothing the police, their parents, or anyone else could do to stop them.

Until last Sunday the Swiss, for all their outward sophistication and style, were one of the most sexually backward nations in Europe. Youngsters under 16 were liable to be sent to approved school for making love, and those below 18 were even banned from kissing in public.

But now the land of Swatches and cuckoo clocks is not just moving with the times - it is racing ahead of them.

In a multiple-issue referendum, they have not only introduced the West's most advanced sexual consent law but they have also given homosexuals the same status as heterosexuals, banned hard-core porn, relaxed the laws on soft porn and made marital rape an offence.

But it is the decision to decriminalise sex between the under-16s that has caused the greatest controversy.

And Britons would do well to ponder the issue - for many solicitors believe we could follow the same path.

Roger Eade, a spokesman for the Law Society, said: "People now wonder if 16 is a realistic age, given that sex is taking place earlier and young people reach sexual maturity quicker. If there were a change, I think it would be in the way Switzerland has done it."

When the Swiss Government began reviewing the law, a radical group of politicians wanted simply to reduce the age of consent to 14. But it was decided that it would leave youngsters, especially girls, open to abuse and manipulation by far older people.

Instead, a compromise - albeit new and radical - was

agreed. Although 16 would continue to be regarded as a reasonable age for sex, no one would be prosecuted provided the age gap between two consenting parties was not more than three years.

So, for example, a 16-year-old and a 13-year-old like Sven and Sonja could legally make love. So could couples of 14 and 11, or 15 and 12, but an 18-year-old would be prosecuted for

to find their child having sex, and be powerless to do anything.

"But if their 13-year-old daughter becomes pregnant, who will have to care for the child?"

"Now the boy is not accountable to the law, who will pay for the upkeep? Should we go further, and say they can marry at 13? No one has thought about these questions."

Mr Glutz's final point seems a shade unfair. In

fact, like many other bright and concerned Swiss youngsters, Sonja and Sven have thought about it quite a lot.

In Emmenbrücke, Sonja sits nibbling biscuits and explains why she believes the new law is a step forward.

Having overcome the urge to giggle, she speaks with a confidence belying her waif-like appearance, and is encouraged to express her views freely by her mother Heidi, a 42-year-old nurse, and father Traugott, 49, a garage mechanic.

"I wouldn't want to sleep with a boy myself," Sonja begins. "At my age, I'm far too young - and the boys I know are even more childish. But I think the old law

was wrong, and this is the right idea.

"You see, the law has no influence on kids of my age. If we want to do something, and we feel that it's right, then we'll do it anyway."

Sonja will not be allowed to vote or drive until she's 18, cannot drink beer until she's 16, and will not even begin her State sex education classes for another year.

But she says she expects to be ready for a full-blown love affair in just over two years, when she's 16.

She has friends who have lost their virginity - and believes they have the right to make their own choice.

"It would be very strange to become pregnant at my

age," she says. "But my mother has told me about sex, and as long as you're well informed, you can make the right decisions."

Her friend, Andrea Huber, also 13, adds: "It's all about having confidence. Confidence and trust are very important."

"I think it's better for someone of my age to sleep with their boyfriend than to wait if that's what they really want. But I think it will be 16 to 18 before I'm ready for such a big step."

Both are mature enough to know they are not grown-up. "I feel halfway between a child and an adult," says Sonja perceptively.

They flirt with boys at the

swimming baths or playground, they say. But sex does not yet tempt them.

"I would find it a great shame if Sonja came to me and said she had made love to a boy, but I wouldn't want either to get into trouble," says her mother. "That would cause more psychological damage."

Sven, who lives on the outskirts of Zurich and spends his spare time at parties, has already been in two serious relationships, and might have been expected to back the reduced age of consent law, too.

But there are several reasons why he doesn't. One is that he thinks it wrong that he would be free to

Fact and fiction of life in Britain

WHEN it comes to sex, most British teenagers don't know what they are talking about.

A new survey shows that despite sex education, most are still in the dark about the mechanics - and consequences - of making love.

One of the issues that most puzzled the youngsters was whether it was possible to get pregnant through oral sex.

Most believed Aids to be the most common sexually transmitted disease, only around a third knew about herpes and many thought there was not much risk of Aids in their area.

One of the most striking findings concerned menstruation.

When asked what it was, 53 per cent of boys and 35 per cent of girls failed to mention eggs in their answers.

Thirty-two per cent of boys and 41 per cent of girls did not mention blood.

More than 400 children aged 13 to 14, all of whom had received some sex education, took part. Researchers at Exeter University's postgraduate medical school carried out the work as part of a project aimed at im-

proving the effectiveness of sex education in schools.

Their preliminary findings were published in the journal *Education And Health*.

Authors Fran Phelps, Alex Mellanby and John Tripp stress the object of the exercise was to persuade pupils to talk and learn in groups without being embarrassed.

"There is an assumption by many adults that today's young people know more of sexual issues, for example oral sex, than their parents did at the same age," their report said.

"These young people may be more familiar with words and phrases than perhaps their parents were."

"But for many there is no real understanding of their own bodies and of sexual issues."

"If knowledge is power then most of these young people lack the power to communicate effectively about their own sexuality and to make informed decisions that will inevitably affect their individual happiness, health and subsequent relationships."

The project still has two years to run.

SWISS SAY SONJA AND SVEN CAN MAKE LOVE. IS THIS THE WAY FORWARD FOR OUR CHILDREN?

Heeft-ie een auto?

Ik ben een meisje van 15 en ik heb een vriend van 22 jaar. Als ik dat aan iemand vertel, en diegene hoort hoe 'oud' hij is, is bijna altijd de eerste reactie: 'Heeft-ie een auto?' Ik begin me zo langzamerhand af te vragen waarom dit zo belangrijk zou zijn. Oké, het is misschien wel handig, maar het is duur. (Eerst peperdure rijlessen, dan een auto kopen en ook nog eens benzine!) En het is milieu-onvriendelijk. Alsof er nog niet genoeg auto's in dit kleine landje rondrijden. M'n vriend is onwijs lief en of hij een auto heeft of niet, zal mij echt niet interesseren.

VPKO 9 Lonne (15 jaar) BUSSUM

Nogal wat tieners worden verliefd op een lerare of een andere volwassen vrouw. Dat kan uitmonden in een erotische/seksuele verhouding, een zogenaamde jong-oudrelatie. Marjan Sax en Sjuul Deckwitz stelden een bundel samen over dit onontgonnen terrein van de vrouwelijke seksualiteit: 'Op een oude fiets moet je het leren/Erotische en seksuele relaties tussen vrouwen en jonge meisjes en jongens.'

Een gesprek met de twee samenstellers over onder andere dweepzucht van meisjes, de angst van vrouwen om de liefde van een jongere te beantwoorden en over wat jongeren zoal leren 'op die oude fiets'.

Anke Manschot

Marjan Sax: 'Toen een redacteur van een Amerikaans wetenschappelijk tijdschrift ons vroeg een special over vrouwen en pedofilie te maken, kon ik me daar niks bij voorstellen. Er ging geen enkel belletje rinkelen. Sjuul en ik hebben een oproep geplaatst in het blad *Homologie*: niet één reactie. Wij kwamen erachter dat vrouwen of meisjes die een erotisch/seksuele relatie met iemand uit een andere generatie hebben (gehad), zich helemaal niet aangesproken voelen door de term pedofilie. Het is een begrip dat alleen over mannen lijkt te gaan. Vrouwen herkennen zich er niet in. Voor hen staat pedofilie vaak gelijk aan incest of seksueel misbruik. Maar toen wij in onze vriendinnenkring vroegen naar hun verliedheden als tiener, kwamen de verhalen los.'

Sjuul Deckwitz: 'Bijna iedereen is in zijn of haar puberteit wel eens stapel geweest op een ouder iemand. Het hoort bij het verkennen van de wereld, bij de eerste opstap naar de volwassenheid. Alleen verdwijnt die verliedheid vaak uit ons geheugen. Wanneer mensen over hun eerste seksuele ervaring praten, benoemen ze meestal hun eerste vriendje en niet het dweepen met de akela of gymjuf. Toen ik

OP EEN OUDE FIETS moet je het leren

De positieve kanten van jong-oudrelaties

aantrekkingskracht op hen uit. Je moet de meidenbladen maar eens op naslaan, het genot om het paard te borstelen, intense verdriet als er iets met hem gebeurt. Een paard ruikt lekker en je kunt hem beheersen. Maneges worden voor meelij bevolkt door meisjes. Er moet nog eens een onderzoek naar 'meisjespaarden' worden gedaan.

Er wordt in meisjeslaapkamertjes heel wat afgewept. Je zou zelfs kunnen spreken van een slaapkamercultuur. De wisselen ze foto's van idolen met elkaar uit. Ze experimenteren er met make-up, schrijven brieven aan elkaar over hun gevoelens en emoties. Juist omdat het allemaal zo onzichtbaar is, wordt er weinig onderzoek naar gedaan. Men doet onderzoek naar probleemgroepen. En meisjes zijn maatschappelijk niet lastig, tenzij, verslaafd zijn of wegtlopen.

Julie schrijven dat jullie hebben gekookt van de positieve, vreugdevolle kanten van de jong-oud relaties. Maar uit de interview komt ook de nodige ellende naar voren: angst voor de buitwereld, voor ontdekking en daardoor ontslag op school etc.

Uit: Op een oude fiets moet je het leren. 'Jacqueline zat midden in de puberteit, en derheilig aan stemmingen, ontverklaarbaar en hysterische huilen. Dat begon in ruim een jaar. Ik denk dat ze het conflict te leiden en haar vriendjes niet aankon. Ze leidde een soort dubbelleven. (...) Eerst was ze trots, toen ging ze zich schamen.'

Marjan: 'Jong-oud relaties gaan niet alleen over rozen, netzamin als andere relaties. Bij deze relaties heb je nog eens extra met de buitenwereld te maken. 'Op een oude fiets moet je het leren' is een goede moedige vaderlandse uitdrukking voor inwijding van een jongen naar een volwassen vrouw. Het wordt gezien als liefdevolle daad: de seksuele vorming van

Cops halt craze for love-bites

TEACHERS have called in police to halt a bizarre playground craze where kids are forebly given love bites. J.K. 23

Four pupils were disciplined at one comprehensive after a boy was held down while a girl inflicted painful bites.

One boy was suspended after the incident at Stanhester School in Stoke sub Hamden, Somerset, and police were called in to investigate.

Other nearby schools have been hit by the craze.

Stanhester head Glyn Ottery said: "We do not accept this kind of behaviour here and we deal with it firmly. This is not bullying. I see it as adolescent high spirits which got out of hand."

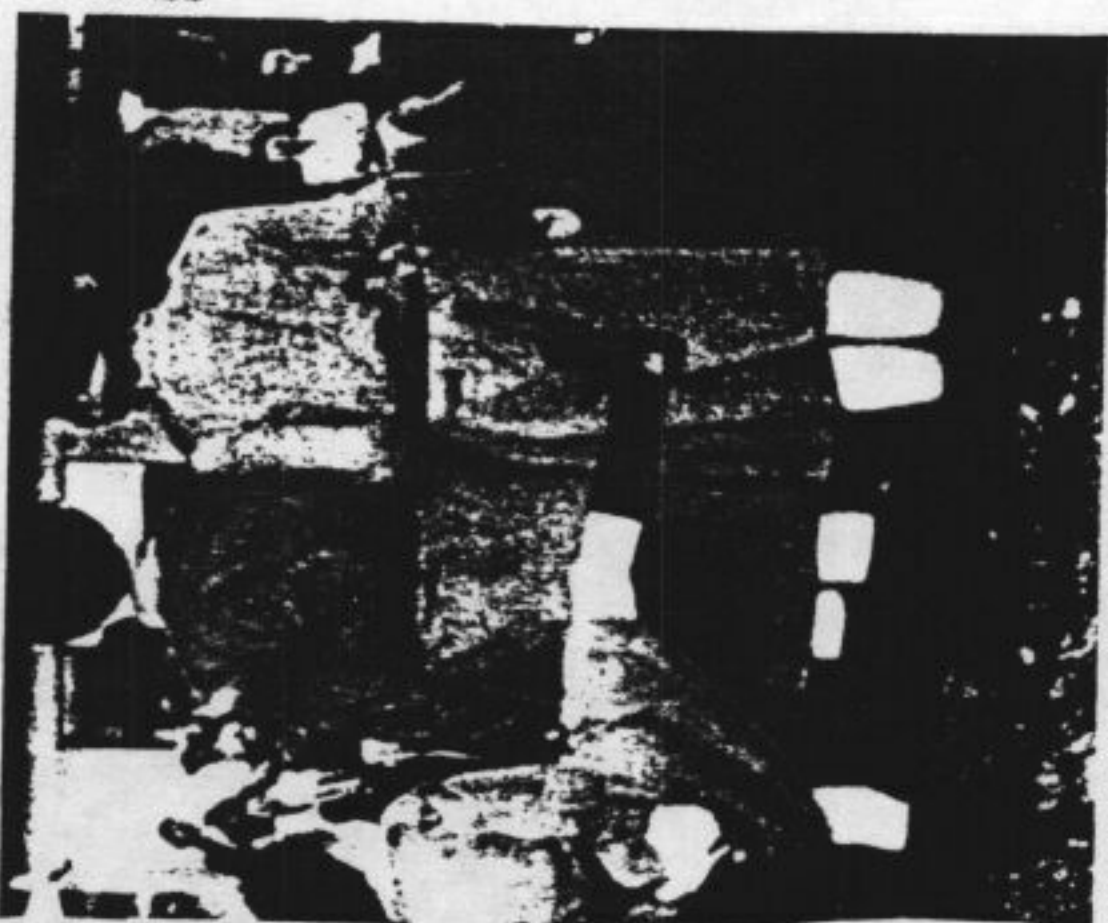
in een leeftijdsfase waarin ze nog aan het experimenteren zijn met relaties. In veel gevallen maakten de jongeren de verhouding uit. Hoewel de ouderen dat zagen aankomen, kon de klap toch behoorlijk hard aankomen.

Wat leerden die jongeren op die oude fiets? Sjuul: 'Ze werden echt serieus genomen door een volwassene. Ze leerden het leven van grote mensen: naar een restaurant, museum of operavoortelling gaan. Met machtsverschillen omgaan. Ze oefenden hun sociale vaardigheden, zoals duidelijk een mening formuleren, converseren. En ze ervoeren hoe de maatschappij werkelijk in elkaar zit. Wat de gevolgen zijn als je je seksueel autonoom gedraagt: afkeuring en onbegrip.'

En wat leerden ze in bed? Daar had niemand het over. Judith is de enige die er vaag iets over meldt. Zij zegt over Jacqueline, toen korter tijd veel ouder: 'je kon zien hoe ze opbloede, ze werd rijper door dat vrijen. Ik geloof dat ze met jongens nooit zo ver gegaan was met vrijen. Ik was een beetje afwachting, ik nam niet zo veel initiatief en liet het wat meer aan haar over.'

Marjan: 'We hebben wel naar hun seksuele ervaringen geïnformeerd, maar die vraag werd ontwend beantwoord. In de tranant van: "Nou, toen gingen we vrijen." Vrouwen praten niet gemakkelijk met elkaar over wat ze nou precies doen in bed.

Julie schrijven dat getijwaardigheid in een relatie het najagen van een illusie is. Maar hier zijn de machtsverschillen wel erg groot. Sjuul: 'Toch moet je de macht van de jongeren niet uitvlakken. Ze zijn nog heel diep uitdelen aan de oudere partner. Zij zitten

Pas de laatste jaren wordt er onder vrouwen meer over seksuele technieken gepraat. Nu fluisteren we geïchelig met elkaar over soorten vibrator's.

Julie hebben wel sterk de nadruk gelegd op relaties tussen vrouwen en meisjes. Slechts een geïnterviewde vertelt over een relatie met een jongen.

Sjuul: 'We hebben interviews gehouden met vrouwen uit onze omgeving en met wie we via via in contact kwamen. Een volgend boek over dit onderwerp kan misschien iets evenwichtiger worden. Je moet deze bundel zien als een eerste verkenning van het onderwerp. Wij hebben alle stukken verzameld die er over gaan. Zo is Kate Millett een van de weinige lemmisten die zich heeft uitgesproken over de rechten van jongeren, ook in relaties. Vandaar dat wij dat interview met haar uit 1980 in ons boek hebben opgenomen.'

In dat interview zegt Millett: 'Een van de wezenlijke rechten van kinderen is het recht zichzelf seksueel uit te drukken, waarschijnlijk vooral in onderlinge relaties, maar ook in die met volwassenen.' Marjan: 'Je moet ons boek beschouwen als een uitnodiging aan de wereld dit gebied verder te ontginnen.'

'Op een oude fiets moet je het leren' verschijnt 15 april bij Van Gemep. f 34,50. Met bijdragen van o.a. Martha Vicinus, Marion de Ras, Gloria Weker, Theo Sandfort, Joan Meijer e.a.

Trouw 15/11/92

'XL' wil over grenzen homo-cultuur stappen

door
BERT VAN PANHUIS

Sek is verleden tijd, de toekomst is aan 'XL', wat staat voor Extra Large. „We wilden een compleet nieuwe start, niet iets oplappen” zegt Sjoerd Beumer, de hoofdredacteur van het nieuwe blad van het COC, de organisatie van homo's en lesbiennes.

Ruim twintig jaar heeft Sek dienst gedaan als 'huisblad' van het COC en dat steeds in dezelfde formule. Homoseksualiteit werd daarin benaderd op een militante wijze. Als iets van een groep mensen aan de onderkant van de samenleving, zegt Beumer. „Wij willen verandering in die benadering, want homoseksualiteit is geaccepteerd. En dat is niet de mening van iemand uit de Amsterdamse grachtengordel.”

'XL' wil over de grenzen van de subcultuur heen stappen. Beumer: „Die levendige homo-cultuur, om het zo maar te noemen, komt meestal wel aan bod in de andere homo-media. Wij besteden bijvoorbeeld aandacht aan Karin Bloemen. Die is niet lesbisch, maar haar optreden is een vorm van camp en daar is er dus wel een link met de doelgroep.”

Toen Sjoerd Beumer in de herfst van vorig jaar met de uitwerking begon had hij het voorbeeld voor ogen van de Britse Gay Times, als een blad voor homo's en lesbiennes, dat toch niet de indruk maakte te navelstaarderig te zijn. Net als dat blad wil hij met 'XL' ook een mengeling bieden van informatie, amusement en lifestyle. De Gay Times opereert echter in een tamelijk homovriendelijke samenleving, waarin agenten zich nog bezighouden met het uitlokken van 'onzedelijke handelingen'.

Concurreren met Homologie, het blad dat zich vooral bezighoudt met de wetenschappelijke benadering van fenomenen

uit de sfeer van de homoseksualiteit, ligt voor 'XL' niet zo voor de hand, maar hoe zit dat met Expresso, het blad dat zich vooral op jongere homo's en lesba's richt? Beumer: „De doelgroepen zijn toch wat anders. Expresso houdt zich vooral bezig met kwesties als coming out (het probleemloos uitkomen voor je homoseksualiteit, red.). In ons eerste nummer staan weliswaar nogal wat jongerenonderwerpen maar we willen komen tot een wat evenwichtiger mix.”

In 'XL', jaargang 1, aflevering 1, hebben Beumer en zijn vijf collega-redacteuren onder meer een artikel opgenomen over seks in de jaren negentig. Drie mannen en drie vrouwen vertellen hoe zij het sinds de entree van aids doen. Maarten van 23 over de vrijgevochten jaren zeventig: „Seks was toen bijna net zo gewoon als het kopen van een pak via, geloof ik.” Het is het enige lange artikel in het blad, de andere zijn aan de korte kant gehouden, een goede keus.

Met enige trots wordt het vraaggesprek gepresenteerd met judoka Irene de Kok. „Van mij mag iedereen weten dat ik lesbisch ben. Het hoort net zo goed bij me als dat judo bij me hoort. Ik heb nog nooit, ik zweer je, nog nooit een denigrerende of agressieve opmerking gehad over mijn lesbisch zijn.”

Bij de layout is gekozen voor schreefloze lettertypes, zowel voor de tekst als de koppen. Het nieuws uit de afdeling, waar Sek van uitpilde, wordt gelukkig karig opgediend. Daar moeten die afdelingen zelf maar in voorzien. Wel is er aandacht voor de onlangs begonnen ledenwerfcampagne, die het COC, dat nu 9.000 leden heeft, moet versterken. De 3.000 losse nummers van de oplage van 12.000 exemplaren liggen voor 6,95 gulden in de kiosk.

De Onrust van Irene de Kok
Minnaars in gedoogzone
Overheid en seksgedrag

De omslag van XL

COC wil dat ook hetero's nieuw magazine lezen

Het COC, de belangenvereniging voor homoseksuele mannen en vrouwen, heeft een nieuw gezicht. Het 21 jaar oude en ietwat saaie maandblad Sek met de kleine typeletters is verdwenen en heeft plaatsgemaakt voor XL. Het magazine (oplage 12.000) is meer dan een clubblad voor de 9.000 COC-leden, zegt hoofdredacteur Sjoerd Beumer. „We willen over de grenzen van de subcultuur heen kijken. XL staat voor extra large. We willen het COC versterken en meer naar buiten treden. Met een veelheid aan onderwerpen hopen we ook geïnteresseerde hetero's te trekken.” XL zal daarom op 500 verkooppunten in het land te krijgen zijn. Het traditionele 'afdelingsnieuws' is ingekort en de onderwerpen worden minder wetenschappelijk en journalistieker aangepakt, zegt Beumer. „Het blad is daardoor een stuk leesbaarder geworden. Vroeger waren de artikelen nog wel eens ingewikkeld. Het blad werd daardoor weinig gelezen. We belden bijvoorbeeld vaak met homostudies als we een onderwerp wilden belichten. Nu laten we mensen zelf aan het woord.” Zo bevat het eerste nummer een interview met judoka Irene de Kok en met mannen en vrouwen die vertellen welke invloed de aidsvoorlichting op hun seksleven heeft. XL wordt zaterdag ten doop gehouden in Amsterdam. Het eerste nummer wordt zondag aangeboden aan Margreet Dolman. (KdM)

Of flikker of voorspel uit de Duitse clubnaam

De naam zegt het al: *Vorspiel-Schwuler Sportverein SSV* is een vereniging waarin mannelijke homo's sport bedrijven. Zes jaar geleden opgericht in Berlijn telt de club inmiddels ruim driehonderdvijftig leden, die zich toeleggen op volleybal, schermen, badminton, voetballen, turnen en atletiek. Ze willen hun krachten graag ook met tegenstanders meten in competitieverband. En daar is nou net die duidelijke naam het probleem.

De Berlijnse atletiekbond nam aanstoot aan het woord *schwul* (flikker). Een sportvereniging mag door middel van haar naam geen blijken geven van wereldbeschouwing of specifieke geaardheid, re-

deneert de atletiekbond en weigerde daarom jarenlang de opname van de atletiekafdeling van de homo-vereniging in de bondscompetitie. SSV wil met de naam homoseksuelen juist helpen hun beduchtheid te overwinnen en openlijk blij te geven van hun „specifieke geaardheid”.

Vorspiel-Schwuler Sportverein zocht heil bij de burgerlijke rechter, het *Landgericht*, en vervolgens in hoger beroep bij het *Kammergericht*. Deze week deed de laatste instantie uitspraak. Twee van de drie rechters

konden de aanduiding *schwul* billijken: „ook in het belang van de hetero's, zodat die niet onwetend zich kunnen aanmelden als lid van de vereniging”.

In samenhang met het woord *Vorspiel* echter zou de verenigingsnaam misverstand kunnen wekken. Immers, „in de betekenis van een stimulerende activiteit voor de seksuele daad” zouden onschuldige sportliefhebbers zich kunnen afvragen „wat er eigenlijk gebeurt in de vereniging”. De „onzalige woordcombinatie” zou zelfs aanleiding kunnen zijn voor „ongerechtigde verdachtmakingen”, aldus het Berlijnse *Kammergericht*.

Dus: of flikker weg of geen voorspel. Het bestuur van SSV gaat nu eerst de leden raadplegen over dit dilemma en zondig de procedure doorzetten tot aan de Duitse Hoge Raad. De lesbische sportzusters in Berlijn, verenigd onder de naam *Seitenwechsel* (wisseling van speelhelmt), kampen met dezelfde toelatingskwestie en wachten voorlopig de uitspraak af. Tot nu toe is het alleen de volleyballers van de homo-sportvereniging toegestaan in bondsverband competitie te spelen.

(Sietse van der Hoek)

De homobeweging krijgt met XL een eigen Viva

Ze hebben er heel lang over vergaderd en wel honderd namen gingen over tafel. Toen ze er echt niet meer uitkwamen, was daar ineens XL, als door God gezonden. XL, de naam voor het nieuwe blad van het COC en opvolger van het clubblad Sek. XL, Extra Large, slaat dat op het formaat van het blad, op de inhoud of op stoutere dingen? De lezer mag het aan zijn eigen fantasie overlaten. „We zijn jong en gelukkig en dat stralen we in dit eerste nummer misschien iets te veel uit.” Sjoerd Beumer (26) is hoofdredacteur van XL, misschien wel de jongste hoofdredacteur van Nederland. In zijn redactioneel commentaar, dat begint met Lieve lezers, beste lezeressen („Henk van der Meyden doet het in Privé net andersom”) noemt Beumer zijn blad een combinatie van informatie, amusement en lifestyle. En een welkome afwisseling op de markt van homo/lesbische bladen. Jong en gelukkig dus. „Ja, het moest iets anders worden dan Sek dat de laatste jaren toch een wat stoffig imago had. We hebben er lang over gepraat en besloten tot wat we in een melige bui noemden: de Vivasering van de homoseksualiteit. Je kunt ook een soort Vrij Nederland voor homo's maken, maar dan leest niemand het. Dan liever jong en gelukkig met uiteraard de opdracht aan onszelf om in de volgende nummers wat meer evenwicht te zoeken.”

In nr. 1 van XL (kloek formaat, glanzend papier, opvallende foto's) betekent jong-en-gelukkig een in netnylons geklede heer op de cover (met bos rozen en minnaar aan zijn voeten), een hemels kijkende Jason Donovan die beweert geen homo te zijn en een ontwapenende Irene Kok die zich afvraagt waarom er zoveel over haar sport (judo) en zo weinig over haar geaardheid (les-

bisch) wordt geschreven. De grotere artikelen gaan over de invloed van veilig vrijen op het slaapkamergedrag, het begerde uiterlijk en stereotype homo's in tv-series als In De Vlaamse Pot en Medisch Centrum West. Gevarieerd, fris geschreven en leesbaar, maar een gat in de markt? Liggen in de kiosk niet ook HP/De Tijd, de Nieuwe Revu en de Gaykrant?

Beumer: „In de sector homobladen vullen we echt een leegte op. Homologie is na zijn zoveelste *restyling* toch weer een blad voor de hoger opgeleiden. En de Gaykrant, nou ja, dat is de Telegraaf voor homo's, maar dan één keer per twee weken. We zijn nu misschien een beetje te veel Viva, maar ik wil graag de kant op van de Nieuwe Revu. Dat is een aardige combinatie van oppervlakkigheden, meligheid en verrassend goede artikelen.”

De uitgever, het COC, hoopt met XL een aardige troef in handen te hebben voor zijn ledenwerfcampagne. Op dit moment telt het COC 9.000 leden op een (geschat) aantal van 1 tot 1,5 miljoen homoseksuele Nederlanders. Is dat niet erg weinig, zeker in vergelijking met — om maar wat te noemen — de Bond tegen het Vloeken die 13 duizend leden telt? Beumer: „Ja, dat is veel te weinig. Nog steeds wordt gedacht dat het bij het COC alleen maar gaat over militante potten en flikkers of over het gespreks-groepje 'homoseksualiteit en kerk'. Maar dat is het allang niet meer. Het individuele belang staat nu voorop, geheel passend in de tijdgeest. Zoiets moet XL ook uitstralen.”

XL heeft een oplage van 12 duizend exemplaren en zoekt de grote adverteerders. Een biermerk of auto in *full color*, op de achterkant uiteraard, dat zou mooi zijn. (Hein Janssen)

BLI 02.05.92

Schreckliche Wirklichkeit: Immer mehr Kinder werden zur Prostitutio gezwungen

Der schmutzige Handel
mit Minderjährigen, die für Sex
verkauft werden, blüht weltweit

Fünfzehn wird Gaby im August. Ein niedliches Mädchen, blond, die Haare zu einem kessen Pferdeschwanz zusammengebunden. Richtig süß sieht sie aus, wie sie da so an der Rolltreppe in der Wandelhalle des Hamburger Hauptbahnhofs steht. Wären da nicht diese unendlich traurigen Augen.

Dreizehn war Gaby, als ihr Stiefvater sie zum ersten Mal brutal vergewaltigte. Zwei Tage später schenkte er ihr ein T-Shirt. Gabys erster Liebeslohn.

„Von da an“, sagte sie, „brachte er regelmäßig fremde Männer mit nach Hause, wenn Mutter arbeiten war. Mit denen mußte ich mich dann ins Bett legen. Er hat mir gedroht, mich totzuschlagen, wenn ich jemandem etwas davon erzählen würde. Für jeden Freier hat er mir zehn Mark gegeben. Wieviel er von den Männern kassiert hat, weiß ich nicht. Auf jeden Fall muß er gut verdient haben, ging nicht mehr zur Arbeit, fuhr sogar einen gebrauchten Mercedes.“

Der steht inzwischen in der Garage und staubt ein. Als Gaby im September letzten Jahres schwanger wurde und sie

Heißes Pflasterstrich. Allein in Hamburg bieten dort mehr als 300 Mädchen unter 14 Jahren Körper an

sich hilflos an das Jugendamt wandte, schaltete die Behörde die Kripo ein. Stiefvater Bernd wurde verhaftet, wartet seitdem im Untersuchungsgefängnis auf seinen Prozeß.

Kinderprostitution – kaum jemand ahnt, wie viele Mädchen und Jungen von skrupellosen Erwachsenen mit Gewalt und Drohungen, mit Geld und verführerischen Versprechungen mißbraucht und zum schmutzigen Ge-

schäft mit dem Kinder-Sex gezwungen werden. Die Schätzungen schwanken zwischen zehn und 100 Millionen Kindern, die weltweit als Sex-Sklaven ausgebeutet werden.

Und die Kinder werden immer jünger. Beispiel Thailand. Seit Aids die unbeschwertere Lust am Sex-Tourismus bedroht, ist die Nachfrage nach Kindern unter 14 Jahren sprunghaft gestiegen. Professor Vitit Muntabhorn, Jurist und Verfasser einer Studie im Auftrag der UNO-Menschenrechtskommission:

„Tausende neun- und zehnjähriger Kinder werden europäischen Touristen in den Vergnügungsvierteln Bangkoks von Zuhältern als Lustobjekte angeboten. Jeden Tag steigt die Zahl der aidsinfizierten Jungen und Mädchen.“ Die zahlungskraftigsten

„Kunden“ dieser Kinder kommen aus Deutschland.

Ähnlich schlimm geht es auch in den Ländern Afrikas und Lateinamerikas zu. Schon im Alter von drei Jahren, so die UN-Studie, werden dort Kindern von den eigenen Eltern wissentlich oder un-

wissentlich an Zuhälter verkauft. Das Hauptmotiv für die Eltern ist die Armut.

Der Bericht der Menschenrechtskommission nennt aber auch erschreckende Beispiele aus Europa. So werden etwa in Amsterdam, einem der Zentren der internationalen Kinderprostitution, Jungen und Mädchen auf Auktionen meistbietend versteigert. Über Paris und Rom kommen jedes Jahr Tausende farbiger Kinder aus Nordafrika und von den westindischen Inseln nach Europa. Begehrte Lustobjekte perverser Wohlstandsbürger.

Den umgekehrten Weg beschreiten Spezialveranstalter – nicht selten als wohltätige Organisationen getarnt – die von Frankfurt und Amsterdam aus ihre Kunden per Charterjet zu regelrechten „Kinder-Sex-Reisen“ nach Sri Lanka und auf die Philippinen transportieren.

Daß gelegentlich sogar Kinderschützer zu Kinderschändern werden, zeigte sich kürzlich in Brüssel. Ausgerechnet im Büro des Kinderhilfswerks UNICEF deckte die belgische Polizei einen Ring schwuler Kinder-Freier auf. Die Organisation bediente 4000 feste Abnehmer in ganz Europa mit Kinder-Sex-Kontakten – ein Großteil der Kunden waren Bundesbürger. Rainer Börsen

„auf einen Blick“ 3

Kindesmißbrauch

SPI 04.05.92

Ganz dünnes Eis

Ein Schriftsteller hat Bekenntnisse pädophiler Männer in einem Roman verarbeitet.

Die Heiratsvermittlung „Hot pants“ im Westerwald-Städtchen Altenkirchen erwies sich als lohnendes Unternehmen – für die Literatur. Die Bekenntnisse der Männerkundschaft auf Partnersuche lieferten reichlich Stoff für Romane.

Denn der Chef Klaus-Peter Wolf, 38, ist Schriftsteller. Die Firma mit dem heißen Namen hatte er gegründet, um im Milieu Informationen zu sammeln.

Schon in dem Tatsachenroman „Traumfrau“ über den schwunghaften Import exotischer Ehepartnerinnen tauchte „Hot pants“-Kundschaft auf. Mit dem Buch machte Wolf vor zwei Jahren Furore (SPIEGEL 37/1989).

In seinem jüngsten Roman „Kapuzenmann“ steht eine besonders schlimme „Hot pants“-Klientel im Mittelpunkt:

Mehrere Kinderschänder gaben sich dem Heiratsvermittler auf Zeit zu erkennen.

Dabei war gerade diese Kundschaft dem Eheanbahner zunächst gar nicht so unsympathisch erschienen: Männer, die auf den ersten Blick mit der Wunschpartnerin auch besondere familiäre Verantwortung übernehmen wollten.

Gern dürfte es eine Frau mit Kind sein, ließen die Kandidaten den auf Heiraten zwischen deutschen Männern und Frauen aus der Dritten Welt spezialisierten Vermittler wissen. Wolf brauchte eine Weile, ehe er die furchtbare Wahrheit begriff.

Den kinderfreundlichen Herren ging es nicht um eine Partnerin, sondern um sexuelle Beziehungen zu minderjährigen Töchtern. Der Schriftsteller war auf eine perfide Variante von Kindesmißbrauch gestoßen.

Seither ist der Vater zweier Töchter von diesem dunklen Kapitel nicht mehr losgekommen. Die Erfahrungen mit Männern, die sich bei „Hot pants“ nicht nur eine Frau kaufen, sondern auch ein Kind dazu haben wollten, lieferten dem Autor die Grundlage für weitere Recherchen.

Vor dem Hintergrund von Kinderprostitution und Kinderpornographie beschreibt Wolf die Psyche von Männern, die sich sexuell an Minderjährigen vergehen. Hauptfigur ist ein Staatsanwalt mit Doppelleben.

Was Kindesmißbraucher denken und fühlen, erfuhr der Schriftsteller bei Kundengesprächen am Telefon oder beim Bier im örtlichen China-Restaurant. Einige der Herren machten sich kaum die Mühe, ihre verbrecherischen Neigungen zu verbergen. Besonders hemmungslos

plauderte ein seriös auftretender Vierziger, der eigens aus dem Ruhrgebiet angereist war. Wolf war entsetzt. „So nett, so locker, so ohne Unrechtsbewußtsein“ konnte der Interessent ihm vermitteln, welche Vorteile eine Asiatin mit Kind bringt.

Bei einer deutschen Partnerin müssen Männer weit eher mit Entdeckung rechnen. Gefahr droht vor allem, wenn sie sich von der Frau trennen wollen. Das Risiko steigt auch, wenn das mißbrauch-

te Mädchen erwachsen wird, sich einem Freund anvertraut und ermutigt wird, Strafanzeige zu erstatten.

Holt sich ein Täter dagegen eine nicht deutsch sprechende Thailänderin mit Tochter, kann er sich ohne größere Gefahr nach zwei, drei Jahren scheiden lassen – sobald das Mädchen „zickig“ wird, wie es ein Aspirant bei „Hot pants“ ausdrückte. Dann ist der Mann alle Sorgen los.

Denn nach deutschem Ausländerrecht müssen die geschiedene Frau und ihr Kind zumeist in das Heimatland zurück, weil das Aufenthaltsrecht an die Ehe gebunden ist. Opfer und Zeugin sind beiseite geschafft; einer neuen Eheschließung mit einer anderen Frau mit Kind steht nichts mehr im Wege.

Der Mann im China-Restaurant schien zu wissen, wovon er sprach. Seit kurzem von seiner asiatischen Frau geschieden, sei er erneut auf der Suche, ließ er den Eheanbahner wissen. In Ländern, wo bereits Zwölfjährige heiraten könnten, sei seine Vorliebe nichts Besonderes: „Nur wir Deutschen sind so verklemmt.“

Männer, die sich sexuell an Kindern vergehen, gibt es in der Bundesrepublik beängstigend viele. Nach Kriminalstatis-

tiken aus dem Jahre 1990 wurden allein in den alten Bundesländern rund 13 000 Fälle von Kindesmißbrauch angezeigt. Experten schätzen aber, daß jährlich 150 000 oder sogar 300 000 Kinder Opfer von Sextätern werden. Nur vereinzelt gibt es therapeutische Gruppen und Kinderhilfzentren in den Kommunen, wo sich Psychologen um die Verbrechensopfer kümmern.

In Deutschland sind jedes vierte Mädchen und jeder zehnte Junge von schweren sexuellen Übergriffen betroffen, rechnet man in der Mädchen-Beratungsstelle der Initiative „Wildwasser“ in Berlin. Am höchsten dürfte die Dunkelziffer bei Mißbrauch in der engeren Familie liegen, wo die Abhängigkeit am stärksten ist.

Dort bleibt das Verbrechen meist auch über lange Zeit unentdeckt. Den Schutz der Familiensphäre mißbrauchen nun auch jene Pädophilen, die sich eine Asiatin mit Kind durch den Tauschein gefügig machen.

Relativ häufig haben es die „Wildwasser“-Beraterinnen in Berlin oder Wiesbaden mit jungen Mädchen und jungen Frauen zu tun, die vom neuen Partner ihrer Mutter mißbraucht wurden. Vielfach schon beim ersten Kennenlernen fühlen sich die Töchter – so „Wildwasser“-Mitarbeiterin Sylvia Nitschke – von den Männern „intensiver begutachtet als die Mutter“.

Autor Wolf will mit Lesungen in Betrieben, Frauenhäusern oder Schulen das Thema „aus dem Verborgenen holen“. Der Schriftsteller ist darauf vorbereitet, daß ihm in jeder Schulklasse mindestens ein sexuell mißbrauchtes Kind gegenübersteht wird. Wolf: „Ich gehe über ganz dünnes Eis.“

* Klaus-Peter Wolf: „Kapuzenmann“. Verlag am Galgenberg, Hamburg; 144 Seiten; 28 Mark.

Kinderporno NRC 7

In NRC Handelsblad van 26 maart werd in het bericht 'Bonn pakt porno aan' gesteld: 'Alleen al in Duitsland wordt jaarlijks voor omstreeks 400 miljoen mark aan films en videomateriaal in de sfeer van kinderporno omgezet. Dit gebeurt voor een belangrijk deel via verholde advertenties die naar bestelprogramma's verwijzen die de computergebruiker thuis op zijn beeldscherm kan opslaan.'

Deze '400 miljoen' is uit de lucht gegrepen. Het is niet de eerste keer dat verzonden 'statistische gegevens' over kinderporno de ronde doen; het is zelfs een steeds terugkerend verschijnsel sinds in 1977 voor het eerst publiekelijk tegen kinderporno werd geageerd. In dat jaar werd in het Amerikaanse huis van Afgevaardigden gesteld dat er in de VS 300.000 tot 2 miljoen kinderen ten prooi vallen aan kinderporno en -prostitutie. Hoewel al in 1980

door de FBI werd vastgesteld dat dit cijfer verzonnen was door een journalist en de werkelijke omvang van de problematiek zelfs niet in de buurt daarvan kwam, zijn deze gegevens tot recentelijk geciteerd door schijnbaar gezaghebbende bronnen zoals het Hooggerichtshof, de Raad van Europa en de VN.

De feitelijke omvang van de handel in kinderporno is behandeld in het boek 'Het seksuele gevaar voor kinderen', van Benjamin Rossen en ondergetekende (Swets en Zeitlinger, 1992, hoofdstuk 5). Vastgesteld is dat de handel in kinderporno in de meeste landen omstreeks 1980 is geëlimineerd door wettelijke restricties.

In Duitsland was de afgelopen jaren wel een sterke toename van fotobladen met afbeeldingen in een naturalistische setting die in feite niet pornografisch van karakter zijn. Ook hebben we een kleine handel in Japanse videobanden aangetroffen (een serie van acht) en in losse foto's waarop echter geen seksuele handelingen waren afgebeeld, doch slechts poserende jongens. De omvang van de handel daarin moet echter eerder in duizenden dan in miljoenen marken worden gemeten; de vraag naar kinderporno is eenvoudig te gering voor een bloeiende markt. Voor zover er handel in afbeeldingen van werkelijk strafbare seksuele handelingen bestaat gebeurt dit in kleine besloten ruilcircuits.

Jan Schrijver, Parijs (Fr.)

- : ZEI (Der Zeit)
- BLI (Auf einen Blick)
- SPI (Der Spiegel)
- RAU (Raus in Köln - maandblad van Schulz (Schulen und Lesbenzentrum))

Pädophilie in der Diskussion

Der schmale Grat zwischen Liebe und Mißbrauch

Eine kleine Anzeige brachte einen gewaltigen Stein erneut ins Rollen. Im Juni 1991 wollte ein "junger Päderast, links, politisch engagiert" über die Kölner "Stadt Revue" "Gleichgesinnte zwecks Erfahrungen und gemeinsamen Unternehmungen" finden und schrieb dazu: "Kein Austausch von Bildmaterial und sonstigem!"

Die zuständige Kleinanzeigenredaktion schickte den Vordruck postwendend "mit freundlichen Grüßen" zurück, "da sie nicht dem Stil unserer Zeitung" entspreche.

Der Arbeitskreis "Alternative Lebensformen" der PDS Köln protestierte mit einem offenen Brief in der September-Ausgabe; die "Stadt Revue" hielt argumentativ dagegen. Die Debatte um Pädophilie und sexuellem Mißbrauch an Kindern ist seit dieser Zeit nicht mehr abgerissen.

Auch das Schwulen- und Lesbenzentrum blieb nicht verschont.

Auf einer Veranstaltung im August letzten Jahres traf der "junge Päderast" auf "Gleichgesinnte" und gründete mit ihnen die "Pädemanzipation" Köln. Auf der Suche nach Gruppenräumen klopfte man auch an die Tore des SCHULZ. Nach einer heftigen Diskussion lehnte es das gif-Sozialwerk ab, die Pädos unter seine Fittiche zu nehmen. Nächste Station der Odyssee wurde die gif. Der Vorstand konnte sich zu keiner Entscheidung durchringen und sah dringenden Diskussionsbedarf. Gemeinsam mit der gif-Politgruppe beschloß mensch, sich des so heiklen und emotionsgeladenen, in diesen Räumen lange verdrängten Themas "Pädosexualität" anzunehmen und an zwei sepa-

rateten Abenden die beiden Seiten der Medaille zu beleuchten.

In diesem Monat nun soll "der schmale Grat zwischen Liebe und Mißbrauch" ausgelotet werden.

Die erste Veranstaltung am 7. April entstand in Zusammenarbeit mit der Pädos-Gruppe und steht unter dem Motto "Nicht der Pädosexuelle ist pervers, sondern die Gesellschaft, in der er lebt". Am 15. April kommt anschließend ein Vertreter der Gruppe Mißbrauchter Jungen, die im Rahmen der Initiative "Zartbitter" arbeitet, zu Wort. "Zart war ich, bitter war's" heißt dieser Abend in Anlehnung an ein von ihnen herausgegebenes Buch.

Vorab sollen zwei recht kontroverse Texte auf die Diskussionen einstimmen.

Pädos und Pädas ante Portas

Die Pädobewegung hat sich neu formiert. Bundesweit hat sie sich als Arbeitsgemeinschaft im schwulen "Bundesverband Homosexualität" (BVH) zusammengeschlossen. Neue Pädogruppen sind entstanden, alte aus ihrem Koma erwacht. Sie begehrt Einlaß auch in Köln. Wenn auch nur zum Zwecke des Asyls.

Ihre Neuformierung geschieht unter extremen Bedingungen – Rechtsextremismus, Gewalt gegen Schwule, AIDS, eine marginalisierte Linke, Entschärfung des §175 bei gleichzeitiger Verschärfung anderer, speziell die Pädos betreffender Gesetze.

Während in Köln und anderswo Schwule und Polizei bei der Bekämpfung von antischwuler Gewalt zusammenarbeiten, sitzen in Berlin männliche Zivilpolizisten händchenhaltend im schwulen "Café Graefe", um den

übrigen vier weiblichen und acht männlichen KollegInnen das Zeichen zum Einsatz gegen die dort tagenden Pädos der BVH-AG (und damit auch zum erstmaligen Polizeibesuch in der 13jährigen Geschichte dieser schwulen Institution) zu geben. Die Behörden schließen den Berliner Mediumsverlag, Herausgeber nicht nur von Pädos-Pornos, sondern auch der derzeit einzigen Pädos-Illustrierten, die sich in der letzten Zeit zu einem Diskussionsforum der Pädopolitik entwickelt hatte.

Diese Entwicklungen werden nicht nur begleitet, sondern erst ermöglicht von einer von allen Parteien und Publikationsorganen geschürten Hetzkampagne. Sie steht unter dem Tenor: "Jede sexuelle Beziehung zwischen Kindern und Erwachsenen ist Gewalt gegen Kinder". Die Kölner Stadt Revue läßt in verschiedenen Artikeln alle Positionen zu Wort kommen, den schwulen Männerchor "Triviatas" (Danke für Eure Solidarität!), eine Gruppe von Männern, die als Kind selbst sexuelle Gewalt erfahren mußten und auch die Stadt Revue selbst. Nur die Pädos kaum. Letztere müssen lesen, wie sie bezeichnet werden als "verantwortungslos, rücksichtslos, brutal", wie sie getauft werden als "Arschlöcher" und "Abschaum der Menschheit". Während die Schriften der 'Liga gegen den sexuellen Mißbrauch' kaum noch zu zählen sind, müssen sich die Pädos mit gekürzten Leserbriefen zufrieden geben. Es fällt uns schwer, unsere ohnmächtige Wut zu verbergen.

Nun endlich sollen auch die Pädos Gelegenheit finden, ihre Positionen darzustellen. Am 7. April, bei der ersten der beiden geplanten

Diskussionsveranstaltungen, wird es um folgende Fragestellungen gehen:

- Warum sind die Zahlen, die die mit sexuellem Mißbrauch befaßten Initiativen ins Felde führen, falsch?
- Wie ist die Situation von Pädos?
- Wer sind unsere KronzeugInnen?
- Was will die Pädobewegung?
- Welche gemeinsame politische Perspektive könnte es geben zwischen Pädobewegung, Schwulen- und Lesbenbewegung und Menschen, die als Kinder Gewalt in Form von nicht gewollter Sexualität erfahren haben?

Zart war ich - bitter war's

Sexueller Mißbrauch ist ein Thema, daß Mensch nicht oft genug aufgreifen kann. Die "Stadt Revue" hat seit Beginn des vorigen Jahres einige Beiträge zum Thema Sexueller Mißbrauch veröffentlicht. Es wurden die Schwierigkeiten von Prävention, die absolut desolante Situation der betroffenen Kinder, die brisante Lage der Mutter (im Fall des aufgedeckten Mißbrauchs) und die noch verbesserungswürdige Vorgehensweise von Polizei und Justiz geschildert.

Der schwule Männerchor "Triviatas" lehnte einen Auftritt anlässlich des Stadt-Revue-Jubiläums ab, da eine Kleinanzeige eines Mannes nicht abgedruckt wurde, der Kon-

takt zu anderen pädophilen Männern suchte (mit dem Zusatz: kein Austausch von Bild- und Tonmaterialien). Leserbriefe weiterer Pädos wurden abgedruckt.

Wieviele Menschen haben diese Artikel wirklich erreicht und wachgerüttelt? Seid Ihr aufmerksam für Eure Umgebung geworden?

Artikel veröffentlichen, LeserInnenbriefe schreiben, das allein genügt nicht. Die Pädobewegung formiert sich neu! Sie definieren sich als "die gewaltfreien, besseren Menschen, die in unserer verklemmten Gesellschaft dem Kind zur Seite stehen, beim Entdecken und Entfalten der kindlichen Sexualität".

Wie kann der pädophile Mann, die pädophile Frau erkennen, ob das Kind den sexuellen Kontakt unbeschadet erlebt? Im Vergleich dazu ist es schon schwierig zu erkennen, ob dieser oder jener Film im Fernsehen für das Kind geeignet ist. Im negativen Fall wird nachts das Kind alpträumgeschüttelt und weinend auf die Fehlentscheidung hingewiesen. Aber können wir solche Irrtümer zulassen, die Menschen gerade im Bereich der Sexualität lebenslänglich deformieren können? Ich sage Nein!

sen, die Menschen gerade im Bereich der Sexualität lebenslänglich deformieren können? Ich sage Nein!

Die 2. Veranstaltung am 15. April beschäftigt sich mit folgenden Fragen:

- Ist Toleranz unter Randgruppen bedingungslos möglich?
- Läßt sich durch eine Konfrontation mit pädophilen Forderungen ein Bewußtsein schaffen, das sexuellen Mißbrauch verhindert?
- Wo liegt der Unterschied zwischen dem offen auftretenden pädophilen Menschen zum sexuell im verborgenen agierenden Vater, netten Onkel, Nachbarn (bzw. zur Mutter, Tante, Nachbarin)?
- Können Erklärungsmodelle von Seiten der Pädobewegung bagatellisieren und dadurch den sexuellen Mißbrauch erst ermöglichen?
- Wie steht Ihr selbst zu diesem Thema?

Diese Fragen werden von der gif, Vertretern von "Zartbitter" und natürlich von Euch an diesem Abend aufgegriffen.

Aruna Mukerjee

Alter: 36 Jahre. Beruf: Lehrer. Sein Name: Pierre - so möchte er genannt werden. Er sagt: Am 15. April 1980 erkannte ich meine Pädophilie. Pädophilie gilt nach gängiger Moral als Perversion. Ich bin also pervers

Unterredungen mit einem Täter

Von Fabienne Linder-Boillat

Daß ein Mensch freiwillig jeden Monat auf 800 Schweizer Franken verzichtet! Fast niemand im Viertel dieser Stadt wußte, wieso der verehrte Sekundarlehrer, der sein plötzliches Ansinnen seltsam ungenau begründete, von der Oberstufe in die Primarschule zu wechseln wünschte; nur wenige, die den langen Mann reden hörten, verstanden sehr wohl. „Kindlers Lexikon der Malerei“ steht im Regal, wohlgeordnet wie immer. „Friedrichs Opernführer von A bis Z“ daneben. Ich frage den Lehrer, wie ich ihn, nachdem wir uns viermal getroffen haben, um über die große Schwierigkeit seines Lebens zu reden, nennen dürfe, damit nicht auskommt, wer er in Wahrheit ist, und der Lehrer zögert lange: Pierre Paul Prud'hon möchte er genannt werden, ich lächle aus Unwissenheit, und er sieht es, dann sagt er: Mindestens Pierre.

Sechs Jahre ist es her, seit Pierre sich zurückstufte, in der Hoffnung, seine Liebe zu Oberschülerinnen verberge ihm in der Umgebung von Siebenjährlingen. Pierre sitzt im Polster, Bein auf Bein,

Nachts dachte er an die Vierzehnjährige. Was macht sie jetzt? Liegt sie im Bett? Küßt sie, bevor sie schlafen geht, ihren Vater? Ich bin besessen, dachte er, er schämte sich, fühlte sich wertlos und abartig

manchmal nagt er an den Fingernägeln. Darf ich? hat er mich beim zweiten Mal gefragt und die wunden Fingerbeeren in die Höhe gestreckt. Ich kann über mich nicht reden, ohne an mir zu nagen. Ich kaue seit meinem zehnten Jahr.

In seinem bekanntem Werk „Sexualstraftäter“ verglich Eberhard Schorsch, Professor am Institut für Sexualforschung der Universität Hamburg, 416 Gutachten, die über Verbrecher wider die Sittlichkeit erstelt worden waren. Davon trafen 183 Fälle die sogenannte Unzucht mit Kindern. Er fand heraus, daß 19 Prozent der Pädophilen bei der Ausführung ihrer Tat ein aggressives Vorgehen offenbarten, bei 18 Prozent war der Grad der Aggression leicht, bei 11 Prozent erheblich. Zu Geschlechtsverkehr kam es in einem Viertel der Fälle. 39 Prozent der Täter standen zu ihrem Opfer in einem emotionalen Engagement, bei 14 Prozent war diese Bindung stark.

Pierre wird immer leiser. Er hört zu sprechen auf, es ist still unter „Kindlers Lexikon der Malerei“.

Nie, ich schwöre, habe ich einem Kind Gewalt angetan, nie habe ich ihm gedroht, nie habe ich ihm etwas versprochen, immer habe ich mich in das Kind verliebt und es sich in mich

rei“. Pierre sagt plötzlich: Meine erste wirkliche Freundin hat mir kürzlich zur Geburt ihres Kindes ein Kärtchen geschickt.

Ich bat den Lehrer, als ich ihn zum dritten Mal traf, um eine Erklärung seiner Pädophilie; er antwortete: Ich weiß nicht, wieso ich so bin. Sind Sie in Ihrer Kindheit sexuell mißbraucht worden und deshalb, wie man gemeinhin annimmt, selber zum Mißbraucher geworden?

Pierre blätterte in den geheimen Akten. Ich suche eine Statistik, sagte er. Er fand sie nicht. Sein Kopf wurde rot, er bat, die Verzögerung zu entschuldigen. Doch dann, beiläufig nur, zeigte er mir die Todesanzeige seiner Mutter, sauber aus der Zeitung vom 4. Juli 1970 geschnitten und in den Pädophilieordner geklebt. Dann jubelte er: Da ist es. Er wedelte mit einer Broschüre, „Der informierte Arzt“, und setzte mir auseinander, die Sturbegeben, daß von 286 Tätern nur elf Prozent in ihrer Kindheit sexuell mißbraucht, sechzehn Prozent körperlich mißhandelt und sieben Prozent sowohl körperlich wie auch sexuell mißbraucht worden waren. Nun sehen Sie, sagte Pierre, wie unsereiner mit Vorurteilen leben muß. Sexuell wurde ich nie mißbraucht, und trotzdem bin ich pädophil. Langsam wich die Aufregung aus Pierres Gesicht, und mir fiel nun auf, wie kindlich seine Stimme war.

Als ich Pierre zum vierten Mal traf und wir durch eine lange Allee spazierten, erzählte ich ihm von meinen Zweifeln. Ich zitierte den Sexualforscher Schorsch aus dem Gedächtnis: „Zugespielt ausgesdrückt müßte die herkömmliche Frage: Welcher Abnormität der Persönlichkeit ist es zuzuschreiben, daß sich jemand an Kindern vergeht?“, in die Frage verkehrt werden: Wie kommt es, daß die meisten Menschen in ihren Kindern nicht einen Sexualpartner suchen?“

Das sei wohl ein Schüler gewesen, suchte Pierre die Rettung, und er fühlte, daß ihm das Blut in den Kopf rauschte. Die Frau verbot ihm fortan, der Tochter die Windeln zu wechseln, und sie drohte Pierre zu verlassen, wenn er sich je an der Kleinen vergäbe. Seither hat Pierre für seine Sexualität einen Namen, und diese Tatsache hat etwas Tröstendes, ein Gefühl der Geborgenheit; Geborgenheit, sagt Pierre, ist vielleicht der falsche Ausdruck, er überlegt lange, fährt endlich fort: Behütetheit, ich nenne es Behütetheit.

So sehr ist in den vergangenen Jahren der sexuelle Mißbrauch von Kindern hierzulande ein Thema geworden, daß eine Statistik die andere an Traurigkeit übertrifft. Untersuchungen aus England behaupten, jedes zehnte Kind werde mißbraucht. Amerikanische Studien schätzen, weil es sich zumeist um weibliche Opfer handelt, daß es jedes zweite bis fünfte Mädchen trifft. Sexueller Mißbrauch gefährdet die kindliche Entwicklung; Gedächtnisstörungen, Persönlichkeitsstörungen, Sprachstörungen treten auf; die Folgen im Erwachsenenalter, Depressionen, Schwierigkeiten sexueller Art, selbst die Neigung zu Drogen, Suizid und Prostitution, sind belegt.

Hier möchte ich unterbrechen, bittet Pierre. Zum fünften Mal sitze ich heute in Pierres Stube. Pierre setzt sich gerade und sagt: Verstehen Sie mich nicht falsch, wenn ich reklamiere. Aber ich erinnere an die Abmachung: Ich erzähle Ihnen aus meinem Leben, und Sie überlassen mir die Kritik an Ihrem Text. Und dieses, mit Verlaub, möchte ich Ihnen vorwerfen, daß Sie alle Folgen von sexuellem Mißbrauch an Kindern über einen Leisten schlagen und nicht zur Unterscheidung fähig sind, ob der Mißbrauch unter Gewalt geschah oder nicht. Es gibt in unserer Gesellschaft einige Selbstverständlichkeiten, und eine davon lautet: Sex mit Kindern ist unter allen Umständen eine Schwinerei! Nie, ich schwöre, habe ich einem Kind Gewalt angetan, nie habe ich ihm gedroht, nie habe ich ihm etwas versprochen, immer habe ich mich in das Kind verliebt und es sich in mich.

Pierre spricht leise. Er öffnet wieder den Ordner, den er im Panzerfach einer Bank unter Veranschluß hält, 23 Liebesbriefe von kleinen Mädchen, alphabetisch geordnet, liegen darin. Liber Lehrer, so lieb wie du ist Papa nicht mit mir, und Kopien aus Dutzenden von Büchern. Pierre bittet mich zu überlegen, ob nicht der Brief, den er vor einem Jahr der Selbsthilfegruppe Pädophilie schickte, geeignet wäre, die andere Wahrheit zu verbreiten. Pierre schrieb: „1987 begann meine innige Liebe zu einem achthjährigen Mädchen. Fast täglich durfte ich seinen munteren Erzählungen und Fragen lauschen oder zusehen, wie es sich auf dem Pausenplatz beim Spiel mit Kamerädchen unermüdetlich und mit großer Anmut bewegte. Mit Freude lernte es so manches von mir und machte es sich zu eigen, und es versagte mir - als Höhepunkt gegenseitigen Vertrauens - beim Streicheln keine Stelle seines Körpers. Es genoß es vielmehr sehr, was mir große Genugtuung verschaffte, war ich doch streng erzogen und hatte die sexuellen Regungen meines Körpers immer nur mit großen Gewissensbissen erleben dürfen.“

Pierre, heiser und schüchtern, Bein auf Bein, liest aus tiefstem Polster seine Wahrheit, mir läuft es kalt über den Rücken. Der ist nicht von dieser Welt! Pierre erzählt, daß das Mädchen anderthalb Jahre lang sein Liebstes war; er redet vom Schock, von Durchfall und Erbrechen, als er erfuhr, daß die Familie des Kindes ins Ausland zog.

Wenn er überlegt und das Wort, das er für angebracht hält, nicht findet und deshalb in Büchern nachschlägt, legt er den Daumen an die Oberlippe, streichelt sie bis in die Mundwinkel. Er sagt: Am 15. April 1980 erkannte ich meine Pädophilie. Pädophilie, wenn Sie das bitte aufschreiben wollen, ist die Liebe eines Erwachsenen zu vor- bis nachpubertären Kindern. Diese Liebe kann heterosexueller oder homosexueller Natur sein. Pädophilie gilt nach gängiger Moral als Perversion. Ich bin also pervers. Dann öffnet er einen roten Ordner. Lesen Sie, fuhr er fort, lesen Sie bei Fritz Morgenthaler: Jede Gesellschaft produziert Perversionen und die Perversionen, die sie braucht. Indem man Perversionen beschreibt, grenzt man sich selber ab und distanzisiert sich.

Ich nickte, dachte plötzlich an meine Tochter, acht Jahre alt, und fragte: Aber die Opfer? Opfer sagte er leise. Ich denke, Sie sind gekommen, um mit einem Täter zu reden, einem Scheusal und Saubund, einem Kinderschänder und Dreckschwanz.

Er fuhr, um die Peinlichkeit zu brechen, fort: Es gibt Menschen, die kommen männlich auf die Welt und fühlen sich zeit ihres Lebens als Frau. Pädophile haben einen Erwachsenenkörper, sie empfinden sich aber als Kinder. Wenn Sie verstehen.

Am 15. April 1980 verlangte Pierre, fast 24 geworden, von der Frau, mit der er seit einem Jahr verheiratet war, daß sie sich ihre Schamhaare abschneide. Die Frau weigerte sich. Er bat sie dann, seinen Wunsch als blöden Scherz zu sehen, es tue ihm leid; die Frau aber wehrte, das brauche ihm nicht leid zu tun, es sei ihr schon lange aufgefallen, wie Pierre in seinen Kunstbänden zu blättern pflegte und innehielt, sobald er einen klassischen Frauenakt entdeckte, ohne Achsel- und Schamhaare. Und als Pierre widersprach, fragte sie, wer denn im Bildwörterbuch auf Seite 39, auf welcher eine Frau gezeichnet sei, mit weißer Korrekturflüssigkeit jedes Haar von Bauch und Achseln der Nackten gepinselt habe.

Ich hoffte, mein Schlich brächte Pierre in Verlegenheit. Er aber sagte: Wenn ich mich nicht irre, stammen die Sätze aus dem Buch „Trotz allem“, einem Werk von zwei amerikanischen Feministinnen. Ich beschönige gar nichts. Nur ist nicht wahr, wie vor allem die Feministinnen heute behaupten, daß jeder sexuelle Verkehr zwischen einem Kind und einem Erwachsenen zum Nachteil des Jüngeren geschieht. Ich sage Ihnen: Gerade weil das Gesetz selbst eine gewaltlose, zarte Beziehung zu einem Kind nicht zuläßt, lebe ich in Dauerangst, entdeckt zu werden; und das bewirkt, wenn ich richtig sehe, den wahren Schaden beim Kind, weil meine Angst sich irgendwann auf das Kleine überträgt.

Am 6. Mai 1985 war Weltuntergang; der Rektor der Schule trat grau in den Raum und bat Pierre um ein vertrauliches Gespräch. Gerüchte gingen,

Gerade weil das Gesetz selbst eine gewaltlose, zarte Beziehung zu einem Kind nicht zuläßt, lebe ich in Dauerangst, entdeckt zu werden; und das bewirkt, wenn ich richtig sehe, erst den wahren Schaden beim Kind

er treibe es mit Schülerinnen. Der Lehrer schwieg, und als der Vorgesetzte vorschlug, Pierre solle nach den Sommerferien die erste Primarklasse, siebenjährige Kinder, übernehmen, war er schnell einverstanden. Im Gegenzug, so der Rektor, wolle man es bei einem internen Verweis bewenden lassen. Pierre glaubte, jedermann wüßte nun von seinem Trieb; er meinte, die Mütter auf der Straße schauten weg, wenn sie ihm begegneten, um darauf um so heftiger über ihn zu geifern; Pierre wurde einsam.

So sehr war Pierre von Scham und Elend getrieben, daß er oft an eine freiwillige Kastration dachte. Im Winter 1986 schlich er um die Praxis eines Psychologen, aber er wagte den Schritt, sich vor einem Fremden zu seiner Schande zu bekennen, nicht. Im März 1991 legte ihm die Frau, mit der er verheiratet ist, einen Zettel auf Kopfkissen. Er las: „Habe am Radio von einer Selbsthilfegruppe für Leute wie dich gehört. Willst du?“ Pierre zauderte lange, dann verfaßte er einen handschriftlichen Entwurf, schrieb schließlich auf der Maschine, wie innig die Liebe zur achtjährigen Nicole war.

Ich bin nicht behandelbar, sagt Pierre. Ich bin ein Süchtiger. Selbst eine Kastration brächte nichts. Das fehlende männliche Hormon Testosteron wird meist durch Androgene der Nebenhirnrinde, zum Beispiel durch Androsteron, ersetzt. Man kann mich höchstens erschießen. Wieder schaut er irgendwohin.

Wieder unterbricht er mit heiserer Stimme, untermwürdig und möglicherweise: Bei allem Respekt vor Ihrer Schreibe, aber Sie pflegen manchmal einen etwas gar saloppen Stil. Ich antworte: Hauptsache, die Fakten stimmen! Dann schweigt er; ich weiß nicht, ob ich ihn beleidigt habe; er schaut ins Büchertregal, und dann frage ich ihn: Wem gehört eigentlich die Strumpfhose in ihrem Bankfach?

Denn wir waren die Woche zuvor in den Keller der Bank gestiegen. Pierre hatte zuerst ein blaues Samttuch von seinem Geheimnis entfernt; er legte den Stoff, als wäre er Kellner, über den linken Unterarm, dann stellte er sich dicht vor das Behältnis und nahm mir die Sicht ins Innere. Umständlich grub er in seinen Akten und Büchern. Hier, sagte er, und hielt mir ein Buch entgegen: „Wege zur Selbstheilung für sexuell mißbrauchte Frauen“, und hier: „Die Kastration und ihre Folgen bei Sexualstraf Tätern“. Er flüsterte: Man soll mir nicht vorwerfen können, ich hätte mich mit meinem Fall nicht beschäftigt. Schließlich trat er einen Schritt zurück, und ich sah, bevor er das Samttuch über die Kladden zurrte, eine Kinderstrumpfhose aus bunter Wolle.

Die Strumpfhose? wiederholt Pierre meine Frage. Die gehörte Nicole. Dann blickt er wieder ins Regal.

Am 28. Juli 1979 wurde Pierre Vater einer Tochter. Die Ärzte entschieden sich zu einem Kaiserschnitt, sie rasierten der Frau die Haare vom Unterleib, und Pierre, bestbeleideter Sekundarlehrer, fotografierte die Geburt auf fünfzig Farbbildchen.

Pierre war 24 Jahre alt und glücklich. Kollegen beneideten ihn um seinen Erfolg bei Schülern und Schülerinnen. Angela hatte lange schwarze Haare, und ihr Gesang war so ausdrucksstark, daß dem Lehrer schien, sie sänge vollendet als einst Lotte Lehmann im „Rosenkavalier“. Einmal berührte er Angelas Hand, und sie zog sie nicht weg. Das trieb ihn wochenlang um. Nachts dachte er an die Vierteljahrhundert. Was macht sie jetzt? Küßt sie, bevor sie schlafen geht, ihren Vater? Ich bin besessen, dachte er, er schämte sich. Am 15. April 1980, einem Dienstag, sprach er zu seiner Frau den Satz, der ihm zum Bekenntnis wurde: Rasiere deine Schamhaare. Fünf Wochen später war er mit Angela allein im Klassenzimmer, er streichelte sie, und sie streichelte ihn, überall und schneller und schneller, bis Pierre ein Glück überfiel, das er, weil kein anderes Wort seiner Wahrheit näherkommt, eine Sensation nennt.

Pierre nickt. Dann erklärt er in pfarrherrlicher Wortwahl: Seitdem habe ich nie mehr eine erwachsene Frau begehrt. Ich frage: Und Ihre Frau? Er antwortet: *Néver*.

Am Anfang unserer Begegnungen habe ich Pierre einen Zettel übers Kaffeetischchen gereicht: „Ich kann nicht schlafen, und wenn ich schlafe, träume ich davon. Ich kann nicht essen. Ich kann an nichts anderes mehr denken. Jedes Kind, das ich auf der Straße sehe, erinnert mich an...“ Und ich fragte: War das Ihr Zustand, als Angela Ihre Freundin war? Pierre sagte, so sei es gewesen, bei Angela und später auch bei Nicole. Dann, und ich hielt mich für schlau, antwortete ich: Das Zitat geht aber weiter: „Jedes Kind... erinnert mich an Inzest. Ich heule die ganze Zeit. Mein ganzes Leben besetzt nur noch aus Erinnerungsbildern, in die Therapie gehen, über Inzest sprechen.“ Das sind die Worte einer Frau, die in ihrer Kindheit mißbraucht wurde!

Wir raschelten durch gefallenes Laub. Und plötzlich fragte mich Pierre, ob ich ihn auf die Bank begleite, in deren Tresor sein roter Ordner liege. Er möchte mir, sagte er, einige Akten zeigen, die beweisen, daß in anderen Kulturen die Sexualität der Kinder bewußt geliebt werde. So gingen wir weiter, der beliebte Lehrer Pierre Paul Prud'hon grüßte nach vielen Seiten, dann erreichten wir die Bank, und ich merkte, Pierre war plötzlich so unruhig. Wir standen vor der Treppe, er strich sich über die Oberlippe und sah mir ins Gesicht. Schließlich, was er noch nie getan hatte, berührte er mich am Arm und sagte: Wer zu den Treppen will, muß seinen Namen in eine Liste eintragen. Bitte unterzeichnen Sie mit einem Pseudonym, damit unsere Namen nirgendwo gemeinsam festgehalten sind. Er sehe Gespenster, sagte ich; aber er bettelte um so heftiger, manch-

Umständlich grub er in seinen Akten und Büchern. Schließlich trat er einen Schritt zurück, und man sah, bevor er das Samttuch über die Kladden zurrte, eine Kinderstrumpfhose aus bunter Wolle

mal hätte er sogar das Gefühl, sein Telefon werde abgehört.

Fünfzehnjährig geworden, trat Pierre ins Lehrrerseminar ein. Er war ein Schüler, der niemandem auffiel; bemerkenswert war anderen nur, daß er litt, wenn die Ordnung, in der er lebte, zerstört war. Ungenauigkeit verzieh er sich nicht. Und so merkte er sich Daten und Fakten, die ihm das Gerüst seines Lebens wurden. El Greco, 1541 bis 1614; Tintoretto, 1518 bis 1594; Frans Hals, 1580 bis 1666; Pierre Paul Prud'hon, 1758 bis 1823; Tod der Mutter, 3. Juli 1970, 16.25 Uhr. Die Malerei war seine Liebe; er selber führte Pinsel und Bleistift wie niemand sonst aus seinem Jahrgang.

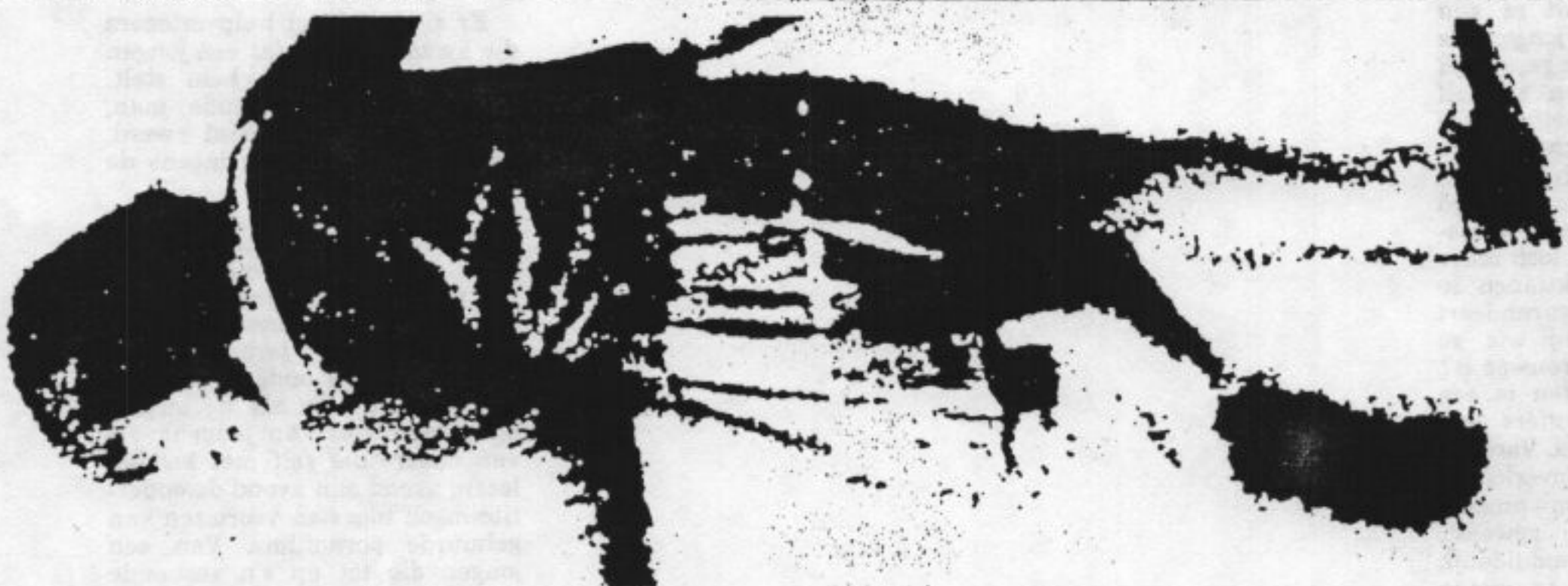
Aber Frauen waren nicht von seiner Welt. Stimmt nicht, widerspricht Pierre. Schreiben Sie: Frauen waren für ihn etwas Göttliches; deshalb Unerreichbares.

Im November 1978 sang Pierre, seit drei Monaten jüngster Oberstufenlehrer im Quartier, auf der Bühne der Freizeitanlage den Grafen Balduin aus Johann Strauß' Operette „Wiener Blut“. Die Zeit der Proben und Auführungen war die glücklichste seines 22jährigen Lebens. Du süßes Zuckertaubelmei, o komm, o komm zum Stelldichein, ich bitt' dich, sag nicht nein. Musik und Theater erarbeiteten Pierre so sehr, daß er sich in eine Sekretärin verliebte, die die Rolle der Probiermamsell Pepi spielte.

Schreiben Sie bitte: beflügelten statt erheiterten.

Die Sekretärin war, als in der Freizeitanlage der Vorhang am 10. Dezember 1978 zum letzten Mal fiel, schwanger. Pierre heiratete sie Mitte Januar, zu einer Zeit, als man der Frau das Kind im Bauch noch nicht ansah.

Pierre blickte mir ins Gesicht. Ich glaube, er wollte seine Hand auf meinen Arm legen, dann aber verließ ihn der Mut. Er fing an: Ist es nicht so, daß wir Liebe und Zärtlichkeit als Tugend vermit-teln, daß das Streicheln von Kindern in unserer Gesellschaft ein hochgelobtes Verhalten ist, daß diese Gesellschaft aber einen Liebeskosen, sobald er den Genitalbereich eines Kindes berührt, einen Wüstling oder Schänder nennt, selbst wenn das Kind die Zärtlichkeit beglückend erfährt?

Opfer! sagte er leise. Ich denke, Sie sind gekommen, um mit einem Täter zu reden, einem Scheusal und Sauhund, einem Kinderschänder und Dreckschwanz

'Meisjes kunnen uitstekend worden geholpen, maar voor jongens is er niets'

NVHN 29

■ Een kwart van de slachtoffers van seksueel misbruik is jongen.

Hij had het een eer moeten vinden, zo'n hoofdprijs. Een leuke grap en nog prettig ook. Maar hij vond het een ramp. Een drama waaraan de vrachtwagenchauffeur geen kans zag zich te onttrekken. En dat zou niemand geloven. Als volwassen man overkwam je zo iets toch niet als je dat niet wilde?

Van onze verslaggeefster Greetje van der Veen

Wat was er gebeurd? De man was een wegrestaurant binnengestapt om een uitsmijter te eten. Hij kwam terecht in een feestende club omdat de eetgelegenheden het zoveel jarig bestaan vierde. Bij zijn bord kreeg hij een lot uitgereikt. En laat hij nou de hoofdprijs winnen! Er werd een grote kartonnen taart binnengedragen, de winnaar werd naar voren geroepen en voor hij het wist stapte er uit de taart een mooie juffrouw. Een joelende menigte mannen begon aan hem te sjorren, trok hem de broek van het lijf en drukte hem in de armen van de juffrouw, die hem op het toneel begon te pijpen. De omstanders hadden groot lol. Na afloop, in zijn auto kreeg de man een enorme huilbui. En aan vrijwel niemand heeft hij durven vertellen wat hem is overkomen. Het is bij deze ene ervaring met seksueel geweld gebeven, maar traumatisch was het wel.

Minstens zo traumatisch - hij heeft er als 31-jarige nu soms nog last van - was de ervaring met seksueel geweld van John die als veertienjarige voor het eerst werd gebruikt door zijn lerarens op de middelbare school. Drie jaar heeft het geduurd. Het begon sluipend, met wat extra aandacht, goede cijfers voor slecht gemaakte proefwerken en verzoeken om bij haar thuis te komen, waarop hij geen nee durfde zeggen. Langzaam kwam hij terecht in een web, waaruit hij niet wist te ontsnappen. Tegen niemand durfde hij het vertellen. Want als jong ventje ben je een bofferd als je al ervaring opdoet met een volwassen vrouw. Pas jaren later heeft hij er eens over gepraat, is in therapie gegaan en nu nog zegt hij: "Dit blijft je je hele leven bij."

Taboe

Seksueel misbruik van jongens en mannen is een taboe. Het komt voor, veel meer dan duidelijk is, zo weten mensen die zich met de hulpverlening aan de slachtoffers bezig houden, maar hoe vaak precies, dat weet niemand. Eenvoudig omdat er amper over wordt gepraat. Voor meisjes is het al moeilijk om er voor uit te komen dat ze zijn misbruikt, maar voor jongens is dat dubbel zwaar. Jongens zijn sterk, stoer en redden zichzelf wel. Die kunnen ook niet verdrietig zijn. Bovendien schamen ze zich en voelen ze zich schuldig omdat ze er niet in zijn geslaagd een einde aan de situatie te maken. Dan wilden ze het toch zeker zelf ook? En bij wie kunnen ze eigenlijk terecht? Wie garandeert dat de volwassene bij wie ze aankloppen wel te vertrouwen is?

Voor zover we weten is een kwart van de slachtoffers van seksueel geweld jongens. Van alle mannen die in de hulpverlening terecht komen is tien procent seksueel slachtoffer geweest. Maar de cijfers zijn onduidelijk omdat je het alleen te weten komt als de betrokkene het zelf meldt. En dat doen mannen dus

niet zo gauw. Dat is wel gebleken toen een instelling in Amsterdam er gericht naar ging vragen. Het jaar daarvoor was hen één geval bekend, maar de anderhalf jaar daarna, toen er expliciet naar werd geïnformeerd waren het er ineens zesentwintig," zegt de psycholoog drs. J. Beelen van de Stichting Ondersteuning Mannenwerk (SOMAN). De stichting organiseert in juni, te beginnen op vier juni in Zwolle en daarna in Eindhoven en Utrecht, drie studiemiddagen voor hulpverleners. "De omvang van het probleem is uiteraard wel belangrijk, maar het gaat ons er vooral om hoe de slachtoffers te helpen. Hoe kunnen hulpverleners het aan de orde stellen, hoe moet hun houding zijn en wat is de beste manier om te helpen. Er wordt nog altijd gedacht dat dergelijke ervaringen voor jongens minder erg zijn dan voor meisjes. Maar dat is een mythe. Doorgaans zijn dit ervaringen waar jongens zich heel moeilijk doorheen bijten. Ook al omdat vooral jongens denken dat ze dit in hun eentje moeten kunnen klaren. Hulpver-

leners zijn met dit probleem ook heel gisoleerd bezig. Er zijn vrijwel geen voorbeelden van goede hulpmethoden en het is zaak dat die hulpverlening nu eens goed op poten wordt gezet."

Joop Beelen houdt op de studiemiddagen lezingen over de aard en de omvang van het seksueel geweld. En daarin zal hij vertellen dat in een van de vijf gevallen de dader een vrouw is en dat misbruik niet altijd lichamelijk geweld is maar vaak ook intimidatie of een toestand die langzaam, sluipend zo is gegroeid. De oom, die steeds aardiger wordt, cadeautjes en aandacht geeft, totdat blijkt dat er andere verlangens zijn, een aardige neef of buurman die door de ouders wordt gewaardeerd vanwege zijn aandacht voor de kinderen, de sporttrainer die een relatie aanknoopt met een jongetje, maar ook moeders die een vierjarig zoontje leren en daarna dwingen haar te bevredigen of tantes die bij het logerende neefje in bed kruipen. En natuurlijk moet het kind erover zwijgen,

Het wordt medeplichtig gemaakt."

Een van de mensen die op de studiemiddag in Zwolle vanuit de hulpverleningspraktijk sprak, is Sjoerd de Vries uit Rolde. Hij werkt als groepsleider in een internaat voor bijzonder jeugdwerk in Drenthe. En hem is er door wat hij in de vijftien jaar als welzijnswerker op dit gebied heeft aangetroffen, veel aan gelegen dat de hulpverleners zich beter oriënteren op dit terrein. "De feministes hebben er jaren geleden voor gezorgd dat de hulpverlening aan meisjes die slachtoffer waren van seksueel geweld, op gang kwam. En dat hebben ze uitstekend gedaan. Alleen je kunt hun methoden niet zomaar op jongens toepassen. En voor jongens is er geen georganiseerde hulp. Die moet er dus komen. Meisjes mogen in onze maatschappij verdrietig zijn. Jongens niet. Die uiten zich heel anders.

Teruggetrokken of agressief en ze hebben een andere benadering nodig. Als je tegen een jongen zegt dat ie er een uur in de week over kan komen praten zeggen ze soms: "Ik ben geen mietje." Er zijn jongens die ongedwongen, terwijl ze aan een brommer zitten te prutsen met je willen praten. Dat georganiseerde komt misschien later nog. Anderen willen het wel meteen.

Er zijn ook veel hulpverleners die kwaad zijn omdat een jongen geen vertrouwen in hem stelt. Maar juist een bekende man, iemand die vertrouwd werd, bleek in het verleden ineens de dader," zegt De Vries.

Hij weet dat jongens ook trauma's hebben opgelopen zonder dat er direct lichamelijk geweld aan te pas is gekomen. Van jongens die als kind jarenlang werden gedwongen onder een laken aanwezig te zijn als de ouders seks bedreven. Van jongens die van ouders die zelf niet konden lezen, avond aan avond de onderstellingen moesten voorlezen van gehuurde pornofilms. Van een jongen die tot op z'n zestiende uitvoerig door moeder werd gewassen, waarbij vooral aandacht werd besteed aan de geslachtsde-

len en dat van moeder niet mocht weigeren omdat "dit het enige was dat er aan intimiteit tussen een moeder en haar zoon overblijft." De Vries weet dat er jongens zijn die jaren later grote problemen hebben op seksueel gebied, gluurder worden, soms zelf dader, en moeilijkheden hebben met het leggen van relaties.

"Het zou ook in de hulpverlening beter zijn deze jongens niet aan te spreken als slachtoffers. Wie wil zichzelf nou als slachtoffer zien. Een jongen zeker niet. Dan ben je toch een slappeling? We kunnen beter spreken van overlevers". Het eerste wat er volgens Sjoerd de Vries moet gebeuren is de zaak bespreekbaar maken. Hij gelooft ook niets van de cijfers, voor zover die bestaan. "In de Verenigde Staten wordt gesproken van 100.000 slachtoffers per jaar. Dat is in tien jaar tijd dus een miljoen. Maar zo'n cijfer is wel gebaseerd op meldingen. Volgens mij is de situatie veel ernstiger. Ik ben op een conferentie over deze vorm van misbruik in Tucson in de Verenigde Staten geweest. Ze zijn daar in de hulpverlening al verder dan in ons land. Wij zijn alleen nog maar aan het inventariseren. En de hulpverleners weten er gewoon te weinig van. Ze zijn er niet op ingesteld en vinden het ook moeilijk om zo iets bespreekbaar te maken. Ik ken zoveel jongens die dolgraag een plek zouden willen hebben waar ze met deze traumatische ervaringen terecht kunnen, maar zo'n plek is er gewoon niet. Er is nog niet eens een gezamenlijk idee over behandelingen. Eigenlijk zou er een expertisebureau moeten komen waar jongens therapie kunnen krijgen. En dan gekoppeld aan bureaus in andere landen. Zodat je van elkaar weet wat je doet en wat de resultaten zijn. Meisjes in Nederland kunnen langzamerhand uitstekend worden geholpen maar voor jongens is er niets."

Wie meer wil weten over jongens als slachtoffer van seksueel misbruik heeft iets aan het boekje "Er zijn geen namen voor" van drs. J.C.A.M. van den Broek, maatschappelijk werker en docent aan de Rijkshogeschool Groningen. Hij schreef het in opdracht van de Stichting Mannen Tegen Seksueel Geweld (nu SOMAN) als eerste oriëntatie op seksueel misbruik van jongens. Het is geschreven om de gevolgen voor de slachtoffers zichtbaar te maken en het taboe en de misvattingen over dit misbruik te doorbreken. Het boek is uitgegeven bij Ambo in Baarn.

NAAMGENOTEN SEKS-SEKTE DUIKEN OP IN DE BIJLMER

door Joost de Haas

TEL 21/5

AMSTERDAM, donderdag
Onder de zelfde naam als de bizarre seks-sekte Children of God, die afgelopen week werd opgerold in Australië, blijkt sinds kort een groep actief te zijn in de Amsterdamse Bijlmermeer.

De sekte, die wereldwijd zo'n 12.000 leden heeft, gebruikt religie als dekmantel voor prostitutie en afpersing, aldus onder meer de FBI. Vrouwelijke volgelingen zouden op pad worden gestuurd om door middel van seks nieuwe leden te werven, die vervolgens al hun bezittingen

gesignaleerd bij het winkelcentrum Amsterdamse Poort. De volgelingen van de Children of God laten zich op warme dagen omringen door dik aangeklede peuters. Wanneer het koud is, dragen de kinderen slechts een T-shirt.

In de Bijlmer wordt de sekte, die ook de naam Family of Love gebruikt, de laatste tijd

Zie verder pag. 6 kol. 1

De groep in de Bijlmer zamelt geld in onder het zingen van religieuze liederen.

In Australië ontstond deze week grote opschudding na politie-inval bij de Children of God. In Sydney en Melbourne werden 140 kinderen aangetroffen die in een hel leefden. De kinderen, in leeftijd variërend van twee tot veertien jaar, zaten te midden van ratten opgesloten in stinkende kotjes. Zij kregen rottend voedsel te eten. Uit getuigenverklaringen bleek verder dat de kinderen seksueel werden misbruikt en seksuele handelingen van volwassenen moesten gadeslaan. De sekte werd in 1968 in California opgericht. De leider van de Children of God, David 'Moses' Berg, wordt door de FBI gezocht wegens ontvoering, verkrachting en chantage. Berg, wiens motto

luidt: "Ik predik seks — hallelujah!", zou zich schuilhouden in Japan.

In Nederland was de sekte eerder actief in de jaren zeventig. Hoe groot de groep is die nu in de Bijlmer opereert, is bij de politie en de stadsdeelraad niet bekend. Een medewerker van het religieuze centrum de Bijlmerduif, die onlangs in contact kwam met de Children of God, zegt: "Het gaat voornamelijk om Amerikanen, Engelsen en Chinezen. Ze vertelden me dat ze uit Wenen kwamen. De volgelingen maakten een afwezige indruk. De kinderen leken wel van een andere planeet te komen, zo vreemd gedroegen ze zich."

CDA-raadslid in Amsterdam-Zuidoost Jan de Jonge, die zich bezighoudt met nieuwe religieuze bewegingen, wil dat wordt uitgezocht wat de omvang van de Children of God in de Bijlmer is.

Australische sekte beschuldigd van seksueel misbruik kinderen

melijke en seksuele schade zouden oplopen wanneer ze bij hun moeder mochten blijven, die wel lid bleef van de sekte. Hij verklaarde onder meer dat de kinderen werden gedwongen seks te hebben met volwassenen en dat ze moesten toekijken hoe sekteleiden het bed met elkaar deelden in de gemeenschappelijke slaapkamers.

John Huxley, (c) The Sunday Times

van een sekte met de naam 'The Children of God'. De politie-inval werd uitgevoerd na een officiële klacht over de behandeling van de kinderen.

SYDNEY - De Australische politie heeft bij invallen in huizen in Sydney en Melbourne meer dan 120 kinderen meegenomen.

Gevreesd wordt dat de kinderen, in de leeftijd van twee tot veertien jaar, het slachtoffer zijn van seksuele en gestelrijke mishandeling door een religieuze sekte. Een gerechtshof zou vandaag uitspraak doen over de vraag of ze naar hun ouders terug mogen. De ouders zijn allemaal lid

'The Children of God' kwam al eerder dit jaar in opspraak toen een Australische man, die uit de groep was gestapt, het voogdijrecht over zijn negen kinderen probeerde te krijgen. Hij beweerde dat zijn kinderen emotionele, licha-

At home with the Children of God

THE GUARDIAN
Saturday May 23 1992

Other Lives

Cosy community or house of horror?
Christopher Zinn goes inside
The Family to investigate its faith, finances and sexual behaviour

FROM the outside The Family's home is the epitome of the Australian dream. Six bedrooms, tennis court, and a swimming pool hidden away down a long drive.

It's set off an outer suburban Sydney street where horses laze in paddocks and dogs bark at passing cars. Apart from the 28 children and 12 adults who live inside with stocks of food and water for a month it is quite normal.

But according to Australian welfare authorities this desirable residence is a nightmare of neglect and abuse. Last Friday week at dawn police and social workers raided this and four other properties in New South Wales and Victoria, associated with this controversial Christian community.

Authorities took more than 140 children, aged between 2 and 14, into protection claiming they were subject to physical, emotional and sexual abuse. Children allegedly told social workers they had to smile all the time and were beaten with wooden panels and bamboo sticks for crying.

On Thursday, however, after protracted court battles all the children were returned to their parents.

One magistrate described the offspring of the sect, once known as the Children of God and founded in California in 1968, as delightful and articulate. He said there was no suggestion of being terrified, or horrified or under extreme stress.

After a week of intense scrutiny, screaming headlines and unsubstantiated allegations The Family remain surprisingly open. Some might call them naive, others might prefer cunning.

"Sure, come on over. We'll show you around," said Russell Kennedy as if inviting a journalist to nose into your faith, finances and sexual behaviour was the most normal thing in the world.

The cold winter rain made the house seem sparse and chilly. The bookcases were full of old encyclopaedias and

practices" stopped more than five years ago and even then never involved children.

A mother of nine, who goes by her Biblical name of Joy, confirms the days of Hooking For Jesus are over. "We don't feel there's anything wrong with sex, obviously having so many kids, but it does have its place and it's never been in our whole history more than two per cent of our lives."

The other allegations raised in court were that the children were constantly moved around from state to state and country to country.

games including one called Bible Trivia. There were enough seats for 20 people but this did not seem a home, more an institution.

Russell met the Children of God 16 years ago in Melbourne. Now the former telephone worker is 34 and a father of eight children aged between 13 years and two weeks.

He and his wife Laura, who spent seven years as missionaries for the sect in India, are only too happy to try to justify why they live so apart from the rest of Australian society. The only distractions are calls from the media and the muffled sounds of nearly 30 children around the house.

"We believe a child's life is made up of what they see and read and we don't want them to get fuelled up with junk media," says Russell. Instead the children, who are schooled at home under an approved curriculum, are shown videos of documentaries and films with "positive messages". A favourite is Frank Capra's *It's A Wonderful Life*.

LIKEWISE only certain newspaper stories are pinned on the bulletin board of the huge communal kitchen.

Two headlines reinforced the ethos of the disciplined and strictly anti-contraceptive household. They read "Parents' Code Allows a Smack" and "Pill Doubles Breast Cancer Risk In Many."

The parents are proud of their children's social integration even though they do not have many friends outside The Family. As the magistrate and others have found the young are intelligent, open and frighteningly friendly.

"They are somewhat sheltered, they don't know about the latest hits on the radio and they don't know how to play computer games," says Russell.

"But they have a choice. We don't force them to stay in the group," adds Laura.

Tim Watson-Munroe, a forensic psychologist retained by Victoria police to assess the children, found them delight-

ful. "They were highly intelligent and despite the fact they were educated at home there was no evidence that was causing detriment to them."

The Family, which has perhaps 600 followers in Australia most of them children, believe they have been chosen by God to survive the end of the world. As full-time missionaries they do not work but rely on donations, "sponsorship", the sale of their slickly produced videotapes called *Kiddie Viddie* and family allowance.

"We don't spend a third of our lives devoted to accumulating money. We share everything and don't need much," says Russell.

Life in the commune is highly organised. Their "no junk food" breakfast at 7am is followed by an hour's prayer and devotions. Then there are chores for the adults and homeschooling for the children.

Lunch is followed by a rest period, games and the onerous task of cleaning and feeding 28 children of all ages. The boys and girls sleep in separate rooms, filled with bunks.

The sect have been intensely guarded about their lifestyles, believing their enemies, in the shape of the community services department, police and some tabloid TV programmes, were out to "dig the dirt" on them.

Russell says they were just trying to protect their children and had nothing to hide. "It's not that we were being dishonest before, it's just that we preferred not to give out information. Now we want people to know there's nothing wrong with the way we live."

He claims the recent harassment by authorities follows allegations made in a Melbourne court by an ex-member in order to get a protection order to keep his children away from The Family.

He also believes official persecution has been predicted. "We feel the vigorous child abuse allegations are a different story, a definite turn for the worse and in line with Biblical prophecy."

But the sexual stigma has stuck. The group used to take Jesus's injunction to Love Thy Neighbour quite literally. Young women used to indulge in "firty fishing" or the wholesale seduction of new converts.

"In the past we were very free about sex and we had some pretty radical doctrines," says Russell. But he says now sex is used as a weapon against the sect by its critics.

Laura said the "freer sexual

The Kennedy family move on average more than once a year but Russell says this is the same as a bank manager having to move because of business. The children all have their suitcases constantly packed to move at short notice in case of, as Russell puts it, "fire, police raids or a military coup".

The Family have their children back but the legal battle is not yet over. Welfare authorities say they intend to press charges.

Certainly if there are any dark secrets in this sect they

are hidden far away from the prying professional eyes of the legal and psychological professions and even the press.

The Rev Dr David Millikan, an expert on Australian cults, sees nothing sinister with The Family. He believes they are ultimately victims of the zealotry of the authorities and not their own faith.

"What you have is a group of the outside of society, who are anxious to maintain their separation for theological reasons, up against a group in our society trying to pull them back into the mainstream."

Politie haalt 140 kinderen weg bij sekte

SYDNEY, 16 MEI. Rond 140 kinderen zijn gisteren in Australië door de politie weggehaald uit zes huizen van de in zeventig landen opererende sekte *Children of God* behoren. De autoriteiten waren bezorgd over de "levenswijze en gemoedstoestand" van de kinderen tussen twee en veertien jaar die zonder contact met de buitenwereld zouden zijn vastgehouden. De *Children of God*, de laatste

jaren ook *Family of Love* genoemd, zijn in 1968 door David Berg opgericht. De 12.000 leden denken door God uitverkoren te zijn om te overleven na het einde van de wereld. Berg wordt door de Amerikaanse politie gezocht wegens ontvoering, verkrachting en afpersing. Een advocaat beschuldigde namens de ouders van zeventig van de kinderen de staat van ontvoering en 'fascistische gekte'. Een rechtbank zal maandag over het lot van de kinderen beslissen. (Reuter, AP)

door JOOST DE HAAS

AMSTERDAM, zaterdag

Philip Philipoom (46) heeft het gevecht tegen de Children of God verloren. Vrouw kwijt, stiefkinderen kwijt. Het laatste levensteken van de nu 42-jarige Ludy was een telefoontje uit Dordrecht. „Zij liet me weten dat ze met de kinderen bij andere sekteleiden was ingetrokken. Dat was vijf jaar geleden. Waar zij nu met de kinderen zit, weet ik niet. Slapeloze nachten heb ik wanneer ik eraan denk dat Joël en Suzanne nu net als hun moeder waarschijnlijk hun lichaam verkopen voor de Heer.”

In 1982 trof hij Ludy P. in de BoBo-bar te Soest. „Ik was op slag verliefd, Ludy was een schoonheid”, vertelt Philipoom. Het paar besloot enkele maanden later te trouwen. Ludy had uit een eerder huwelijk twee kleine kinderen: Joël (3) en Suzanne (4). De antiekhandelaar: „Ze had me verteld dat ze lid was van de Children of God en dat ze daar Esther heette. Ik dacht toen nog in mijn onschuld dat het een bevlieging was.” Het tegendeel bleek waar. Een lange lijdensweg volgde.

Philipoom: „In het begin vond ik het nog wel geinig, van die vage lieden die heel verheven praten, maar gaandeweg werd het me duidelijk: dit is een levensgevaarlijke club. Het ging uitsluitend om geld en sex. Pure uitbuiting.

uiteindelijk zijn de kinderen van de sekte de dupe, zij worden tot in hun tenen geïndocctrineerd. Van jongsafaan wordt hun geleerd: het is geen schande om je lichaam ten dienste van de Heer te stellen, want God is Liefde en Liefde overwint Alles.”

Missiezending

Ludy P. trad begin jaren tachtig toe tot de Children of God, toen de beweging in Nederland enkele honderden leden telde. Nadat de sekte in opspraak raakte verdween de groep rond 1985 grotendeels van het toneel. Ludy P. volgde een speciale sex-opleiding, op een kasteel in de buurt van het Italiaanse Florence.

Vrouwelijke volgelingen van Children of God-leider David

„Moses' Berg kregen daar drie maanden onderricht in het bevredigen van mannen. Doel: missiezending door middel van sex.

Zo opereert de beweging al vanaf 1968. In dat jaar ziet in Californië David Berg, voormalig tekenaar van het satirische blad MAD, het licht. Hij richt de Children of God op en ontpopt zich al snel als een machtswellusteling. Hij noemt zich David Moses of Koning David en heeft een boodschap voor de wereld:

„Ik predik sex-hallelujah!”

Inmiddels telt de sekte, verspreid over zeventig landen, zo'n 12.000 leden.

De Amsterdamse godsdienstwetenschapper dr. R. Kranenborg, docent aan de Vrije Universiteit en seksexpert zegt: „De vrouwen van de Children of God geloven dat hun lichaam ten dienste staat van de Heer, zij worden door de sekteleiding op pad gestuurd om door middel van prostitutie nieuwe leden te werven. Deze methode, die Flirty Fishing wordt genoemd, is een uitvinding van leider David Moses, die in zijn 'Mo-letters' zijn volgelingen aanspoort tot het bedrij-

ven van de liefde in het belang van de beweging. Op deze manier weet de groep veel nieuwe leden aan te boren. Een vorm van gratis prostitutie die veel geld oplevert.

Want nieuwe leden moeten vaak al hun bezittingen afstaan aan de sekte.”

Bijbelteksten

Zo verging het ook Ludy P. Haar uitkering werd linea recta overgemaakt naar Zwitserland. Philipoom: „Toen ik daar achterkwam, dacht ik: dit zaakje stinkt. Maar Ludy was niet van haar geloof af te brengen. Alle sekteleiden die ik leerde kennen, droegen al hun inkomsten, al hun bezittingen over aan de leider. Koning David werd door hen aanbeden. Alles werd overgemaakt naar een bankrekening van World Services in Zürich, Zwitserland.”

„In onze flat waren alle mu-

ren op een gegeven moment bedekt met bijbelteksten. De kinderen Joël en Suzanne moesten twaalf godsdienstige liedjes zingen voordat zij een

Deelraadslid Jan de Jonge is geschokt door reacties van ouders van sekteleiden.

hap mochten eten. Gewoon spelen met andere kinderen was er amper bij. De hele dag door kregen zij bijbelteksten te horen, daar waren ook verhalen bij uit de zogenaamde porno-bijbel van Koning David. Maar het ergste vond ik

nog dat Ludy de kleintjes naar bed stuurde met een koptelefoon op. Zo kregen ze voor het slapen gaan liedjes te horen als 'Professor of Love' en 'Love Power', de erotisch getinte hits van Koning David.”

Eindeloze ruzies over de opvoeding van de kinderen had Philipoom met Ludy P. „Tot driemaal toe was zij met de noorderzon vertrokken, had ze de kinderen meegenomen naar andere sekteleiden. Ik was wanhopig. Voor Joël en Suzanne was ik toch als een vader. En ik zag ze ten onder gaan door de waanzin van mijn vrouw.”

Philipoom was er alles aan gelegen zijn vrouw en haar kinderen terug te halen.

„Maar daarvoor moest ik eigenlijk lid worden van de sekte. Ik heb dat geprobeerd, vele meetings heb ik bijgewoond, maar altijd vertrok ik weer met een gevoel van walging. Wat ik daar heb meegeemaakt. Sekteleiden die temidden van kinderen de liefde bedrijven! Kinderen die nauwelijks gezond te eten kregen, want het meeste geld moest

toch naar de leider gaan. Veel sekteleiden vertelden mij openlijk dat zij er geen moeite mee hadden hun kinderen bij het sexspel te betrekken. De enige grens die zij trokken was de leeftijd. Het mocht pas op hun achtste jaar.”

„Ik heb hemel en aarde bewogen om Ludy en de kinderen daar weg te krijgen, maar het is me niet gelukt. Zij was ervan overtuigd dat dit voor haar, Joël en Suzanne de beste levensweg was. Overleg met haar ouders leverde ook niets op. Die vonden het weliswaar verschrikkelijk dat hun dochter lid was van de Children of God, maar dat was toch haar keuze en dat had ik maar te respecteren. Ludy ging ook eisen stellen aan mij: ik moest bijvoorbeeld breken met mijn ouders en me openstellen voor de ideeën van Koning David. Ik wist dat zij over sex vrije opvattingen had, maar toen ik ontdekte dat zij voor de sekte met tientallen mannen naar bed ging, kwam dat toch als een schok.”

Philipoom raakte er meer en meer van overtuigd dat hij een bij voorbaat verloren

strijd voerde. „Ik was volkomen machteloos. Ontvoeren en vervolgens deprogrammeven had geen zin want dan ben je strafbaar. Lid worden van de Children of God kon ik niet opbrengen. Ik moest haar laten gaan, uiteindelijk zijn we gescheiden. Vooral met de kinderen had ik heel erg te doen, maar het lukte me niet om echt tot ze door te dringen, ze waren zo ingekapseld dat ze niet meer openstonden voor anderen. Dat was voor mij het breekpunt, de kinderen. Ik ben ervan overtuigd dat die zich nu, vijf jaar later, ook prostitueren voor Koning David.”

Hoe groot de groep is, die de afgelopen tijd in de Amsterdamse Bijlmer opereert, is niet bekend. Politie en stadsdeelraad in Amsterdam-Zuidoost tasten daarover in het duister. CDA-deelraadslid Jan de Jonge, die zich bezighoudt met nieuwe religieuze groeperingen in de Bijlmer, toonde zich deze week geschokt door reacties van ouders van sekteleiden. De Jonge: „De mensen die contact met mij zochten, zijn de wanhoop nabij. Zij hebben ervaren hoe hun kinderen uit hun leven werden weggerukt door de sekte. De meeste ouders zijn zo panisch dat zij denken dat de sekte hun telefoon laat af luisteren. Een geval is wel heel triest. Een jong sektelid blijkt zich onlangs te hebben opgehangen. De ouders beschuldigen de sekte nu van moord, maar durven geen aangifte te doen bij de politie.”

In Australië ontstond begin deze week enorme opschudding, nadat bekend werd dat de Children of God op grote schaal kinderen misbruiken. Bij politie-inval in Sydney en Melbourne werden in huizen van de sekte 140 kinderen aangetroffen, die in veel gevallen zaten opgesloten in kleine kamers zonder ramen. Temidden van ratten en de stank van rottend voedsel. Ex-sekteleiden legden tegenover de politie schokkende verklaringen af over het sex misbruik van de kinderen, die vaak al op jonge leeftijd worden blootgesteld aan porno-praktijken.

Verderfelijk

Er zijn vooralsnog geen aanwijzingen dat de nu in Nederland actieve sekteleiden zich eveneens schuldig maken aan dergelijke praktijken. „Maar,” zegt Philip Philipoom: „Ondertussen is door de Children of God een hele generatie grootgebracht met de verderfelijke ideeën van Koning David. Ik ben ervan overtuigd dat ook de kinderen van de sekteleiden die nu in Nederland zijn neergestreken, zullen eindigen in de keiharde sex-business.”

DE internationaal omstreden sex-sekte Children of God blijkt in Nederland weer vaste voet aan de grond te hebben. Leden van de groep zijn sinds kort actief in de Amsterdamse Bijlmermeer, zo berichtte deze krant afgelopen donderdag. De sekte, die door de FBI wordt beschouwd als een dekmantel voor prostitutie en afpersing, werd eerder deze week opgerold in Australië. De volgelingen van de Children of God houden zich in Nederland, voorzover valt na te gaan, tot nog toe voornamelijk bezig met het inzamelen van geld voor de Zwitserse bankrekeningen van sekteleider David 'Moses' Berg. Deze wordt door de FBI gezocht wegens ontvoering, verkrachting en chantage.

Het CDA-deelraadslid voor Amsterdam-Zuidoost Jan de Jonge, die in deze krant opriep tot een onderzoek naar de omvang van de sekte in de Bijlmer, schrok na de publicatie van de reacties. Ouders van sekteleiden riep zijn hulp in. De Jonge: „Ik ben geschokt door de verhalen die men mij vertelde, in één geval was zelfs sprake van een moord die de sekte op zijn geweten zou hebben.” De Amsterdammer Philip Philipoom heeft van nabij meegemaakt hoe zijn vrouw in de greep van de sekte raakte. Haar kinderen sleurde zij mee in de hel die Children of God heet. Philipoom waarschuwt voor de gevaren van de sekte: „Wat er met de kinderen gebeurt is mensonterend, ze worden regelrecht opgeleid voor de sex-industrie van Koning David.”

Ludo de B. pleegde eerder ontucht met tiener

Opnieuw schokkende bekentenis

moordenaar Belgische meisjes

TEL 5/5

Van onze correspondent

WOENSDRECHT, dinsdag

De 33-jarige antiekhandelaar-timmerman Ludo de B., die vorige week werd opgepakt in verband met een dubbele moord op twee Belgische tieners, heeft opnieuw een schokkende bekentenis gedaan.

In de zomer van 1991 heeft hij een twaalfjarig meisje in het bosgebied van het Belgische Kalmthout meegesleurd naar zijn auto, in de kofferbak geduwd en is vervolgens met haar naar Nederland gereden.

Op een rustige plaats heeft hij met het kind ontucht gepleegd. Daarna heeft hij haar weer in de auto gezet en in de omgeving vanwaar hij haar had meegenomen weer vrijgelaten.

Enkele maanden later viel de Nederlander in Wildert opnieuw een kind lastig. Toen hij merkte dat het een jongen was, maakte hij zich onmiddellijk uit de voeten.

Ruim een jaar eerder had hij eveneens in Wildert een veertienjarig meisje lastig gevallen. Hij probeerde het kind mee te krijgen in zijn voertuig maar dit mislukte.

Trui

Een paar maanden daarna probeerde hij de 20-jarige studente B. in Maria-ter-Heide mee te nemen, maar dit mislukte eveneens, doordat de trui van het slachtoffer tussen het slot van de kofferbak bleek steken, die daardoor niet goed dicht ging. Toen B. weg wilde rijden, sprong de kofferbak van zijn omgebouwde Volkswagen Golf open, waarna de studente kon ontsnappen.

De Woensdrechtenaar is gisteren voorgeleid aan de rechter-commissaris en zijn gevangenhouding is met zes dagen verlengd. Vandaag wordt de 17-jarige Ines van Muylder uit Essen-Hoek begraven. Een dag later zal Inge Breugelmans uit Wuustwezel naar haar laatste rustplaats worden gebracht.

Moordenaar Belgische meisjes eerder verdacht

(Van onze correspondent) WOENSDRECHT — De Belgische politie blijkt de vermoedelijke dader van de moord op twee Belgische meisjes al eerder te hebben verdacht van een zedendelict.

Op 21 april kreeg het parket in Breda het verzoek om een onderzoekscommissie van de procureur des konings uit Antwerpen toestemming te geven de 33-jarige L. de B. uit Woensdrecht te horen in verband met het meelokken van kinderen. Justitie in Breda heeft dit verzoek dezelfde dag doorgegeven aan de rijkspolitie van Hogerheide. Die heeft hieraan niet direct gevolg gegeven. Waarom is niet bekend.

De timmerman annex antiekhandelaar De B. is gisteren voorgeleid aan de rechter-commissaris in Breda. Hij wordt verdacht dubbele moord, verkrachting en ten minste 'een poging tot ontvoering. Hij heeft bekend de Belgische meisjes Inge Breugelmans (14) en Ines de Muijlder (17) in Nederland te hebben gedood.

De Belgische politie heeft de laatste maanden vaker klachten gehad over de bestuurder van een beige Mercedes met Nederlands kenteken, die meisjes lastig viel. Zo zouden vier Belgische meisjes en één jongen uit de grensstreek aan de dood zijn ontsnapt toen de verdachte bij zijn poging hen in de kofferbak van zijn auto te stoppen door passanten werd gestoord. Zeker is dat een 18-jarig meisje eind oktober vorig jaar aan De B. kon ontsnappen doordat het deksel van de kofferbak niet dicht zat.

In samenwerking met de Belgische politie onderzoekt de Bredase justitie of de verdachte mogelijk iets te maken heeft gehad met twee andere verdwijningen van meisjes uit Leidsdal in België.

Westbrabander (33) bekent moord op Belgische meisjes

(Van onze correspondent) WOENSDRECHT — De 33-jarige timmerman L. de B. uit het Westbrabantse Woensdrecht heeft tegenover de politie bekend dat hij twee Belgische meisjes heeft vermoord. De slachtoffers zijn de 17-jarige Ines van Muyldert uit Essen-Hoek en de 14-jarige Inge Breugelmans uit Wuustwezel.

Inge werd al sinds 30 december vermist. De verdwijning, afgelopen zondag, van het meisje uit Essen-Hoek vormde de aanleiding tot de arrestatie. Een getuige had het kenteken van de auto van De B. genoteerd. Enkele uren later deed de rijkspolitie een inval in de woning van de verdachte in Woensdrecht. Hij bekende vrijwel direct.

De B. heeft de lijken niet ver van zijn woonplaats in een bos bij het grensdorp Putte begraven.

Justitie

België

geeft fouten in moordzaak toe

(Van onze correspondent)

ANTWERPEN — De Belgische justitie heeft ernstig geblunderd in de ontvoeringszaak Inge Breugelmans (14). Dossiers belanden op verkeerde bureaus en er werd niet alert gereageerd op verdenkingen tegen verdachte Ludo de B. uit Woensdrecht, die maandag is aangehouden.

Dit bevestigt woordvoester D. Reijnders van het parket in Antwerpen. De B. heeft bekend zowel Inge Breugelmans (in december) als vier maanden later Ines van Muylder (16) te hebben ontvoerd, verkracht en vermoord.

Reijnders geeft onomwonden toe dat het parket in de tussentijdge periode nooit de link gelegd tussen de verdwijning van Inge en informatie die eind december al wees op de 33-jarige Nederlandse verdachte. Beide zaken speelden in dezelfde tijd en in dezelfde (grens)streek. Reijnders noemt het „gek dat de informatie nooit eerder is gekoppeld“.

OP PAGINA 3:
Dossier zedendelict blijft in Antwerpen op bureau liggen.

Haagse is zeker van herkennen vermiste Nymphe

TEL 5/5

Van onze correspondent

KIJKDUIN, dinsdag

De 34-jarige Elizabeth Hulzing uit Den Haag, die zegt vorige week zondag in Kijkduin het spoorloos verdwenen 7-jarige meisje Nymphe Poolman te hebben gezien, is gistermorgen gehoord door de afdeling jeugdzaken van de gemeentepolitie in Den Haag.

Volgens de vader van Nymphe heeft zich bij de rijkspolitie Groningen inmiddels nog een vrouw gemeld die zegt zijn dochter te hebben gezien. De coördinator van het Groningse rechteerteam dat de zaak in onderzoek heeft, bevestigt het verhaal, maar weigert er verder op in te gaan. „We moeten uiterst voorzichtig zijn, zolang we de waarde van deze melding niet hebben onderzocht“, vindt hij.

Getwijfeld

De politiemann die gisteren bij Elizabeth op bezoek was, liet haar een foto van het zevenjarige meisje uit het Groningse Vriescheloo zien. „In de afgelopen dagen heb ik soms aan mezelf getwijfeld. Maar nu ben ik er opnieuw zeker van dat ze het was“, aldus Elizabeth. De Haagse sloeg alarm toen vorige week op tv een videofilmje van Nymphe werd vertoond.

Volgens Elizabeth en haar zus Chantal was het meisje in gezelschap van vijf Duitse volwassenen: drie mannen en twee vrouwen. In de afgelo-

pen dagen heeft de Haagse politie tevergeefs in de buurt van Kijkduin naar het kind gezocht. Op de camping Ockenburgh waar veel Duitsers kamperen, is men inmiddels in het bezit van een foto van Nymphe.

Volgende week worden waarschijnlijk de resultaten bekend van het bevolkingsonderzoek dat de rijkspolitie Groningen in januari heeft gehouden in Vriescheloo. De in Amerika ontwikkelde me-

•Nymphe Poolman

thode moet met behulp van een computer feiten aan het licht brengen die bij klassieke onderzoeksmethoden onopgemerkt blijven. Nymphe werd het laatst gezien toen ze op 28 november van de dorpswinkel naar huis wandelde.

Dossier zedendelict blijft in Antwerpen op bureau liggen

(Vervolg van pagina 1)

ANTWERPEN — De Nederlandse justitie valt niets te verwijten wat betreft de opsporing van de maandag aangehouden L. de B. uit Woensdrecht. Dit heeft D. Reijnders van het parket in Antwerpen gezegd.

Dagbladen in België en Nederland kritiseren de officier van justitie in Breda omdat die naar hun mening getreuzeld heeft met het doorzenden van een Belgisch verzoek om De B. aan de tand te voelen. Reijnders vindt dat onzin. „De officier wist niet dat het een spoedeisende zaak was.“

Inge Breugelmans verdwijnt op 30 december in Wuustwezel. De dag ervoor legt de politie in Essen de laatste hand aan een proces-verbaal waarin De B. wordt beschuldigd van het lastig val-

len van Belgische meisjes in die plaats. Dat gebeurde in december. De man zou exhibitionistische handelingen hebben verricht. De Belgen komen De B. op het spoor via het kenteken van zijn rode Volkswagen Golf. Naar nu blijkt dezelfde rode wagen waarin hij in oktober reeds een 18-jarig meisje in Wuustwezel poogde te ontvoeren.

Op 15 januari stuurt het Essense korps het proces-verbaal naar het parket met het verzoek de Nederlandse justitie op de Woensdrechtenaar af te sturen. De Essense politie is verontrust en maant het parket volgens een zegsman tot spoed. In Antwerpen belandt het dossier echter niet op het bureau van de mensen die zich met de verdwijningszaak Breugelmans bezig houden. „En dat had wel gemeeten“, constateert Reijnders nu.

FIEND GETS LIFE

SADISTIC child-attacker Christopher Pohnert was given a double life sentence yesterday. The judge slammed the 23-year-old hotel worker's lack of remorse for his "nauseating and unspeakable" crimes. He said Pohnert was an "extreme" danger and added that his plea for medical treatment was a bid to avoid prison. Pohnert

stood impassively as he was sentenced at the court in Nottingham. His first attack was on an 11-year-old girl. He whipped and raped her at Clumber Park. Six weeks later - after police had arrested the wrong man - Pohnert pounced again. He brutally beat an 11-year-old boy and then sexually attacked him.

MIRROR yesterday

Broers bekennen ontucht vkd

ROTTERDAM - De rijkspolitie heeft donderdag de aanhouding bekendgemaakt van een 27-jarige man uit Rozenburg en diens 14-jarige broer. De twee worden verdacht van ontucht met met een meisje van zes jaar en een jongetje van acht. Volgens de politie hebben de twee broers bekend dat er met de kinderen vorig jaar bij herhaling seksueel contact is geweest.

Niet alle daders aangehouden Schennisplegingen op en bij de Horst

Van onze verslaggever

KAATSHEUVEL - De politie van Kaatsheuvel heeft de afgelopen dagen twee personen opgepakt die enkele gevallen van schennispleging op of nabij de weg de Horst hebben bekend. Sinds enige tijd werden schoolgaande kinderen die over deze weg tussen Kaatsheuvel en Loon op Zand fietsten, geconfronteerd met schennisplegingen.

"In de periode januari tot en met maart is hiervan zevenmaal aangifte gedaan. Daar is de afgelopen maand nog één melding bijgekomen. Dit is niet schrikbarend hoog. Maar het merendeel wordt niet aangegeven, dus het werkelijke aantal ligt veel hoger", vertelt politiewoordvoerder C. van Vught.

Uit de getuigenverklaringen is gebleken dat er sprake is van verschillende daders op verschillende data en tijdstippen. Enkele dagen geleden kon de identiteit van één verdachte worden vast-

gesteld. De man, die uit de buurt van Eindhoven komt, bekende een aantal gevallen van schennispleging op of nabij de genoemde lokatie.

Woensdagmiddag werd de bestuurder van een bruine auto aangehouden tijdens een recherche-surveillance op de Horst. Een gedeelte van het kenteken van zijn wagen kwam overeen met een kenteken dat door getuigen van een drietal schennisplegingen was opgegeven. Na verhoor bekende ook deze persoon het plegen van het strafbare feit. Tegen beide personen wordt proces-verbaal opgemaakt.

"Met deze aanhoudingen zijn niet alle schennisplegingen opgelost. Er is een aantal gevallen bekend waarbij de daders zich verplaatsten op bromfietsen. Daarom blijven we patrouilles uitvoeren op de Horst. Met name rond de tijdstippen dat de scholen beginnen", aldus Van Vught. □

MIRROR MAY 1

Man dying of AIDS had sex with girl, 13

A FORMER rent boy was encouraged by a 13-year-old schoolgirl's parents to have sex with her even though they knew he had AIDS, a court heard yesterday.

Tony Dimond, 22, made love to her 'hundreds of times', Southwark Crown Court was

told. She has since had two AIDS tests which were negative. Dimond, of Chelsea Manor Court, Chelsea, was jailed for five years for having sex with an under-age girl. He may die in prison.

When arrested, he slashed his wrists and sprayed blood over officers shouting 'I hope you get AIDS as well', the court heard.

MAIL MAY 2

*Vader, moeder en zoon van incest verdacht

Van onze correspondent

rec 5/5 VLIJMEN, dinsdag

De politie heeft in hun woonplaats Vlijmen een 41-jarige man, zijn 36-jarige vrouw en hun 19-jarige zoon aangehouden, die worden verdacht van incest met andere minderjarige kinderen uit het gezin.

De zoon is zelf ook slachtoffer geweest. Behalve hem heeft het echtpaar nog drie meisjes en twee jongens, die nu tussen de 13 en 22 jaar zijn. Met hoeveel van hen vader, moeder of zoon de afgelopen vijf jaar onzedelijke handelingen zou hebben gepleegd, wil de politie niet zeggen.

Een jongen van 13 en meisje van 15 zijn door de Raad voor de Kinderbescherming in een pleeggezin ondergebracht. Terwijl de vader in bewaring is gesteld, zijn de echtgenote en zoon na verhoor vrijgelaten.

Vrouw eist twee ton voor ontucht

5+E 21/5
ZWOLLE - Een 27-jarige vrouw heeft gisteren voor de rechtbank in Zwolle 200.000 gulden schadevergoeding geëist van haar voormalige pleegvader. De man zou haar eind jaren zeventig verscheidene malen seksueel hebben misbruikt, waardoor ze zowel zakelijk als geestelijk grote schade heeft geleden.

De man was in de tijd dat hij de pleegdochter in huis had jeugdhulpverlener bij de Gooise Instelling voor Jeugd en Gezin in Hilversum.

De vrouw neemt het de man voor al kwalijk dat hij pas na tien jaar toegang ontucht met haar te hebben gepleegd. Zij werd daardoor niet serieus genomen en kon niet terecht bij een ander pleeggezin. Volgens de advocaat van de man, die inmiddels weg is bij de Gooise instelling, kan hij aansprakelijk worden gesteld voor de ontucht, maar niet voor de gevolgen daarvan. De uitspraak is op 6 juli.

Hoogevener betastte meisje

HOOGEVEEN - Een 19-jarige inwoner van Hoogeveen heeft gisteren bekend dat hij op 7 mei een meisje van 10 jaar heeft betast. Dit gebeurde bij de gymzaal aan de Rubensstraat. De man werd gisteren aangehouden.

Hoogevenerse 27.5
Courant

Vrijdag 5 juni 1992

Par.

Man moet betalen na misbruik zus

ALKMAAR - Een 32-jarige man uit Purmerend moet als voorschot vijftien duizend gulden betalen aan zijn 26-jarige zuster, omdat hij samen met een tweede broer en hun vader de vrouw jarenlang seksueel zou hebben misbruikt. Dat heeft fungerend president F. Veenhof van de Alkmaarse rechtbank gisteren bepaald in kort geding.

De Amsterdamse advocate G. van Driem eist in een bodemprocedure bijna een kwart miljoen gulden van de mannen.

De vrouw zou tussen haar zevende en vijftiende jaar op perverse en sadistische wijze zijn misbruikt en is daardoor volgens Van Driem levenslang psychisch gehandicapt. Ze moest onder meer een universitaire studie afbreken, ondernam herhaalde pogingen tot zelfmoord, verwondde zichzelf, ontwikkelde een meervoudige persoonlijkheid en verbleef twaalf maal in een psychiatrische inrichting.

De oudste broer heeft gedeeltelijk bekend, maar ontkent zijn zuster na zijn zeventiende jaar te hebben misbruikt. Ook ontkent hij lichamelijk geweld te hebben toegepast. Volgens hem zou het slechts om seksuele spelletjes zijn gegaan.

Volgens Van Driem wordt strafrechtelijke vervolging bemoeilijkt doordat die voor het slachtoffer een te grote emotionele belasting zou betekenen. (ANP)

Zes jaar cel voor verkrachting van vijf dochters

BREDA - De Bredase rechtbank heeft de 57-jarige Bredenaar A.C. gisteren veroordeeld tot zes jaar gevangenis wegens incest met vijf dochters. De uitspraak is gelijk aan de eis van officier van justitie Warnaar. De rechtbank vond verkrachtingen bij vier dochters bewezen.

De verkrachtingen vonden plaats in een periode van twintig jaar. Meestal hield het misbruik pas op als de kinderen het huis uit waren. Met de vijfde dochter pleegde C. drie jaar lang ontucht. De incest vond plaats in de opeenvolgende woonplaatsen van het gezin: Zevenbergen, Hooge Zwaluwe, Klundert en Etten-Leur. Volgens de rechtbank heeft C. steeds bedreigingen geuit tegen de meisjes met de bedoeling geslachtsgemeenschap af te dwingen. Zo zei hij tegen de kinderen dat ze het huis uit moesten, als ze de incest aan de grote klok zouden hangen. Hun moeder zou dan instorten en hij de gevangenis inmoeten, hield hij zijn dochters steeds voor.

De rechtbank zei bij de uitspraak het nogal kwalijk te vinden, dat de rollen blijkaar worden omgedraaid in het gezin van Z. Zo is de aangeefster door de rest van het gezin verstoet en wordt de Bredenaar nu als slachtoffer afgeschilderd. De incestpleger zou de zwakke partij zijn, die door zijn dochters is verleid. In het vonnis is rekening gehouden met de verminderde toerekeningsvatbaarheid van de Bredenaar. Ook is er een grote kans op herhaling.

Man uit Oss krijgt drie jaar wegens jarenlange incest

BREDA (ANP) - De rechtbank in Breda heeft gisteren de 53-jarige T. van K. uit Oss veroordeeld tot drie jaar cel wegens incest. Dat is vijf jaar minder dan was geëist door de officier van justitie. Volgens de rechtbank heeft de man jarenlang incest bij zijn dochter gepleegd.

De verkrachtingen vonden plaats in een bos bij Breda, Oss en Tilburg waar het meisje woonde. Hij zou daar als een

soort wraak mee zijn begonnen, nadat zijn vrouw bij hem was weggegaan. Het meisje was toen negen jaar. Bij de uitspraak zei Van K. onschuldig te zijn. Er zou een betse tegen hem worden gevoerd.

Zijn dochter had onder meer verklaard dat haar vader bij haar nagels en hoofdhaar had uitgetrokken en brandende sigarettenpeuken op haar lichaam had uitgedrukt. Daarvoor vond de rechtbank te weinig bewijs aanwezig.

20 22/5

Voorwaardelijke straf geëist in incest-zaak

ZWOLLE - De Zwolse officier van justitie, mr. H.A. Hoogland, heeft een voorwaardelijke gevangenisstraf van een jaar geëist tegen de 34-jarige H. van D. uit Zwolle. De verdachte zou zich van 1985 tot 1989 vele malen aan z'n dochter hebben vergrepen.

De openbare aanklager noemde zijn optreden een 'flagrante schending van de integriteit' van het meisje. Hij verweet Van D. 'smoes-

jes te verzinnen'. 'Iedereen is met hem bezig. De RIAGG, de reclassering, de raadsman. Dat kost goud geld. Meneer krijgt een exclusieve behandeling'. Na die reprimande nam de officier echter gas terug en stelde hij dat hij de behandeling niet wilde frustreren door een onvoorwaardelijke gevangenisstraf te vorderen. Wel eiste hij van de reclassering dat hij onmiddellijk zou worden geïnformeerd als het weer mis zou gaan.

Proces tegen nalatige voogdij-instellingen

Man lokte kinderen met snoep

Ontucht met jongetjes: eis 2 jaar cel en tbs

ALKMAAR (ANP) — Een Alkmaarse moeder heeft twee voogdij-instellingen in kort geding laten dagvaarden wegens onzorgvuldig en onprofessioneel toezicht op twee van haar in pleeggezinnen ondergebrachte kinderen. De twee meisjes zijn daar door een oudere 'broer' en na herplaatsing door een pleegvader seksueel misbruikt.

De instellingen en hun medewerkers zijn na een gerechtelijk vooronderzoek niet strafrechtelijk vervolgd. De 'broer' en pleegvader zijn op aangifte van de moeder vervolgd en inmiddels veroordeeld.

Volgens de Amsterdamse advocaat J. Donk, die namens de moeder optreedt, is het de eerste keer in Nederland dat een ouder via een proces voogdij-instellingen „met hun verantwoordelijkheid confronteert”. Het kort geding dient vrijdag 5 juni voor de presi-

dent van de Alkmaarse rechtbank.

De moeder eist een voorschot van vijfduizend gulden van de Stichting Jeugd en Gezin en het Adviesbureau voor Jongeren en Ouders, beide in Alkmaar. Ze vordert in een bodemprocedure 80.000 gulden voor haar en de misbruikte kinderen. Het bedrag zou zijn bestemd voor bijzondere opvang van moeder en kinderen, hulp bij de verwerking, en speciaal onderwijs.

Volgens Donk zijn beide instellingen bij herhaling in verwijtbare mate tekort geschoten in het toezicht op de kinderen na hun plaatsing en herplaatsing in de pleeggezinnen. De toenmalige Alkmaarse persofficier van justitie mr. E. Stokman verklaarde in april 1991 dat beide voogdij-instellingen „in dit geval evident tekort zijn geschoten”.

Drie gezinsmaatschappelijke werkers van de instellingen zouden geen acht hebben geslagen op herhaalde waarschuwingen van de moeder over seksueel misbruik van twee van haar vier kinderen. Donk verwijt hun daarop niet serieus te zijn ingegaan en veel te laat te hebben. Dezelfde mede-

werkers zouden ook de nadrukkelijke signalen van de kinderen zelf hebben genegeerd.

Een van hen zou de moeder „overspannen reacties” hebben verweten en bedreigd hebben met ontzetting uit de ouderlijke macht. De medewerkers lieten volgens de advocaat zelfs een globaal onderzoek van haar beschuldigingen achterwege.

Daarnaast verwijt de advocaat de voogdij-instellingen en hun medewerkers dat ze in grove mate tekort zijn geschoten bij de opvang van de kinderen, toen het seksueel misbruik eenmaal onmiskenbaar was. Ten slotte beschuldigt de advocaat een medewerker van Jeugd en Gezin ervan de moeder onder druk te hebben gezet geen aangifte te doen.

De instellingen weigerden in maart 1992 in te gaan op de vordering van de moeder. Ook hun aansprakelijkheidsverzekering heeft de claim afgewezen, aldus Donk. Volgens hem is een ander slachtoffer van seksueel misbruik in juli 1991 door een rechtbank onvankelelijk verklaard in haar claim op een nalatig geachte voogdij-instelling.

Van onze justitiemedewerkster **ASSEN** — “Het proces verbaal in deze zaak bevat het trieste relaas over en van 17 kinderen.” Dit zei officier van justitie mr. K.R. van der Velde gisteren voor de rechtbank in Assen waar de 53-jarige H. van A. uit Emmen zich moest verantwoorden wegens ontucht met 17 jongetjes rond de tien jaar oud. Mr. Van der Velde eiste twee jaar gevangenisstraf en terbeschikkingstelling met dwangverpleging tegen hem. In februari van dit jaar kwam de zaak aan het licht. Handtastelijkheden met drie van de slachtoffertjes, en verkrachting van een van hen, zijn aan Van A. ten laste gelegd.

De man die de seksuele handelingen wel toegeeft, maar ontkent dat hij hierbij geweld of druk heeft uitgeoefend, legde contact met de kinderen door hen snoep en geld te geven. Als ze vervolgens vaker bij hem op bezoek kwamen, kwam er een seksuele component bij. Hij zegt zelf dat dit bij negen van de 17 kinderen is gebeurd.

Strafkamervoorzitter mr. J. van der Vinne vroeg de man of hij volstrekt niet beseft dat zijn gedrag niet deugde. “Dat heb ik nu wel door ja,” luidde zijn antwoord, maar hij bleef erbij dat de kinderen geheel vrijwillig contact met hem hadden. Een psy-

chiatr meldt dat Van A. niet snapt dat je als volwassene tegenover een kind heel subtiel bedreigend kunt zijn. Een enkele blik of een gebaar kan dit effect al hebben.

Volgens de officier schiep de verdachte een beklemmende en beangstigende sfeer voor de kinderen. Hij dreigde hen of hun ouders iets aan te doen, als zij weigerden mee te werken of als ze hun mond open zouden doen. Dit misbruik van vertrouwen en geweld maakt de ervaring voor de slachtoffers extra traumatisch. stelde de officier.

Het Pieter Baancentrum noemt de man in verminderde mate toerekeningsvatbaar. Hij zou in een steeds groter wordend isolement leven en zijn contacten daarom bij kinderen hebben gezocht. Ook wordt er een toename van opgekropte agressiviteit geconstateerd, waardoor de man in feite een tijdbom is, die bij het stoppen van zijn laatste contacten tot ontploffing zou kunnen komen.

Raadman

mr. J.J.L.M. Johannink zei dat zijn cliënt al jaren psychisch ziek is. Hij heeft al vaker hulp gezocht en wil die nu ook hebben. Een onvoorwaardelijke gevangenisstraf acht hij niet op zijn plaats. Uitspraak op 3 juni.

Zaterdag 6 juni 1992

Par.

Moeder eist geld voogdij na nalatigheid

ALKMAAR — De Alkmaarse C. van N. heeft gisteren in kort geding voor de president van de Alkmaarse rechtbank van twee voogdij-instellingen een voorschot van vijfduizend gulden schadevergoeding geëist. Zij verwijt de Alkmaarse instellingen onzorgvuldig en onprofessioneel toezicht op twee van haar in pleeggezinnen ondergebrachte dochters.

De meisjes werden door de pleegvader en na herplaatsing door een pleegbroer seksueel misbruikt. Beiden hebben bekend. De eis in het voor Nederland unieke geding is een voorschot op de 80.000 gulden die de moeder in een bodemprocedure van de instellingen vordert.

Advocaat J. Donk betoogde dat de moeder duidelijk wil maken 'dat hulpverleningsinstellingen geen vrijbrief hebben om alles over de hen toevertrouwde kinderen te beslissen en te bedissen'. De instellingen erkennen de moeder 'overspannenheid' en 'waandenkeelden' te hebben verweten na haar uitgesproken vermoedens over seksueel misbruik in de pleeggezinnen.

Advocate P. Dahm betoogde namens de instellingen dat het eerste pleeggezin bekend stond als een familie 'waar kinderen tot rust kwamen'. Nadat vast stond dat de meisjes waren misbruikt, adviseerden de instellingen geen aangifte te doen 'om de hulpstrategie naar de kinderen en de dader niet te doorkruisen'. Uitspraak 25 juni. (ANP)

Opnieuw proces tegen voogdij-instellingen

ALKMAAR (ANP) — Een Alkmaarse moeder heeft twee voogdij-instellingen in kortgeding laten dagvaarden wegens onzorgvuldig en onprofessioneel toezicht op twee van haar in pleeggezinnen ondergebrachte kinderen.

De twee meisjes werden daar door een oudere „broer” en een pleegvader seksueel misbruikt. Het kort geding dient op 5 juni voor de president van de Alk-

maarse rechtbank. De moeder eist in het geding een voorschot van vijfduizend gulden van de Stichting Jeugd en Gezin en het Adviesbureau voor Jongeren en Ouders. Zij vordert in een bodemprocedure 80.000 gulden voor haarzelf en voor de kinderen.

Woensdag eiste een 27-jarige vrouw 200.000 gulden schadevergoeding wegens ontucht van de Gooise Instelling voor Jeugd en Gezin.

Ex-arbiter verdacht van meer ontucht

DEN BOSCH — De Eindhovense reclasseringsambtenaar Ignace van Swieten (49) wordt ervan verdacht dat hij met nog meer aan zijn zorg toevertrouwde cliënten ontucht heeft gepleegd. Officier van justitie mr. G. Regeling in Den Bosch heeft dit gisteren meegedeeld. De strafzaak tegen de ex-scheidsrechter betaald voetbal, die op 25 juni zou plaatsvinden, gaat in verband daarmee

niet door. De politie is inmiddels een nieuw onderzoek gestart.

Eind 1990 werd Van Swieten door een van zijn cliënten, een jonge Eindhovense crimineel, zeer ernstig mishandeld. Na zijn aanhouding verklaarde de Eindhovenaar dat Van Swieten hem toezeggingen zou hebben gedaan in ruil voor bepaalde seksuele diensten.

Van hoeveel nieuwe gevallen Van S. nu wordt verdacht en hoe die aan het licht zijn gekomen, is niet bekend. In het belang van het onderzoek onthoudt de Bossche officier zich van verder commentaar.

Nieuwsblad van het Noorden • zaterdag 2 mei 1992

■ IGNACE VAN SWIETEN
...verdacht...

Van Swieten voor ontucht vervolgd

Van onze speciale verslaggever Henri van der Steen

's **HERTOGENBOSCH** — Ignace van Swieten wordt vervolgd voor ontucht. De oud-scheidsrechter moet 25 juni voor de Bossche rechtbank verschijnen. Van Swieten wordt als reclasserings-ambtenaar verdacht van seksueel contact met een pupil.

Anderhalf jaar geleden werd Ignace van Swieten beroofd en ernstig gemolesteerd. De Eindhovense voetbalarbiter moest twee hersenoperaties ondergaan en was lange tijd gedeeltelijk verlamd. De dader werd wegens poging tot doodslag veroordeeld tot onvoorwaardelijke

TBS met dwangverpleging.

De man beweerde tot zijn aanval op Van Swieten te zijn gekomen, omdat hij door de ambtenaar seksueel zou zijn misbruikt. Volgens Mr. P. van der Kruijs, advocaat van Van Swieten, kan zijn cliënt zonder zorgen op de zitting verschijnen. “Het bewijs is heel mager. Maar de officier heeft a gezegd en wil ook b zeggen.”

Van Swieten wordt officieel van 'ontucht met een aan zijn gezag onderworpen of waakzaamheid toevertrouwde persoon' verdacht. Dat was niet voor de eerste keer. Mr. Van der Kruijs vermoedt dat de offi-

cier van justitie ook dat tweede geval, uit begin 1990, nog wel zal gebruiken. “Maar in die zaak is Van Swieten buiten vervolging gesteld. Dat gebeurt als de rechter al bij globale beoordeling ziet dat vervolging geen schijn van kans maakt.”

Van der Kruijs merkt op dat de reclassering, werkgever van Ignace van Swieten, geen aanleiding heeft gezien maatregelen te nemen. “Integendeel. Hij is niet geschorst, hem is zelfs een andere baan aangeboden.”

Van Swieten werkt inmiddels weer als reclasserings-ambtenaar in een gevangenis.

I HOPE THAT THEY GET THE BASTARD AND HE ROTTS IN HELL

THE teenaged killer of seven-year-old Angela Flaherty could not resist gloating over his savage crime.

Days after raping and murdering the "Little Angel," twisted Anthony Craven told me: "I don't know who could

have done such a thing. I hope they get the bastard and he rots in hell."

As police hunted the killer, 17-year-old Craven haunted the streets on his green mountain bike.

He joined the search - and even tried to frame a man he claimed to have spotted snooping around the area.

After the body was found, the killer offered to show a colleague and myself the makeshift den where the child was battered to death with a brick. Peering through his thick glasses, the excited youngster said: "Do you know where she was killed?"

Trapped

"I know every inch of that area. I can show you where she was killed if you like."

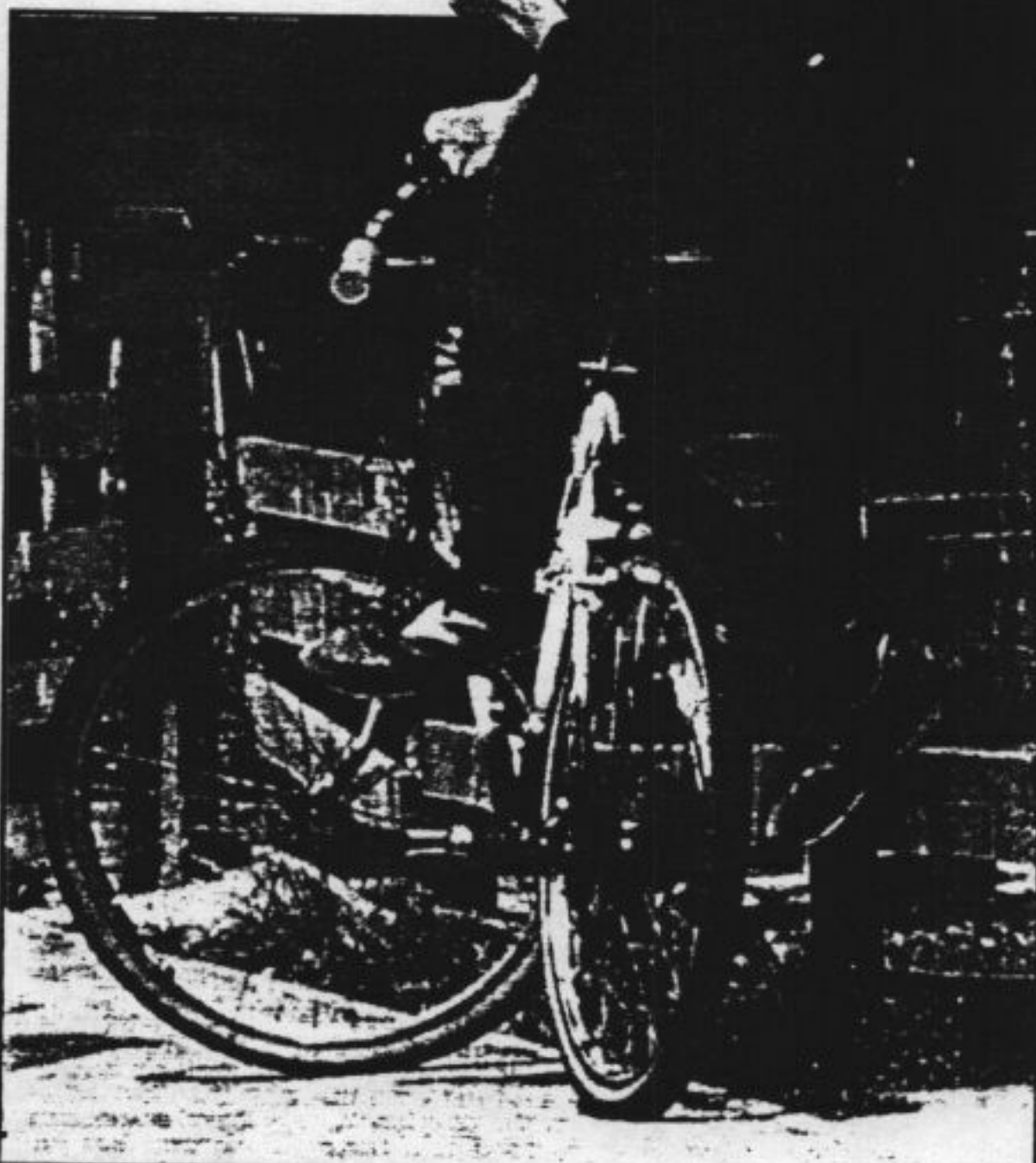
Before his arrest, Craven visited the murder scene SEVEN times.

He became a prime suspect - and was finally trapped by genetic fingerprinting.

Yesterday Craven, now 18, was sentenced to be

CAGED: Sex-killer Craven

BIKE FIEND: Craven shadowed murder-hunt detectives on his mountain bike

By STEPHEN WHITE

locked up indefinitely after admitting murder.

The court heard that he had been teased by workmates because he had no sexual experience and had never had a girlfriend.

The prosecutor said: "He took the opportunity, when it presented itself, to remedy this deficiency."

The child vanished last August while out playing on her pink bike, painted by her dad as a birthday present.

Her body was found in a den built by Craven on wasteland near her home at Huddersfield, West Yorks.

Craven raped the little girl and battered her about the head to prevent her talking.

Blame

He hid her body and bicycle in brambles and went home to watch television.

Hours after the body was discovered, the killer was circling the scene on his bike.

Craven, who lived 170 yards from Angela's family and had known them for years, tried to pin the blame on a "mystery man".

He said: "I saw a bloke near there."

"He was walking down the field and climbed through a hedge at the bottom on to the road. It might have been him."

"I saw Angela riding her bike through the fields."

"She was a nice little girl. I used to ride around with her and the other children on my bike."

Craven, who worked as a machine operator, soon became familiar to police.

The smiling fiend peered at their clipboards and listened eagerly to their questions.

He was interviewed as an "anxious neighbour" by the local press.

Craven has two older sisters and a cassette tape.

Card

And days before his arrest last December, he sent a Christmas card to his victim's grieving parents.

Yesterday, the prosecutor told Leeds Crown Court that Angela stripped off her clothes in a game of dare after going to the den with Craven.

Malcolm Swift, QC, went on: "He says he killed her so she wouldn't tell anyone of the rape."

"He took a brick, or more than one, and hit her repeatedly over the head with considerable

force, holding her by the neck as he did so in order to deliver those blows."

Craven's counsel said the killer was "grossly immature."

He had been given pornographic material by workmates as a joke.

Craven twice tried to hang himself while in custody and a sharp knife was found in his cell.

Passing sentence, Mr

Justice Connell told the killer: "This was an appalling crime in which your victim was a defenceless young girl with whom you satisfied your lust and then murdered."

Angela's father, 39-year-old Martin Flaherty, said after the case: "I am very glad that it is all over."

"Maybe now we can try to make a new life."

HOW BRUTE WAS NAILED

ARROGANT Anthony Craven was third in line to give a blood sample as police launched a massive screening operation to trap Angela's killer.

Nearly 1,650 local men gave samples but Craven thought he was safe from the DNA tests because he left no blood at the murder scene.

He was nailed by a semen sample - with the odds of it belonging to someone else put at more than 90 million to one. Detective Superintendent Peter Bottomley, who led the murder hunt, said: "Early results tended to indicate that Craven had a similar DNA to the genetic coding of the semen we found."

Outsider

"But it is a slow process and we had to prove it to the 'nth' degree."

"When that stage was reached he was arrested and admitted the offence."

Mr Bottomley said he

By MIRROR REPORTER

ordered the mass screening to speed up the probe.

He added: "I could not afford to wait for the results of early blood tests in case all of them, including Craven's, proved negative and we were faced with the terrifying scenario that the killer was an outsider who just happened to be passing through."

All the blood samples will now be destroyed.

(Van één onzer verslaggevers)

Jongens bekennen neersteken André Veldman

Zwollenaar slachtoffer roof

(Van onze nieuwsdienst)

ZWOLLE - Een 17-jarige Turkse jongen en zijn twee jaar oudere Chileense vriend hebben in de nacht tussen eerste en tweede Paasdag een einde gemaakt aan het leven van de 49-jarige Zwolse homofiel André Veldman.

Beide allochtone jongeren werden begin deze week aangehouden op verdenking van deze geruchtmakende moord. Gisteren legde het tweetal een volledige bekentenis af tegenover de politie, die in de afgelopen weken met 25 rechercheurs aan de oplossing van dit misdrijf werkte. Het is nog niet bekend welke van de twee jongens André Veldman de dodelijke messte-

ken heeft toegebracht. Vast staat wel dat het alleenwonende slachtoffer in zijn flat aan de Monteverdilaan om het leven is gebracht met een zogenaamd Rambo-mes met een lemmer van zo'n twintig centimeter. Veldman werd hiermee meerdere malen in de buikstreek gestoken. De Zwolse politiewoordvoerder Pieter Beljon wilde vanmorgen niet zeggen hoeveel (dodelijke) steekwonden precies zijn toegebracht. 'Maar de geruchten dat Veldman letterlijk is afgeslacht en er zelfs lichaamsdelen zouden zijn afgesneden raakt kant noch wal', aldus Beljon.

Roof is voor de politie voorlopig het motief van beide knapen voor het neersteken van André Veldman. Pieter Beljon: 'Beide jongens kenden de vermoorde man zijdelings. Onze aanvankelijke veronderstelling dat het ging om zoge-

naamde schandknappen, die zich tegen betaling aanbieden voor veelal kortstondige seksuele contacten met homofielen, is overigens onjuist gebleken. Deze twee zaten niet in dat circuit, maar ze zijn er wel mee op de hoogte. Van Veldman wisten ze bijvoorbeeld dat hij regelmatig bezoek kreeg van jongeren.'

Nadat Veldman was neergestoken hebben beide verdachten geprobeerd sporen van het misdrijf uit te wissen. De gaskraan werd opgedraaid, vermoedelijk om voor brand in de flat te zorgen. Daarvoor zijn de knapen in de flat op zoek geweest naar geld. De buit viel echter tegen. Volgens de politie werden alleen een paar kleine gebruiksvoorwerpen uit de flat meegenomen. De twee verdachten zijn inmiddels voorgeleid aan de officier van justitie en blijven in voor-

lopige hechtenis.

Voorlopig gaan de rechercheurs er echter vanuit dat Veldman in de nacht tussen eerste en tweede paasdag moet zijn neergestoken. Er was diverse malen op hem ingestoken. Daarna zijn de gaskranen in de flat opgedraaid.

Veldman werd dinsdagmorgen na Pasen door twee politiemensen gevonden, nadat omwonenden in de Monteverdilaan over de scherpe gaslucht hadden geklaagd.

gevoonden of dat er andere technische bewijzen bestaan voor hun betrokkenheid. Over een motief tast de politie op dit moment nog in het duister, dat moet zich tijdens verhalen in de komende dagen verder uitkristalliseren. Zelfs over het precieze tijdstip van de moord bestaat op dit moment nog geen zekerheid. In een reconstructie tijdens het verhoor kon één van de verdachten daar nog geen duidelijkheid over geven.

de steek heeft gelaten', zegt een uiterst terughoudende politiewoordvoerder Pieter Beljon. De namen van de twee jongens kwamen naar voren uit buurtonderzoek en verhalen van kennissen en vrienden van de vermoorde Zwollenaar. De politie wil niet zeggen of er ook vingerafdrukken van het jeugdige tweetal in de flat zijn

Het gaat volgens de politie om twee Zwolse jongeren van 17 en 19 jaar. Eén van hen heeft inmiddels een gedeeltelijke bekentenis afgelegd. De verdachten zullen nog voor het einde van de week worden voorgeleid aan de Zwolse officier van justitie. Ze komen uit het schandknappen-circuit. Het rechercheursteam heeft daarop direct na de moord een intensief onderzoek gericht.

Instinct

'Je kunt zeggen dat het instinct de rechercheurs niet in

Het gaat volgens de politie om twee Zwolse jongeren van 17 en 19 jaar. Eén van hen heeft inmiddels een gedeeltelijke bekentenis afgelegd. De verdachten zullen nog voor het einde van de week worden voorgeleid aan de Zwolse officier van justitie. Ze komen uit het schandknappen-circuit. Het rechercheursteam heeft daarop direct na de moord een intensief onderzoek gericht.

ZWOLLE - Het Rechercheursteam Bijstandsteam Overijssel (RBO) heeft maandag en dinsdag twee jeugdige allochtonen aangehouden, die ervan worden verdacht de 49-jarige Zwollenaar André Veldman tijdens de paasdagen in zijn Zwolse flat te hebben vermoord.

Moord (2)

Ruim een week lang hebben de lezers zich kunnen laven aan de tendentieuze sensatiebeluste beschrijvingen van de moord op André V. te Z. De homofiel, die vermoord zou zijn door schandknappen. Zelfs al zou dat zo geweest zijn, is het geoorloofd om het slachtoffer bij zijn volledige naam te noemen? De verdachten worden op de gebruikelijke wijze aangeduid, maar die leven nog, het zijn geen schandknappen, dus moet je op je woorden passen. Tegenover het slachtoffer is kennelijk geen verontschuldiging nodig, hij is toch al dood en hij was homoseksueel en daarover mag je je best niet letterlijk maar suggererend discriminerend uitlaten? De berichtgeving getuigt ook van niet al te veel kennis van de howereld. Een homofiel doet het niet met schandknappen, een homoseksueel misschien wel. Er is in Zwolle geen schandknappen-circuit, er zijn vermoedelijk individuele schandknappen. Schandknaap is overigens een verouderde term, die net als het woord homofiel nog wel wordt gebruikt door mensen die er niet omheen kunnen om het onderwerp aan te roeren, maar dat wel doen in eufemistische bevoordingen, vermoedelijk met vertrokken gezicht en pruime mondje. Misschien ligt daar de oorzaak: onmacht en onkunde op grond van onbegrip en onvermogen.

Voor André is het helaas te laat, voor de nog levende homoseksuelen zou het prettig zijn als er in het vervolg inte-

ZWOLLE - De Zwolse politie heeft deze week twee avonden lang in burger patrouille gelopen op de Potgieterssingel, een traject waarop homofielen elkaar voor kortstondige seksuele contacten oppikken. Op maandag en dinsdag probeerden ze zo doende in gesprek te komen met mensen uit het howereldje, die de laatste weken wellicht nog contact hadden met André Veldman, de 49-jarige Zwollenaar die met Pasen in zijn flatwoning aan de Monteverdilaan met meerdere messteken om het leven werd gebracht.

Tien dagen is het rechercheursteam nu met de zaak bezig. De 25 rechercheurs hebben inmiddels hun huis-aan-huis onderzoek afgerond. In totaal zijn 250 adressen bezocht. Ook zijn vrienden en kennissen uitgebreid verhoord.

Dat alles heeft het bijstandsteam wat inzicht kunnen geven in de 'vele kortstondige en langdurige contacten' die Veldman de laatste jaren heeft onderhouden.

Schandknappen

De aandacht richt zich nu op enkele van deze homoseksuele relaties. Onder meer worden autotypes en -nummers nagetrokken. Verder spitst de belangstelling van de rechercheurs zich ook toe op jonge allochtonen, die als schandknappen hun diensten verlenen aan homoseksuelen in de Overijsselse hoofdstad.

Probleem voor de politie is dat het gaat om een weliswaar klein, maar bijna ondoordringbare wereldje, waarin ieder-

Patrouille in homopark levert ook niets op

gere en vakbekwame journalisten aan een dergelijke zaak worden gezet.

Ida Otten

Zwolle
Naschrift redactie:
 Vroeger werd er een nadrukkelijk verschil gemaakt tussen homofiel (iemand met homofiele geaardheid) en homoseksueel (iemand die gericht is op seksuele omgang met iemand van het gelijke geslacht). De laatste decennia is dat verschil weggesleten: tegenwoordig behandelt zelfs de dikke Van Dale beide aanduidingen als synoniemen. En u kunt dat leuk vinden of niet, maar de politie heeft de vermoedelijke dader van meet af aan onder de schandknappen (of zoals u wilt: jongens die zich voor hun seksuele diensten laten betalen) gezocht. Voor de berichtgeving een feitelijk gegeven waar je niet omheen kunt. In de opsporing heeft de politie sterk het accent gelegd op het homofiele milieu. Het is onze taak dat te berichten.

● Een pasfoto van de vermoorde André Veldman (49). De laatste maanden droeg het slachtoffer overigens een bril met vrij zwaar montuur. Foto Politie Zwolle.

een het liefst de kiezen op elkaar houdt. Zondag en maandag zijn de rechercheurs ook de horeca-gelegenheden afgegaan waar het slachtoffer zich met regelmaat ophield.

Suikerberg

Dat heeft weinig resultaat opgeleverd, net zomin trouwens als de patrouilles op de Suikerberg, zoals het park aan de Potgieterssingel in de Zwolse volksmond heet. Vantevoren waren de patrouilles en onderzochtingen aangekondigd bij het COC, de belangenvereniging voor homofielen, om te veel onrust te voorkomen.

'Er spelen immers duidelijk tweezijdige belangen', zegt woordvoerder Pieter Beljon: 'enerzijds zien de ondervraagde mensen in dat het onderzoek ook gebeurt ter bescherming. Anderzijds voelen ze zich bespied'.

Vingerafdrukken

Het wachten is verder op de uitkomsten van het technische sporenonderzoek in het gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk, waar de vele vingerafdrukken in de flat van Veldman worden nagezocht. De politie probeert in de tussentijd in contact te komen met mensen die André Veldman mogelijk op tweede paasdag nog hebben gezien.

Dat kan in de woning van het slachtoffer zijn geweest of misschien zelfs op de route van zijn flat in Holtenbroek naar de binnenstad. Het slachtoffer werd zondagavond (eerste paasdag) omstreeks twaalf uur nog in leven gezien. Dat is het laatste moment dat de politie in kaart heeft kunnen brengen.

Tips

Zijn stoffelijk overschot werd dinsdagmiddag gevonden. Uitsluitend schouwning is nog niet het definitieve moment vastgesteld waarop de dood is ingetreden. Ook mist de politie nog het steekwapen waarmee de Zwolse homofiel om het leven is gebracht. Vandaar dat het rechercheursteam zoekt naar nadere informatie die licht kan werpen op de laatste uren van de Zwollenaar. Tips en verklaringen zijn welkom op telefoonnummer 255255.

De Verleiding

Extatische vrouwen,
gepassioneerde mannen, kreuende
advertenties: de erotiek zwelt aan in de

reclame. En niet
alleen daar. Een
golfje metaseks
of de èchte
revolutie? 'Let's talk
about sex, baby.'

MATT DINGS

Haar oogopslag is tegelijkertijd zwoel en arrogant, het is zo'n blik die eerst aan de magnetron doet denken en dan aan het vriesvak. De volle, geveerde lippen wijken licht. Ze verhalen van lust, zoals ook haar garderobe dat doet, een zwart hemdje en hooggehakte, zwarte laklaarzen die tot haar dijen reiken. Maar met het hoofd wat achterover geleund en een hand losjes op een heup, neemt ze toch ook een pose aan van 'mij heb je niet zomaar'.

Love for sale, glimlacht het bijschrift.
Op haar andere hand rust een stapeltje jeans. *Love*-jeans. Dit is een advertentie. Dit ook. Een vrouwelijk en een mannelijk maakt leunen tegen een pilaar in wat een klasiëk badhuis zou kunnen zijn. Druppels parelen over hun beeldschone lichamen. Beiden houden ze de ogen gesloten. Op zijn gezicht ligt een vermoed-voldane trek; zij gooit het hoofd in de nek en lijkt na te genieten van een hevige ervaring. *Relax your mind, enjoy your body*, zegt een tekst. In een hock van het beeld zweeft een flacon Davidoff Relax, eau de toilette.

Of deze. Aan een houten kast hangt een colbert. Daarnaast staat nog een kleerkast, dat is de man bij wie het colbert hoort. Hij draagt slechts de bijpassende pantalon. De man grijpt naar een telefoon. Hij kijkt erg stoer. Een vrouw vleit zich tegen hem aan, de ogen gesloten, hunkerend, op een slipje na ongekleeft. Met één hand hangt zij aan zijn brede blote schouder, de andere hand zweeft over een broekplooi in de erogene zone. Hij blijft stoïcijns en telefoneert. Zaken gaan na het meisje. *Pushion*, stelt het bijschrift vast. De advertentie geldt Panmo herenmode.

Zo zijn er meer. Zo zijn er heel veel. De erotiek zwelt aan in de reclame. En niet alleen daar.

Tot diep in de achterlanden raken disco's uitverkocht zodra zij mannelijke strippers programmeren.

De vrouwenmode experimenteert met het sexy element. Splits, ondergoed dat de boven- toon voert, diepe halzen, transparante stoffen, Brigitte Bardot-reminiscenties, minirokken, accenten op dijen, borsten, navels, billen: de ontwerpers putten zich uit om de verleiding gestalte te geven.

RTI-4 ziet een markt voor televisiebloot. Veronica komt opnieuw met een blootprogramma, nu ook met *Lady's nights*.

De popmuziek kent al vanouds een passie voor passie, maar lijkt het onderwerp wel het-

lijks als AIDS geen plaats. In het volle leven mag AIDS seks bedreigend maken, in dromenland is men AIDS de baas.

De toenemende hoeveelheid maakt in reclameboodschappen weerspiegelt een erotisch reveil, stelt Willem Pijsfers in zijn boekje *Lekker Leren*. Volgens hem speelt de reclame met het 'broekaseffect' in op het probleem dat seks in tijden van AIDS heet. Zo komt de reclame tegemoet aan seksuele wensen die in de realiteit niet meer zonder gevaar of schuld te verwirkelijken zijn. Pijsfers: "Naarmate de oproep tot monogamie en zelfbeheersing luider wordt, bespeelt de reclame nadrukkelijker de verdrongen zinnelijke lusten."

Ook de seksuoloog Rik van Lunsen legt een verband tussen erotisch geladen reclame en de gevreesde ziekte. "AIDS heeft seks beladen gemaakt," aldus Van Lunsen. "Het feitelijk gedrag is er weliswaar niet erg door veranderd, maar het denken wel. Er hangt een taboe rond seks. En een taboe prikkelt de fantasie: de verlokking van de verboden vrucht. Mensen zijn de laatste jaren meer over seks gaan fantaseren, en die ontwikkeling is mede gestimuleerd door AIDS."

Het spijkerbroekenmerk Love bestaat al lang. Misschien zat het 'm wel in die naam — in elk geval had Love de uitstraling van een *flowerpower*-merk, een merk van vroeger, geen merk van nu. De fabrikant schakelde reclamebureau Campaign Company in. Kon dat Love niet positioneren als een modieus kledingmerk dat past in de huidige tijd?

De jonge copywriter Lysbeth Bijlstra en de ervaren art director Bela Stamenkovits kregen de opdracht. Spelend met het woord *love* en het sexy karakter van jeans, kwam het team uit bij een markant vijfhoek. *'Love for sale'* is hierboven al toegevoegd. *'Forbiddin Love'* toont een non die haar habit optrekt; ze blijkt jeans (en rijslaarsjes) te dragen; het kruis van haar rozenkrans hangt overigens opmerkelijk laag. In *'Love is strong'* bedekt een zwarte vrouw haar op een slipje na blote lichaam met een spijkerbroek die een onzichtbare figuran uit haar handen tracht te trekken. In *'Latemachine'* staat een ruggelings gefotografeerde vrouw wijbeens voor een wasmachine. De vrouw is zwart en steekt in een wit slipje. Haar spijkerbroek hangt half uit het luikje. In *'Love at first sight'* opereert een duo. Hij staat met de rug naar ons toe, zijn bloes half uit, de jeans op de enkels. Een vrouw omhelst hem hevig. We zien slechts haar spijkerbroek, haar hoge hakken en haar zelfbewust blik.

Bela Stamenkovits: "Allereerst hebben we Love zo willen neerzetten dat het merk niet voor andere merken inwisselbaar is. Met een naam als 'Love' ligt het voor de hand dat je een licht-erotische campagne voert. Nu is er uitgangspunt is geweest: geen platte beelden van zwetende lichamen, maar erotiek met een knipooig, gefotografeerd op een wijze die aansluit bij de actuele betere modefotografie: esthetisch, koel en met modellen die uitstralen dat ze allesbehalve te koop zijn."

Lysbeth Bijlstra: "Het lijkt misschien alsof je zo'n campagne ontwerpt vanuit het idee: maak het maar sexy, dan verkoopt 't wel. Maar zo is het niet gegaan. We wilden onafhankelijke mensen tonen, die op een vanzelfsprekende manier met seks omgaan. Het thema hangt kennelijk in de lucht. Dat blijkt ook uit de reacties. De campagne heeft enerzijds veel protesten uitgelokt; anderzijds hebben we de meest gestolen posters al-

ontdekt te hebben. *'Let's talk about sex'*, verwoordde Salr 'n Pepa de begeestering van velen — de hit werd een wereldsucces. Madonna opende de rij van musici op zoek naar een seksualiteit-van-nu en uiteindelijk greep zelfs de zo steriele Michael Jackson naar het gemeenlijk leger bloedmoete mannen.

Het vrouwenblad Cosmo beeldt de dromen van haar lezers uit: in bed met vijf mannen, naveldiep gedeceleerd aan de vergadertafel, de Jaguar gerepareerd door Chippendales en ter massage onder handen van een heel leger bloedmoete mannen.

In de loobsen van de house-party's danst men de nacht door in de zwoelste uitmonsteringen.

Het opvallendste van dit alles is dat het nu gebeurt, in 1992, een kwart eeuw na *Hoopla* en de seksuele revolutie. De *NVSH* loopt op haar laatste benen, dagelijks komen er berichten van het AIDS-front, de ondernemingsraad vergadert over ongewenste intimiteiten... lust staat te boek als uit, eng of dodelijk. Maar de markt van de zinnen leeft op.

Seks in de reclame, heeft een publicist van het bureau McCann-Erickson eens vastgesteld, behelst de in-tiemste en kwetsbaarste uitdrukking van de hoop en angsten die ieder van ons kent. Het is een riskant middel. De adverteerder die er te grof mee omspringt, irriteert de koper of leidt diens aandacht af van de reclameboodschap. Speelt de adverteerder finjzinnig in op erotische wensen, dan kan hij de consument treffen op zijn zwakste plek: de onderbuik, het driftcentrum, het ressort van een oerdrang die amper valt te weerstaan. En dat vooruitzicht maakt de reclamemaker op zijn beurt bronstig, zeker in een tijd waarin vele commerciële prikkels in de overvloed niet meer doordringen tot de consument.

Erotiek is natuurlijk een aantrekkelijk werkterrein voor de verleider die de reclamemaker van professe is. Seks in de reclame is dan ook al zo oud als de reclame zelf; in die zin lijkt er niets nieuws onder de zon. Maar de inhoud van de seksuele boodschap is wel gewijzigd. De adverteerder die een auto opleukt met een *pin-up* op de motorcap, zal nu eerder protesten dan hogere verkoopcijfers oogsten. Hij onderschat zijn publiek. Dat wil een verhaal met raffinement. Het wil geen platte seks maar erotische spanning.

Reclame verbeeldt de dromen van de samenleving. Nog maar een paar jaar geleden was de droomprins in de reclame een wat sjagrijne eenling met een duur merk op het voorhoofd en een blik van 'screw you' in de ogen. Nu echter treden er in advertenties opmerkelijke veel duo's op. Het zijn geen ijzige types meer: ze zijn tamelijk naturel en bovenal heel interessant. Ze beschikken niet slechts over een creditcard maar ook over persoonlijkheid. En ze gaan niet solo door het leven maar trekken op met al even boeiende ego's.

Er schemert een nieuwe droom door deze reclameuitingen, een droom over de naelkende post-yup die in al zijn onafhankelijkheid (nu en dan) iets moois en spannends heeft met al even autonome soortgenoten. En omdat het een mooie droom is, is er voor zoiets le-

De Verleiding

benemende beelden van het fotomodel Carmen Car-

men. En de lezer blaadt. En van elke bladzijde waait hem de zwoelte in het gezicht. Hij laat Carmen Carmen, 'de mooiste vrouw van Alaska', door zijn vingers gaan. Hij zucht. Hij zucht nog eens. Dan voelt hij een vreselijke begeerte in zich opwellen: een onuitsprekelijk verlangen naar een briespecial van Libelle.

Zijn boek Seks moet je leren komt eind mei uit bij Promethuis. Het is bedoeld als praktische gids voor ieders huishouden — zeg maar voor naast de medische vraagbaak en de grote klusencyclopedie.

Rik van Lunsen werkt als seksuoloog in het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam. In zijn spreekkamer blijkt hetzelfde als wat oplicht in de media-erotiek: seksuele fantasieën winnen aan belang. Van Lunsen: "In de jaren zestig en zeventig beschouwde de seksuologie in het spoor van Masters en Johnson het lichaam als een apparaat waaraan met behulp van therapieën te sleutelen viel. Nu besteedt de hulpverlening veel meer aandacht aan wat er zich in het hoofd van mensen afspeelt. Seksuele fantasieën zijn belangrijker geworden. Dat heeft te maken met AIDS, de veranderende man-vrouw-verhouding, de discussie over seksueel geweld — de vraag of alles mag wat kan. Het aarde is dat in de fantasie alles mag. Vervolgens komt het aan op het ontwikkelen van de kunst, fantasieën fantasieën te laten. De kunst van het spel."

Ook in het seksuele verkeer is volgens hem de nadruk meer op het spel en minder op het scoren, komen te liggen. Die verandering heeft te maken met de vrouwenemancipatie, denkt hij. "De seksuele revolutie van '68 was erop gericht dat alles moest kunnen. Het ging niet om het plezier in seks maar om het verleggen van grenzen. De grenzen van een kleine groep, want 98 procent handhaafde de oude patronen. Bovendien bleek de nieuwe vrijheid van de één de onvrijheid van de ander te veroorzaken. Die zogenaamde revolutie was een mannenzaak. De lustbeleving van de vrouw was niet aan de orde. Dat is misschien wel de belangrijkste bron van de feministische golf geweest.

"De pil betekende voor mannen dat vrouwen voortaan permanent beschikbaar waren. Maar vrouwen gingen nadenken hoe zij seks wilden. Ze ontwikkelden eisen. Uit onderzoek blijkt ook dat zelfbevrediging onder vrouwen is toegenomen. In jongerenbladen wordt uitvoerig besproken wat vrouwen plezierig vinden. In erotisch getinte reclamecampagnes zie je zelfstandige vrouwen van hun erotiek genieten. Ook man-vrouw-verhoudingen. Op mijn spreekuur komen mannen vertellen dat ze niet altijd zin hebben in seks. Nog geen tien jaar geleden kwam dat eenvoudigweg niet voor. Ook dat is emancipatie: mannen die van hun rolpatroon afwijken en daarvoor uitkomen."

De sprekers zijn trouwens drukker geworden, zegt Rik van Lunsen. Dat betekent niet dat het aantal seksuele problemen is gegroeid. "Het betekent juist dat seks normaliseert. Eindelijk valt er te onderhandelen over seks in plaats van dat je jarenlang niet durft te zeggen hoe je het wil. Tegenwoordig zijn minder mensen ontvreden over hun seksleven dan tien jaar geleden nog het geval was."

En dan een aardige uitsmijter. "Al die veranderingen gaan een heel brede groep mensen aan en niet alleen een kopgroep van mannen zoals in '68. Ik beschouw het als de tweede seksuele revolutie. De echte."

aan. Kleren van Animal. Bijchrift: "Spel zonder grenzen..."

Een erotische vrouw, een macho en een paal. Zij wil wel en toont hem een tot de verbeelding sprekend de-colleté. Hij denkt: Gaulois Blondes, Esprit Libre.

Et cetera, et cetera, want het is een cindeloos spel. Irene Meijer (Vrouwenstudies Universiteit van Amsterdam) maakte zich onlangs op een symposium kwaad over de veelbesproken commercial voor Droste. In dat filmpje geeft een vrouw haar kind de borst. De baby weigert. We horen oerwoudgeluiden. De vrouw neemt een chocoladepastille en dan begint de baby met smaak te drinken. Meijer: "De vrouw in de spot vraagt veroverd te worden als een leeuw door een jager. De hele cameravolging, de vluchtige aanraking van de tepel, de extreme close-ups: alles wijst erop dat het de makers vooraf ging om seksueel effectbejag."

Veel klachten over seksisme oogst de reclame niet meer. Begin dit jaar werd het kantoor van de reclamecodecommissie nog eens bezet door de protesterende vrouwengroep 'Spungzat'. Maar ontgezagelijk is de reclame-erotiek geïntanceerder geworden. De nodige campagnes (Stender, Van Gils, Baukrecht) draaien de geïkte topatronen zelfs om en brengen stoere, actieve vrouwen en afwachtere of zorgzame mannen in beeld.

Zoals Bela Stamenkovits al eerder in dit verhaal refereerde aan de actuele modiefotografie, zo oriënteert de reclamebranche zich graag op voorlijk geachte cosmopolitische tijdschriften. In die sector is erotiek erg geliefd. In bladen als Wiener of (Andy Warhols) Inter-vue golf de sensualiteit door de bladzijden. Het Duitse blad Max (Kunst, design, schoonheid, mode, liefde) hijgt al als je het oppakt. "Topmodellen," stamelt het blad, "zijn moderne heldinnen: schoonheid tonen, erotisch zijn en geen taboes meer." Volgt een reeks adem-

Commissie verbiedt jeans-posters VK 23 om zedeloosheid

Van onze verslaggever
AMSTERDAM — De Reclame Code Commissie heeft klachten over reclameposters van de jeansmerken Love en Jordache gegrond verklaard. Ze werden in strijd met de goede smaak, fatsoen en zeden bevonden. De fabrikanten mogen de posters niet meer gebruiken. De Love-poster maakt deel uit van een serie van vier erotisch getinte foto's met ironisch bedoelde bij-schriften als *Love for sale* en *Love at first sight*. Op de gewraakte affiche staat een jongeman met zijn jeans op de knieën die een vrouw omhelst. Op de Jordache-poster drukt een

jongen zijn gezicht in de schoot van een dame gekleed in een kleingheidje met bloemetjes. Het is een fragment uit een tv-reclame die ook op MTV wordt vertoond.

De organisatie Christenen voor de Waarheid — de Nederlandse afdeling van Christians for Thruth — diende de twee klachten in omdat zij meende dat er op de afbeeldingen sprake is van een allesoverheersende seksuele geladenheid. De commissie was het daarmee eens. Ze meende bovendien dat de posters door plaatsing in het openbaar de geestelijke gezondheid van kinderen kan schaden.

De fabrikanten moeten zich aan de uitspraak van de codecommissie houden, maar ze hebben twee weken de tijd in beroep te gaan.

* 10 9 2

waarbij ze niet alleen denkt aan de rode-lampen-sector maar ook aan videotheken, postorderbedrijven, babbelboxen en lingeriehuizen: "Mijn vermoeden is dat het 'theater' van de seks in feite een aantal gevaarlijker seksuele avonturen vervangt."

Het is een merkwaardige combinatie: seks is tegelijkertijd beladener en normaler geworden. Niet alleen AIDS, ook de discussie over ongewenste intimiteiten heeft seks een bijklank gegeven. Scherpslijperij op dit vlak leidt in een enkel geval tot nieuw-preutse rariteiten, zoals eerder in dit blad is vastgesteld; in haar kern heeft de discussie echter niets van doen met preutsheden en alles met de autonomie van het individu en de gelijkwaardigheid der seksen.

De onderhandelingsamenleving die Nederland is, heeft de neiging extreem gedrag uit te bannen, stelt de socioloog Cas Wouters vast in het boek *Moderne levensstijlen*. De belangrijkste extremen zijn fysiek en seksueel geweld. Zoals de samenleving stilzwijgend heeft afgesproken dat straatgevechten uit de tijd zijn, zo groeit ook de overtuiging dat een beschaafde cultuur seksuele driftten onder controle moet houden. De zelfbeheersing vraagt wel om compensatie. Binnen de afspraak dat de hartstocht niet tot overweldiging zal leiden, ontstaat ruimte voor experiment en uitdaging. Het sociale verkeer wordt daardoor losser, informeler, emotioneler en ook erotisch, aldus Wouters. De gemoedstrust van de samenleving gaat vergezeld van een behoefte aan vitale serende opwindings.

Carl Rohde: "We hebben afgesproken dat we ons niet zomaar aan elkaar vergrijpen, en nu mogen we weer spelen met erotische impulsen."

Dus kronkelt de blonde vrouw zich tegen een ruwe strandpaal, de armen extatisch boven zich uit gestrekt. Ze draagt een spannende kleingheid, en halverwege die kleingheid drukt hij zijn hoofd tegen haar lichaam. Hij grijpt haar heen met één hand, haar middel met de andere. Het lijkt of de foto kreunt. Het bij-schrift: *Jordache, now available in Europe.*

Een advertentie voor Montana toont twee worstelende herentorso's die uit de Griekse oudheid lijken ontsnapt.

Ten behoeve van Calvin Kleins parfum Obsession zwieren een naakte man en vrouw die tegen elkaar gedrukt op een schommel staan in vervoering door het zwarte zwerk.

Een opgewonden omhelzing. Nu eens met kleren

tijden gemaakt. Er zijn reeksenabri's voor opengebroken. En de fabrikant zag zijn omzetcijfers stijgen. De erotiek in deze campagne is eigentijds. De vrouwen in hun uitdagende kleding lijken te zeggen: "Ik ben gelukkig met mezelf, ik weet met seks om te gaan en ik ben niet per se op zoek naar een man." De scènes draagen ook allemaal een knipoog in zich. De erotiek wordt hier ontspannen benaderd, en ook dat lijkt me erg van nu."

Misschien opereert hij precies in het juiste gebied. Massacommunicatie is zijn vak, de tijdgeest zijn specialisme.

"O zeker!" roept Carl Rohde als we polsen of hij de kleine erotische golf herkent. "Een intrigerend fenomeen. Het geeft aan dat seks aan het normaliseren is." Aan het normaliseren? De Utrechtse wetenschapper: "De geladenheid is eraf. De generatie van de seksuele revolutie was gepreoccupeerd met seks als het middel tot zelfverwerkelijking. Die obsessie is nu weg. Seks is geaccepteerd. Op reclame-erotiek ruste nog een tijdlang een taboe van vrouwenonderdrukking, maar ook dat is verdwenen. Vrouwen gaan nu zelfs triomfantelijk met seks om. Het blijft natuurlijk aangenaam en spannend, maar het delicate is er af, het is geen *big deal* meer, en in zo'n fase komt er ruimte om met erotiek te spelen. Zoals Madonna dat doet. Zoals de reclame en de mode dat doen. Of zoals dat op house-party's gebeurt, waar men zich erg sexy kleedt zonder op seks uit te zijn. Het heeft een zeker meta-gehalte: je speelt met de symbolen maar je doet het niet zomaar."

Rohde trekt ook nog een lijn tussen eigentijdse erotiek en AIDS. De ziekte heeft onzekerheid in het seksuele verkeer veroorzaakt, en daarmee onzekerheid over de eigen identiteit. Toch heeft AIDS niet tot verlamende twijfels en angsten te leiden. In de popmuziek ziet Rohde pogingen, de nieuwe werkelijkheid met open oog en oor tegemoet te treden. Salt 'n Pepa's *Let's talk about sex* vindt hij wat dat betreft een goed voorbeeld: daarin wordt op vrolijke toon gezocht naar een evenwicht tussen daad en gevaar en tussen man en vrouw: *"Let's talk about sex, baby. Let's talk about you and me. Let's talk about all the good things and the bad things that may be."*

En van praten over seks heeft nog niemand AIDS gekregen — metaseks is in elk geval veilige seks. De Amerikaanse marktonderzoeker Faith Popcorn wijst in dit verband ook op de successen van de erotische industrie,

Codecommissie verbiedt opnieuw campagne

Over de door de Reclame Code Commissie berispte erotische spijkerbroeken-campagnes schrijft columnist Hobbe Faber deze week in het reclamevakblad Adformatie: „Op een mooie zomerdag is het plotseling gaan regenen en die jongen probeert gewoon z'n haar droog te houden. *Den Reinen ist alles rein, und den Schweinen ist alles Schwein.*” Het gaat om een poster van het Jordache-jeans met een vochtige foto van een jongen die zijn gezicht in de schoot drukt van een schaars bedekt meisje. Een allesoverheersende seksuele geladenheid, constateerde de Reclame Code Commissie, die zich dus in Fabers visie onder de zwijnen schaart. Soms hoor je lange tijd weinig van deze commissie, die moet waken over advertentie-etiek. Maar een week na het verbod op de jeansposters (ook een affiche van Love-jeans met de tekst *Love at first sight* werd in de ban gedaan) is nu ook een klacht tegen Benetton gegrond verklaard.

Het gaat om de foto van een stervende Aids-patiënt uit de serie nieuwsfoto's van het Italiaanse kledingmerk. Een zogenaamde *new wave* campagne, waar de link met kledingverkoop raadselachtig blijft, maar die desalniettemin Benetton veel publiciteit heeft opgeleverd. „Deze campagnes worden pas over een paar jaar begrepen”, zegt Benetton Nederland. „Net als de schilder die pas na zijn dood erkenning krijgt.” Niet alleen de commissie vond de Aids-foto in strijd met de goede smaak en het fatsoen, ook enkele tijdschriftuitgevers hebben geweigerd de advertentie op te nemen. Overigens komt de uitspraak van de Reclame Code Commissie op een moment dat de Benetton-campagne al

Poster van Love-jeans

was beëindigd. De jeansfabrikanten zijn tegen de beslissing van de Reclame Code Commissie in beroep gegaan. Een Jordache-medewerkster uitte in Adformatie er haar verbazing over dat men juist in Nederland zich stoort aan de erotiek. In het puriteinsere Amerika is er geen kritiek geweest. De klacht was bij de Code Commissie ingediend door de organisatie Christenen van de Waarheid, die zich had geërgerd aan het feit dat het hier straatreclame betreft waaraan niemand zich kan onttrekken. Bovendien zou iemand zijn aangerand in de buurt van een van de posters. (Bob Witman)

Wat is er toch tegen de Jordache-poster?

Goed dat er een commissie is die waakt over goede smaak en zeden van reclame-posters. Reclame is inderdaad een overbrenger van normen en waarden die in onze tijd zijn weerga niet kent.

Ooit hield de kerk ons voor wat moest of juist niet. Nu vertelt de reclame ons wat normaal is.

Ik vind het griezelig dat de cirkel nu praktisch rond is. Vorige week heeft de Reclame Code Commissie zijn oor waar laten hangen naar een club van christenen voor onverdraagzaamheid (of zoiets) die de erotisch getinte reclameposters van Jordache en Love in strijd vinden met hun smaak, fatsoen en zeden (de Volkskrant van 23 mei).

Ik ken alleen de poster van

Jordache: een man die zijn gezicht in de schoot van een geklede vrouw drukt. Naar mijn smaak wordt ons met deze poster onder andere het idee gegeven dat het oké is als een man gewoon eens voor een vrouw door de knieën gaat. Eigenlijk is het vooral een vertederende situatie.

Erotisch, dat zeker. Maar nu eindelijk eens een keer zo dat niet alleen de vrouw als kwetsbaar wordt voorgesteld. Naar mijn smaak is de doorsnee reclame veel perverser qua seksuele geladenheid.

Welk beeld willen we onze kinderen eigenlijk bijbrengen als we ons zo bekommeren om hun geestelijke gezondheid?

KOEDIJK

T. Wolzak

Waarheid

Per abuis heeft u mij op 23 mei een krant van zestig jaar geleden bezorgd. Ik ontdekte dit toen ik las dat de geestelijke gezondheid van kinderen geschaad wordt door bepaalde reclame-uitingen.

Christenen voor de Waarheid heet de klagende groep, maar welke waarheid? Een waarheid dat mannen nooit een dame betasten? Als dit hun waarheid is, wordt hun organisatie met uitsterven bedreigd. Laten wij ze helpen. Misschien kunnen we reclameposters voor ze plaatsen met hoe „het” moet erop.

AMMERSTOL

Dik J. S. ter Huis

Commissie buigt voor 'cohabitatie'

De Reclame Code Commissie heeft vorige week een reclame voor Jordache Jeans verboden na een klacht van 'Christenen voor de Waarheid', een internationale organisatie die strijdt voor behoud van 'christelijke vrijheden'. Op posters en advertenties van Jordache nestelt onder de slogan 'Love at First Sight' een half ontklede man zijn hoofd in de navel van een vrouw in mini-jurk. De Commissie acht dat blijkens haar uitspraak in strijd met de goede smaak: „De afbeelding in combinatie met de tekst suggereert dat de man met de vrouw cohabitueert”. Omdat de afbeelding

Zondeval op reclamezuil valt slecht

VEENENDAAL (ANP) - De Reclame Code Commissie is van oordeel dat een reclameposter met daarop een afbeelding van de zondeval in strijd is met de eisen van goede smaak en fatsoen.

De Bond tegen het Vloeken had een klacht ingediend tegen de poster van een Belgische drukkerij. Er staat een naakte Eva op met de tekst: „Waar laat de duivel het drukken”.

op billboards wordt vertoond, zou de afbeelding „ongevraagd en onontkoombaar” zijn. Een klacht over een tweede advertentie ('Love is Strong') werd afgewezen. Ook de Bond tegen Vloeken had onlangs succes bij de Commissie. Een poster van een Belgische drukkerij, waarop een naakte Eva stond afgebeeld, met als onderschrift „Waar laat de duivel het drukken?”, was volgens de Commissie in strijd met de eisen van „goede smaak en fatsoen”. F. Blanchard, adjunct-directeur van de Vereniging van Erkende Reclame-Adviesbureaus (VEA), vindt deze uitspraken op persoonlijke titel „nogal overdreven”. Hij vermoedt dat de Commissie zich bezorgd maakt over de recente trend van provocerende reclame. (CvZ) NRC 21-5

Britse krant niet te koop in Ierland om abortus-pagina

DUBLIN (AFP, AP) - The Guardian is donderdag niet in Ierland verkocht, omdat het Britse dagblad een paginagrote advertentie van een abortuskliniek had geplaatst. Het Ierse bedrijf dat de krant verspreidt, besloot zelf de tweeduizend exemplaren vast te houden. De distributeur vreesde met verspreiding een misdrijf te begaan. In Ierland is abortus, evenals elke reclame daarvoor, verboden.

Hoofdredacteur Peter Preston van The Guardian ontkennde dat het de bedoeling zou zijn geweest met de advertentie „de Ierse openbare mening over deze zaak te testen”. Ierland heeft de strengste abortuswet van Europa, die alleen gebruik toestaat van de zogenaamde morning-afterpil, waarmee een zwangerschap binnen 72 uur kan worden afgebroken.

Spijkerbroeken-posters afgekeurd

Bloot in reclame mag, erotische lading niet

(door Carine Neefjes)
AMSTERDAM/DEN HAAG - „Bloot in reclame mag weer”, zegt F. Blanchard, adjunct-directeur van de Vereniging van Erkende Reclame Adviesbureaus. „Zo'n twintig jaar geleden sprak je niet over seks, je deed het alleen. Tegenwoordig rust er geen taboe meer op seksualiteit, ook niet in de reclame-wereld”.

Blanchard reageert een tikje verbaasd op de uitspraak van de Reclame Code Commissie. Die verklaarde deze week twee klachten tegen reclameposters van spijkerbroekenfabrikanten Love Fashion en Jordache gegrond: „in strijd met de goede smaak en zeden”, zo heet het.

Op de poster van Love Fashion staat een man afgebeeld die met afgezakte broek - een vrouw in zijn armen houdt. Op de Jordache-affiche is een man te zien die zijn gezicht in de schoot van een in zomerse kleding gehulde vrouw drukt. Hoewel er geen spatje bloot is te zien op de posters, is er volgens de commissie sprake van een „allesoverheersende seksuele geladenheid” en zijn de openbare afbeeldingen „schadelijk voor kinderen”.

Blanchard is enigszins ver-

wonderd. Tegenwoordig is er bijna geen reclame zonder half-naakte dames en heren. Het maakt niet uit waarover het gaat. Een vrouw ontbloot haar borst en maakt reclame voor chocolaatjes. Volgens Blanchard worden ook mannen „benut”. Bij een commercial voor Levi's haalt een jongeman in boxershorts een spijkerbroek uit de ijskast. Zijn halfnaakte onderlijf wordt belangstellend aanschouwd door een jonge vrouw. „Zo proberen reclame-makers af te komen van het imago dat alleen vrouwen 'lustobject' zijn”, aldus Blanchard.

Mazda

Toch frontst ook hij soms zijn wenkbrauwen. „Neem die van Mazda. Twee poppen stappen de auto in, schuiven hun stoel naar achter en halen een condoom te voorschijn: einde reclame. Je vraagt je af wat een condoom met een Mazda te maken heeft”. De Vereniging van Erkende Reclame Adviesbureaus gaat niet protesteren tegen het besluit van de Reclame Code Commissie in de kwestie Love Fashion en Jordache. Blanchard: „Wij leggen ons daarbij neer. Een oordeel is altijd subjectief”.

VANDAG

Door Wilbert Schreurs **MS 10**
Op heel wat stations zijn ze te zien, de affiches van het jeansmerk Radio. Op een ervan zit een vrouw in korte broek en met een gedecolleteerd T-shirt stevig tegen een man aangeklemd. Ze kust hem, naar het lijkt vol overgave. Het is een duidelijk geval van reclame die bedoeld is om de zinnen te prikkelen. Een vorm van reclame die aan het groeien is.

Bedenkers volgen maatschappelijke trends

Reclamemakers kiezen vaker voor bloot

reclame wel of niet door de beugel kan. Spuugzat wilde zo blijik geven van onvrede over de groeiende hoeveelheid seksistische reclame.

Prisca Ancion, directeur van de commissie, leek niet onder de indruk. De maatschappelijke trends staan nu eenmaal meer naakte vrouwen op een houtvat staat. Hij doet zijn best om ze te leren hoe je „Ik wil Bolletje“ uitsprekt. Veel functioneels was er aan dit bloot niet te bespeuren.

Nog altijd staat het gebruik van bloot in de reclame garant voor protesten. De vrouwen-groep *Spuugzat* bezette onlangs het kantoor van de Reclame Codecommissie die beoordeelt of

Maar hoe zit het eigenlijk met

toekomst wat meer advertenties en commercials komen die de zinnen van vrouwen willen prikkelen.

Bart Kuiper, bedenker van ondermeer Cora van Mora en van de Hak-commercials met Martine Bijl, nam onlangs een fors voorschot op die mogelijke ontwikkeling. Op een congres dat gewijd was aan tijdschriften, kwam hij met een advertentie voor Substral. Een foto van een rechttopstaand mannelijk lid, grongekleurd en voorzien van cactusachtige stekels. „Voor alles wat groeit en bloeit“, luidde het bijchrift.

Met de advertentie wilde Kuiper aantonen dat een advertentie in een tijdschrift wel degelijk kan opvallen en dat televisie niet alleen zaligmakend is. Substral heeft de advertentie niet geplaatst. Nog een paar jaar wachtten, misschien dat de 'maatschappelijke trends' er dan aan toe zijn.

Sorry dames, alleen bij Hij.

• Mannelijk bloot bij Hij.

de andere seks? Neemt ook het aanbod van vertedelijke mannen

toe? Voortlopij is de achterstand nog groot. Toch lijkt zich voor-

Chippendales

Maar hoe zit het eigenlijk met

Reclame met aidspatiënt verboden

Door een onzer redacteurs
AMSTERDAM, 29 MEI. Het kleedingmerk Benetton mag niet langer reclame maken met een foto van een stervende aidspatiënt, zo heeft de Reclame Codecommissie bepaald.

De commissie vindt het ter vergroting van de omzet exploiteren van iemand die op het punt staat aan aids te overlijden in strijd met de goede smaak en het fatsoen, zo lichtte mr. G.J. Ribbink, lid van het college van beroep de uitspraak vanochtend toe.

Daarnaast is de campagne „nodeloos kwetsend voor bepaalde mensen“ en „schaadt zij het vertrouwen“ in de reclame. Benetton gebruikt voor de reclame een ingekleurde foto van Therese Frare, die twee jaar geleden de World Press Photo won. De Amsterdamse advocate mr. E.H. Hoogenraad, die optreedt voor Benetton, vindt de foto „mogelijk confronterend, maar niet hypocriet, denigrerend of nodeloos kwetsend“.

De omstreden Benetton-reclame

Advocate: Benetton reclame met aidspatiënt is kunst

Door onze redacteur
BRAM POLS
AMSTERDAM, 30 MEI. „Ik kots van uw opvatting, maar ik zal strijden voor uw recht die mening vrij te uiten.“ Met instemming haalt de Amsterdamse advocate mr. E.H. Hoogenraad de column aan van marketing-deskundige H. Pauli in het blad *Adformatie*. Het gaat om de billboards van haar cliënt Benetton, de Italiaanse kleedingfabrikant, die het beeld tonen van een man die omringd door zijn familie sterft aan aids.

„Dat is er maar één uit de reeks 'confronterende' foto's waarmee de textielgigant de voorbijganger in aanraking brengt, maar wel degene die volgens de Reclame Codecommissie niet door de beugel kan. De commissie bepaalde deze week dat de campagne nodeloos kwetsend is voor bepaalde men-

sen, het vertrouwen in de reclame schaadt en zich niet verdraagt met de door de commissie te toetsen regels van fatsoen en goede smaak.

De vraag waar het volgens Hoogenraad om dient te gaan is niet of een dergelijke reclame kan, maar of het — juridisch bezien — mag. Volgens de advocate gaat het om kunst. Het tafereel dat Therese Frare vastlegde werd door World Press Photo bekroond. En kunst mag vrijelijk tentoongesteld en gepubliceerd worden. Dat recht is verankerd in de Grondwet en in het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens. Bovendien mag kunst worden gesponsord.

„Stel dat Benetton een boek zou doen uitgeven met allerlei kunstwerken daarin afgebeeld, met op het kaft de vermelding van haar

naam. Kan dat verboden worden? Nee. Dat zou strijdig zijn met dit grondrecht. En nu publiceert Benetton één van deze kunstwerken onder vermelding van haar naam. Dat is in wezen niet anders“, aldus Hoogenraad.

Het beroep op het grondrecht wijst de commissie van de hand omdat volgens artikel 7 van de Grondwet handelsreclame niet onder de vrijheid van meningsuiting valt. Van sponsoring is volgens de commissie evenmin sprake. De foto heeft immers al de nodige publiciteit gekregen. Benetton heeft volgens de commissie van deze bekroonde kunstuiting gebruik gemaakt bij het streven om haar naam bekendheid te vergroten en daarmee de verkoop van haar produkten te bevorderen. „De kunstuiting is getincorporeerd in haar reclame-

uiting. Dit blijkt des te duidelijker waar adverteerder zich niet heeft onttrokken ten behoeve van het door haar nagestreefde doel in de kunstuiting zelf in te grijpen en daarin een verandering aan te brengen door haar in haar reclame gehanteerde slagzin (United Colors of Benetton) in die kunstuiting zelf op te nemen en daarmee die kunstuiting te verminken.“ De commissie doelt op het plaatsen van de merknaam in de foto.

De campagnes van Benetton dienen er toe maatschappelijke problemen onder de aandacht te brengen, zegt Hoogenraad. De commissie denkt daar anders over. „De advertentie is een commerciële uiting en niets duidt er op dat die een ideaal doel zou dienen.“ De commissie stelt verder: „Anders dan zij heeft gesteld,

heeft adverteerder door publicatie op deze wijze dan ook niet een wezenlijk probleem aan de orde gesteld (of het zou moeten zijn het probleem dat het doel van verweerder tot verkoop van textielprodukten alle middelen helijgt) en al evenmin een dialoog op gang gebracht over de aidsproblematiek“, aldus de uitspraak.

Blijft de vraag of Benetton in het juridisch spervuur haar voordeel doet met deze campagne. Een onderzoek dat deze week werd gepubliceerd in het adverteerdersvakblad *NieuwsTribune* brengt daarover enige duidelijkeheid. „Denkt u dat u in de komende tijd (vaker of minder vaak) bij Benetton zult kopen als gevolg van de campagne? Voor 64,6 procent blijft textiel niets dan textiel en blijkt het allemaal niets uit te maken.

4 OPINIE

DE ZAAK VAN HET RECHT

Tuchtzaak blijft vaak onbevredigend

Hoe intensief een rechtbank een ontuchtzaak ook behandelt, altijd blijft je het knagen-de gevoel houden dat de waarheid nooit boven tafel zal komen.

door
siem eikelenboom

rechtbankverslaggever

Al besteden de rechters uren aan het horen van de getuigen, verdachte en aangeefster, twijfel zal altijd bestaan.

Uitzondering op deze regel vormen ontuchtzaken waarin de verdachte de feiten bekent, of waarin het bewijs zo hoog ligt opgestapeld dat ontkenning neerkomt op liegen. Dit soort zaken, echter, zal ik hier buiten beschouwing laten.

Onlangs speelde voor de Utrechtse rechtbank een ontuchtzaak die exemplarisch mag heten. De aangeefster, een 35-jarige vrouw, beschuldigde haar voormalige chef ervan, dat hij haar van september 1979 tot en met november 1987 op haar werk vele malen had verkracht en misbruikt. De vrouw deed hiervan aangifte in februari 1991, bijna twee jaar nadat ze wegens ziekte met haar werk had moeten stoppen. Kort daarop had ze een vriendin in vertrouwen over de ontucht verteld. Zeven jaar lang had zij dus tegen iedereen de gruwelijke gebeurtenissen verzwegen. „Als ik het vertelde, wie zou me dan geloven?“, zei de vrouw tegen de rechters. Ook zei ze bang te zijn geweest om haar baan te verliezen.

Op de twee zittingen, die de rechtbank aan de zaak wijdde, vertelde de chef dat hij onschuldig was. Hij gaf toe dat hij vanaf 1979 tot 1983 een buitenechtelijke relatie met zijn voormalige assistente had gehad, maar in die periode zou nooit iets zijn gebeurd dat tegen haar wil in ging en na 1983 zou er überhaupt niets tussen hen zijn voorgevallen. Kortom, de rechtbank stond voor het klassieke dilemma: aangeefster en verdachte staan lijnrecht tegenover elkaar in hun verklaringen. Wie van de twee moet je geloven?

De rechtbank onder voorzitterschap van mr. R. Meertens-Zeeman is zeer diep op de kwestie ingegaan. Niet voor niets ontving het college na afloop van de behandeling een terecht compliment van mr. N. Derks, de raadsman van de verdachte. Na een eerste behandeling besloot het rechterlijk college in een tussenvonnis om de zaak aan te houden voor het horen van getuigen. Op een tweede zitting werden toen gehoord: de vriendin tegen wie de aangeefster voor het eerst over de ontucht had gesproken, een zus van de aangeefster, de therapeute bij wie de vrouw in behandeling is en tot slot de aangeefster zelf.

De getuigen konden weliswaar veel vertellen over de achtergronden: het milieu waaruit de vrouw komt, haar zwijgzaamheid in seksuele zaken, de psychische klachten die door de jaren heen in ernst toenamen etc., maar over de tenlaste gelegde feiten zelf kon niemand helderheid verschaffen.

De rechtbank had tot slot ook de aangeefster opgeroepen. Iets wat rechters niet snel zullen beslissen, want het horen van een slachtoffer op een openbare zitting kan voor de betreffende vrouw een ware marteling zijn. Het verhoor werd extra bemoeilijkt omdat de aangeefster in geen geval met de verdachte geconfronteerd wilde worden. Als gulden middenweg koos het college voor het horen van de vrouw in afwezigheid van publiek en verdachte, maar in aanwezigheid van pers en mr. N. Derks. De gemoeteneerde vrouw herhaalde min of meer wat ze al eerder bij de politie en de rechter-commissaris had verklaard: haar baas had haar misbruikt en van een relatie was nooit sprake geweest.

Ze had zich wel verzet en gezegd dat hij moest stoppen, maar geluisterd had hij nooit.

Officier van justitie mr. J. Coster van Voorhout vond de feiten wettig en overtuigend bewezen en eiste een gevangenisstraf van drie jaar. In zijn requisitoir wees hij op de consistentie in de verklaringen van de vrouw. De verklaringen van de diverse getuigen ondersteunden in zijn ogen het verhaal van de aangeefster „dubbel en dwars“.

Het wettig bewijs voor de ontucht was geleverd. Daar had de officier gelijk in. Er lag een aangifte en er was een getuige die de vrouw over de feiten had horen praten. Maar zou de rechtbank wel tot de overtuiging komen dat de man daar voor het hekje zijn voormalige assistente had misbruikt?

Die overtuiging had de geheel uit vrouwen (voor criticasters misschien van belang) samengestelde rechtbank niet. Voorzitter mr. Meertens zei dat de getuigenverklaringen onvoldoende bewijskracht hadden omdat ze allemaal waren gebaseerd op de verklaring van de aangeefster. Het college twijfelde en in dat soort situaties volgt altijd vrijspraak.

Hoe logisch de uitspraak ook is, het liefste zou je hebben gezien dat de rechtbank van de vele vraagtekens een groot uitroepteken zou hebben gemaakt. Dat er een vonnis zou liggen met een onwrikbaar verhaal. Dat je zou weten wie de waarheid heeft verteld: de aangeefster of de verdachte. Want als de feiten in de tenlastelegging waar zijn, heeft die vrouw jarenlang in een hel geleefd. Aan de andere kant: je zult maar ten onrechte van dergelijke daden worden verdacht.

Ik denk dat het vonnis juist is en in die zin baanbrekend dat het zogenaamde ondersteunend bewijs op zijn merites is beoordeeld. In ontuchtzaken mag het bewijs volgens de wet flinterdun zijn. Door het gebrek aan overtuiging te benadrukken heeft de rechtbank met de voorhanden zijnde bewijslast geen genoegen genomen. En dat valt te prijzen.

Directeur (48) vergreep zich 9 jaar lang aan personeel

Van onze correspondent
23/5 ZWOLLE, zaterdag

Een 48-jarige directeur van een kleine onderneming in Zwolle wordt ervan verdacht zich gedurende negen jaar regelmatig te hebben vergrepen aan zijn vrouwelijke personeelsleden.

Drie werkneemsters hebben de afgelopen tijd aangifte gedaan van aanranding en ongewenste intimiteiten bij de Jeugd- en Zedenpolitie in die plaats. Inmiddels heeft de man in een van de zaken een gedeeltelijke bekentenis afgelegd. De overige gevallen ontkennt hij in alle toonaarden.

Tijdens het onderzoek bleek echter dat er sprake was van een enorm verloop van vrouwelijk personeel binnen het bedrijf als gevolg van de praktijken van de man. Volgens een zegsman van de politie is het daarom vrijwel zeker dat het werkelijke aantal ontuchtgevallen veel hoger ligt.

Al vanaf 1983 maakte de man zich aan dergelijke misdrijven schuldig. De Zwollenaar zou er zowel verbaal als lichamelijk behagen in scheppen zijn personeel onzedelijk lastig te vallen.

Werkgever moet seks-geweld op werk tegengaan

Van onze parlementaire
23/5 redactie
DEN HAAG, zaterdag

In de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) zullen bepalingen worden opgenomen die werkgevers verplichten een beleid te voeren waarmee werknemers beschermd worden tegen seksuele intimidatie, geweld en agressie.

De ministerraad heeft met dit wetsvoorstel van minister De Vries (Sociale Zaken) ingestemd. Volgens het kabinet schiet de bestaande juridische mogelijkheden om seksuele intimidatie te bestrijden te kort.

Op grond van het nieuwe wetsvoorstel moeten werkgevers een preventief beleid voeren, zodat seksuele intimidatie niet kan plaatsvinden.

Ongewenste intimiteiten

ZWOLLE — De politie heeft procesverbaal opgemaakt wegens aanranding en ongewenste intimiteiten tegen een 48-jarige directeur van een kleine onderneming in Zwolle. Vanaf 1983 heeft de man werkneemsters van zijn bedrijf onzedelijk betast en lastig gevallen.

Celstraf op seksuele intimidatie

Het Franse kabinet heeft een ontwerp-wet goedgekeurd waardoor seksuele intimidatie op het werk strafbaar wordt met gevangenisstraf. Voorstanders van het ontwerp menen dat de voorgestelde sancties tot de zwaarste behoren in West-Europa.

De wet, die grote steun heeft in kringen van vakbonden, werkgevers en vrouwenorganisaties, stelt seksuele intimidatie strafbaar met boetes van 2.000 tot 20.000 francs (660 tot 6.600 gulden) en een gevangenisstraf van maximaal een jaar.

Werknemers die door verzet tegen seksuele intimidatie schade hebben ondervonden in hun carrière, zoals ontslag, degradatie en overplaatsing, kunnen een beroep doen op de wet.

Maatregelen tegen seksuele intimidatie

Door een onzer redacteurs
DEN HAAG, 23 MEI. Het kabinet wil werkgevers verplichten een preventief beleid te voeren tegen seksuele intimidatie en tegen agressie en geweld op het werk. Dat heeft het kabinet gisteren beslist op voorstel van minister De Vries van sociale zaken en werkgelegenheid. Het betreft wijzigingen van de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet), die nog voor advies aan de Arboraad worden voorgelegd.

Werkgevers zullen door deze nieuwe wetsbepalingen worden gedwongen seksuele intimidatie, geweld en agressie te bestrijden. Het kabinet was gisteren van oordeel dat voor bestrijding van seksuele intimidatie de bestaande juridische mogelijkheden te kort schieten. In principe dient elke werkomgeving vrij te zijn van seksuele intimidatie.

Wat betreft de verplichting tot bescherming van werknemers tegen agressie en geweld worden eveneens nieuwe bepalingen opgenomen. Daarbij wordt naast benzinepomp personeel, waarover re-

cent discussies zijn gevoerd, gedacht aan bedreigde beroepsgroepen als personeel van openbaar vervoer, werknemers die met geld werken, gevangensbewaarders en hulpverleners. Net als bij seksuele intimidatie zal de arbeidsinspectie toezien op naleving van deze nieuwe bepalingen.

Vice-premier Kok, die de buitenslands verkerende premier Lubbers verving, zei op de wekelijkse persconferentie dat het „natuurlijk een fictie is“ met wettelijke maatregelen volledig de feitelijke menselijke verhoudingen op het werk te kunnen regelen. Hij hoopte echter dat er „binnen de grenzen van reële mogelijkheden een zekere preventieve werking“ zou uitgaan van de nieuwe wetsbepalingen.

WIBBLY-WOBBLY SECRET OF WICKED MR JOLLY

Jellyland kiddies don't know he's a child molester

By KATHRYN LISTER
LITTLE children love to run on stage and join the "Wibbly-Wobbly World" of host Mr Jeremy Jolly.

But mums and dads will throw a wobbly when they learn that the smiling star of the show Jelly Babies in Jellyland is a convicted sex offender.

Sweets giants Bassetts won't be too chuffed either—they are the sponsors of Mr Jolly's touring entertainment for kiddies.

In fact Mr Jolly is really grey-haired Brian Hall, who also calls himself Arthur Bryan.

He had a reluctant starring role at the Old Bailey 18 months ago, where he was jailed for two and a half years.

Hall had indecently assaulted a girl of 9 at her own birthday party.

At the time he was working as a magician, calling himself Mr Bungle, and had been hired by the child's parents.

He pleaded not guilty to the charge, forcing the terrified little girl to go through the trauma of testifying in court.

But Hall was released after a year in prison, for his sentence was reduced on appeal to 12 months.

When he came out he began advertising in Yellow Pages as "Wizard Entertainments—musical fun, magical shows and junior disco" and gave his address and phone number in Croydon, South London.

BOOKED

He admits being quizzed by detectives investigating another alleged sex offence against a child, but no charges were brought.

And we can reveal that Hall has even been booked by police officers to entertain their children at home and for youngsters' Christmas parties at police stations!

Last week Hall, a father of four, was working in the Jelly Babies' show at the Malvern Festival Theatre, Worcestershire—and celebrating his 55th birthday.

He played to an audience of about 120 children—mostly under the age of ten—and their mums and dads.

The show's programme says: "Welcome to Wibbly-Wobbly World" and states that the performance includes audience participation.

Mr Jolly is on stage

HANDS OFF! Convicted pervert Brian Hall touches a young member of the audience during his Jelly Babies show

STAGE FROLICS: Hall raises a laugh with three Jelly Babies from the touring show—but a sordid secret lurks behind his smile

Party man molested young girl

A KIDDER'S party entertainer who molested a nine-year-old birthday girl was jailed for 12 months on Friday.

CAGED: Hall's sentence

for most of the show, playing the goodie who protects the Jelly Babies' jellyfruit from a villain called Sidney Squidge.

Hall came on stage shouting: "Hello boys and girls" and threw sweets to them.

Dressed in a multi-coloured waistcoat, light blue trousers and bow tie, he pranced round the stage with six dancers dressed as Jelly Babies and told the audience:

"Did you know, boys

and girls, jelly babies are very cuddly—just like you."

Then he invited three children Katrina, 5, Sharon, 7, and Simon, 9, to help cook a cake.

Hall bent over the kiddies, put his arms round them, patted them on the head and held their hands as he directed them to put make-believe ingredients into a big bowl.

He said to Sharon: "Have you got a boyfriend?" When she replied No he said: "Can I have the job?"

Jelly Babies in Jelly Land has toured all over Britain, staging nearly 40 shows. After a break it will take to the road again in the summer.

Hall told the News of the World: "I don't see

anything wrong with me working with kids."

"Since my conviction I don't have anything to do with children's parties. I just work on stage."

"My job still involves touching children because that is a part of communication but I always play in front of a large audience."

Hall has been married to wife Valerie for almost 30 years. She teaches at a school for handicapped children in Croydon.

He is on the books of entertainment agent Phil Derrick from Merstham in Surrey, who also runs a children's show called the Mr Men in which Hall appeared before he was convicted.

Hall added: "Phil Derrick has employed me for about 12 years."

"I was working on a children's show with him before my imprisonment but he decided to carry on employing me afterwards."

"We have known each other for ages and he couldn't believe what had happened."

"Apart from my conviction I was arrested four years ago and accused of indecently assaulting a young girl at another party."

"I was questioned but released without charge." Hall also said: "I've been working in show business for around 20 years. I intend to carry on as long as possible, but my agent might take a different view."

"I'm playing the part of a fire officer in the next series of TV's London's Burning, which starts in the autumn."

"They also might not look favourably on this. My family stood by me, but I lost a lot of friends when I was convicted."

"You are right, I do still get close to children on stage."

"But I'm still maintaining that I am innocent."

Hall's agent refused to comment.

One of the audience at the Malvern show, granny Rose Passey, was stunned to learn of Hall's past.

She took grandchildren Cheryl, 8, and Mark, 6, to see the show and said: "How can anyone employ someone with a criminal record like that to entertain kids?"

"He should be banned from going anywhere near kids."

Man fire on

A N starte Wolv dere: early. Fl: the aged. Fi and th Mc ag w s' t

Thrillerschrijver Andrew Vachss over kindermishandeling, pedofilie en zijn missie:

'Ik ben een soldaat, en het is het land van de kinderen dat ik verdedig'

Andrew Vachss: "Elke dader, of het nu die 'beschaafde' pedofiel is of de beestachtige kindermartelaar, doodt een ziel, en dat is een kwaadaardige daad. Dat is mijn uitgangspunt."

Vrijdagbijlage
Nieuwsblad van het Noorden
29 mei 1992

Andrew Vachss is kinderadvocaat in New York City, 'een permanente oorlogszone', zoals hij de stad noemt. In ons land is hij vooral bekend als schrijver. Zijn romans uit de onderbuik van New York City zijn een rauwe aanklacht tegen de mishandeling, verkrachting en pornografische exploitatie van kinderen. Zijn kruistocht tegen de 'maden', zoals hij de perverse kindermisbruikers noemt, heeft hem publieke bekendheid in de Verenigde Staten gebracht. Vachss' boeken bevatten een boodschap en een waarschuwing: "Ik ben een soldaat, en het land dat ik verdedig is het domein van de kinderen." Een gesprek met een man die steeds voor de confrontatie kiest en zonder mededogen, in de rechtszaal en in zijn boeken, zijn vijanden aan de schandpaal nagelt.

Vachss verblijft enkele dagen in Nederland om zijn nieuwste boek, *Wraakoffert*, onder de aandacht te brengen. De geroutineerde wijze van antwoorden verraaft de veelheid van interviews waarin hij zijn boodschap uitdraagt. Een schokkende boodschap, volgens velen. De wereld van Vachss is vergeven van 'maden' en *freaks*, woorden die hij gebruikt voor de laagste vorm van het menselijk ras: de kindermisbruiker. Een type misdadiger dat hij dagelijks in zijn praktijk als advocaat, gespecialiseerd op dit gebied, tegenkomt. Sinds zijn eerste roman, *Burke's Manhattan*, die in 1983 verscheen, heeft Vachss een groeiend publiek gevonden voor zijn kruistocht. *Wraakoffert* is het zesde boek met de hoofdpersoon Burke, een crimineel met een ongeremde haat tegen misbruikers van kinderen. Burke's 'familie' bestaat uit ongebruikelijke creaturen als de

doofstomme Mongoolse vechtmachine Max, de restauranteigenaresse Mama Wong, die bijschnabbelt met het helen van gestolen goed, en de Mol, die op een vuilnisbelt leeft en de meest dodelijke uitvindingen doet. "De personages uit mijn boeken zijn samengesteld uit verschillende karakters die ik heb ontmoet. Het zijn bepaald geen 'witte ridders', maar juist praktizerende criminelen. Zij zijn de enige categorie van hoofdpersonen die ik kan introduceren in de gruwelijke wereld van kinderverkrachting, -porno en -mishandeling. Alleen ratten kruipen in het riool. Een koene held met blanke ziel zou te geschokt zijn door die wereld. En de lezers zouden bovendien denken dat het fantasie is." Fantasie is het allerminst wat Vachss in zijn boeken beschrijft. "De werkelijkheid overtreft alles wat je maar kunt bedenken. Ik hoef slechts in mijn juridische archieven te duiken, wat namen te veranderen, en ik heb een verhaal. Maar ik moet de feiten allemaal nog afzwakken, anders geloven mensen mij niet eens." Hij haalt wat voorbeelden aan uit zijn praktijk: de baby van zes maanden, wiens rectum was uitgescheurd door anale verkrachting, of de drie jaar oude peuters, die zich ontpopten als geofende seksuele wezens.

De carrière van Vachss (49) is er een met vele wendingen. Na een mislukte studie en dito huwelijk kreeg hij halverwege de jaren zestig een baan als opsporingsambtenaar, belast met onderzoek naar de verspreiding van geslachtsziekten - "Daar kwam ik voor het eerst in aanraking met een peuter met geslachtsziekte". Vervolgens was hij welzijnswerker in de New Yorkse Lower East Side. In 1969 vertrok hij voor de Amerikaanse regering naar het door burgeroorlog en hongersnood geteisterde Biafra (Afrika), om toezicht te houden op het verdelen van de hulpgoederen. De oorlog was bijna voorbij. "Ik was nog net op tijd om de kinderen bij bosjes de hongerdood te zien sterven." Levend, maar door malaria gereduceerd tot een wandelend

skelet van zo'n 40 kilo, keerde hij terug naar de VS. Na zijn herstel was Vachss achtereenvolgens vakbondsvetgenwoordiger in Chicago en directeur van een gevangenis voor zware jeugdige delinquenten. Daar ontdekte hij dat de misbruikte kinderen van nu de misbruikers van morgen zijn. "Ik voelde me machteloos tegen al het onrecht dat kinderen werd aangedaan. In bijna al mijn banen ben ik ontslagen, omdat mijn aanpak niet strookte met die van mijn bazen. Ik wilde het sneller doen, en harder. Als jurist zou ik het allemaal zelf kunnen doen." Dus ging hij op zijn dertigste rechten studeren in Boston.

Het aantal rechtzaken rond kindermisbruik is in de VS de laatste 15 jaar gestegen van 6000 tot 120.000. Grotendeels is dat het gevolg van het werk wat Vachss en gelijkgestemde advocaten op dit gebied hebben verricht. Vachss: "Doordat journalisten over onze zaken schreven ontstond er in steeds bredere lagen van de bevolking het idee van 'hé, we kunnen er over praten'. Het was niet langer een geïsoleerd

probleem, kindermisbruik bleek in alle hoeken en gaten van de samenleving een gegeven te zijn. Ons juridisch systeem moest daar wel op reageren, zodat er een geheel nieuwe jurisprudentie aan het ontstaan is." Toch zijn we er nog lang niet, meent Vachss. "Een bijeenkomst voor het redden van de walvis trekt in Amerika nog altijd meer mensen dan een bijeenkomst voor misbruikte kinderen." Vachss onderscheidt bij kindermisbruik drie categorieën. De eerste groep is die van de 'onwetenden'. Dat zijn mensen, zoals veertienjarige moeders, die door allerlei sociale omstandigheden niet in staat zijn normaal hun kinderen op te voeden. De tweede groep is die van de 'gekken', mensen die door een (tijdelijke) psychische stoornis hun kinderen mishandelen. "Ten slotte," zegt Vachss, "is er de categorie waarover ik en het establishment van hulpverleners van mening verschillen: mensen die kinderen pijn doen voor hun eigen plezier, voor hun eigen voordeel. Die mensen zijn voor mij de verpersoonlijking van het Kwaad, terwijl de hulpverleners hen sussend 'psychisch gestoord' of

'ziek' noemen. Ik heb tegenover mensen gezeten, die giehelend vertelden over hoe ze kinderen hadden gemarteld, daarvan foto's hadden genomen en die hadden verkocht. Is dat ziekte? Waar is de verdorpe genezing dan?"

Voor de mensen uit de derde groep moeten het bij Vachss ontgelden. "Je hebt daar een vergiftigd menselijk wezen, en we moeten voorkomen dat die anderen aansteekt. Het gaat mij er niet zozeer om hen te straffen. Maar ze moeten geïsoleerd worden van hun slachtoffers. De neiging om kinderen te misbruiken zal bij die mensen nooit verdwijnen. Dat vergt dus een keiharde oplossing voor een hardnekkig probleem." In deze zaken zal de advocaat alle middelen aanwenden om de betrokkene van de straat te houden: "Ik heb geen enkele neiging te denken aan een oplossing voor de problemen van de misbruiker zelf. Ik richt me alleen op het slachtoffer, het kind. Ik ben geen welzijnswerker, psychiater of politicus. Ik ben een soldaat, en het land dat ik verdedig is het domein van de kinderen. Kinderen kunnen zich niet verdedigen. Als ze dat wel

zouden kunnen, dan zouden ze niet zo aantrekkelijk zijn voor anderen." Vachss begon met het schrijven van boeken om het Amerikaanse publiek met de neus op de gruwelijke feiten van kindermisbruik te drukken. Een eerste poging, een non-fictieboek over de gewelddadige adolescent, faalde jammerlijk. Hoewel de kritieken goed waren, werden er in heel Amerika slechts 3000 exemplaren verkocht. "Het was te duur voor een gewone lezer. Ik had veel verwacht, maar werd ernstig teleurgesteld. Maar ik geef niet zo gemakkelijk op, en heb een nieuwe poging gedaan." Dat werden dus de romans waarin Burke als hoofdpersoon optreedt. Ze worden uitgegeven door de grote New Yorkse literaire uitgeverij Knopf - de laatste in een oplage van bijna een half miljoen - en in zeventien talen vertaald. Vachss bereikt nu een groot publiek en verdient, als bijkomend voordeel, grote sommen geld die hij goed kan gebruiken voor zijn advocatenpraktijk. "Een gewone advocaat verdient in Amerika tien maal zoveel als een kinderadvocaat. Kinderen hebben immers geen geld. Dus is het voor niemand aantrekkelijk om hen te verdedigen. Nog zo'n uitwas van ons systeem." In ieder geval biedt het aan Vachss de mogelijkheid een onafhankelijke positie in de discussies in te nemen. Hij trad op in alle belangrijke talkshows, van Oprah Winfrey tot Geraldo, houdt lezingen en verkondigt overal ondubbelzinnig zijn mening. Sommigen noemen hem een rechtse idioot, onder meer vanwege zijn opvatting over pedofielen ("dat zijn criminelen"), anderen noemen hem links om zijn liberale ideeën over prostitutie.

Mijn woede is erg nauw begrensd. Ik richt mij uitsluitend op kindermisbruik. Ik spreek mij niet uit over diefstal of geweld tussen volwassenen onderling. Dat ligt buiten mijn werkkterrein. De definitie van kindermisbruik, in de brede zin van het woord, wordt bepaald door machtsongelijkheid. In het geval van een volwassene die een kind mishandelt, verkracht of exploiteert voor de handel, is dat zo duidelijk als wat. Een jongen van 19 echter, die sex heeft met een 14-jarig meisje dat daarin heeft toegestemd, is voor mij geen probleem. Als datzelfde meisje het met haar 25-jarige leraar doet, dan is dat wel een probleem. Want daar is sprake van machtsmisbruik. Als volwassenen tegen een tiener zeggen: 'Jij bent nog niet oud genoeg om te stemmen, om te trouwen, om in dienst te gaan, contracten te ondertekenen, maar wel oud genoeg om sex met mij te hebben' - dan is er iets goed mis." Vachss is bijzonder gespitst op de rechtvaardiging die sommige mensen voor hun daden zoeken.

"Kijk, de duivel zal altijd de bijbel citeren. Pedofielen houden ervan sex met kinderen te hebben, en ze zullen met je praten over hun zuivere liefde voor het onschuldige kind. Maar pedofielen zijn zo verschrikkelijk hypocriet. Het is geen liefde, maar misbruik van macht. Het is die machtsoverheersing die ik haat. Volwassenen hebben een eigen keuze, kinderen niet. Pedofielen praten over het 'bevrijden van de sexualiteit van kinderen', maar het is een rechtvaardiging voor hun eigen lust."

Uiteraard veegt Vachss niet alle vormen van misbruik op één hoop. Er bestaan verschillen tussen fysieke marteling, incest, seksuele spelletjes en kinderporno, maar daarbij gaat het volgens hem slechts om een gradueel onderscheid. "Het blijft in alle gevallen moreel verkeerd om te proberen de mate van lijden van een kind te meten. Interviewers vragen me altijd: 'Wat is het ergste geval van misbruik dat je hebt meegemaakt?' Dat is er niet: voor elk kind is zijn of haar geval even erg. Elke dader, of het nu die 'beschaafde' pedofiel is of de beestachtige kindermartelaar, doodt een ziel, en dat is een kwaadaardige daad. Dat is mijn uitgangspunt. Ik laat het daarna verder aan de gewone maatschappij over om te bepalen wie voor welke daad hoe zwaar wordt veroordeeld. Het enige wat mij te doen staat is het beschermen van de onschuldigen."

Met lede ogen beziet Vachss de gestage groei van de kinderpornografie, niet alleen in Amerika en Europa, maar ook in bijvoorbeeld Zuid-Amerika, waar zwerfkinderen uit de sloppenwijken worden opgepikt en in de meest afschuwelijke seksuele poses worden afgebeeld en soms zelfs voor het genot van de videokijker worden gedood. "Ik weet niet wat de strafmaat moet zijn, maar ik wil die vergiftigde geesten uit de weg hebben." Sexueel misbruik van kinderen gebeurt niet alleen in de lagere sociale milieus. Het floreert in alle sociale lagen. Volgens Vachss gaat het in veel gevallen om 'georganiseerde pedofielen', die hele netwerken opbouwen en elkaar op de hoogte houden van nieuwe 'werkjes', en afkomstig zijn uit de hogere klassen. Ze gebruiken daarvoor geavanceerde apparatuur. Foto's worden per fax gestuurd, adressen per computermodem uitgewisseld.

Vachss woont en werkt in New York, maar niet van harte. Het leven in New York City vergelijkt hij met een verblijf in een 'permanente oorlogszone'. Op elk moment en op elke plek loert het gevaar. "Als ik een keuze had, dan zou ik overal willen wonen, behalve in New York. Maar ik heb geen keuze: mijn werk, mijn netwerken en contacten zijn geconcentreerd in die stad, dus ik kan niet weg." Hij woont ergens in een zwaar beveiligd huis, met een drietal vervaarlijke honden. Zijn kantoor in de binnenstad bevat de modernste computers en communicatiemiddelen. "Ik heb waarschijnlijk een van de grootste computerbestanden ter wereld, waarin alle feiten en

gevallen van kindermisbruik zijn opgeslagen, en het bestand blijft groeien. Ik krijg mijn informatie van vrienden en vijanden. Ook van vijanden, ja, want als ze gepakt worden, dan denken ze alleen maar aan de mogelijkheden om door een deal zo licht mogelijk gestraft te worden. Ze laten hun 'maatjes' vallen, want deze sociopaten hebben geen onderling eergevoel, zoals bijvoorbeeld bankrovers dat wel hebben. Soms zijn pedofielen jaloers op iemand anders die hun liefde heeft afgenomen. Daar maak ik dan graag gebruik van." De boeken van Vachss bevatten, tussen het spervuur van rauwe passages, ook momenten van tederheid en humor. De wijze waarop Burke en zijn criminele companen met elkaar omgaan doet denken aan een innige familieband, waar familie-eer, onderling vertrouwen en eerlijkheid een grote rol spelen. De humor is wat cynischer, en bestaat vooral uit een aantal fraai vormgegeven sneren naar 'invoelende hulpverleners' en salon-intellectuelen. "Uiteindelijk zijn mijn boeken entertainment," zegt Vachss. "Ik wil met mijn boeken mensen bereiken. Als ik aan 90 procent entertainment 10 procent informatie kan verbinden, dan doe ik dat." Vachss rekent zijn boeken niet tot het thrillergenre. "De beroepsgroep van thrillerschrijvers in Amerika weet ook wel dat ze mij niet moeten uitnodigen voor hun truttige bijeenkomsten, waar ze elkaar onderling de leuke prijsjes toeschuiven. Ik veracht dat soort mensen." Een uitspraak die typerend is voor de confronterende manier waarop hij de wereld bekijkt.

Voor Vachss is de rechtzaal een theater, waar hij met alle mogelijke middelen zijn gelijk probeert te halen. "Ik moet keihard zijn in mijn werk, zwart-wit denken. Als je allerlei soorten grijs gaat onderscheiden, dan raak je verstrikt in een schimmig debat. Ik kies voor de confrontatie. De rechtzaal is een arena, met harde gevechten. Het is geen vriendelijk debatteerclubje: er is een winnaar en een verliezer. En ik wil altijd winnen. Men heeft het wel eens over die rechtzaal in downtown New York als ware het Dante's Inferno. Het is echter nog veel erger. Dante zou kotsmisselijk zijn geworden als hij had geweten wat zich hier allemaal afspeelt." Eenmaal brak hij zijn hand, toen hij voor de jury aanschouwelijk wilde maken dat het mogelijk is met één vuistslag het bekken van een kind aan beide zijden te breken. Het zachte pleisterwerk verborg juist daar een keiharde steen. Vachss won overigens die zaak.

De boeken van Andrew Vachss verschijnen bij Luitingh-Sijthoff. Maandag a.s. begint de Maand van het Spannende Boek. De Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek brengt ter gelegenheid daarvan onder meer een goedkope editie (f 5,-) van Stephen Kings korte roman Dolan's Cadillac op de markt.

Jacques Hermus

Perot: geen homo's Arc in mijn kabinet

Door onze correspondent

MAARTEN HUYGEN
LOS ANGELES, 30 MEI. Mijljarde Ross Perot wil geen homoseksuelen in zijn kabinet als hij president is. "Ik wil niemand die voor het Amerikaanse volk omstrepen is", zei hij gisteren in een vraaggesprek voor de televisie met Barbara Walters. Onmiddellijk kwamen er protesten van homoseksuele organisaties.

Perot, die als onafhankelijk kandidaat aan de presidentsverkiezingen wil meedoen en in het Westen voor ligt in de opiniepeilingen, sprak gisteren via satelliet-televisie metingen in zes deelstaten toe. Hij vierde het feit dat hij door handtekeningacties nu in 11 deelstaten op de kieslijst staat voor de verkiezingen van dit jaar. Ander deelstaten zullen snel volgen. De menigten gieren van enthousiasme. Hij reist zelf niet door de Verenigde Staten maar werkt via "elektronische dorpsvergaderingen". "De politieke

gebracht. Bush zei gisteren dat extra overheidsgeld niet helpt om de problemen in de binnensteden op te lossen.

De campagne van Bush is gedemoraliseerd omdat de president onder druk van de oppositie geen duidelijke koers uitzet. De kans bestaat dat sommige belangrijke stafleden in het Witte Huis de schuld krijgen en worden ontslagen. Een maand geleden zag het er nog naar uit dat president Bush waarschijnlijk zou winnen. Nu, met drie kandidaten, is de einduitkomst onvoorspelbaar. Californië en Texas (samen bijna een derde van het voor een overwinning benodigde aantal stemmen) kunnen aan Bush worden onttrokken. Het traditioneel Democratische noordoosten kan aan Bush toevallen of aan Perot. De Democratische presidentskandidaat, Bill Clinton, blijft tot en met de voorverkiezingen volgende week dinsdag in Californië om campagne te voeren.

Ook sprak hij 's avonds een diner van Aziatisch-Amerikanen toe. "De gemeenschap zal weer worden opgebouwd, niet om de din- gen te maken zoals ze waren maar om ze beter te maken", zei hij. Het Witte Huis biedt nog 12 miljoen dollar extra voor speciale noodgevallen.

Door een conflict tussen president Bush en het Congres is de federale noodhulp voor Los Angeles er nog niet. Het Congres heeft al voor de 600 miljoen dollar noodhulp gestemd maar heeft daar 1,45 miljard dollar aan toegevoegd voor banenprogramma's in de binnensteden. Daarover heeft president Bush een veto uit-

professionals weten nog niet wat hen heeft getroffen", zei hij. De menigten juichten toen hij zei: "Zolang als u ademt, wil ik u laten werken."

Bezorgd over de politieke plannen van miljardair Ross Perot is president Bush gisteren na twee weken weer teruggekeerd naar Los Angeles om nog eens de schade van de rellen op te nemen. Ook in Californië ligt hij bij de opiniepeilingen achter op Perot en Clinton. Bush bezocht een van de tien centra waar slachtoffers van brandstichting en plundering hun schadeclaims kunnen indienen bij de federale en lokale overheden. Er zijn al meer dan 14.000 aanvragen voor hulp geweest.

Prostitutie, slavernij en mishandeling

Kinderen geweldige handelswaar in Brazilië

NB 5
Door een correspondent Frans
Lindenberg in Sao Paulo

schrijvende omstandigheden waaronder kinderhoertjes in de binnenlanden van de Amazone seksuele slavenarbeid verrichten. Sterreporter Gilberto Dimenstein verdiepte zich driekwart jaar in het probleem en maakte enkele reizen langs de centra van de kinderprostitutie. Zijn bevindingen heeft de journalist opgetekend in een boek dat 29 april is verschenen onder de titel 'Kinderen van de nacht'. Eerder publiceerde hij een boek over zwerverkinderen.

Miljoen

Betrouwbare cijfers omtrent kinderprostitutie zijn in Brazilië niet voorhanden. Schattingen variëren van een half miljoen tot een miljoen minderjarigen die zich inlaten met betaalde liefde. Een onderzoek van het Gempac, een organisatie die zich bekommert om het welzijn van prostitutés, spreekt van alleen al 50.000 kinderen onder de zestien jaar in Belem, een havenstad van ruim een miljoen inwoners aan de monding van de Amazonerivier. En de tendens is dat hun leeftijd daalt.

"Toen ik in 1973 met straat-

kinderen begon te werken, was het probleem van de jongerenprostitutie te verwaarlozen. Van- daag de dag zijn hoertjes van negen, tien en elf jaar geen uitzondering meer", vertelt pater Bruno Secci van het Secretariaat van de Zwerfkinderen in Belem. Het verhaal van straatjongeren is altijd op dezelfde leest ge- schreven. Wanneer de verkoop van snoep en allerlei andere snuisterijen niet genoeg opbrengt, is de overstap naar seksuele dienstverlening zo gezet. Zelfs politieagenten laten zich verwer- nen door de jonge hoertjes, die hopen dat zij daarmee een arres- tatie afkopen. Menig kind dat Dimenstein interviewde bleefte dit op.

Speelgoed

Ronduit aangrijpend is een passage in een van de reportages waarin de journalist kletst met een elfjarig meisje, dat op haar tiende werd ontmaagd door een oude veeziek, in ruil voor een stuk speelgoed. Een thuis heeft het kind niet en 's nachts slaapt ze op een bank in het park. Een schoolgebouw heeft ze nog nooit

van binnen gezien. Met kinderlij- ke simpelheid zegt ze: "Mijn ouders zijn me vast vergeten er naar toe te sturen." Van het bestaan van een con- doom heeft ze nog nooit ge- hoord. De eerste keer dat ze 'het' deed werd ze samen met twee vriendinnetjes meegenomen door een man. Hij betaalde het motel en gaf hen marihuana en cognac. "Het deed wel erg pijn, hoor", verklaapt ze aan Dimenstein. Sinds die tijd verkoopt ze haar kinderlichaampje vier tot vijf keer per week voor 25 gulden.

Ontheemde kinderhoertjes vormen bij uitstek een makkelijke prooi voor vrouwenhandelaars. Onder het mom van schoon, goedbetaald werk in winkels of snackbar worden zij gereisd in de grote regionale centra met uitvalswegen naar het Amazone- gebied. Het komt zelfs voor dat goedgelovige ouders hun kinde- ren meegeven wanneer hen een baan als dienstmeisje bij een be- middelde familie in het vooruit- zicht wordt gesteld.

Ook in indianendorpen in het oerwoud zijn vrouwenhandelaars actief. In ruil voor een tiental flessen cachaça - Braziliaanse

rum - gaan aan alcohol verslaaf- de opperhoofden ermee akkoord dat jonge indiaanse maagden op transport worden gesteld.

De ronselaars hebben het meestal op minderjarige meisjes voorzien, omdat zij te onnozel zijn om te beseffen wat de inten- ties van de handelaars zijn. De vrouwenhandelaars betalen de reis en leveren de meisjes af bij de bordeelhouders. Voor de meeste in de val gelokte kinderen duurt het even voor zij beseffen in wat voor hel ze terecht zijn gekomen.

De patron vertelt dat ze eerst hun schuld moeten afbetalen voordat ze kunnen gaan. "Im- mers", zo luidt het verhaal, "de reis was niet gratis en voor kle- ding, drank en kost en inwoning moet worden betaald". De ver- diensten van de kinderen wegen echter lang niet op tegen de schulden die ze maken, en uit- eindelijk beseffen ze dat ze vast- zitten in het prostitutieweb. Vluchten is uitgesloten. Wegge- lopen slavinnetjes kunnen rekenen op zoekacties met speurhonden. Dergelijke overtreddingen van de huisregels worden consequent beantwoord met lijfstraffen of, in

het ergste geval, een genade- schot.

Maagden

De meeste meisjes worden door de ronselaars verkocht aan ordinaire hoerententen in een van de vele goudzoekersdorpen in het oerwoud. De gangbare prijs die een bordeelhouder op tafel moet leggen bedraagt 55 gram goud, rond de vierhonderd gulden. Cuiu-Cuiu in de noorde- lijke deelstaat Pará is zo'n voor- beeld. Het gehucht telt twee stra- ten, een landingsbaan, 520 inwo- ners en drie bordelen met 65 prostitutés, velen van hen min- derjarig.

Na de onthullingen van Di- menstein moesten de autoriteiten wel ingrijpen. Inmiddels is een aantal razzia's gehouden. In Cuiu-Cuiu zijn drie bordeelhou- ders gearresteerd en 24 prosti- tutes bevrijd. Ook in andere goudzoekersdorpen verrichte de politie aanhoudingen en werden minderjarige hoertjes gereed uit de klauwen van de souteneurs.

De getuigenissen van de meis- jes liegen er niet om. Zij mochten 's nachts niet slapen, want dat

betekende verlies aan klandizie. Wie toch zijn ogen sloot werd gewekt met een trap of een em- mer koud water. Op weigering van seksuele dienstverlening stond een klap met een gewee- kolf.

De reportages hebben zelfs de Braziliaanse president Fernando Collor de Mello bereikt. Deze zei

met walging en kwaadheid ver- vuld te zijn en beloofde dat de vrouwenhandelaars hun verdien- de straf niet zullen ontlopen. De federale politie heeft alle in de reportages beschreven dorpen uitgekamd en speurt nu driftig naar andere gemeenschappen waar deze praktijken voorkomen. □

Alleged child prostitutes rounded up

DE WILD TAOR

SHAKIT D H NIET

THIRTY alleged child prostitutes

who regularly preyed on foreign tourists at the intersection of Silom and Rama IV roads were rounded up in a raid by Crime Suppression Division police on Friday night. GSD deputy inspector general Pol Maj-Gen Sombat Amornvivat said the raid apprehended 10 girls and 20 boys between the ages of 11 and 18. He said those arrested allegedly belonged to three gangs of child prostitutes who preyed on tourists heading for Bangkok's notorious Patpong Road. Pol Maj-Gen Sombat yesterday warned foreign tourists not to seek pleasure in sex with children because it would be a violation of Thailand's laws.

"Most of these kinky tourists like small boys. Child prostitution is de-

2,000 baht at a short-time hotel in Soi Ruamrudee, managed to escape the police dragnet.

During preliminary interroga- tions, some of the children identified Mr Sathid Karueharat, 17, as their gang leader, police said.

Speaking to reporters after the raid, Pol Maj-Gen Sombat said the raid was conducted in response to Prime Minister Anand Panyara- chun's order through his office to the Police Department to eradicate child prostitution in accordance with the proposed Prostitution Bill, which sets the minimum age at 18.

Pol Maj Gen Sombat said child prostitution had done more to lar- nish the country's image than the issue of child labour.

He said suppression must con- tinue. "These children should be able to find a better job. But again, prostitu- tion is much easier than most jobs and it pays more," said the deputy inspector general.

Some of the child prostitutes told police they entered the flesh trade through necessity because their fam- ilies were poor.

Dirty Harry gaat Manila uitmesten 19/5

TEL MANILA, dinsdag

De Filippijnse hoofdstad Manila dreigt zijn aantrekkelijkheid voor seks-toeristen te verliezen nu de verkiezingsstrijd om het burgermeesterschap gisteren gewonnen is door Alfredo Lim.

Deze werd als politiechef bekend onder de bijnaam Dirty Harry, naar de gelijknamige Amerikaanse filmfiguur, gespeeld door Clint Eastwood, een keiharde politieman die eerst schoot en dan pas vragen stelde.

Lim wil als burgervader allereerst een eind maken aan het imago van Manila als seks-stad voor toeristen. Hij zal daarom om te beginnen alle vergunningen intrekken voor cafés, cocktailbars en massagesalons die als dekmantel voor de prostitutie dienen. Vervolgens wil hij de drughandel aanpakken.

Lims vijanden beschuldigen hem ervan misdadigers in koelen bloede te hebben gedood, naar verluidt om de overheid de kosten van een proces te besparen. (Reuter)

BANGKOK POST
FEB 2, 1992

In Full Bloom

by Maureen Seneviratne

A disease of class

So, according to one young and keen researcher into AIDS, now hanging like the sword of Damocles over our society, as he describes it: AIDS is a disease of class. "The poorest get the disease, are most vulnerable to acquiring it", said Dinesh Sivaratnam, fifth-year medical student from Monash University, Melbourne, here on a fact-finding mission on the subject, "because they have little or no access to knowledge and the protection needed to prevent infection from the deadly HIV-virus. The rich, on the other hand, have every chance of escaping simply because they have access to knowledge and protection — and have only themselves to blame if their carelessness they acquire it: AIDS or Acquired Immune Deficiency Syndrome for which there is no known cure in the whole known world.

A few facts bear repetition: Have relevance to the furious shouting and screaming pro and against which has been going on from the heights of rooftops and treetops in our country in the past few weeks and where the powers-that-be have seen sinister motives in a public outcry against the undeniable fact that there is a strong and regrettable connection between Tourism, Child Prostitution and AIDS in Sri Lanka though this fact is most deplorable.

Of 1.5 million estimated AIDS cases in the world, one third have been discovered in children. By 1995, 10-20 million new AIDS infections will occur. By 2000 A.D. 30 — 40 million people will have been infected with HIV virus of which 90 percent will be in developing countries and out of which 25 percent will be children and by then 80 per cent of HIV infections will result from heterosexual transmission.

And those, for all the loud, dissenting, hysterical voices, are projections of the World Health Organisation, not of sensation seekers or those self-appointed do-gooders or others with ulterior motives whose objectives are sinister, as one newspaper editorial (not this paper) castigated those who raised the alarms because their geographical area is one of the most polluted by the ill effects of tourism even in this regard — even if only ONE foreigner with HIV positive has been detected there.

Who points a finger to the fact that several might well be going undetected — or are we so naive as to think that every foreigner, leave alone every local gets himself exposed and detected by the public as an AIDS carrier while he goes round, perhaps even all unconsciously infecting our boy-kids? Naturally the Tourism Authorities are perturbed. But they seem to be most perturbed about valid and legitimate demonstrations raised to protect our (their) own society against ravaging wolves, of course may be few in number, but whose influence is most deadly upon our innocent, marginalized, illiterate, deprived, depressed, vulnerable children.

If their concern is positive and sincere to develop and resuscitate tourism, affected by ethnic wars going on apace, unabated in fury in this island for the past ten years and accelerated by a most brutal and cowardly assault on Tamil people in the South in 1983, then they needs must accept the fact that there is a connection between Child Prostitution (Boy Prostitution but not ruling out the heterosexual

version of it) and AIDS — and take remedial measures, especially directed to protect our society and the children in it (our future generations) by flushing out paedophiles with little ceremony and severe punishment: Paedophilia is a serious crime on the law books in every country in the world, and considerably so in the lands from which these foreign paedophiles emerge to slink into ours and with impunity abuse our little, unprotected ignorant mites. "No child on the beaches is too young", said Dinesh Sivaratnam, research student into AIDS in Sri Lanka, "to be taught how to look after themselves".

It is useless to deny that, "AIDS could kill the tourism industry" (Ann Ninan: IPS Manila). At the ESCAP (UN Economic and Social Commission for Asia and the Pacific) Conference on Social Welfare and Development held in Manila in October of 1991, Thailand's Foreign Minister for Population, Mechai Viravaidya spoke out clearly: "Any country that depends on tourism as a key source of income, can kiss all those goodbye if we cannot bring AIDS under control". There are an estimated 200,000 to 400,000 AIDS-infected people in Thailand and that country, one of the main receiving destinations for tourists in Asia, seemingly is not putting facts and figures under the carpet as we in Sri Lanka have a strong tendency to do!

Let everybody also be reminded that when His Excellency our President, Ranasinghe Premadasa signed the United Nations International Declaration on Survival, Protection and Development of Children at the inaugural ceremony of the Presidential Mobile Service at the Madhya Maha Vidyalaya in Anuradhapura on 5th April 1991, he was pledging our country — both Government Agencies and Non Governmental organisations to care also protect and develop to their fullest in a state of well being and hope for a decent future, all those children categorised as "Children Under Difficult Circumstances". How else would one categorize those unfortunate, exploited, sexually abused and violated children in and around our Tourist Beach Resorts except as "Children Under Difficult Circumstances" and the UN body has already accepted the fact that child prostitutes, wheresoever in the world they are found and for whatsoever reason they become such, they indeed ARE "children in difficult circumstances".

While the Plan of Action for the Children of Sri Lanka states that "Child Prostitution and drug addiction are considered to be negligible in children under 15 years of age and are therefore not covered here...." (which seems to be slightly inexplicable to those who have studied and worked with small children on the streets and beaches here), still it goes on to pointedly add, "An off-shoot of the phenomenon of street children and the early involvement of children of poverty groups in economic activities, is the prevalence of child prostitution. The visibility of the problem has increased with tourism... As there is very little information on prostitution in the under-15 age group, this problem is not dealt with specifically in this plan, but the necessary infrastructure is provided for assessment and programme development...."

(From our Ja-Ela Correspondent)

The tourist industry in Negombo and its environs are feeling a jolt created by the Catholic Church with their campaigns against the increasing child prostitution and other forms of immoral activities around the area. The industry fears that Negombo area would be identified as AIDS infested area, which would definitely be a great detriment to the industry.

The Negombo Hoteliers Association during their last meeting held recently at Royal Blue Oceanic discussed this matter at length. NHA felt that some of the posters that have come up in the tourist resort areas were not properly screened and when pointed out it was accepted by the Church authorities.

The opinion of the NHA has been that the impact could be very grave and the tourist industry that has been revived with much effort would be destroyed due to these campaigns. They do not deny that there could be child prostitution and other connected immoral

activities, but it is not confined to Negombo area alone. NHA says that they too are very keen to take part in the more meaningful campaigns against these immoral activities such as educating the youth, children, parents and the general public, rather than making a hue and cry from public platforms.

They pointed out that there is false propaganda, distorted facts and figures. NHA pointed out that a false alarm has been created about AIDS in Negombo. The correct facts were that there was an Italian who himself claimed as an AIDS patient went to Negombo Hospital and wanted to go to Navaloka. He went to Navaloka and from there vanished to Italy. The best solution to this problem would be for the Church to warn the married to strictly adhere to matrimonial vows and for the parents to have very careful eye on their children.

NHA expressed grave concern that if this would be picked up by foreign press it could be disastrous as it was known to have tarnished the image of the third world. Now the thinking of most

Mangala Weerasekera.

Tourist industry in Negombo jolted by anti-AIDS campaign

of the people would be that AIDS was spread by Tourism. But the fact would be that there were Sri Lankans suspected to be AIDS patients and they could contaminate the disease to the locals. Further the Sri Lankans coming back after long stay abroad could be another positive danger.

Dr. Sivarajah, DMO, Negombo Hospital who was also present at this discussion said that the fear of contacting AIDS has been from Sri Lanka to Sri Lanka as there were suspected Sri Lankan cases. He said that it was not really correct to accuse tourism for AIDS in Sri Lanka. Nobody was contesting that there could be immoral activities it would be best not to wait for formalities and launch a campaign to contain the spread of these activities. He said that now there was a fear of AIDS in certain sections of the community. It could be due to false propaganda. In this campaign that was being launched against these immoral activities, hoteliers, Health Department, Catholic Church, Negombo Municipal Council and the General Public would be involved.

Dr. Sivarajah said that already three high powered committees were set up and they were working progressively.

Their attempts would be to take the correct message to the masses and for them to be armed with correct measures.

They were hoping to invite media personnel, television and experts on the subject and open discussions so that the public could be best informed of the dangers and pitfalls of AIDS and other immoral activities.

They have planned to put up posters giving all the information necessary. They would also give much prominence to the Archbishop's message on tourism and for this they would be seeking His Grace the Archbishop's permission to print it. Printing of stickers and to distribute them has also been planned.

Dr. Sivarajah said that there could be a danger by the mushroom upsurge of guest houses that could indulge in immoral activities. These should be under close supervision.

The Catholic Clergy in Negombo has been a driving force in all matters of public interest in Negombo. The latest debacle now being the immoral activities such as child-prostitution, male-prostitution etc. The cries of the clergy were so loud that received marked response from the authorities and also created a tremendous impact in this area. Thus formed a high powered committee with the participation of all the involved parties to find solutions to this problem. The committee is headed by Mr. Merric Gunaratne, Deputy Inspector General of Police, Western Province.

Here, Rev. Fr. George Bernard, Parish Priest, St. Mary's Church Grand Street one of the champions in the protest campaign,

addressing the high powered committee held at the Negombo Town Hali recently. Picture on the left shows section of the large number of Catholic clergy and nuns who participated at the meeting. The meeting was attended by representatives of the Negombo Tourist Hoteliers Association, Principals of Schools, Police officers, representatives of NGOs of the area.

Among others who addressed the meeting were Dr. Jayakuru, Director Anti YD Campaign, Dr. George Fernando, Director General of Health Services, Mr. Merric Gunaratne, DIG, Western Province and Mr. Sarath Chandra Gunaratne, Mayor, Negombo. — (Picture by Quintus Perera, Our Ja-Ela Correspondent)

The plight of the child

2

THE ISLAND FAMILY

● Commissioner voices her views

Child prostitution in Sri Lanka

by Dilrukshi Hondunetti

"There was much talk about Sri Lanka being placed second in the charts for child prostitution in Sri Lanka. I disagree and these reports are misleading the public, says Mrs. Padma Ramasinghe, Commissioner of Probation and Child Care Services.

Not even UNICEF had completed an island-wide survey. These unrealistic figures have been produced after doing sample surveys, she says.

But she does admit that the problem exists. The following are Mrs. Ramasinghe's responses to questions posed by "The Island":

Q: What is the cause for this vastly expanding threat of child prostitution?

A: Sri Lanka is poverty-stricken. Children from 6-20 are the vulnerable group. Most of them face the challenge of finding employment and shouldering other financial burdens of home.

The striking fact is that the child male prostitutes exceed the number of child female prostitutes.

Child prostitution is directly linked with tourism. Since the 70's this has become a profitable source of income for the youth. There were no luzzes as no training or experience was required like any other profession.

The tourists offer an attractive package, and the youth in search of a "fast buck" falls prey to this menace.

Q: What are the steps you are taking to overcome this problem?

A: The department has launched a new programme to educate the "target group" how to overcome this problem. The department firmly believes that prevention is better than cure.

This programme is done in collaboration with the Education Ministry and the Tourist Board. Then these children are properly rehabilitated.

The second part of this is to enlighten parents of these affected children and the general public.

With such programmes this problem could be controlled because there aren't more than 20,000 child prostitutes in Sri Lanka.

There is a massive global promotion of prostitution. There is much advertising regarding our child prostitutes in West Germany, Britain, Sweden and Denmark etc. People are aware that there is cheap labour in Sri Lanka and even the prostitutes charge less.

Q: How does the commissioner see this problem as a member of the public?

A: This is degrading humanity and a perverted self-employment scheme for some.

Our moral standards have drastically gone down. With this erosion of standards of living, people have become commercialised. Even children would do anything for material gains.

Q: What are the health hazards rising out of child prostitution?

A: Basically prostitution brings various venereal diseases. Homosexuality is expected to be much worse.

There was V.D. syphilis, gonorrhoea and various other diseases which were sexually transmitted. The world at present faces the threat of

There is a massive global promotion of prostitution. There is much advertising regarding our child prostitutes in West Germany, Britain, Sweden and Denmark etc. People are aware that there is cheap labour in Sri Lanka and even the prostitutes charge less.

incurable AIDS.

Q: What would the future of these children be, if not properly rehabilitated?

A: Even with complete rehabilitation their future seems bleak. Most victims are socially and economically exploited. They live in difficult circumstances.

If not rehabilitated, they would be a burden for

the country. There would be further demoralisation and the country's progress would slacken.

Q: Who has assisted you so far in your efforts to combat this menace?

A: The Catholic Church the police and so many governmental or non-governmental organisations have helped the department immensely.

The press has been wonderful by giving required publicity in creating awareness.

But religious groups, voluntary organisations and community welfare organisations should also help.

Q: Where do most of these children come from?

A: This is the low income group mostly from the coastal resort towns. "Bead Boys" are produced in the coastal areas and growing in numbers constantly.

Q: Should not there be more vigilance in these coastal areas then?

A: Most of these activities take place secretly. For example the Negombo police has set up committees to be extra vigilant.

There are more probation officers in these areas working in close contact with the police stations.

The masses should also be alert because it is their children who mostly face this problem.

Q: Do you think that tightening of legal ropes is a must?

A: Yes. Rehabilitation of prostitutes goes hand in hand with legislation. Proper implementation of laws is the one sure way of overcoming this sordid exploitation of humanity.

In the 54 Articles in the convention, Article 32 secures a child from economic exploitation. Article 34 from sexual exploitation and Article 35 from abduction, sale or traffic of children.

Could anyone turn a blind eye when the children are abused? Severe punishment for people who propagate this should be given.

Q: What should the role of government be in the efforts of the Department?

A: A well-organised vocational training programme and providing ample employment opportunities for these affected children is the duty of the government.

They hold the future of our country in their hands. Our future would be a vacuum, if the youth are not guided.

Children are not mainly responsible for their unfortunate plight, as circumstances force them to shoulder economic burdens.

This is not the time to offer lip service, as the need is so great, locally and internationally, solutions should be found to this problem of children falling prey to the evil hands of prostitution.

The haunting melody of the Sri Lankan entry for the "UNICEF and peace show", sung by songstress Miriazelle Goonetilleke fills the air, with a cry for help.

"Don't ignore them,
Just reach out to them,
I'm sure you will find...
That you and I together can give
them a better life".

Let us unite in the effort to save our future generation from this exploitation.

One hundred and twenty three nations, including Sri Lanka, have signed the Convention of the Rights of the Child. It is just two years after the United Nations adopted the Convention. Our President signed for Sri Lanka in April, this year, at a historic ceremony held in Anuradhapura.

Yet, child abuse, unfortunately goes on - and on. We recently read how a 12-year old child had been torched to death by her employers. Which means that such small children are yet in domestic service.

They could be doing much worse, perhaps, for not all employees resort to such diabolically cruel and final methods of punishment.

They could be on the streets, on the beaches - in prostitution. Most vulnerable to the sexual abuse of foreign and local paedophiles. In imminent danger of contacting or carrying the fatal disease, AIDS.

We can see for ourselves the glaring inequalities in the lives of our children where thousands drop out from school - even though education is free. Speaking

to some of these drop-outs, mostly at primary levels, one hears the usual story, "no money for clothes, for bus fare."

Parents prefer their children to be in casual employment and help their families survive than receive an education. It is encouraging to find that education at primary levels will soon be compulsory in our country.

New chapter

It took some thirty years to bring children's rights within the embrace of international law. A new

chapter in human rights was indeed opened when the General Assembly of the United Nations adopted the Convention of the Rights of the Child. The historic event is an encouraging milestone on a road full of obstacles.

The obstacles are, as the UN research proved, in our own selves who fail to see the trauma of the child, who do not understand that the child cannot wait: in our own land the tragedy of the majority of children is evident but so much taken for granted. Yet the statistics of children everywhere indicate that...

Of 13 million child deaths every year more than a quarter are the result of preventable diseases. Child abuse plagues many countries, including affluent nations.

In many developing countries one pupil out of seven drops out before reaching second grade.

Drug abuse is taking an increasing toll on children. Well over 50 million children are part of the labour force in the world.

Part of an international network which focusses on the abuse of the vulnerable, young, innocent child in this respect in Asian destinations, it works with parents, schools, teachers, social workers, community development workers, religious groups etc to make people aware of the dangers posed to our children and the fact that many are already threatened by the deadly disease of AIDS.

Peace sponsors and co-sponsors programmes with Street and Beach children and has won the support of many related organisations. One way to reach those who are interested in countering the problem is by a series of Workshops with social/community development workers and these have been successfully organised by PEACE. More Workshops will follow on shortly.

Peace sponsors

They are subject to unsafe working conditions and deprived of a basic education and normal family life.

by Maureen Seneviratne

abused and distressed children, particularly in relation to child prostitution in our beach resorts and in the city.

No clear statistics are available for Sri Lanka but it is frightening to know that some authorities claim as many as 20,000 children abused on our beaches and in our streets. The Association, "Protecting Environment and Children Everywhere" (PEACE) is raising awareness about

„Verdachte ontkent”

De dramatische gevolgen van een onschuldige logeerpartij

NVK 30-5

NOVEMBER 1989. De bel rinkelt in een rijtshuis op een woonerf in Enschede. Een man en een vrouw. „Wij zijn van de Jeugd en Zedenpolitie. Mogen we u een paar vragen stellen?”

„Ik dacht aan iets op school of zo”, zegt Truus van den Broek. „Omdat ons zontje met astma op de bank in de woonkamer ligt, neem ik de politiemensen mee naar boven. Ze vertellen dat mijn jongste zuster aangifte heeft gedaan van seksueel misbruik van een van haar kinderen. Door ons. „Dat moet een vergissing zijn”, zeg ik.”

„Nee, u moet twee tassen klaarmaken. Uw kinderen worden naar Drenthe gebracht.”

„Ik meen dat ik nog heb gevloekt. Ik raak over mijn toeren, vooral omdat m'n zoon ziek ligt en medicijnen moet hebben. Ik heb de Tweede Wereldoorlog niet meegemaakt maar het geeft een razzia-gevoel. Je wilt het misverstand gaan rechtzetten en wordt in een cel gezet met een kussen en een deken. Bh en schoenveters afgeven. Dan begrijp je pas dat het echt gebeurt.”

Pim van den Broek: „Ze kwamen op mijn werk. M'n eerste reactie was: er is iets met vrouw of kinderen gebeurd. Ik was opgelucht toen hij zei dat hij me kwam aanhouden, want dat moest natuurlijk een misverstand zijn. Op het politiebureau hield ik m'n jas aan. Tot er een vent om de hoek komt kijken die zegt: „Die jas kunt u wel uitdoen hoor!”

De volgende dag beginnen de verhoren. Hij: „Ze beginnen te zuigen, ze vertellen niet wat de aanklacht is. Ik wilde zoveel mogelijk medewerking verlenen, maar dat wordt juist tegen je gebruikt. Ze zitten er om jou erin te luizen, die les heb ik daar geleerd. De politie is niet altijd je beste kameraad. Wat ik van dat bewuste weekende niet wist, heb ik niet ontkend. Het vervelende was dat ik me nauwelijks iets kon herinneren.”

Zij: „Ik kon proeven dat ze het hem in de schoenen wilden schuiven. Mij werd meteen gezegd waar het om ging: het dochtertje Ite van mijn jongste zus zou tijdens een logeerpartij in augustus op allerlei manieren seksueel zijn misbruikt. Dat zou het meisje hebben verteld. Ook zouden we onze eigen kinderen misbruiken, en dat zou allemaal bij ons in de woonkamer moeten zijn gebeurd. Met onze eigen twee kinderen er bij. Die werden op het moment dat wij in de cel zaten door de kinderpsychiater onderzocht.

„Ik kon alleen vertellen wat ik wist: dat we een weekende in augustus goed gezorgd hebben voor een kind uit een labiel gezin. Dat m'n jongste zus zelf een moeilijk verleden had en dat er juist in die periode grote spanningen waren rond de hartoperatie van m'n vader en de dementie van m'n moeder. En dat Ite tijdens de logeerpartij een beetje heimwee kreeg, dachten we, en daarom naar huis wilde.

„Later heb ik tegen de rechter-commissaris gezegd dat het hele verhaal maar één oorzaak kan hebben. Die is dat m'n man misschien te nonchalant met het naturalisme is omgegaan. We waren dat weekende net terug van drie weken naturistencamping. Hij heeft toen waarschijnlijk bloot door het huis en in de tuin gelopen. Misschien is het meisje er door in verwarring geraakt. Achteraf stom om er geen rekening mee te houden, ja.”

Na drie dagen, twee nachten, werd Truus van den Broek tegen elf uur 's avonds buiten in de regen gezet.

Hij: „Als ze zeiden: je hebt in je blootje op de bank gezeten, antwoordde ik: „Dat herinner ik me helemaal niet. Ik denk niet dat het zo is, maar omdat ik me het niet herinner, kan het zo zijn.” We gaan 's zomers naar naturistencampings en thuis in de zomer lopen de kinderen en wij wel bloot rond. Maar bijvoorbeeld niet als de burens er zijn, want die kunnen er

niet tegen. Daar houden we rekening mee.

„Dan zeiden ze: „Je hebt dat weekende met het kind over seksualiteit gesproken.” Ik dacht van niet, maar omdat ik het niet wist, kon ik ook niet zeggen dat het niet waar was. Er was wel een duidelijke grens. Op een gegeven moment zeiden ze dat ik in het broekje van het kind zou hebben gezeten. Nou, dat kon ik ontkennen, omdat het buiten de mogelijkheden valt van wat ik doe. Dat gold ook voor alle toespelingen op seksuele handelingen. We houden die dingen duidelijk gescheiden, ook bij onze eigen kinderen. Maar juist wat ik open had gelaten, werd later tegen me gebruikt.”

De beschuldigingen worden opgevoerd. „In het derde verhoor vroegen ze ineens over een buurmeisje, Maaïke. „Hoe komt het dat Maaïke niet meer niet meer door jullie straat durft te fietsen?”, vroeg hij. Ik wist niet waar ze het over hadden. Dat kind was twee jaar daarvoor wel eens bij ons thuis geweest en later niet meer.”

T IJDENS het verhoor laat Van den Broek zich in alle opzichten kennen als de docent informatica die hij in het dagelijks leven is. Hij heeft de neiging om te rangschikken. Zijn droge antwoorden vallen in een van de volgende vier categorieën: wat waar is — wat niet waar is — wat waar kan zijn — wat niet waar kan zijn.

Hij wordt negen dagen vastgehouden. De verhoren vlotten niet. Het proces-verbaal vermeldt de verdenking van de artikelen 244 cq 247 cq 248 cq 249 van het Wetboek van Strafrecht: het plegen van vleselijke gemeenschap of ontucht met een meisje beneden de leeftijd van 12 jaar dat aan zijn zorg was toevertrouwd.

Er onder staat: *verdachte ontkent.*

„Toen we samen voor de kinderrechter werden geleid, vroeg ik aan m'n vrouw: wat is dat toch met die Maaïke?”

Zij: „Jij kwam gebroken uit die verhoren. Je was helemaal versuft.”

Hij: „Ik bleef herhalen wat ik wist. Ik heb steeds gedacht dat het misverstand uiteindelijk zou worden opgehelderd.”

Truus van den Broek was zelf orthopedagoge. „Nu niet meer, het taalgebruik uit de sector komt me mijn neus uit na wat er gebeurd is. Maar niettemin: het betekent dat ik een beetje kan beoordelen of de orthopedagoge haar werk goed heeft gedaan. Het rapport dat mevrouw drs F. Lamers-Winkelman van het verhoor van Ite heeft gemaakt mag ik niet lezen. De videoband die van de sessie is gemaakt is bewijsmateriaal, en dat mag je als verdachte wel zien. Een keer. Ik was werkelijk stomverbaasd. Ik vond het onbegrijpelijk dat zo'n verhoor serieus wordt genomen.”

De volgende weergave van het interview van het 5-jarig nichtje Ite is de beste reconstructie die ze op basis van haar aantekeningen kan geven. Een objectieve beoordeling van de band wordt niet toegestaan. De video mag bijvoorbeeld niet worden bekeken door de beroepsvereniging van orthopedagogen, waar Van den Broek een klacht tegen mevrouw Lamers heeft ingediend. De rechtbank stond hem wel af aan een onafhankelijke deskundige, prof dr W. Wolters, hoogleraar pediatrische psychologie in Utrecht, die uiteindelijk weinig vriendelijke woorden voor het werk van de bekende orthopedagoge over had.

Het vraaggesprek was volgens Wolters „suggestief, dwingend en inducerend (in de mond leggend)”. Zijn conclusie is dat er geen misbruik van het kind is geweest. Het openbaar ministerie besloot daarop de zaak te seponeren wegens gebrek aan bewijs.

Truus: „Het begint bij de constatering: 'Je

Op een dag in november een paar jaar geleden wordt een echtpaar in Enschede door de politie voor verhoor meegenomen. De man wordt verdacht van incest.

Ondervragingen volgen, anatomisch correcte poppen komen op tafel, een leerkracht uit een vermoeden, de zedenpolitie is zeer ijverig. Maar de deskundigen spreken elkaar tegen. De onderzoeken zouden onbetrouwbaar zijn, de aanwijzingen vaag en de beschuldigingen vals. De rechter seponereert. Pim van den Broek bracht negen dagen in de cel door. Onschuldig. Maar hoe onschuldig is iemand nog die verdacht werd van incest? Hij wil genoegdoening. In de buurt echter circuleren de anonieme brieven.

door Jeroen Trommelen

bent in Enschede geweest en daar zijn stoute dingen met je gebeurd. Teken op deze pop waar ze je pijn hebben gedaan'. Er wordt niet gevraagd of er wat is gebeurd. Ite maakt dan gebaren waaruit moet blijken dat het is geslagen en geschopt. In het tweede gedeelte haalt Lamers de anatomisch correcte poppen uit een tas en zegt: „En nu komt het allerbelangrijkste waarvoor je gekomen bent”.

„De poppen krijgen namen: Pim-pop, Truus-pop, Anja-pop en Ite-pop. Ite gaat fantaseren en zegt: „Ik doe óók het hondje erbij. Dat hebben ze wel niet.”

Lamers: „Ga nu met de poppen naspelen wat je in Enschede overkwam.”

Ite: „Ik speelde met Anja op de schommel.”

Als het kind niet spontaan seksuele handelingen naspeelt, neemt mevrouw Lamers het op schoot en vraagt:

„Ging oom Pim met z'n piemel in dit gaatje?” (de vagina)

„Ja”

„Ging oom Pim in dit gaatje?” (de anus)

„Nee, dat deed-ie bij Anja.”

„Ben je daar bij geweest?”

„Nee, dat heeft Anja me verteld. Dat vond ze niet leuk, ze gaat de politie bellen.”

„En kwam tante Truus ook-aan je plekje?” (de vagina)

„Ja”

„Kwam oom Pim ook aan de piemel van Pieter?”

„Ja.” Spontaan: „Dat deed oom Pim wel in

haar mond, maar dat wilde ze niet daarom deed oom Pim het in zijn eigen mond.”

A DJUDANT M. Kroezen van de Jeugd- en Zedenpolitie in Enschede: „Sommige dingen klinken misschien onwaarschijnlijk, maar daarom kunnen ze nog wel waar zijn. Het is moeilijk precies te zeggen wat fantasie is en wat werkelijkheid. Voor ons bevat zo'n zaak veel meer dan het verhoor van mevrouw Lamers. Het eerste signaal kwam van de school van Ite, dat is erg belangrijk. Weet u dat het kind daar spontaan een tekening heeft gemaakt van oom Pim met een grote piemel?”

Het verhoor door de orthopedagoge woonde Kroezen met een collega bij, onzichtbaar achter een one-way-scherm. „Mevrouw Lamers heeft ons meteen verteld wat ze zou gaan rapporteren, dus konden we dat in ons proces-verbaal opnemen. Toen waren we al naar de school van de kinderen van Van den Broek geweest, omdat er signalen van het nichtje waren dat ook zij werden misbruikt. Die signalen waren er niet. Toen hebben we gevraagd of er misschien andere kinderen waren waarmee het gezin contact had, waar wel problemen mee waren. De leerkracht heeft de relatie gelegd met het buurmeisje Maaïke.”

Kroezen wil wel kwijt dat hij nog steeds niet in de onschuld van Van den Broek gelooft. Ook al heeft de kinderpsychiater geen misbruik van de eigen kinderen vastgesteld, ook al bleek het onderzoek van orthopedagoge Lamers ondeugdelijk, en ook al konden alle andere beschuldigingen van het 5-jarig nichtje uiteindelijk niet worden bewezen.

„Dat ze ten onrechte zijn verdacht blijkt nergens uit, dat vinden ze zelf. Ik wijs er op dat de sepot-grond een 02 — geen wettig bewijs — heel wat anders is dan 01: ten onrechte als verdachte vermeld. Een heel ander element is het onderzoek van de psychologe mevrouw J. Hees-Stauthamer in de zaak van Maaïke. Daarin staat duidelijk dat het meisje een trauma heeft opgelopen binnen het gezin van Van den Broek. Dat rapport wordt niet bestreden. In die zaak blijft mijnheer een heel duidelijke verdachte.”

Hoe sterk zijn die aanwijzingen waar de Enschedese zedenpolitie nog steeds in gelooft? Een spontane tekening van een grote piemel — dat is inderdaad heel wat. We zoeken het op in het proces-verbaal van de getuige Maria Hanna van Sloten. Beroep: leerkracht basisonderwijs. De schooljuffrouw van het nichtje Ite.

„Na de grote vakantie was Ite heel anders dan het jaar daarvoor. De moeder vertelde in een vertrouwelijk gesprek dat Ite bij een logeerpartij vervelende dingen had gezien bij haar nichtje. Het ging om seksuele dingen. (...) Na de herfstvakantie maakte ze een tekening van een bank met daarop een figuur. Ze zei dat het oom Pim was op de bank. Dit was een figuur met alleen een hoofd en een romp. Toen ik haar vroeg oom Pim verder te tekenen, tekende ze ook armen, benen en een klein piemel. Toen een ander kind dit zag en op de piemel wees, tekende Ite een grote piemel bij oom Pim.”

En wie had ook weer vastgesteld dat Maaïke een trauma had opgelopen in het gezin Van den Broek?

We lezen het in de bevindingen van mevrouw Hees-Stauthamer: „De conclusies luiden dat de verklaringen van minderjarige X. over het algemeen redelijk betrouwbaar zijn. Tegelijk is naar voren gekomen dat het verhaal dermate summier is dat het geen nieuwe feitelijkheden heeft opgeleverd ter verduidelijking van door de heer P.M. van den Broek gepleegde handelingen. Uiteindelijk kan met

voldoende zekerheid gesteld worden dat er een trauma heeft plaatsgevonden in de periode dat X contact had met de familie Van den Broek. Dat is dezelfde periode, zo blijkt elders, waarin het gezin van Maaïke is verhuisd en er problemen zijn op school. Over de vermeende ontucht herinnert Maaïke zich tot op de dag van vandaag letterlijk niets, constateert Hees. Voor de conclusie dat het kind derhalve moet zijn „gehypnotiseerd”, kan de psychologe geen enkele aanwijzing vinden.

En wat had mijnheer Van den Broek eigenlijk ook weer met Maaïke te maken? Dat meisje was tenslotte al twee jaar niet meer bevriend met hun dochtertje, en was sindsdien ook niet meer aan huis geweest. Rondtuit onthullend is de verklaring hierover van Leo Huisman, de vader van Maaïke.

„Afgelopen week kwamen jullie met de bekende mededeling over het echtpaar Van den Broek”, zegt hij tegen de politiefunctie. „We zijn daar heel erg van geschrokken. (...) We hebben zelf met Maaïke gespraakt. Aan de manier van reageren kon ik merken dat er wel wat gebeurd was. Als er niets gebeurd was, zou ze wel hebben gezegd: „Papa, waar heb je het over, er is niets gebeurd.” Nu zei ze steeds: „Ik weet het niet meer, ik weet ook niet of er wat gebeurd is.”

„De volgende dag heb ik weer met haar gespraakt. Ze zei toen dat er wel wat gebeurd was, maar dat ze niet meer wist wat. De dag daarop zei ze ook tegen ons dat ze bang is voor het huis van de Van den Broeks. Ze durfde daar zelfs niet meer goed langs te fietsen. Ze is er ook nooit, nooit meer geweest. (...) Onze dochter kennende, haar reacties ziende is er beslist wat gebeurd op seksueel gebied met Maaïke in het huis van Anja door Anja's vader.”

H ET IS MEI 1992. Nederland beleeft een ongekend heet voorjaar en Pim van den Broek heeft er niet over gepeinsd zijn klaren uit te trekken. In het bestuurs woonerf zijn bij elk huis anonieme brieven bezorgd: „WAARSCHUWING. Op nummer 59 woont P.v.d. Broek. Hij wordt door de politie verdacht van ontucht met kinderen.”

Zij: „We vechten nog steeds voor genoegdoening bij de beroepsorganisaties. Persoonlijk ben ik veel voorzichtiger geworden met kinderen van anderen. Zelfs een schouderklappe kan verkeerd worden uitgelegd. Je durft niet meer bloot uit de douche te lopen als er een vreemd kind in huis is. Gelukkig is hier in de straat heel nuchter geregeerd. Meid, jullie zijn het slachtoffer van een trend”, zei een buurvrouw. Daar was ik erg blij mee.”

Hij: „Tijdens de eerste verhoren heb al gezegd dat het ging om een zaak van zedenangst. Er is nu een schadevergoeding betaald door Justitie, maar dat beschouw ik niet als genoegdoening, het is een afkoop.”

Zij: „We willen dat de deskundigen worden veroordeeld. We willen dat er iets gedaan wordt met de fouten die gemaakt zijn. Dit kan ons allemaal overkomen. De eerste de beste labiele figuur hoeft maar een beschuldiging te uiten en de trein zet zich in beweging. Als de deskundigen niet worden aangepakt, stelt de diagnostiek niets meer voor.”

Hij: „Ook de klunzigheid van de politie moet aan de kaak worden gesteld. Het is misschien dom om te zeggen, maar als ik het wel had gedaan, was ik door alle fouten die gemaakt zijn niet eens veroordeeld.”

(De namen van de kinderen, familieleden en burens van het gezin Van den Broek zijn onnuttig van hun privacy veranderd.)

Angst voor incest leidt soms ook tot excessen

Met genoegen las ik het artikel „Verdachte ontkenning” in Het Vervolg van 30 mei. Vaak staan we in de verleiding om partij te kiezen voor de incest-verdachte of voor degenen die incest vermoeden. Alsof het één waar is en het andere niet. De werkelijkheid is dat incest voorkomt en dat zedenangst ook voorkomt, veelal tegelijk.

In 1970 was ik onderwijzer aan een der laatste plattelandsmeisjescholen in Noord-Limburg. Mijn eerste baantje, en ik voelde mij als een vis in het water.

Op een dag onderhield de pastoor, voorzitter van het schoolbestuur, mij over geruchten en klachten dat ik mijn leerlingen seksueel benaderde. Hij wilde niet zeggen van welke ouders deze klachten kwamen. Ik begreep onmiddellijk het gevaar van zo'n anonieme roddel en besloot om de bronnen op te sporen.

Na enig speurwerk kwam ik twee ouderparen op het spoor, die bekenden dat zij zulke angsten jegens mij koesterden. Zij baseerden hun vermoedens op het feit dat ik als surveillant tijdens het speelkwartier stoeide met de kinderen en dat ik tegen een meisje geknipoogd had terwijl ze in een rij stond voor de schooldeur.

Tegen deze angst voor seksualiteit en de neurotiserende invloed ervan op kinderen wil ik waarschuwen. Dit sluipende gif voor de psychische gezondheid en ontwikkeling van kinderen krijgt te weinig aandacht. Het traumatische effect van een heksenjacht en vervolging, zeker als er geen goede reden voor is, richt zeker psychische schade aan.

Het is in de psychologie een bekend verschijnsel dat mensen hun frustraties en angsten op anderen projecteren, vooral op mensen die zichzelf toestaan wat zij zichzelf onthouden, bijvoorbeeld blootlopen en elkaar aanraken.

In de handen van deze mensen kan de aandacht voor seksueel ge-

weld, die ik toejuich, ontaarden in een neurotische jacht op incest, zonder dat nog gerelativeerd wordt, zonder dat het middel in verhouding staat tot het doel.

Verstandig relativeren is noodzakelijk, en dan bedoel ik beslist iets anders dan goedpraten of toedekken.

NIJMEGEN *Cor van Daal*
psycholoog/Gestalttherapeut

Poppenmethode

Naar aanleiding van het artikel „Verdachte Ontkenning” het volgende: ik ben werkzaam als maatschappelijk werker. De laatste drie jaar heb ik veel te maken met mannen die beschuldigd zijn van incest. Wat opvalt is dat de zogenoemde poppenmethode nog steeds wordt aanvaard (zowel civiel- als strafrechtelijk) door hulpverleners en de rechtbank. Deze theorie is geïntroduceerd door de dames Lamers en Van Deutekom (bekend van de Bolderkar-affaire.)

Prof. dr. Wagenaar schrijft in zijn boek *Dubieuze Zaken* dat bovengenoemde dames volstrekt ontoelaatbare onderzoeksmethoden gebruiken die niet alleen de waarheid verdraaien, maar tevens de onderzochte kinderen zodanig beïnvloeden dat ze daarna niet meer in staat zijn waarheid van suggestie te scheiden.

Dr. Van Koppen (mede-auteur van het boek) is van mening dat rechters en hulpverleners afgaan op de verhalen van de ex-vrouw. Al mijn cliënten die na hun scheiding beschuldigd zijn van incest zijn niet strafrechtelijk vervolgd, want er is geen aangifte gedaan bij de politie. Maar deze mannen zien jaren hun kinderen niet. Bij vele mannen vallen de namen van bovengenoemde dames. Het lijkt mij hoog tijd dat politiek Den Haag zich hiermee bemoeit.

LEIDEN *J. Louwrier*

Prof. dr. Hans Crombag was onderwijsonderzoeker voordat hij zich in de rechtspsychologie bekwaamde. Na een bijzonder hoogleraarschap in Leiden werd hij in 1986 hoogleraar rechtspsychologie aan de Rijksuniversiteit Limburg. Samen met twee andere rechtspsychologen publiceerde hij onlangs een boek, *'Dubieuze zaken'*, dat veel stof doet opwaaien. Een interview over de gebreken van het Nederlandse strafrechtssysteem. „De problemen van onze strafrechtspraak liggen besloten in onze regels en gebruiken.”

Frits Abrahams

„Dat boek is natuurlijk bedoeld om opzien tebaren, om irritatie te veroorzaken en door te dringen tot juristen. We willen bereiken dat ze er niet omheen kunnen.”

Hans Crombag (56), hoogleraar rechtspsychologie aan de Rijksuniversiteit Limburg en de Universiteit Antwerpen, in zijn werkkamer in het Maastrichtse universiteitsgebouw. Een charmante, erudiete spraakwaterdier die niet voor *strong opinions* terugdeinst. Sinds kort is hij, tot zijn verbazing, met de psychologen dr. P.J. van Koppen en prof. dr. W.A. Wagenaar auteur van een heuse wetenschappelijke bestseller: *Dubieuze zaken*, een boek met veel scherpe kritiek op de Nederland-

se strafrechtspleging. De eerste druk is al bijna uitverkocht - een zeldzaamheid bij dergelijke boeken. „Dit is zonder twiifel een bijzonder belangrijk boek voor het praktische rechtsbedrijf”, schrijft Jan Leijten, advocaat-generaal bij de Hoge Raad, in zijn voorwoord.

Het boek leidde al tot verhitte discussies op radio en televisie en tot lovende kritieken in de pers. Crombag: „We willen dat de juridische gemeenschap zich via de druk van de publieke opinie met de inhoud van dit boek verstaat. Ik werk allang op dit terrein, ik heb in de loop der tijd hele brave en serieuze boeken geschreven, vaak samen met juristen. Ruim een jaar geleden heb ik met Van Koppen, ook een rechtspsycholoog, een boek samengesteld met bijdragen van tal van mensen uit de rechtspsychologie: *De menselijke factor: psychologie voor juristen*. Zo'n boek wordt welwillend ontvangen, maar het verdwijnt, het speelt niet echt een rol. Het kwam uit bij een juridische uitgever, en we zijn met *Dubieuze Zaken* dan ook naar een publieksuitgever gestapt.”

U bent, evenals de andere auteurs van 'Dubieuze zaken', rechtspsycholoog, geen jurist. Wat houdt dat precies in: rechtspsychologie?

„Het is een jonge tak van de toegepaste psychologie, zoals je ook onderwijspsychologie hebt en arbeidsorganisatiepsychologie. In Amerika bestaat er een oudere traditie, wij kennen de rechtspsychologie eigenlijk pas sinds een jaar of vijftien. Het gaat bij ons om een klein clubje mensen, hooguit vijftien.”

„Het recht heeft twee kanten waarmee wij ons als psycholoog bezighouden. In de eerste plaats

Prof. dr. Hans Crombag, rechtspsycholoog:

NRC 16

'Ook wijze rechters gaan fout in een fout systeem'

zijn er de deelnemers aan de strafrechtspraak in allerlei rollen: rechters, officieren van justitie, verdachten, advocaten. Hun gedrag wordt niet alleen bepaald door juridische factoren, maar ook door het feit dat ze nu eenmaal zijn wat ze zijn: *mensen*.

„Daarnaast kun je het recht zien als een verzameling regels die bedoeld is om uw en mijn gedrag te beïnvloeden. Het recht zit in feite vol met veronderstellingen over hoe mensen zijn. Als u dronken bent en geweld pleegt in een kroeg, dan wordt u daarvoor bestraft met een straf die geacht wordt u de volgende keer af te schrikken. Maar is dat ook zo? Dat proberen wij psychologen na te gaan.”

Hoe verklaart u dat een boek als 'Dubieuze zaken' juist niet door juristen geschreven werd?

„De allesoverheersende preoccupatie van een strafrechtjurist is: hoe behoort het strafrecht in elkaar te zitten. Rechtspsychologen zijn empirici, wij zijn gewend te kijken naar wat er de facto gebeurt en om ons af te vragen: hoe komt dat nou? Maar belangrijker is dat wij nog steeds met vreemde ogen naar dat bedrijf kijken en dus bepaalde dingen veel scherper zien. Bij juristen zie je, sterker dan in menige andere beroepsgroep, een socialisatieproces: je moet deel gaan uitmaken van een gemeenschap die haar eigen taal spreekt. Het is een nogal gesloten wereld, en als je er eenmaal inzit, zie je de rareiteiten niet meer. „Juristen hebben een eigen soort

logica. Ik ben een tijdlang bijna verslaafd geweest aan de rede-nertrant in de arresten van de Hoge Raad. Ik kwam er regelmatig wendingen in tegen waarvan ik dacht: is dat wel een goed argument? Maar na verloop van tijd ga je inzien dat het, vanuit hun optiek, inderdaad een goed argument is.”

Maar al die tijd groeide bij u de irritatie.

„Nou ja, ik moest vooral geweldig lachen. In de hoofden van andere mensen kruipen en daar de gekkigheden zien - dat is vooral een bron van entertainment. Maar ik geef toe dat er in ons boek ook irritatie boven komt. We hadden afgesproken dat we onze kritiek zouden verpakken in ironie, maar op sommige punten breekt onze woede door.”

Crombag, Van Koppen en Wagenaar beschrijven in *Dubieuze zaken* hoe de rechter in een aantal concrete zaken tot een veroordeling is gekomen. Hoe maakte hij daarbij van bewijsmiddelen gebruik en hoe zijn die bewijsmiddelen tot stand gekomen? Ze vroegen 72 advocaten om de dossiers van strafzaken die naar hun oordeel tot een aanvechtbare uit-

„Ik zeg wel eens tegen mijn dochters: lieverd, als je me echt wilt pakken, moet je roepen dat ik een ouwe viezerik ben die je vroeger misbruikt heeft. De kans dat ik daar heelhuids vanaf kom, is gering.”

spraak hadden geleid. Dat resulteerde in de selectie van 35 zaken die uitvoerig worden geanalyseerd.

Was u verbaasd over het aanbod aan zaken?

„Ja. Wij dachten dat wij hier en daar wel op een fout zaakje zouden stuiten, maar dat het nogal zeldzaam zou zijn. We veronderstelden ook dat er in een aantal zaken uiteindelijk niets aan de hand zou zijn. Per slot van rekening is de advocaat niet helemaal objectief. Maar de snelheid waarmee die zaken konden worden aangeboden, plus het feit dat het altijd raak was - dat heeft ons verbaasd. De omvang van het probleem heeft ons meer verrast dan de aard ervan.”

Wat is de omvang precies?

„Wij willen niet zeggen dat die 35 zaken karakteristiek zijn voor de gemiddelde Nederlandse strafzaak. Dat is immers een routinematige aangelegenheid: de verdachte bekent en er is geen bewijsprobleem. Maar in die 35 zaken kwamen de rechters voor dilemma's te staan doordat de verdachte ontkende en het bewijsmateriaal tegenstrijdigheden bevatte. Wij schatten die moeilijke zaken op tien procent van het totaal aan strafzaken. En wij nemen aan dat het in drie procent van alle zaken echt fout gaat - dus enkele honderden gevallen per jaar.”

Bedoelt u nu rechterlijke dwalingen?

„Dat is een kwestie van definitie. De gemiddelde Nederlander denkt bij rechterlijke dwaling aan een onschuldig iemand die veroor-

deeld is. Dat hebben wij in geen van deze gevallen met zekerheid kunnen beweren. Wij stellen wel vast dat in geen van de door ons onderzochte gevallen het bewijs is geleverd. Dat kun je ook een rechterlijke dwaling noemen en het is aan juristen een minstens even ernstig verwijt.

„Statistisch gezien moet de kans groot zijn dat een aantal van de veroordeelde mensen in deze zaken ten onrechte zit. Mijn indruk

is dat het daarbij vooral gaat om mensen die beschuldigd zijn van seksueel misbruik van kinderen. Een andere onderzoeker, Benjamin Rossen, heeft daar onderzoek naar gedaan en zijn conclusie is dat tientallen mensen op dit punt ten onrechte veroordeeld zijn. Hij zou daar best eens gelijk in kunnen hebben."

U weet dat Rossen een omstreden onderzoeker is? In zijn boek over de zaak Oude Pekela toont hij wel erg veel begrip voor de pedofiele medemens.

Hij zou daar beter over kunnen zwijgen, het zou zijn andere werk geloofwaardiger maken. Maar hij is een integere vakman, iemand met grote vasthoudendheid en morele moed, die voortreffelijke rapportages maakt, onder andere voor een PvdA-commissie. Natuurlijk wordt hij verdacht gemaakt, dat overkomt Wagenaar nu ook. De mensen proberen me los te weken van Wagenaar. Die rare kwast, zeggen ze dan. Maar ik weet uit wat voor bron dergelijke verdachtmakingen komen.

De grootste woede van de drie rechtspsychologen richt zich in *Dubieuze zaken* op de rol van de gedragsdeskundigen in het strafproces. De rechters onderwerpen zich te kritiekloos aan hun oordeel, vinden de auteurs. De forensische psychiaters, de orthopedagogen in zaken van seksueel misbruik, zij zouden doorgaans slecht gefundeerde rapportages uitbrengen.

"Bij die orthopedagogen gaan we echt over de rooie", beaamt Crombag.

Waarom bij hen?

"Vanwege de extreme stupiditeit. Op dat soort stommigheden hebben wij juristen niet betrappt."

U noemt in uw boek geen namen, maar ik meen in een beschrijving de orthopedagoge mevrouw Lamers-Winkelman ('mevrouw Groenteman') te herkennen.

Een lachje. "Daar kan ik u niet over inlichten." Dan: "Ik was er voor om namen te noemen, maar die discussie heb ik verloren. Enfin, je houdt het niet voor mogelijk wat wij hebben gevonden. We konden dat niet meer leuk beschrijven. We moesten hier recht voor z'n raap gaan vloeken."

U laat in een letterlijke weergave zien hoe sturend en suggestief een orthopedagoge een kind ondervraagt dat slachtoffer zou zijn van seksueel misbruik. Wat mij vooral verrast: dit zou na de Bolderkar-affaire zijn gebeurd.

"Een van die twee door ons beschreven orthopedagogen heeft eerder een rol gespeeld in de Bolderkar-affaire. Die heeft dus niets geleerd. Het gaat gewoon door. Tot op de dag van vandaag is het mogelijk dat dit soort mensen in interviews met kinderen dezelfde fouten maakt. Het gaat niet alleen om de poppenmethode, maar om het vraag- en antwoordspel waarin je de fouten ziet gebeuren. Deze vrouwen zijn beyond salvation. Vergeleken met dit soort experts zijn ze bij de politie wonderen van rationaliteit en onpartijdigheid."

Nog iemand die het in uw boek moet ontgelden: de prominente forensische psychiater prof. A. van Leeuwen.

"Dat is een van die geneeskundige plaatsvervangers van de here Jezus op aarde. Die mensen kunnen de meest fantastische dingen beweren, zonder uit te leggen hoe ze eraan komen. Dat noemen ze dan: mijn deskundigheid. En de rechter hoort het aan en denkt: die man zal het wel weten want hij heeft ervoor doorgeleerd. Wij hebben een aantal van die psychiatrische rapportages doorgenomen - we citeren er ook uit - en

we waren verbijsterd. We noemen dat de psychiater als 'leverancier van onzin'."

Ernstig: "Als je in dit land niet oppast, ben je je leven strafrechtelijk niet meer zeker. De vonnissen die je, ongemotiveerd, over je heen kunt krijgen... Een concreet voorbeeld. Ik heb volwassen dochters en als ze op bezoek zijn zeg ik wel eens tegen ze: lieverd, als je me echt wilt pakken, moet je roepen dat ik een ouwe viezerik ben die je vroeger misbruikt heeft. De kans dat ik daar heelhuids vanaf kom, is gering. Je kunt er niks tegen ondernemen, tenzij je je onschuldig kunt bewijzen - en dat is dikwijls niet mogelijk."

"Daar gaat ons boek over. Wij willen tegen het arbitraire gebruik van het justitiële apparaat beschermd worden. De strafrechtspraak in Nederland is geërodeerd. Wij laten in onze analyse zien dat het voorkomt dat de politie verdachten woorden in de mond legt, dat processen-verbaal zodanig 'gefatsoeneerd' worden dat er vertekeningen optreden die de rechter later misleiden. En de rechter laat zich misleiden omdat hij haast heeft. Hij vindt het niet meer nodig om al die getuigen te laten komen, hij leest het wel in de stukken. De rechter-commissaris stelt zich, als hij ingeschakeld wordt, eveneens passief op, gaat te weinig zelfstandig op onderzoek uit - de Fransen hebben een veel actievere onderzoeksrechter. "Zo ontstaat er onvoldoende tegenwicht voor het Openbaar Ministerie. Ter zitting zou de rechter alsnog voor dat tegenwicht moeten zorgen, maar daar heeft hij, zoals gezegd, geen tijd voor. Daardoor moet hij alles voor zoeke koek slikken wat de officier van justitie hem aanbiedt. Terwijl het juist zijn taak is ter zitting te onderzoeken wat de bewijsmiddelen zijn en zijn overtuiging daarop te baseren. Rechtszittingen worden zo papieren rituelen waar men door de stukken heenblaast."

De advocatuur is er toch ook nog om voor dat tegenwicht te zorgen?

"De meeste strafzaken worden niet door geoevende advocaten gedaan. Er zijn enkele bekende strafpleiters die er hun hoofdwerk van maken, maar dat zijn uitzonderingen. Onder juristen geldt het burgerlijk recht nu eenmaal als veel interessanter dan het strafrecht. Bovendien heeft de advocaat weinig middelen en bevoegdheden. Eigen deskundigen oproepen? Wie zal dat betalen als de verdachte het niet kan?"

"Maar afgezien daarvan: de advocaat moet niet te moeilijk doen in die rechtszaal. Als hij de officier al te fors aanpakt, kan hij daar later last mee krijgen - hij komt hem nog vaak tegen. En de rechter heeft ook geen behoefte aan lastige vragen. Die wil liever niet dat het mooie, heldere beeld van het dossier verstoord wordt. Dan heeft hij later ook niet de knagende twijfel of de veroordeling wel terecht is."

U doet nu net of geen rechter in Nederland oordeelkundig te werk gaat.

"Het gebeurt wel, maar naar onze mening niet vaak genoeg. Wij leggen overigens de schuld niet uitsluitend bij domheid of zelfs kwade trouw van rechters. De problemen van onze strafrechtspraak zijn structureel, ze liggen besloten in onze regels en gebruiken. Ook wijze rechters gaan fout in een fout systeem."

De wortel van het kwaad is volgens u de uitholling van de motiveringsplicht van de rechter ten aanzien van het vonnis. Citaat uit uw boek: "Waar de rechter niet kan uitleggen hoe een veroordeling tot stand is gekomen en een veroordeelde niet meer kan ach-

terhalen waarom hij veroordeeld is, heerst absolute willekeur. Die karikatuur van de rechtsstaat zijn wij in ons land dicht genaderd."

"Ja, volgens de Grondwet en het Wetboek van Strafvordering moet de rechter zijn vonnis motiveren, maar die plicht is in de loop der tijd verwaterd. En de Hoge Raad keurt dat in feite goed. Het gaat mij niet om de gemiddelde politierechterzaak, maar om de ingewikkelder zaken waarbij de rechter juist met opzet onvoldoende motiveert omdat het zo'n ingewikkelde zaak is. In de leerboeken kun je zelfs het advies aan rechters vinden: zet niet te veel overwegingen in je vonnis, want dat kan je alleen maar problemen bezorgen als er beroep in cassatie wordt ingesteld bij de Hoge Raad."

U pakt de Hoge Raad hard aan in uw boek: kwalificaties als 'lafhartig' en 'beschamend'. U vindt dat de Hoge Raad zich ten onrechte niet bemoeit met bewijskwesties?

"Daar mengt de Hoge Raad zich niet in, want het vaststellen van feiten is officieel zijn taak niet. Maar als iemand stelt: deze feiten kunnen deze tenlastelegging niet dragen, dan is dat een redelijke motiveringsklacht waarover de Hoge Raad zich best zou kunnen uitspreken. Er is een famous incestgeval waarbij een stiefvader werd veroordeeld voor seksueel misbruik van zijn dochter enkel op grond van de verklaring van het slachtoffer. Dat is niet voldoende en daarom werd als steunbewijs aangevoerd: dat de vader

'Wij willen tegen het arbitraire gebruik van het justitiële apparaat beschermd worden. De strafrechtspraak in Nederland is geërodeerd.'

had toegegeven wel eens alleen met zijn dochter thuis te zijn geweest, plus de verklaring van de huisarts dat de vrouw - inmiddels meerderjarig - geen maagd meer was.

"Ook Jan Leijten heeft opgemerkt dat dit als steunbewijs onvoldoende is, maar ook hij vindt dat de Hoge Raad zich daarmee niet kan inlaten. Mijn antwoord is: waarom niet? De Hoge Raad zou best kunnen uitleggen waar-

om zo'n motivering niet kan. Het ligt binnen zijn bevoegdheden om het begrip steunbewijs nader te definiëren. Daaraan heeft de Hoge Raad zich tot nu toe lafhartig onttrokken."

Onlangs heeft prof. T.M. Schalken een commentaar gepubliceerd bij het arrest van de Hoge Raad in de zaak Finkensieper. Volgens Schalken voldoet het arrest op een belangrijk onderdeel niet aan de eisen van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Het gaat over het feit dat de getuigen niet ter zitting zijn opgeroepen.

"Dat Finkensieper een rare pief is, dat lijkt geen twijfel. Ik weet in welke context en tijd hij werkte: die rare therapeutische clubs van de jaren zestig. Maar de manier waarop hij terecht is, is zeer onzorgvuldig geweest. Je kunt zo iemand niet veroordelen zonder de getuigen op de zitting te horen. Wij zullen in deze zaak door

net Europese Hof worden terecht-gewezen. Daar durf ik geld op te zetten."

Veel van de door u gesignaleerde blunders zijn terug te voeren op slordig werk van de politie. U constateert dat ze zelfs bereid is tot valsheid in geschrifte om het bewijs rond te krijgen.

"Ik neem aan dat dat een uitzonderingsgeval was. Maar afgezien van dergelijk geknoei: er zijn andere praktijken die in hoge mate kwetsief zijn. Bij voorbeeld: er wordt iemand gepakt na een bankoverval. Bij de confrontatie zeggen twee getuigen: dat is hem. Maar acht andere getuigen herkennen hem niet en hun verklaring tref je niet in het dossier aan. Ook is de politie vaak niet geïnteresseerd in iemands alibi, in alles wat hem zou kunnen ontlasten. Je ziet die houding ook bij de officier van justitie: eenzijdig gericht op het winnen van een zaak, zoals ze dat noemen. Hij is weliswaar een partijdige functionaris, maar als magistraat zou ook hij toch vooral in de waarheid geïnteresseerd moeten zijn."

Minister Hirsch Ballin van Justitie was bereid *Dubieuze zaken* officieel in ontvangst te nemen. Zelfs met een lovende speech. Maar dat stemt Crombag niet milder over het beleid van de minister.

"Onder zijn voorganger, Korthals Altes, is een *law and order*-beleid ingezet. Doeven pakken en je niet laten dwarszitten door allerlei procesrechtelijke fijnigheden. Bovendien moest het minder geld kosten. Er ontstond een erosie van procesrechtelijke regels om redenen van efficiency.

"Onder Korthals Altes is ook de commissie Moons ingesteld waaraan de minister bijna letterlijk de opdracht gaf: zoek eens uit hoe wij onder de Europese verdragsrechtelijke verplichtingen kunnen uitkomen. Het Europese Hof heeft al vaker tegen ons gezegd: zó kan het niet, dit is geen behoorlijk proces. Wij constateren in ons boek dat die commissie Moons allerlei bevoegdheden aan de rechter-commissaris wil onttrekken om in handen van het Openbaar Ministerie en de politie te leggen: het in beslag nemen van allerlei zaken, het doorzoeken van woonhuizen, het af luisteren van telefoonlijnen.

"Ik had van Hirsch Ballin, gezien zijn verleden, verwacht dat hij voor een wending van dit beleid zou zorgen. Dat hij meer oog zou hebben voor de rechtsstatelijke kant. Maar als ik zijn opvattingen hoor over een algemene identificatieplicht en fouilleringsbevoegdheden van de politie, dan concludeer ik dat hij de lijn doorzet. Het heeft te maken met de druk vanuit de politiek, de toenemende criminaliteit waarover iedereen praat. Ik denk overigens dat die lijn na ons boek niet meer zo naïef kan worden doorgezet."

Maar je ziet toch een ontwikkeling waarbij witte-boordencriminelen en grote drugsdealers met dure advocaten de dans ontspringen? Daar stapt u in uw boek snel overheen.

"We signaleren die 'maffiose minderheid' wel. Onterechte vrij-spraak vind ik even erg als onterechte veroordeling. Ook Hirsch Ballin heeft er ons op gewezen dat justitie talloze vermoedelijke daders moet laten lopen. Alsof het een heel ander zou compenseren! In feite betreft het hier een extra verwijt aan politie en justitie. In een aantal gevallen is er tot vrij-spraak geconcludeerd, omdat er weer eens het gebruikelijke broddelwerk was geleverd. Gewoonlijk komen ze daar goed mee weg, maar de rechter kan ook wel eens dwarsliggen en erop wijzen dat het bewijs niet geleverd is. Neem de IRA-moorden in Roer-

mond. Daar heeft de politie door eigen stommiteiten met de getuigen, het bewijs zelf vernietigd. "Van de regels die wij adviseren, zoals op het gebied van de identificatie van verdachten - waar de politie bijna altijd fouten maakt -, zal geen enkele boef profiteren. Juist omdat ze de politie dwingen tot zorgvuldiger onderzoek." ■

Rechters *NRC 30/5*

Onze ervaringen met justitie/politie komen exact overeen met hetgeen in het gesprek van Frits Abrahams met dr. Hans Crombag (Z. 16 mei) naar voren gebracht wordt. Wij zijn het slachtoffer van een valse aangifte in een ontuchtzaak. Ontlastend bewijsmateriaal is door de politie niet nagecheckt, verklaringen ten gunste van ons zijn geweigerd, gegevens en feiten zijn niet nagetrokken en nieuwe ontwikkelingen zijn door de politie niet vermeld aan de officier van justitie. Er is aan de kinderen geen persoonsbeschrijving van de dader gevraagd, noch een interieurbeschrijving, wat toch zeer zinnig zou zijn geweest, daar drie van de vijf betrokken kinderen nog nooit bij ons binnen zijn geweest. Dan het onderzoek door een deskundig onderzoeksbureau: dat wemelt van de suggestief gestelde vragen. Men gaat ervan uit dat wat beweerd wordt ook zo gebeurd is en dat het alleen nog maar bewezen hoeft te worden. Daar is het hele onderzoek op afgesteld. Een klein voorbeeld: de speltherapeute is degene die de naam Jan in de onderzoeken introduceert, de naam Jan wordt door haar 34 keer gebruikt in zeer suggestief gestelde vragen, de kinderen gebruiken de naam Jan 5 keer als antwoord op een door de speltherapeute gestelde vraag, en de kinderen gebruiken de naam Jan 4 keer spontaan in de zin van: ik heb Jan nog gezien. Als dan in dit onderzoek een kind spontaan begint te vertellen dat papa (de man van de vrouw die met alles begonnen is) de dingen doet die de Jan gedaan zou moeten hebben, verandert dit gegeven niets in de manier van onderzoek doen, noch worden zaken opnieuw bekeken. Ook onze aangifte van valse beschuldiging werd geweigerd. Op grond van gegevens die op zeer laagbare wijze tot stand zijn gekomen, worden beslissingen genomen. Dat daardoor onschuldige mensen de rest van hun leven een smet met zich mee moeten dragen en dat mensen onschuldig in de cel zitten is een zeer kwalijke zaak in een samenleving die zich beschaafd noemt, en die veel aan te merken heeft op wat in andere landen gebeurt.

Jan van Winkel en Hennie Janssen, Cuijk.

Publiciteit leidt vaak tot lagere straffen

Van onze verslaggeefster *VK29*
AMSTERDAM — Verdachten in strafzaken met veel publiciteit krijgen vaak een lagere straf dan verdachten in zaken waaraan de pers geen of minder aandacht heeft besteed. Dat schrijft de journaliste mr. M. Wesseling in een artikel dat vandaag wordt gepubliceerd in het Nederlands Juristenblad.

Soms krijgen verdachten die veel publiciteit hebben gekregen, juist een hogere straf. In andere gevallen speelt de publiciteit helemaal geen rol. Hierdoor groeit de rechtsongelijkheid tussen verdachten, aldus de onderzoekster.

Wesseling heeft onderzoek gedaan onder 38 leden van de rechterlijke macht in Nederland: negentien rechters en negentien officieren van justitie (voor ieder arrondissement één). Het blijkt in het algemeen dat verdachten in strafzaken die „de krant halen” beter af zijn dan degenen die geen publiciteit kregen. Maar dat is niet altijd zo.

Van rechtsongelijkheid was sprake in enkele grote strafzaken die de pers haalden: de verdachten van de Maurikse incestzaak en de ontvoeringen van Heineken en Heijn kregen geen strafvermindering op grond van de publiciteit, maar de psychiater Finkensieper en de voetbalclub Ajax wel.

Wesseling noemt een voorbeeld om uit te leggen hoe publiciteit naar twee kanten kan uitwerken: „Stel dat koningin Beatrix betrokken raakt bij een winkeldiefstal. Dan haalt dat natuurlijk de wereldpers. Eenvoudigweg omdat zij het is. Dat is dan zelig. En dan zou ze minder straf moeten krijgen.

„Maar je kunt natuurlijk net zo goed stellen dat juist zij niet moet gaan jatten en dat ze dus meer straf zou moeten krijgen. In zulke gevallen komt het waarom van de overwegingen er niet uit. Dat blijft dan natte-vingerwerk. En dat is schokkend.”

Rechters blijken de publiciteit over een strafzaak vaak als een bijkomende straf voor de verdachte te zien. Vandaar dat ze tot strafvermindering kunnen besluiten. Ze kunnen echter niet aangeven hoe groot de schade door publiciteit is. Ze leggen het niet-meetbare schade-effect uit met zinnen als: „Het is een taxatie”, „Het is subjectief, gevoelsmatig, niet te meten.”

Schijnwerpers

Zestien van de negentien door Wesseling ondervraagde rechters verklaren dat ze publiciteit laten meewegen bij de bepaling van de strafmaat. Dertien van hen verklaren minder straf te geven, omdat de verdachten al gestraft zouden zijn met de publiciteit. Drie rechters verklaren daarentegen dat ze juist meer straf geven als hun zaak in de schijnwerpers staat. Slechts drie van de negentien rechters tonen zich wars van publiciteit en zeggen zich hiervan niets aan te trekken bij de straftoemeting.

De officieren van justitie die aan het onderzoek meewerkten, blijken volstrekt anders te reageren op publiciteit dan de rechters. Zestien van de negentien officieren zeggen dat ze zich niet door publiciteit laten beïnvloeden in hun eis. Drie zeggen lager te eisen. Geen van de officieren eist zwaardere straffen in zaken met veel publiciteit.

Iets minder dan de helft van de rechters en iets meer dan de helft van de officieren verklaart dat rechtsongelijkheid het gevolg is van het laten meewegen van publiciteit. Volgens Wesseling is het daarom tijd het hele straftoemingsbeleid verder te onderzoeken.

Rechters straffen milder in strafzaken met veel pers

Door een onzer redacteurs
DEN HAAG, 27 MEI. Verdachten in strafzaken waaraan de pers veel aandacht besteedt, krijgen meestal een lagere straf dan verdachten in zaken waaraan minder of geen publiciteit werd gegeven.

Dat concludeert drs. M. Wesseling in haar afstudeeronderzoek „De rol van publiciteit bij straftoemeting” aan de Vrije Universiteit van Amsterdam, dat vrijdag in het Nederlands Juristenblad wordt gepubliceerd. Wesseling ondervroeg 19 rechters en 19 officieren van justitie om na te gaan welke rol de publiciteit van een strafzaak speelt bij het bepalen van de strafmaat. Formeel betrekken rechters alleen de „ernst van het feit en de persoon van de verdachte” bij hun afweging. Dertien van de ondervraagde rechters zeggen echter minder straf te geven omdat de verdachte al schade heeft ondervonden door de publiciteit. Drie geven juist meer straf bij veel publiciteit. Van de officieren van justitie zeggen er drie lagere straffen te eisen.

Bijkomend effect van grote publiciteit rond een strafzaak is dat de rechters en officieren van justitie zorgvuldiger gaan werken. Zeven van de 38 ondervraagde leden van de rechterlijke macht zeggen zich extra te laten beïnvloeden door de aanwezigheid van TV-camera's in de rechtszaal. „Je speelt op het centrecourt van Wimbledon toch anders dan op bijbaan 14 ergens achteraan”, stelde een van de ondervraagde rechters.

Verhoorstudio voor kinderen

■ Kinderen kunnen in de provincie Groningen via een vrij nieuwe techniek door de politie worden verhoord. Dat gebeurt in een speciale verhoorstudio voor kinderen, die gistermiddag op het hoofdbureau van de rijkspolitie in Groningen in gebruik werd genomen.

Om de kinderen op hun gemak te stellen is de studio ingericht met veel kleuren en speelgoed. Vanuit een zijkamertje worden de gesprekken van de kinderen met hiervoor opgeleide rechercheurs opgenomen op video. De kinderen hoeven zo hun verhaal slechts één keer te vertellen. De opname kan worden gebruikt tijdens de rechtzitting.

Officier van justitie mevrouw mr. H.H.M. Beune is blij met de nieuwe verhoormogelijkheden. De getuigenverklaringen van kinderen krijgen er meer gewicht door. "In het

verleden hebben onderzoeken in Oude Pekela en in de Bolderkar aangetoond hoezeer men in de fout kan gaan bij het horen van kinderen", aldus mr. Beune.

In de studio hangen tekeningen van een tekenwedstrijd onder kinderen van politieagenten. Op de foto de winnares met deelprojectleider zware criminaliteit E. van Zuidam.

© EFG/Jan Willem van Vliet

NV/hN 22-592

Advocaat slaat alarm over afuisteren huiskamergesprekken via speciale schakeling op afstand

Politie zou telefoon als verborgen microfoon gebruiken

Van onze verslaggever
JK
JOS SLATS

DEN BOSCH — De Utrechtse advocaat mr P. Doedens verdenkt de Eindhovense politie van illegale afuisterpraktijken. Via een speciale schakeling in de tapkamer zou de recherche op 2 augustus vorig jaar de telefoon van een verdachte hebben gemanipuleerd, waardoor het spreekgedeelte van het toestel een uur lang heeft gefunctioneerd als verborgen microfoon.

„Juist op die dag bracht de cliënt van Doedens, die door justitie wordt beschuldigd van handel in de drug XTC, een bezoek aan de woning van zijn afgehoorde mede-verdachte. Nietverhoedend spraken ze daar uitvoerig over hun illegale zaken, waardoor de politie een schat aan belastende informatie ter ore kwam over de criminële activiteiten van het Brabantse tweetal. De weergave

van het bewuste gesprek beslaat 24 pagina's.

De politie zelf houdt het op een toevalstreffer. De afgeluisterde verdachte, zo staat in het proces-verbaal, heeft de hoorn niet goed op de haak gelegd, waardoor een open verbinding met de tapkamer ontstond. Maar advocaat Doedens twijfelt ernstig aan het waarheidsgehalte van die lezing en is van plan de zaak tot op de bodem uit te zoeken.

Het verschijnsel „hoorn naast haak” in tapverslagen van de politie is niet nieuw. Het eerste geval deed zich voor in 1987 toen de politie in Zwolle op deze toevallige wijze een gesprek tussen criminelen kon afuisteren. De conversatie ging over zaken die van groot belang waren voor het onderzoek.

Dit unieke afuistergeval belandde twee jaar later bij de Hoge Raad. Die was weliswaar van mening dat de politie de informatie op wat ongebruikelijke wijze had weten te bemachtigen, maar vond dat er geen sprake was van onrechtmatig verkregen bewijs.

Na de uitspraak van de Hoge Raad nam het aantal „toevalstreffers” sterk toe. Advocaten uit vooral de regio Brabant is het opgevallen dat de politie in tapverslagen steeds vaker melding maakt van verdachten die de hoorn niet goed op de haak hebben gelegd, waardoor een open verbinding ontstond. Opmerkelijk is ook dat de aldus verkregen informatie vrijwel altijd zeer belastend is voor de verdachten.

„Dat kan geen toeval meer zijn”, zegt advocaat Doedens. Hij heeft deze week nog eens een stapel oude strafzaken doorgenomen uit zijn eigen praktijk en stuitte snel op vijf dossiers waarin de politie melding had gemaakt van een hoorn die niet goed op de haak was gelegd.

„Allemaal zaken van na dat arrest van de Hoge Raad”, aldus Doedens. „Wat vroeger een unicum was, blijkt sinds 1989 plotseling erg vaak voor te komen. Andere advocaten zijn ook tot die conclusie gekomen.”

Doedens gelooft niets van het hoorn-naast-de-haak-principe. En hij is niet de enige. Verschillende advocaten uit de regio Brabant spraken vorige week in de Volkskrant het vermoeden uit dat de politie in werkelijkheid gebruik heeft gemaakt van richtmicrofoons, een wetmatig verboden opsporingsmiddel. „Ook ik dacht aanvankelijk — in mijn onnozelheid — aan richtmicrofoons, maar de zaak zit veel simpeler in elkaar.”

Doedens noemt de truc met de telefoon het ei van Columbus, „een ei dat stinkt als een gierput”. Donderdag verzocht hij de rechtbank in Den Bosch twee belangrijke getuigen op te roepen: de werknemer van PTT Telecom die de aftaferbinding op die bewuste dag in augustus tot stand bracht en de verblijfsant van de politie die de band van de opname heeft uitgewerkt. Door hun het vuur aan de schenen te leggen, hoopt de advocaat te kunnen aantonen dat in het onderhavige geval het toeval geen enkele rol speelde, maar dat zijn cliënt het slachtoffer werd van technisch gemani- pulleer vanuit tapkamer en telefooncentrale.

Zo'n microfoontje in een telefoonhoorn is verbazingwekkend gevoelig.

„Wat vroeger een unicum was, blijkt sinds 1989 plotseling erg vaak voor te komen. Andere advocaten zijn ook tot die conclusie gekomen.”

Doedens gelooft niets van het hoorn-naast-de-haak-principe. En hij is niet de enige. Verschillende advocaten uit de regio Brabant spraken vorige week in de Volkskrant het vermoeden uit dat de politie in werkelijkheid gebruik heeft gemaakt van richtmicrofoons, een wetmatig verboden opsporingsmiddel. „Ook ik dacht aanvankelijk — in mijn onnozelheid — aan richtmicrofoons, maar de zaak zit veel simpeler in elkaar.”

aldus Doedens. Hij nam deze week zelf de proef op de som in zijn kantoor. „Vanuit mijn werkkamer belde ik de secretaresse met het verzoek de hoorn op haar bureau te leggen en op zes meter afstand een gesprek te voeren met twee collega's. Ik kon hun conversatie woordelijk volgen. Kristalhelder.”

Doedens noemt de truc met de telefoon het ei van Columbus, „een ei dat stinkt als een gierput”. Donderdag verzocht hij de rechtbank in Den Bosch twee belangrijke getuigen op te roepen: de werknemer van PTT Telecom die de aftaferbinding op die bewuste dag in augustus tot stand bracht en de verblijfsant van de politie die de band van de opname heeft uitgewerkt. Door hun het vuur aan de schenen te leggen, hoopt de advocaat te kunnen aantonen dat in het onderhavige geval het toeval geen enkele rol speelde, maar dat zijn cliënt het slachtoffer werd van technisch gemani- pulleer vanuit tapkamer en telefooncentrale.

In een andere zaak, die donderdag diende voor de Haagse rechtbank, bestaat ook aanwijzingen dat de politie heeft geknoeid met het aftappen van een telefoon. In dit geval gaat het om een man die wordt verdacht van moord. Zijn advocaat, mr A. Moszkowicz, stuitte op een opmerkelijke passage in een van de tapverslagen. Daarin noteerde een politiemans: „Tijdens het draaien van het nummer hoorden wij hem zeg- gen...”

„Dat kan helemaal niet, aldus Moszkowicz. Immers, als de beller bezig is een nummer te draaien en de verbinding nog tot stand moet worden gebracht, valt er eenvoudigweg niets af te luisteren. Met andere woorden, kennelijk was de lijn al open.”

De advocaat wilde wel eens weten hoe dat zat. Het antwoord bleef gisteren uit, omdat de officier van justitie besloot de dagvaarding in te trekken en de verdachte op vrije voeten te stellen. Omdat het onderzoek naar de moord nog niet is afgerond, luidde de officiële verklaring.

Forse kritiek op plannen Hirsch ^{UN} 'Twee gevangenen ^{26/5} in cel onacceptabel'

(Van onze redactie binnenland)
ALKMAAR — „Een goedkope publiciteitsstunt”. Zo noemt C. Boei, voorzitter van de Vereniging van Gevangenisdirecteuren, het voornemen van minister van Justitie, Hirsch Ballin, om twee gedetineerden in één cel te zetten. Hiermee moet het cellentekort worden opgelost. „Dat is voor ons absoluut onacceptabel”.

De voorzitter van de Vereniging van Gevangenisdirecteuren omschrijft het voorstel van Hirsch Ballin als 'te gemakzuchtig en onmenselijk'. „In Nederland kampen we al heel lang met een cellentekort. Zonder overleg met deskundigen uit het gevangeniswezen wordt er maar weer wat geroepen door een of andere heer uit Den Haag. Een verstandig politicus die een beetje nadenkt, weet dat met twee gevangenen achter één celdeur de kwaliteit van de detentie hard achteruit gaat”.

Hirsch Ballin wil op Prinsjesdag een pakket van maatregelen aan de Tweede Kamer aanbieden, die een oplossing moet bieden om het cellentekort tegen te gaan. Een daarvan is de plaatsing van twee gevangenen in één cel. Fractievoorzitter Brinkman (CDA) zei afgelopen weekend op de partijraad 'geen principieel bezwaar te hebben' tegen het plaatsen van twee verdachten in een cel. Dit plan werd al in 1988 door de CDA-Kamerfractie gelanceerd, maar toen door het kabinet van tafel geveegd.

Ook oplossingen als het plaatsen van gedetineerden in celcontainers en leegstaande kazernes zullen worden onderzocht. Het Penitentiar Centrum Nieuwersluis heeft 57 leegstaande cellen die gebruikt kunnen worden. De militaire strafinrichting heeft onlangs een dergelijk plan bij het ministerie van Defensie ingediend.

Volgens Boei, voorzitter van de Vereniging van Gevangenisdirecteuren, kan het huidige

personeel in gevangnissen niet twee keer zoveel gedetineerden verzorgen. De meeste gevangenen kampen met psychische problemen en hebben veel aandacht nodig. „Als er opeens twee mensen in een cel zitten, kan het personeel hen niet voldoende aandacht geven”.

Maar ook als er extra personeel wordt aangesteld, vindt Boei het plan 'twee in één cel', een 'onmenselijk alternatief'. „Een cel heeft een gemiddelde oppervlakte van tien vierkante meter. Die ruimte is voldoende voor één persoon, maar absoluut te klein voor twee. Bovendien is het vrijwel zeker dat er spanningen ontstaan tussen de twee cellenoten”.

Op het ministerie van justitie wordt onderzocht hoe het chronische cellentekort moet worden opgelost. De ambtenaren maken hierbij gebruik van het zogenoemde 'JR-120-plan': Justitie en de Rijksgebouwendienst krijgen ieder jaar 120 miljoen gulden om het aantal cellen in Nederland uit te breiden. In het plan staat welke gevangnissen de komende jaren in aanmerking komen voor nieuwbouw. Momenteel zijn er ongeveer 7.800 cellen; in 1996 moeten dat er 8.500 zijn. Nu al blijkt dat dit aantal lang niet voldoende is. De ambtenaren op het ministerie hebben voorgesteld om sommige bouwplannen dan ook eerder uit te voeren dan gepland.

Hirsch tegen ^{UN} oproepen getuige ^{27/5} door slachtoffer

(Van onze Haagse redactie)
DEN HAAG — Minister Hirsch Ballin van justitie is op praktische gronden tegen een recht voor slachtoffers van misdrijven om getuigen en deskundigen te laten horen, met de bedoeling een vergoeding van de dader te krijgen voor berokkend leed. Een Kamermeerderheid van D66, PvdA en CDA vindt dat slachtoffers wel zelf moeten kunnen bepalen of zij getuigen willen oproepen.

In het voorstel van de minister bepaalt het openbaar ministerie of er getuigen worden opgeroepen die de schadeclaim van het slachtoffer kracht kunnen bijzetten. Hirsch Ballin vreest een verlenging van de strafrechtelijke procedures en dus een vergroting van de werkdruk op het gerechtelijk apparaat, wanneer slachtoffers zelf mogen bepalen dat er getuigen worden opgetrommeld.

De indieners van het amendement erkennen die mogelijkheid, maar stellen daartegenover dat in het voorstel van de minister het slachtoffer, in zijn eis om schadevergoeding, te veel afhankelijk wordt van de medewerking van het openbaar ministerie.

De kwestie is onderdeel van het wetsvoorstel dat voorziet in schadeloosstelling van slachtoffers van misdaad. In Nederland worden steeds vaker schadeclaims ingediend, ook via civiele procedures. Volgens de Vereniging van Letselschade Advocaten (LSA) wordt de werkdruk van het gerechtelijk apparaat ten onrechte voortdurend misbruikt om lacunes in het rechtssysteem te rechtvaardigen. Een groeiend aantal advocaten heeft zich op het gebied van de schadeclaims gespecialiseerd. De LSA heeft sinds kort een speciale opleiding voor schadeadvocaten opgericht.

(Van onze correspondent)
AMSTERDAM/NIJMEGEN — ^{UN}
²¹
Er is geen aanleiding voor het nemen van ingrijpende nieuwe maatregelen om het aantal strafzaken bij de Hoge Raad te beperken. Deze stelling ponceerde de Nijmegen wonende prof. mr. J.W. Fokkens gisteren bij zijn inaugurele rede als hoogleraar strafrecht aan de Vrije Universiteit in Amsterdam.

Daarmee neemt hij afstand van de visie van minister Hirsch Ballin (Justitie). Die heeft zich voorstander getoond van een verlotstelsel, waarbij vooraf wordt getoetst of het beroep wel iets om het lijf heeft.

Volgens prof. Fokkens kan met bestaande middelen voldoende worden gedaan om de overbelasting van ons hoogste rechtscollege te bestrijden. Als de mogelijkheid voor de burger wordt beperkt om een cassatieberoep in te stellen tegen de veroordeling door een 'lagere' rechter, komt de rechtsbescherming volgens de hoogleraar in verdrinking.

De Nijmegenaar, voormalig rechter in Arnhem, wijt de groei van 452 strafzaken in 1975 tot 2101 in 1989 niet in de eerste plaats aan oneigenlijk gebruik van het middel cassatie, bijvoorbeeld om strafexecutie uit te stellen of te hopen op een mildere straf door tijdsverloop. De 'juridisering' van de samenleving en recente ontwikkelingen in het strafrecht vindt hij betere verklaringen. Bovendien stelt prof. Fokkens vast dat slechts een promille van het totaal aantal strafvonnissen (inclusief overtredingen) op het bordje van de Hoge Raad belandt. Tegen veroordelingen wegens misdrijven wordt in anderhalf procent van de gevallen cassatie ingesteld.

4 **OPINIE**

UN
25/5

DE ZAAK VAN HET **RECHT**

Jeugdstrafrecht voldoet niet altijd als vergelding

Zo vaag als de grens soms is tussen het toepassen van jeugdstrafrecht of volwassenstrafrecht, zo scherp zijn de verschillen in strafmaat.

door **siem eikelenboom**

rechtbankverslaggever

Zo kan het gebeuren dat een 17-jarige verdachte tegen wie elf jaar cel is geëist, uiteindelijk wordt veroordeeld tot zes maanden tuchtschool omdat de rechtbank van mening is dat op de verdachte het minderjarigenstrafrecht van toepassing is en niet het volwassenstrafrecht.

Op 11 mei veroordeelde de Utrechtse rechtbank een 17-jarige Utrechtse jongen tot een tuchtschoolstraf van zes maanden. De rechtbank vond bevesten dat hij samen met vijf andere mannen, in leeftijd variërend van 18 tot en met 23 jaar, een 82-jarige vrouw in haar woning aan de Vleutenseweg had beroofd en gedood. Juridisch omschreef de rechtbank de roofmoord als „diefstal met geweld, voorafgegaan, vergezeld en gevolgd door geweld tegen personen (...) gepleegd door twee of meerdere personen en terwijl het feit de dood ten gevolge heeft”.

Wat was er gebeurd? Bij de twee onderbuurjongens van de vrouw was het plan ontstaan om 'oma' te beroven. De vrouw zou over 130.000 gulden, sieraden en een waardevolle munten- en postzegelverzameling beschikken. In het holst van de nacht klommen de mannen naar binnen. Een van hen ging op de slapende vrouw zitten, drukte haar mond en neus dicht en trok een deken over haar gezicht waardoor zij stikte. De buit bedroeg vier gulden en een pakje sigaretten.

De officier van justitie eiste tegen de vijf meerderjarige overvallers gevangnisstraffen van zes, acht en elf jaar. De verschillen in eis hadden te maken met de mate van betrokkenheid. Zo waren de mannen tegen wie zes en acht jaar waren geëist niet in de woning van de vrouw geweest maar hadden zij wel meegedaan aan de voorbereiding.

De 17-jarige verdachte was zowel bij de voorbereiding als de uitvoering betrokken geweest en ook hij hoorde een celstraf van elf jaar tegen zich eisen. Een eis die logischer lijkt dan hij is, want gezien zijn leeftijd valt de 17-jarige jongen onder het minderjarigenstrafrecht en de maximumstraf volgens dat recht is zes maanden tuchtschool. De officier maakte echter in die zaak gebruik van de mogelijkheid om op 16- en 17-jarigen het volwassenstrafrecht toe te passen. Artikel 77c van het Wetboek van Strafrecht schrijft voor dat een rechter die bevoegdheid heeft als daar gezien de ernst van het feit en de persoonlijkheid van de dader aanleiding toe is.

In deze zaak was de ernst van het feit overduidelijk. Maar hoe zat het met de persoonlijkheid van de 17-jarige dader? Uit de diverse rapporten haalde de officier dat de verdachte een intelligente jongen is die zijn boontjes goed kan doppen. De psychiater had bij hem geen ziekelijke stoornis of gebrekkige ontwikkeling van de geestvermogens vastgesteld. Op grond van deze rapporten concludeerde de officier het meerderjarigenstrafrecht van toepassing.

De rechtbank kwam echter tot een andere conclusie. Zij baseerde zich daarbij op het rapport van psychiater Van 't Hof die schreef dat een herhaling van dergelijke delicten niet valt te verwachten en dat een lange gevangenisstraf geen nut heeft. Tevens lette het college op een verklaring van psycholoog Eppink die de verdachte een persoonlijkheidstest had afgenomen waarin de jongen op het punt van de

sociale interpretatie scoorde als een 14- tot 15-jarige. Tot slot liet de rechtbank meespelen dat de jongen nooit eerder is veroordeeld.

Uit bovenstaande blijkt dat de vraag wanneer het minderjarigen- en wanneer het volwassenstrafrecht moet worden toegepast, moeilijk valt te beantwoorden. Over de ernst van het feit kan men het nog wel eens worden, maar als het gaat om de persoon van de verdachte, kunnen openbaar ministerie en verdediging diametraal tegenover elkaar staan. Kennelijk zijn de rapporten van gedragsdeskundigen voor meerdere uitleg vatbaar.

Het vreemde aan de hele discussie blijft echter de kolossale kloof tussen de (maximum)strafmaten in beide strafrechtstelsels: zes maanden tuchtschool voor minderjarigen en levenslang voor meerderjarigen. Er ligt nu wel een wetsvoorstel om de maximumstraf te verhogen naar twaalf maanden hechtenis maar een grote doorbraak is dat niet.

Aan de ene kant valt veel te zeggen voor het jeugdstrafrecht waarin de kinderrechter de rol van substituutouder toevalt. Aan de andere kant staat het feit dat steeds jongere mensen steeds ernstigere feiten plegen. Waar kies je dan voor: het voorkomen van nieuwe feiten door je helemaal te richten op de dader (kinderrecht) of het vergelden van wat iemand heeft aangericht (een van de doelstellingen van het volwassenstrafrecht)? Er is iets te zeggen voor een bepaling dat zaken van 16- en 17-jarigen die worden verdacht van ernstige feiten in principe worden aangebracht voor een meervoudige strafkamer en behandeld volgens het volwassenstrafrecht. De meervoudige kamer behoudt altijd het recht om in de strafmaat de jeugdige leeftijd van de verdachte zwaar te laten meewegen. Zo werd onlangs een 17-jarige jongen uit Nijmegen wegens zijn aandeel in een dodelijke overval op een pompbediende in Maarsbergen veroordeeld tot drie jaar en zes maanden. Een straf waarmee én aan de ernst van het feit én aan de leeftijd en persoon van de jongen recht werd gedaan.

Par 12/5

Voogdij over kinderen wekt woede ouders

(Van een verslaggeefster)
AMSTERDAM - Vijf ouderorganisaties zijn verontwaardigd over het wetsvoorstel van staatssecretaris Kosto waarin staat dat de kinderrechter en de gezinsvoogdij alle beslissingsmacht krijgen over kinderen die onder toezicht worden gesteld.

De oudersorganisaties, verenigd in het Platform Laat Ouders Ouder Blijven (Ploob), krijgen het door hen zeer gewenste recht op contra-expertise niet. "De ouders worden nog meer gemarginaliseerd door de hulpverlening en de positie van de rechter en de gezinsvoogdij wordt onaantastbaar," zeggen de ouders in een brief aan Kosto waarin ze de samenwerking met hem opzeggen.

Het komt er op neer dat de kinderen tegen de wil van de ouders uit huis geplaatst kunnen worden en dat de ouders er ook nog voor moeten betalen. Bovendien moeten ouders aardig blijven jegens hulpverleners anders kunnen ze voor straf, zonder tussenkomst van de rechter, nog een contactverbod met hun kinderen krijgen, aldus de brief.

De Ploob eist dat Kosto het wetsvoorstel volledig intrekt en alsnog een wettelijke regeling maakt voor een contra-expertise.

Vertrek jeugdinspecteur kost d'Ancona veel geld

Van onze verslaggeefster ^{VK16}
DEN HAAG — Minister d'Ancona van WVC moet een forse afkoopsum betalen aan de voormalig hoofdinspecteur jeugdhulpverlening H. Dijk, die per 1 april ontslag heeft genomen. Het vertrek van de hoofdinspecteur is het gevolg van „een niet te repareren vertrouwensbreuk binnen de hoofdinspectie”, die leidde tot een „managementscrisis”, zo blijkt uit het antwoord van de minister op schriftelijke vragen van het Tweede Kamerlid Lankhorst (Groen Links).

Dijk is opgevolgd door R. Aalders, tot 1 april hoofd van de sector Internationale Welzijnsaangelegenheden van het ministerie van WVC. Uit de antwoorden van d'Ancona blijkt dat de opvolgster er niet op kan rekenen dat zij haar baan behoudt. Want de departementen van WVC en van Justitie werken aan een interdepartementale inspectie voor het hele terrein van de jeugdhulpverlening, dat onder beide ministeries ressorteert. Als die nieuwe inspectie er komt „zal er

ongetwijfeld een sociaal beleidskader tot stand komen”, schrijft de minister. „Op basis daarvan kunnen pas uitspraken worden gedaan over de toekomstige taken en functies van de betrokken medewerkers.”

Lankhorst heeft grote kritiek op de gang van zaken. Het vrijwillig ontslag van Dijk is voor een belangrijk deel veroorzaakt doordat hij van het ministerie van WVC onvoldoende ruimte kreeg voor een onafhankelijke taakuitoefening. De hoofdinspectie jeugdhulpverlening maakt geen deel uit van een onafhankelijk Staatstoezicht, zoals er wel bestaat voor geneesmiddelen en volksgezondheid.

WVC erkent wel dat het medeverantwoordelijk is voor de ontwikkelingen, anders zou ze nooit met Dijk hebben onderhandeld over een afkoopsum, aldus Lankhorst. Volgens het kamerlid bedraagt het bedrag minstens enkele tonnen.

Lankhorst ziet in de gang van zaken rond het ontslag van Dijk een bewijs voor de laksheid en de bureaucratische mentaliteit van de overheid. „Er wordt al vele jaren gepraat over de vorming van een onafhankelijke inspectie voor de jeugdhulpverlening. Waarom kon Dijk niet functioneren? Omdat hij de ruimte niet kreeg. Hij zat te dicht op de beleidsambtenaren die hij nu juist moest controleren.”

Bij WVC bestaat een hoofdinspectie jeugdhulp, maar bij het ministerie van Justitie (dat internaten subsidieert waar jongeren op last van de rechter verblijven) is helemaal geen inspectie. Daar treden de ambtenaren zelf op als inspecteur. Volgens Lankhorst tonen incidenten als bij huize De Dreef (jongeren werden mishandeld door groepsleiders) en huize Alexandra (dat de banden met een naastliggende school verbrak, omdat de meisjes van Alexandra er te „soepel” werden benaderd) aan hoezeer een onafhankelijke inspectie nodig is.

De Tweede Kamer had gisteren weinig goede woorden over voor het beleid van de staatssecretarissen Kosto (Justitie) en Wallage (Onderwijs) inzake de loskoppeling van huize Alexandra en de bijbehorende Hollander Gravenschool. De leerlingen moeten voortaan naar een strengere school. Maar de Kamer heeft geen middelen om het beleid te corrigeren.

Kosto en d'Ancona voorstander van één inspectie jeugdhulp

Van onze verslaggeefster ^{VK25}
DEN HAAG — Minister d'Ancona van WVC en staatssecretaris Kosto van Justitie willen een inspectie voor de vrijwillige jeugdhulpverlening, die onder WVC valt, en voor de jeugdbescherming (onder Justitie). Dit hebben de bewindslieden geschreven aan de Tweede Kamer. Tot dusver is het toezicht op de jeugdhulp zeer versnipperd.

D'Ancona en Kosto volgen het advies van een werkgroep die eind vorig jaar al klaar was met een rapport over een integrale inspectie. Waarom pas nu een standpunt is bepaald, wordt duidelijk uit de brief aan de Kamer.

De werkgroep — en ook de bewindslieden — is van oordeel dat de inspectie op afstand moet blijven. Ze moet geen klachten behandelen, want dat doen de instellingen zelf, en anders zijn er klachtencommissies. De inspectie moet ook geen kwaliteitscriteria formuleren, ook dat doen de instellingen zelf.

Wel moet de inspectie erop toezien dat die criteria tot stand komen. Ook moet de inspectie nagaan of de hulpverleners zich aan de procedures en afspraken houden. Bij calamiteiten dient de inspectie onderzoek in te stellen en te adviseren aan de ministers onder wier verantwoordelijkheid ze valt.

De nieuwe inspectie ressorteert onder zowel de minister van WVC als van Justitie, voorzover het instellingen betreft waarvoor beiden verantwoordelijk zijn. Maar de gezinsvoogdij en kinderbescherming bijvoorbeeld vallen uitsluitend onder de bewindsman van Justitie.

TR 29/4/92

3

Rutgershuizen smeken om een laatste kans

door Wilma Kieskamp

DEN HAAG - Elke stad zijn Rutgershuis, had er boven de deur van de Rutgersstichting kunnen staan. Elke stad zijn spreekuur, cliënten of niet. Zelfs een vestiging waar op het spreekuur maar drie cliënten per keer kwamen, werd jaar na jaar opengehouden.

„Niemand kwam blijkbaar op het idee dat het wel eens doelmatiger zou kunnen zijn om zo'n kleine vestiging op te heffen”, zegt T. van der Lee, de nieuwe directeur van de Rutgersstichting - haar voorganger is na meer dan zeventien jaar dienstverband ontslagen. „De tijden veranderden, de vraag naar hulpverlening nam af, maar bij de Rutgersstichting bleef alles bij het oude. Er was geen visie op de toekomst.” Nu de Rutgersstichting zonder hulp van WVC failliet dreigt te gaan, lijkt het haast een wonder dat de huizen voor geboorteregeling en seksuëleitsvragen het zo lang hebben uitgehouden. Pas vorig voorjaar, toen ook de allerlaatste reserves van de stichting waren opgeteerd, besloot het toenmalige bestuur dat het tijd werd voor een interim-manager. Rijkelijk laat, naar achteraf blijkt. De kans is groot dat de Rutgersstichting al niet meer te redden is. De stichting staat er financieel zo slecht voor dat zelfs het geld ontbreekt om wachtgeld te betalen aan de 100 tot 150 medewerkers die waarschijnlijk ontslagen moeten worden.

De interim-manager kwam al snel tot de ontdekking dat de begrotingen die de directie opstelde, veel rooskleuriger waren dan de werkelijkheid. In werkelijkheid leed de Rutgersstichting al jarenlang verlies, ondanks de zeven miljoen gulden subsidie die WVC verstrekke. De financiële verslaggeving bleek hopeloos achter te lopen: jaarverslagen verschenen met jaren vertraging, jaarrekeningen idem dito. Daardoor kon ook zo lang verborgen blijven hoe slecht de Rutgersstichting er werkelijk voorstond. Nadat vorig jaar tien procent van de subsidie was geschrapt, viel aan de realiteit niet langer te ontkomen. Van der Lee trof bij haar aantreden op 1 december vorig jaar een „tamelijk onoverzichtelijke organisatie” aan, wat een zeer vriendelijke beschrijving is voor de chaos die bij de Rutgersstichting heerste. „Er was een grote hoeveelheid lokale

bureaus, die stuk voor stuk op eigen houtje functioneerden. Elk bureau had een schare medewerkers, bijna allemaal op contracten van een paar uur. Op 87 volledige arbeidsplaatsen werken hier ruim 300 medewerkers, allemaal ook nog eens met verschillende contracten.”

Enige beleidsmatige sturing vanuit het landelijke hoofdkantoor ontbrak volledig. De plaatselijke Rutgershuizen bepaalden hun eigen koers. „Erg doelmatig was het natuurlijk niet”, zegt Van der Lee. Nadat de interim-manager al 10 van de 38 Rutgershuizen had gesloten, voegde Van der Lee nog eens twee andere aan het lijstje toe. Het ging om vestigingen in plaatsen die nauwelijks nog klandizie trokken, met vlak in de buurt een ander Rutgershuis. Waarom een Rutgershuis onder de rook van Amsterdam openhouden als er in de stad zelf ook al meerdere zijn?

De 'oude' Rutgersstichting kon maar moeilijk accepteren dat de vraag naar hulp en informatie bij anticonceptie en seksuele problemen sterk terugliep. De directie-

Reorganiseren, en de pil moet de deur uit

den hadden nog de tijd meege-maakt dat er in het land zestig Rutgershuizen waren, die allemaal even druk werden bezocht. Maar in de vrije jaren negentig halen jonge meisjes gewoon bij hun eigen huisarts de pil. Vrouwen die per se een vrouwelijke arts tegenover zich willen hebben, hoeven daarvoor ook allang niet meer naar het Rutgershuis.

In 1985 bezochten 88 000 vrouwen de Rutgershuizen voor een medisch consult, vorig jaar waren dat er nog maar 50 000. Voor seksuologische consulten was de daling iets minder dramatisch: van 13 000 naar 10 000 in zes jaar tijd. De cijfers zijn in beide gevallen geflatteerde cijfers, want de Rutgershuizen deden alles om hun cliëntele op peil te houden. Er zijn vorig jaar bijvoorbeeld 1700 uitstrijkjes gedaan, een onderzoek dat eigenlijk de taak is van de huisarts. „Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat de bureaus via oneerlijke concurrentie hun cliëntele op peil probeerden te houden”,

zegt directeur Van der Lee over de gang van zaken in de afgelopen jaren. „Het blijkt bijvoorbeeld dat veel vrouwen hier al jarenlang de pil komen halen, terwijl ze daar onderhand net zo goed voor naar de huisarts zouden kunnen gaan. Maar de Rutgershuizen hebben een avondspreekuur, dat is nu eenmaal aantrekkelijk.”

Het ministerie van WVC heeft er bij de stichting al jarenlang op aangedrongen dat dit soort oneigenlijke taken wordt afgestoten. Het Rutgershuis moet eens leren om mensen door te sturen. In de nieuwe opzet zal ook de hulpverlening aan mensen met seksuele problemen worden beperkt. Velen van hen kunnen in feite beter door het Riagg worden geholpen, erkent directeur Van der Lee. „Nu worden er door ons ook mensen geholpen bij wie de seksuologische klachten voortvloeien uit andere problemen.”

In het reorganisatieplan dat het bestuur maandag heeft goedgekeurd, worden de kerntaken van de Rutgersstichting voor het eerst in vijftientwintig jaar opnieuw geformuleerd. De stichting zal het accent van de hulpverlening moeten verschuiven van de directe medische en seksuologische zorg naar de terreinen van voorlichting en preventie. Want op die twee gebieden is juist steeds meer werk te doen. „We willen ons meer gaan richten op de overdracht van deskundigheid”, zegt Van der Lee. „Het trainen van docenten in seksuele voorlichting bijvoorbeeld, maar ook het systematisch onderzoeken van nieuwe voorbehoedsmiddelen. Of het samenstellen van een speciaal hulpprogramma voor incestdaders.”

Het is min of meer op commando van het ministerie van WVC dat de nieuwe formulering van de kerntaken er nu ligt. Voor het ministerie was het vorig jaar een van de voorwaarden voor het verstrekken van een extra subsidie van 6,5 ton, ook toen al bedoeld voor het overbruggen van deze moeilijke periode.

Op 7 mei praat de stichting opnieuw met het ministerie van WVC over financiële steun. Met het smekende verzoek om nog één kans, een laatste.

Veelzeggend detail: de nieuwe voorzitter van het bestuur is T. Polman, directeur van de F.I.O.M. Die organisatie stond er vier jaar geleden minstens net zo slecht voor als de Rutgersstichting. Nu gaat het prima.

'Rutgersstichting is blijven steken in de jaren zeventig'

TR 6/5/92

Van een onzer verslaggeefsters NIJMEGEN - Het sluiten van 19 van de 26 Rutgershuizen in het land zal ernstige gevolgen hebben voor de hulpverlening bij ongewenste zwangerschap, anti-conceptie, geslachtsziekten, seksueel geweld en seksuele problemen. Voor duizenden vrouwen en meisjes is het Rutgershuis de enige organisatie waar zij durven aankloppen.

„Al is de vraag naar directe hulp de afgelopen jaren gedaald, we zijn nog steeds heel hard nodig”, zegt de Nijmeegse huisarts M. Leyen in reactie op het bericht dat de stichting op de rand van een bankroet verkeert en uit lijfsbehoud de directe hulpverlening drastisch zal moeten inperken. Niet alleen blijft er maar een handvol Rutgershuizen over, ook in het personeelsbestand wordt hardhandig geschrapt. De directie heeft 100 tot 150 ontslagen aangekondigd, naar verwachting vooral onder de 125 artsen en verpleegkundigen die de stichting in dienst heeft.

Leyen, lid van de stuurgroep medische hulpverlening van de Rutgersstichting, is bang dat de reorganisatie niet alleen een eind maakt aan de slechte organisatie binnen de stichting, maar ook aan de goede prestaties op het gebied van de directe hulpverlening. „Het kind dreigt met het badwater te worden weggegooid”, vindt Leyen, die straks voor de regio Brabant/Limburg als enige arts overblijft.

Volgens de artsen bij de Rutgersstichting krijgt de medische hulpverlening een onevenredig grote portie aan bezuinigingen te slikken. Bij de afdelingen preventie & voorlichting en de afdeling seksuologische hulpverlening wordt er veel minder hard geschrapt. Alleen al uit financieel oogpunt is dat niet erg slim. „De medische consulten, waarvoor de cliënten een eigen bijdrage van 30 gulden betalen, zijn de belangrijkste bron van eigen inkomsten bij de Rutgershuizen. Als je juist daarin het hardst snijdt, maak je het jezelf alleen maar moeilijker.” Volgens de Nijmeegse huisarts hebben de lokale medewerkers van de Rutgersstichting al jaren zien aankomen dat het met de organisatie uiteindelijk niet goed kon gaan. „Een leek kon zien dat er sprake was van financieel wanbeheer. Ook organisatorisch was het een chaos. Maar alle smekbeden richting hoofdkan-

toor om orde op zaken te stellen, richtten niets uit. En nu zijn wij het slachtoffer.”

Aan de basis, waar veel jongere mensen werken, heeft men sterk het gevoel dat de oude garde aan de top van de Rutgersstichting is blijven stilstaan in de jaren zeventig. Leyen: „Je merkt in veel dingen nog steeds dat de stichting voortkomt uit de NVSH. De Rutgersstichting is blijven steken in ideologische bevologenheid. Er is nooit een inhoudelijke koers bepaald: we deden alleen wat er op ons afkwam.”

Volgens Leyen handelde het landelijk bureau tot voor kort (het oude managements-team is weggestuurd) alsof de tijden niet veranderd waren. „Op het landelijk bureau noemen ze de medische hulpverlening nog steeds met één woord: 'anticonceptie', want daar draaide het in de jaren zeventig om. Maar er zijn op seksueel gebied zoveel meer problemen bijgekomen: aids, geslachtsziekten, incest, seksueel geweld, meisjes van twaalf die zwanger zijn. Dat zijn de problemen die wij in de spreekkamer tegenkomen.”

„Bijna alle vrouwen en meisjes die bij ons op het spreekuur komen, in plaats van naar hun eigen huisarts te gaan, hebben daar een reden voor. Terwijl de huisarts wordt vergoed, betalen ze bij ons 30 gulden, dat zegt al genoeg. Veel vrouwen durven niet met hun eigen huisarts te praten over hun seksuele problemen, want die behandelt ook de rest van het gezin. De huisarts is niet anoniem genoeg. Het is wel makkelijk om te roepen dat veel van het werk dat de Rutgersstichting doet, net zo goed door de huisarts kan worden gedaan, maar de werkelijkheid steekt minder eenvoudig in elkaar.”

Een probleem is ook dat de eigen statistieken van de stichting de werkelijke hulpvraag niet goed weergeven. Veel vrouwen zeggen bij het maken van een afspraak dat zij 'komen voor de pil'. Ondertussen willen ze eigenlijk met de dokter praten over het feit dat ze ongewenst zwanger zijn van een andere man, dat ze zijn verkracht door een kennis, dat ze bang zijn om een geslachtsziekte te hebben. Leyen: „Zou je de pil uit het pakket van de Rutgershuizen schrappen dan durven deze vrouwen niet meer te komen. Dan moeten ze thuis gaan uitleggen wat ze werkelijk bij de dokter van het Rutgershuis hebben te zoeken en blijven ze dus weg.”

Naakt in de file

TEL 21/ZAANDAM, zaterdag Op de A10 ter hoogte van Zaandam ontstond donderdag tijdens de avondspits enige opwinding toen een spier-naakte man zich tussen de filerijders voortbewoog.

De man had kennelijk zoveel plezier in het huidige mooie weer dat hij zich zonder schroom geheel bloot tussen het verkeer begaf. Hij stak enkele keren de vierbaansweg over om vervolgens te verdwijnen. De politie heeft de man niet kunnen achterhalen.

Exhibitionist moet oude straf uitzitten

UN 9/5

(Van een onzer verslaggevers) **UTRECHT** - Een 25-jarige man uit Maarsse die in 1991 een groot aantal malen masturbeerde in het openbaar, is gisteren door politierechter, mr. P. Huijbers veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier maanden waarvan twee maanden voorwaardelijk. Voorts bepaalde de rechter dat hij drie maanden van een oude voorwaardelijke straf moet gaan uitzitten. De man kreeg bovendien verplicht reclasseringscontact opgelegd.

In de tweede helft van het vorige jaar werd maar liefst veertien keer aangifte gedaan tegen de Maarsseenaar. In het bijzijn van vaak jonge meisjes trok de man zich af in de buurt van scholen, camping de Berekul en kinderboerderijen. Hij pleegde de feiten niet alleen in Maarsse, maar ook in Utrecht en Nieuwegein.

„Wilt u er wel vanaf?”, vroeg de politierechter doelend op zijn exhibitionistisch ge-

drag. „Natuurlijk”, antwoordde de Maarsseenaar, „Gewoon is het niet”. Hij vertelde dat hij volgende week weer contact opneemt met een psycholoog bij wie hij al eens eerder in behandeling is geweest.

De op het oog gemakzuchtige houding van de verdachte stuitte officier van justitie mr. B. Steensma tegen de borst: „In het uitgebreide dossier is steeds sprake van een behandeling die meneer wil ondergaan.

Maar na verloop van tijd laat hij het iedere keer weer afweten. Dat wordt zo een einde-loze affaire”. Om de vaak jeugdige slachtoffers te beschermen, vond de officier dat de verdachte moet worden behandeld. Omdat hij vrijwillig therapieën dwarsboomt, eiste de officier een gevangenisstraf van zes maanden plus de tenuitvoerlegging van eerder opgelegde voorwaardelijke celstraf van vier maanden. Tijdens zijn gevangenisstraf zou de Maarsseenaar zich in het kader van

een gevangenismaatregel kunnen laten behandelen.

Raadsman mr. E. Terheggen voelde daar niets voor. Hij zei dat op een vorige zitting door de officier de verwachting was geschapen dat zijn cliënt een alternatieve straf zou krijgen. Door een gevangenisstraf bestaat de kans dat in de naaste omgeving van de Maarsseenaar bekend wordt voor welke feiten hij heeft gezeten. „En dan heeft hij echt geen toekomst meer”, aldus de advocaat. Een alternatieve straf zal volgens mr. Terheggen tevens de sociale vaardigheden van zijn cliënt stimuleren. Tot slot vroeg hij de rechter om niet de hele oude voorwaardelijke straf ten uitvoer te leggen. Mr. P. Huijbers ging op beide verzoeken in. De in totaal vijf maanden cel, zette zij om in 200 uur administratieve dienstverlening. „Dat zal een hele kluit worden naast uw werk, maar dat heeft u aan uzelf te danken”, aldus de politierechter.

Exhibitionisten NRC
16/5

Het artikel 'Ach, het zal wel een afwijking zijn' (NRC Handelsblad, 9 mei) geschreven door redacteur Marjon van Royen, geeft het algemeen bestuur van de NVSH aanleiding tot deze reactie. De desbetreffende redacteur is er door een aanwezige nadrukkelijk op geattendeerd dat de exhibitionistenavond in Amsterdam niet representatief is voor exhibitionisten-avonden die door andere NVSH-afdelingen worden gehouden.

De uitspraak dat dit soort avonden door de NVSH op zestien plaatsen wordt gehouden is niet juist. Behalve Amsterdam organiseren nog twee NVSH-afdelingen avonden voor exhibitionisten, te weten Utrecht en Zuid-Limburg. Deze hebben meer het karakter van serieus ingaan op een (al dan niet als problematisch ervaren) seksuele voorkeur.

Is de exhibitionistenavond in Amsterdam nu een typische NVSH-activiteit of een extremitéit waar we eigenlijk een beetje afstand van moeten nemen? Voor beide is iets te zeggen. De activiteit is typisch voor de NVSH, aangezien deze vereniging buiten de commerciële sfeer en in besloten kring mensen de gelegenheid biedt om bezig te zijn met vormen van seksualiteitsbeleving die de meeste andere mensen als extreem, bizar en soms zelfs verwerpelijk ervaren. Dat bezig zijn is belangrijk voor die mensen, maakt deel uit van hun persoonlijke emancipatie. De activiteit is anderszinds atypisch aangezien de meeste NVSH-activiteiten niet dit extreme karakter hebben, niet deze sfeer uitademen (en niet zo'n begeleider hebben) anders gezegd, de meeste NVSH-leden zouden niet graag hun neus laten zien op de exhibitionistenavond in Amsterdam.

G. Goslinga,
NVSH, 's-Gravenhage.

Herbezinning en schoolverbod na striptease op school VK 19

In een periode van „herbezinning” mag de zondaar P. van Gilst, de „strippende rector”, nadenken over zijn functies. De leerlingen die de rector tot de striptease verleidden, mogen niet op school komen, behalve om eindexamen te doen. Maandag hebben de ouders van de leerlingen van het protestants-christelijke De Bruijne Lyceum in Utrecht een brief met deze besluiten op de mat gekregen. Het curatorium heeft ze genomen om de „rust” te herstellen na het schandaal dat de strenge christelijke school in de ban houdt.

Twee weken geleden wilde een groep leerlingen voor de jaarlijkse examenstunt een professionele striptease-danseres op school uit nodigen. Geen denken aan, moet de rector van deze alom als strenge en saai erkende school hebben gezegd, verzin maar iets anders. Dat was natuurlijk aan dovemansoren gericht aan leerlingen op een school waar de drang om je af te zetten tegen het gezag nog ouderwets dagelijks wordt gevoeld: de dame werd gewoon besteld. En zo gebeurde het dat op de bewuste avond de rector een verduisterde aula werd ingeleid en aldaar op het podium in de boeien geslagen. Zoals in een echte striptease-act, waarbij een geluksvogel uit het publiek mag meedoen, werd de rector niet alleen uit de touwen geholpen, maar ook uit zijn kleren.

Het ergste, achteraf dan, was dat de rector — aangemoedigd of verwaasd door de uitzinnige meute scholieren — zelf mee ging doen. „Toen de rector ook nog de bh van die vrouw uitdeed, knapte er iets in mij”, mocht het Utrechts Nieuwsblad uit de mond van een leerling optekenen. De volgende dag was de boot aan. Woedende en geschokte ouders, verbijsterde leerlingen, idem leraren en een aangeslagen bestuur.

Plaatsvervangend voorzitter T. Renes van het bestuur van de Vereniging voor Christelijk onderwijs, waaronder het lyceum valt, was niet zozeer geschokt als wel „stomverbaasd” van het gedrag van de schoolleider. Dat de kwestie niet met een berisping kan worden afgedaan, lijkt hem evident. „Dat kan psychologisch niet, tegenover de ouders.” Ligt sex misschien altijd nog extra gevoelig in pc-kring? „Ja, in delen wel. Maar ja, we zijn met acht scholen van verschillend accent, en we moeten de boel een beetje bijhouden.”

Hoe het met de zondaar zal gaan na de bezinningsperiode? Al wordt er vroom over het „persoonlijk drama” gesproken, feit is dat op de avond zelf niemand een vinger uitstak om de rector tegen zichzelf in bescherming te nemen. Van Gilst is nooit populair geweest. Hoe erg was het nou eigenlijk, vragen sommigen leraren zich ook af.

Op het De Bruijne Lyceum is „afgesproken” dat niemand iets zegt, behalve de secretaris van het curatorium J. Mol. Leerlingen, leraren, en ouders houden zich daaraan. „Geen commentaar.” Secretaris Mol is tevreden met de oplossing. Het belangrijkste doel „de rust herstellen” is bereikt en de „emoties kunnen nu wegebben”. Wat de rector na de zomer zal doen, terugkeren of wegblijven, wil hij niet bespreken. En dat de eindexamenleerlingen die de stunt organiseerden nu eigenlijk de enige zijn die straf krijgen, vindt Mol niet. „Ze werden toch nauwelijks op school verwacht. Ons enige doel is: rust in de tent. Er waren leraren bij wie het zien van de leerlingen, heftige emoties opriep. Het is geen straf, maar het aanspreken op hun eigen verantwoordelijkheid. Wie bestuurt, denkt breed.” (Mirjam Schottelndreier)

Rel na striptease-act op christelijk lyceum

Van onze correspondent
7/5 UTRECHT, donderdag

Onder de bestuursleden van het christelijke dr. F.H. de Bruijne Lyceum in Utrecht is hevige beroering ontstaan over een in de school opgevoerde striptease door een professionele danseres, waarbij rector P. van Gilst tegen zijn wil moest meedoen. Het bestuur beaamt zich over stappen tegen de leiding, docenten en leerlingen.

Aanvankelijk had de directeur de scholieren verboden het eindexamenfeest op te laten vrolijken door een striptease-danseres. De leerlingen lieten echter toch een professionele dame opdraven.

Toen de danseres met haar act begon, werd de rector door de scholieren geboeid op het podium gezet. Even later ontdeed de jeugd hem van de touwen en zijn kleren en stonden hij en de danseres in hun slip. De directeur zou zich niet hebben verzet en leraren zouden geen hand hebben uitgestoken om de uitkleedpartij te verhinderen.

Volgens het schoolbestuur is er sprake van een schandelijke eindexamenstunt, die nooit had mogen voorvallen.

● In China, waar het in het openbaar bespreken van seks nog steeds taboe is, zullen deze week 400 deskundigen een seminar houden over het onderwerp.

Van onze verslaggever
AMSTERDAM — De afdeling Volksgezondheid en Milieu van de GG en GD in Amsterdam heeft besloten meer nadruk te leggen op het waarschuwen van heteroseksuele partners van personen die met het Aids-virus (HIV) zijn geïnfecteerd. Ook elders in Nederland lijkt het zinvol meer aandacht te geven aan een programma voor (vrijwillige) partnerwaarschuwing.

Vijf medewerkers van de afdeling schrijven dat in een artikel in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde. Aanleiding voor de nieuwe beleidslijn van de GG en GD zijn praktijksituaties waarmee de afdeling wordt geconfronteerd. In het artikel worden twee gevallen beschreven van vrouwen die seksueel contact hadden gehad met een

GG en GD wil bij HIV-besmetting partner informeren VK 13

HIV-geïnfecteerde (seropositieve) man. In de ene situatie besloot de afdeling, na een uitvoerige discussie over de voors en tegens van het waarschuwen van vroegere of huidige heteroseksuele partners, niet tot actie over te gaan, in het andere geval werd wel actie ondernomen, overigens zonder succes.

Het waarschuwen van de partners is volgens hen vooral zinvol bij heteroseksuele contacten. In de risicogroepen van homoseksuele mannen met wisselende contacten en van heroïne-spuittende druggebruikers, die doorgaans goed ge-

informeerd zijn over de verspreidingswegen van het Aids-virus en hun seksueel gedrag al goeddeels hebben aangepast, zal gerichte contactopsporing weinig meer bijdragen aan het voorkomen van nieuwe HIV-infecties.

Maar voor de bevolkingsgroep met heteroseksuele contacten ligt dat anders. De kans op een HIV-infectie door een heteroseksueel contact wordt laag ingeschat, waardoor minder of geen voorzorgsmaatregelen worden genomen. Bovendien is er in deze groep soms sprake van kinderwens, wat uiteraard tot onbeschermd seksueel contact leidt.

Met nadruk stellen ze dat partnerwaarschuwing alleen kan plaatsvinden op vrijwillige basis en dat het niet automatisch inhoudt dat men zich ook laat testen op HIV-besmetting.

Ongehuwde moeder in tv-serie stoort Quayle

Van onze correspondent
PAUL BRILL VK
22/5

WASHINGTON — Amerikanen nemen hun televisieprogramma's uiterst serieus, zo blijkt dezer dagen weer eens. De laatste aflevering van de televisieserie Murphy Brown van dit seizoen heeft tot in de hoogste regerings-echelons reacties uitgelokt, waarbij soms over de hoofdfiguur werd gesproken alsof ze een levend mens is en niet een fictief persoon, gespeeld door actrice Candice Bergen.

In de slotaflevering, die maandagavond werd uitgezonden, schenkt Murphy Brown, een verslaggeefster bij een lokale televisieomroep in Washington, het leven aan het kind waarvan ze al het hele seizoen zwanger was. Omdat Brown ongehuwd is en grote waarde hecht aan haar werk, heeft ze aan het begin van de zwangerschap abortus overwogen. Maar ze besloot dat toch niet te doen en het kind alleen op te voeden — met hoogstens de hulp van haar vier neurotische collega's en dito huisschilder.

Dit laatste heeft de toorn gewekt van vice-president Quayle, die geen gele-

genheid voorbij laat gaan om te demonstrenen dat hij uit het goede conservatieve hout is gesneden en dat deugzaamheid en fatsoen bij hem hoog genoteerd staan. In een toespraak in Los Angeles noemde hij het ongehuwde moederschap een van de grondoorzaken van de sociale ontwrichting die Amerika teistert.

Hij voegde eraan toe: „De televisie maakt de dingen er alleen maar erger op door Murphy Brown, een personage die geacht wordt model te staan voor de hedendaagse, goed opgeleide en goed betaalde, werkende vrouw, het belang van de vader te laten bagatelliseren en door het ongehuwde moederschap op te voeren als gewoon een andere levensstijl.”

Deze uitspraak werd door zijn journalistieke gevolg ijverig genoteerd, en het duurde niet lang voordat Witte Huis-woordvoerder Marlin Fitzwater werd gevraagd of Quayle mede de gevoelens van de president had vertolkt. Fitzwater gaf een omzichtig antwoord. Hij zei dat de vice-president een kwestie van belang had aangesneden, maar wilde toch ook wel signaleren dat Mur-

phy Browns keuze tegen abortus een positief signaal was.

Hierna was het hek van de dam. Quayle werd opnieuw aan de tand gevoeld en zag zich gedwongen te verklaren dat hij voor ongehuwde moeders als zodanig niets dan achtung heeft. Maar ook sprak hij tegen dat Brown & Co een lofwaardig anti-abortus-standpunt hadden uitgedragen. Diverse Congresleden meenden een duit in het zakje te moeten doen en bekritiseerden dan wel prezen Quayle's uitspraak.

Tenslotte werd president Bush zelf erover aangesproken, toen hij met de bezoekende Canadese premier Mulroney een persconferentie gaf. De president lachte en weigerde een rechtstreeks commentaar op het televisieprogramma. De Canadees werd duidelijk van zijn stuk gebracht door deze wending in de persconferentie.

De pers likte zijn vingers af. „Quayle to Murphy Brown: YOU TRAMP!”, kopte de New York Daily News in koeieleetters. Een boulevardblad in Philadelphia schreeuwde de lezers toe: „Murphy has a baby... QUAYLE HAS A COW”. Zelfs de eerbiedwaardige

New York Times pakte breed uit over het incident. De krant publiceerde op de voorpagina een soort geboortefoto van Brown junior in de armen van Murphy/Candice, geflankeerd door de portretten van Quayle en Fitzwater. „Thailand is in rep en roer, het federale begrotingstekort rijst de pan uit, het vuur van het oproer in Los Angeles smeult nog na. Maar vandaag worden de hoogste regeringskringen geheel in beslag genomen door de kwellende vraag: is Murphy Brown eigenlijk een slet?”, aldus de Times.

De actrice die dit alles had veroorzaakt, liet via haar agent weten dat ze met belangstelling kennisnam van alle commentaren en er zelf verder niets aan toe te voegen had. Maar een van de producenten van de zeer populaire serie wilde wel kwijt: „Als de vice-president meent dat het schandelijk is voor een alleenstaande vrouw om een kind ter wereld te brengen, en als hij vindt dat er zonder vader geen adequate opvoeding mogelijk is, laat hij er dan voor zorgen dat abortus legaal en veilig blijft.”

Kamer voor afschaffen van bordeelverbod

MRC

Door een onzer redacteuren
DEN HAAG, 21 MEI. De Tweede Kamer stemt in meerderheid in met de afschaffing van het bordeelverbod en met de verscherping van de aanpak van mensenhandel. Dat bleek in een debat over de wijziging van de betreffende artikelen van het Wetboek van Strafrecht, gisteravond en vanochtend in de Tweede Kamer.

Met de wetswijzigingen wordt beoogd vrijwillige prostitutie van meerderjarige te legaliseren, zodat ook voor prostituees normale arbeidsvoorwaarden kunnen worden geregeld. Tegelijkertijd zou wetswijziging een effectiever optreden tegen mensenhandel en uitbuiting van prostituees door exploitanten van bordelen en seksclubs moeten garanderen. Mensenhandel wordt strafbaar gesteld met een gevangenisstraf van maximaal 6 jaar.

De Tweede Kamer stemde vijf jaar geleden reeds in met de afschaffing van het bordeelverbod, maar destijds stuitte de afhandeling van het wetsvoorstel op weerstand van de CDA-fractie in de Eerste Kamer. Minister Hirsch Ballin (Justitie) heeft nu op aandrang van het CDA de oorspronkelijke wetswijziging aangepast door gemeenten die dat wenselijk is de mogelijkheid te geven het bordeelverbod te handhaven. Volgens Hirsch Ballin is het wetsvoorstel niet bedoeld om prostitutie te legaliseren. Hij sprak in de Kamer over „decentralisatie” van het bordeelverbod door het over te laten aan gemeenten of zij een verbod wensen of regularisatie. Het wetsvoorstel heeft volgens hem niet ten doel „het bordeel-

houden tot een algemeen aanvaardbare activiteit te maken”.

Volgens de woordvoersters van de VVD en Groen Links wordt op die manier via een achterdeur het oude bordeelverbod weer ingevoerd. VVD-afgevaardigde Rempt noemde het wetsvoorstel „innerlijk tegenstrijdig” en zei dat de voorgestelde wetswijziging leidt tot een „merkwaardig rajetoe” doordat er drie soorten gemeenten zullen ontstaan: gemeenten zonder verbod en zonder vergunningenbeleid, gemeenten met vergunningenbeleid en tenslotte gemeenten „die bordelen weer op de strafbank zetten”.

Een Kamermeerderheid van VVD, D66, Groen Links en PvdA verzette zich tegen het sluiten van de grenzen voor vrouwen afkomstig van buiten de EG die in Nederland vrijwillig in de prostitutie willen gaan werken. Volgens PvdA-woordvoester Swildens zal dit slechts leiden tot meer illegale prostitutie. „Via schijnhuwelijken en valse papieren zal het bloed toch kruipen waar het niet gaan kan.”

De VVD en Groen Links dienden beide twee amendementen in tegen het wetsvoorstel. Volgens de amendementen zou de mogelijkheid die de gemeenten wordt voor gemeenten om prostitutie te verbieden en tegen het onderscheid dat het wetsvoorstel maakt tussen Nederlandse en buitenlandse vrouwen.

Het CDA steunt het wetsvoorstel, hoewel deze partij volgens woordvoester Soutendijk de voorkeur geeft aan een strafrechtelijk verbod, waarvan op basis van een verordening met vergunningenbeleid had kunnen worden afgeweken voor gemeenten die wel bordelen willen toelaten.

Wetsvoorstel 'bordeelverbod' bevordert de vrouwenhandel

Door Roelof Haveman en Marjan Wijers

vreemde redenering. Het gaat wat ver mensen die een tewerkstellingsvergunning nodig hebben gelijk te stellen met mensen uit ontwikkelingslanden; ook buiten de EG bestaan 'ontwikkelde' landen. En het is merkwaardig om wegens het risico dat buitenlandse vrouwen slachtoffer zijn van menschenhandel indienstneming van elkeen niet-EG-onderdaan als prostitutie te verbieden. Bovendien is aparte strafbaarstelling van exploitatie van slachtoffers van mensenhandel niet nodig, omdat dit al strafbaar is gesteld in hetzelfde wetsvoorstel. Het nieuwe artikel 250bis omvat in het tweede lid exploitatie van prostitutie door geweld, misbruik van overwicht of misleiding.

Fundamenteel is de kritiek dat de uitwerking van het absolute verbod haaks staat op wat de minister zegt te beogen: bescherming van uit ontwikkelingslanden afkomstige slachtoffers van mensenhandel. Ten tweede is het strafrecht een onvoldoende instrument om misstanden binnen bepaalde sectoren van arbeid tegen te gaan.

De minister constateert dat vrouwen uit ontwikkelingslanden zich in een (extra) kwetsbare positie bevinden. Juist dan is het onjuist om deze groep, op grond van haar kwetsbaarheid, uit te sluiten van precies die sectoren van prostitutie waar (in de toekomst) enige controle op arbeidsomstandigheden mogelijk is en waartoe

NAC 19/5

Wat Nederlandse vrouwen mogen, is hun collega's van buiten de EG niet toegestaan

luit strafrechtelijk verbod voor op de exploitatie van prostitutie van personen die voor hun arbeid in Nederland een tewerkstellingsvergunning krachtens de Wet Arbeid Buitenlandse Werknemers (WABW) nodig hebben. Dit treft alle niet-EG-ingezetenen. Als het om buitenlandse vrouwen gaat, vooral als zij van buiten de EG afkomstig zijn, is dus de wilsvrijheid als criterium voor strafbaarheid verlaten. Wat Nederlandse vrouwen mogen, is hun collega's van buiten de EG niet toegestaan. Zo bezien leidt het voorstel in zijn uitwerking tot een vorm van

vrouwen verder verslechteren. Op grond van het risico dat tewerkstellingsvergunning krachtens de WABW nodig hebben slachtoffers van mensenhandel bevinden, wordt voorgesteld tewerkstelling in de prostitutie strafbaar te stellen van elk persoon die een dergelijke tewerkstellingsvergunning nodig heeft. Voor zover ons bekend, is het een unicum in het Nederlandse (straf)recht om op deze manier misbruik en geweld te voorkomen. Vergelijking met andere sectoren van arbeid laat de absur-

Het voorstel leidt tot een vorm van vreemdelingenbeleid via de strafwet

diteit ervan zien. Bijvoorbeeld: omdat er onder buitenlandse arbeiders in de tuinbouw slachtoffers zijn van 'arbeidershandel' — en die kans is groot want dat is volgens de wettelijke definitie eenieder die in het buitenland voor die arbeid is gewonnen — wordt bij strafwet tewerkstelling verboden van alle buitenlanders in de tuinbouw. Onder het mom van bestrijding van seksueel geweld worden op deze manier buitenlandse vrouwen getroffen in

hun bewegingsvrijheid, in plaats van dat de daders worden aangepakt.

Als het doel bescherming tegen misbruik en dwang is, lijkt de ontwikkeling van arbeidswetgeving als instrument om de zwakke partij in de arbeidsverhouding te beschermen een meer eigend middel. Maar juist dat wordt in vrijwel elk opzicht nagelaten.

Mocht het instellen van een absoluut verbod op tewerkstelling daarentegen gebaseerd zijn op de wens arbeid van niet-EG-ingezetenen in Nederland tegen te gaan, dan hoort dit thuis in de vreemdelingenwetgeving en de WABW. De strafwet is niet het instrument om te regelen voor welke bedrijfssectoren al dan niet tewerkstellingsvergunningen worden afgegeven.

Als de overheid haar eigen beleidsuitgangspunten over de prostitutie serieus neemt kan de conclusie niet anders zijn dan dat de extra strafbaarstelling van mensenhandel en exploitatie van prostitutie voor buitenlandse (niet-EG) vrouwen zo snel mogelijk uit het wetsvoorstel wordt geschrapt. Een regeling die zich zou beperken tot dwangsituaties, zou een verbetering betekenen ten opzichte van de huidige situatie. Het huidige wetsvoorstel zal daarentegen de bestrijding van vrouwenhandel eerder belemmeren dan bevorderen.

De auteurs zijn respectievelijk docent strafrecht aan de Open Universiteit in Heerlen en beleidsmedewerker bij de Stichting tegen Vrouwenhandel.

Man zwanger

MANILA (Reuter) — Een zwangere 'man' op de Filipijnen, 'Carlo' geheten, zal binnenkort via een keizersnede bevallen.

De 32-jarige verpleger, die zes maanden in verwachting is en een hormonenkuur heeft ondergaan, is een hermafrodit. Sinds zijn geboorte beschikt hij over zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtsorganen.

De man, wiens identiteit geheim wordt gehouden, liet medelen dat hij opgelucht maar ook gespannen is over het vooruitzicht dat hij moeder wordt.

Volgens de autoriteiten in de provincie Bukidnon, 840 km ten zuiden van Manila, heeft een echografisch onderzoek uitgewezen dat Carlo 'een gezonde baby' bij zich draagt. De mannelijke bottenstructuur van de zwangere zou gevaar kunnen opleveren voor de vrucht en derhalve willen de artsen ingrijpen.

De man, die overtuigd katholiek is, hoopt op toestemming van de autoriteiten om spoedig te kunnen trouwen met de vader van het kind.

Naaktzwemmen stelt deelraad voor problemen

(Van een verslaggever)

AMSTERDAM — Hoe ver mag een zwembad gaan met het toestaan van naaktzwemmen? Met dat probleem tobt de deelraad Westerpark nu die een besluit moet nemen over zwemmen zonder badgoed in het Brediusbad. Vorig jaar was topless zonnen en zwemmen daar al toegestaan, maar mag het textiel dit jaar helemaal achterwege blijven?

Jawel, vindt het dagelijks bestuur. Maar niet de hele dag. Want alleen al de blote borsten die vorig jaar zichtbaar waren, hebben tot extra werk geleid. 'In beheersmatig opzicht leverde dat al de nodige problemen op voor het zwembadpersoneel,' meldt het deelraadbestuur ongerust in een notitie over het probleem.

Als de kieren helemaal uit gaan, worden die problemen alleen maar groter, is de verwachting. 'Dan zijn extra toezicht en beveiligingsmaatregelen noodzakelijk,' waarschuwt het dagelijks bestuur met een verwijzing naar de problemen in het Sloterparkbad. Daar is voor de bescherming van naaktzwemmers zelfs een sportschool gehuurd om gluurders en andere toeschouwers uit de buurt te houden.

De deelraad voelt er dan ook niets voor de hele dag toestemming te geven voor het uittrekken van de laatste stukken textiel. 'Als naaktzwemmen tussen tien en zes uur wordt toegestaan ten behoeve van een kleine groep naaktzwemmers, bestaat de verwachting dat een grote groep klanten wordt verjaagd. Het bestuur wil naaktzwemmers toch terwille zijn en deze groep recreanten 's ochtends van zeven tot negen uur toestaan. Het vroegzwemmen wordt immers vrijwel uitsluitend beoefend door volwassen baantjestrerkers,' stelt het bestuur.

Politieke pers frustreert voorlichting door overheid

VK 30

De overheidsvoorlichting staat in de schijnwerper. Het zou te veel, te massaal, te duur en niet effectief genoeg zijn. Daarbij doet zich een frappant verschijnsel voor. We horen de nodige, vaak ongefundeerde en soms regelrecht hilarische kritiek op de Haagse voorlichters, maar weerwoord is er nauwelijks. Het wordt tijd dat er iets wordt teruggezegd.

Overheidsvoorlichting kan bij het verkleden van de groeiende kloof tussen overheid en burger een veel grotere rol spelen dan doorgaans wordt aangenomen. En passant ook nog de nodige miljoenen besparen. Om te beginnen is het van belang goed na te gaan hoe die kloof is ontstaan, waarbij niet voorbij gegaan kan worden aan het collectief falen van de politiek en de journalistiek.

Allereerst de media: we moeten helaas vaststellen, dat de politieke journalistiek er de laatste jaren niet beter op is geworden. De politieke journalistiek wordt steeds vaker incidentenjournalistiek: het modieuze volgen van de waan van de dag en het ontbreken van interesse in de besluitvormingsprocedures en de achterliggende processen onder de Haagse stolp van parlement en overheid. De aandacht is vrijwel uitsluitend op personen en incidenten gericht.

Natuurlijk mag ik niet generaliseren. Er zijn nog altijd veel uitstekende politieke verslaggevers, die de vinger wel op de zere plek weten te leggen. Maar het merendeel is gericht op het incident van de dag: niet de aardbeving krijgt de aandacht, maar het feit dat mevrouw Dales zo laat het rampgebied intrekt; na de kat van Kosto horen we nooit meer iets over Rara en het onderzoek; en al vele maanden lang wordt telkens weer het einde van het kabinet aangekondigd... maar het zit er nog steeds.

Parlementaire journalistiek lijkt steeds meer op de sportjournalistiek. Vandaag alle aandacht voor de knie van speler A en voor de zwakke positie van trainer B, morgen is de wereld weer aan hielpolitieke opzetjes en intellectueel andere incidenten toe.

besteden aan het uitleggen, toelichten en genadeloos bekritisseren van de achterliggende besluitvormingsprocessen, de grote operaties en wijzigingen, die in bestuurlijk Den Haag aan de gang zijn. Het wordt steeds moeilijker om aan de burger uit te leggen dat zij in kranten en via radio en televisie veelal een karikatuur van hun bestuur krijgen voorgeschoteld.

Natuurlijk is het niet alleen de boodschapper, die het gedaan heeft. De politiek zelf is uiteraard mede schuldig. Ijdelheid, egotrip-teren steeds vaker het zicht op de democratie gaat het steeds vaker om presentatie in plaats van om inhoud. En als het wel inhoudelijk dreigt te worden, versimpelen we het weer tot overzichtelijke en grijpbare afmetingen. Zoals eindeloze discussies over een procent meer of minder koopkracht. Terwijl er echt geen Nederlander meer te vinden is, die op zijn salarisafschrift of uitkeringsuitdraai oit dat zogenaamd landelijke percentage zal terugvinden.

De overheid zal vinden. De overheid moet zijn in het overbrengen van informatie over de politieke besluitvorming. Die moet doorzichtige, helder, overzichtelijk en begrijpelijk zijn. Zeker: de politiek is vaak gebaat bij niet al te grote duidelijkheid, maar dat is nog geen vrijbrief voor het bedotten van de burger, want die is nog steeds de belangrijkste klant van de overheid. Daar heeft de politieke journalistiek nog altijd een belangrijke taak: het onthullen van misstanden en het aan de kaak stellen van politieke opzetjes en intellectueel

Nog altijd geloven sommigen dat impopulaire maatregelen door uitgekende voorlichting zonder volksoptand worden geslikt

Er ontstaat zo langzamerhand een overschatting van communicatie als middel om zo ongeveerd alles wat we in dit land willen veranderen ook daadwerkelijk tot stand te brengen. Politici hebben de neiging om het politiek maatschappelijke klimaat — denk aan het teruglopen van onze burgerzin, het steeds kleiner worden normbesef en de toenemende individualisering — te bagatelliseren. Met een beetje allimie voorlichting lukt het allemaal nog wel, lijkt nogal eens de overheersende gedachte te zijn.

De verwachtingen worden daarvoor veel te hoog gespannen. Voorlichting werkt alleen als deze onlosmakelijk is verbonden met

de burger is de journalistiek uit het Haagse Nieuwspoor niet meer van levensbelang. Een wezenlijke taak van de overheidsvoorlichting is daarom: het vinden en gebruiken van alternatieve kanalen om met die burger in dialoog te kunnen gaan. Ik zeg met opzet dialoog, omdat het woord verbrede misverstand dat voorlichters een soort *his masters voice* zijn, nu maar eens op de vuilnisbelt van achterhaalde vooroordelen moet verdwijnen.

Natuurlijk moeten we oppassen voor het imago van de voorlichting. Er ontstaat zo langzamerhand een overschatting van communicatie als middel om zo ongeveerd alles wat we in dit land willen veranderen ook daadwerkelijk tot stand te brengen. Politici hebben de neiging om het politiek maatschappelijke klimaat — denk aan het teruglopen van onze burgerzin, het steeds kleiner worden normbesef en de toenemende individualisering — te bagatelliseren. Met een beetje allimie voorlichting lukt het allemaal nog wel, lijkt nogal eens de overheersende gedachte te zijn.

Foto Bert Verhoeff

Presentatie van de Aidscampagne in 1987.

meer traditionele middelen kunnen inzetten. Denk aan de „computer ondersteunde voorlichting”, zoals *on-line*-informatie, informatie via floppy's, elektronische databanken, Teletext, Videotext en videotextdiensten.

De kritiek op de overheidsvoorlichting is in veel gevallen ongefundeerd en onterecht. Door het optellen van appels en peren kom je al gauw tot indrukwekkende miljoenenbedragen en door het geïsoleerd onderzoeken van de effecten van alle voorlichtingscampagnes wordt een wel heel eenduidig beeld geschapen. Voorlichting hoor je nooit te isoleren van de andere beleidsinstrumenten, zoals wet- en regelgeving en subsidies. Ik geef direct toe dat niet alle departementen even zorgvuldig, afgevoerd en gemotiveerd hun campagnes hebben voorbereid, opgezet en uitgevoerd (sommige ministers kunnen zeer koppig en eigenwijs zijn), maar een zo negatief oordeel vellen over de overheidsvoorlichting is onterecht.

Wat is ik nu lichtgeraakt alle kritiek hooghartig van de hand? Zeker niet. De overheidsvoorlichting zit in een groeiproces en zal nog heel wat kinderziekten moeten overwinnen. Minder toegeven aan de politieke waan van de dag van politieke gezagdragers en zelfingenomen ambtenaren, die zich graag profileren. Meer onderzoek vooraf achteraf naar effect, doelstelling, doelgroepsegmentering, informatieoverdracht, effectiviteit en middelenkeuze.

De overheid kan vele miljoenen besparen door niet minder, maar meer te investeren in communicatiemanagement. Voorlichting als instrument te namelijk vaak een

doeltreffend en relatief goedkoop instrument als het gaat om het effectueren van aanvaard beleid. Het is een feit dat acceptatie en het welslagen van dergelijke processen in hoge mate afhankelijk zijn van de wijze waarop en de mate waarin men is geïnformeerd. Niet alleen kunnen veel onnodige overheidsgeloven worden voorkomen, maar ook kunnen op vaak eenvoudige en doeltreffende wijze doelstellingen worden bereikt, die anders alleen door zeer ingewikkelde en tijdrovende procedures worden gehaald.

Het zorgen voor een open en doorzichtig overheidsapparaat, dat niet te ver van de burgers — de vijftien miljoen klanten — afstaat, zou al een hele verbetering zijn. Communicatie is geen wonderolie, maar wel een essentieel hulpmiddel bij het verbeteren van de relatie met die burger. Er zijn talloze ambtenaren, die vele jaren in benijdenswaardige afzondering en rust kunnen en mogen nadenken over maatregelen en beleidslijnen, die bij realisering vaak al achterhaald en ineffectief blijken te zijn.

Daar wordt meer geld verspild dan in de hele voorlichting. De overheid moet zich beperken tot de kerntaken en via communicatiemanagement zorgen voor duidelijkheid en openheid.

Laten we niet vergeten dat de veranderde rol van de overheid — van regelgever en beheerder naar medespeler in het maatschappelijke besluitvormingsproces — met zich mee brengt, dat de overheid in toenemende mate behoefte heeft aan een dialoog met belangrijke publieksgroepen. Zowel bij de voorbereiding van beleid — ik noem dat wel eens het lek als beleidsinstrument — als bij het creëren van een politiek en maatschappelijk draagvlak voor dat beleid.

Daarvoor is begrip nodig bij de burgers en aan de basis van begrip ligt goede informatie. Nee, de overheidsvoorlichter niet als gladde PR-manager met doorzichtige verkooppraatjes, maar als professioneel strateeg, die werkt aan wederzijds begrip en verbetering van de klantgerichtheid van de overheid.

Interne zendingsarbeid is daarbij een eerste vereiste om de ambtenarenmentaliteit om te buigen naar een meer bedrijfsgericht aanpak. Want we kunnen het doel van overheidsvoorlichting overzichtelijk in één zin formuleren: het overheidsbeleid toegankelijk maken en meer open maken en de maatschappij er eerder en intensiever bij betrekken. En niet vergeten dat communicatie alleen de overheid niet aantrekkelijk en positief kan maken.

Kees Mijnten was directeur Voorlichting, Documentatie en Bibliotheek van het ministerie van Verkeer en Waterstaat; thans heeft hij een communicatiebureau

Het kabinet heeft deze week besloten om volgend jaar zestig miljoen op de voorlichting van de overheid te bezuinigen. Daarmee lijkt de regering tegemoet te komen aan de toenemende kritiek op ondermeer de Postbus 51-spotjes. Kees Mijnten meent echter dat nogal wat kritiek mank gaat aan gemakzucht.